

รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำสำหรับเด็กด้อยโอกาส

โดย

พะโยม ชินวงศ์

ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักรภาครัฐ เอกชน และการเมือง รุ่นที่ 7

ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2556-2557

บทคัดย่อ

เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

ผู้วิจัย นายพะโยม ชินวงศ์ หลักสูตร วปม. รุ่นที่ 7

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส และศึกษาอาชีพที่เหมาะสมตามรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาคครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ปีการศึกษา 2557 จำนวน 487 คน โดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่าความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส พบว่า ภาพรวม 4 รูปแบบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.23) โดยมีรูปแบบการจัดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี การจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพระยะสั้น ตามลำดับ สำหรับอาชีพที่เหมาะสมตามรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส พบว่า รูปแบบการจัดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ กลุ่มอาชีพที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม รองลงมาคือ กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม และกลุ่มงานอาชีพคหกรรม ตามลำดับ ในขณะที่รูปแบบการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี กลุ่มอาชีพที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม รองลงมาคือ กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม และกลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์ ตามลำดับ สำหรับรูปแบบการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) กลุ่มอาชีพที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม รองลงมาคือ กลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย และกลุ่มงานอาชีพคหกรรม ตามลำดับ และรูปแบบการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพระยะสั้น กลุ่มอาชีพที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม รองลงมาคือ กลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์ และกลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย ตามลำดับ

คำนำ

รายงานการวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส ซึ่งสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้กำหนดกรอบแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน สำหรับสถานศึกษา ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้มองเห็นภาพ และทิศทางของตนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพในอนาคต โดยกำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำไว้ 4 รูปแบบ คือ การจัดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ การจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี การจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพระยะสั้น ซึ่งในแต่ละรูปแบบจะประกอบด้วยกลุ่มอาชีพ 5 กลุ่ม คือ กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม กลุ่มงานอาชีพคหกรรม กลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์ และกลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชยกรรม

ผลจากการศึกษา เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส ฉบับนี้ จะทำให้ทราบถึง ความเหมาะสมของรูปแบบและอาชีพที่เหมาะสมตามรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส ตามแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ซึ่งจะเป็นข้อมูลสารสนเทศที่จะนำมาพัฒนาการดำเนินการจัดการเรียนการสอนอาชีพในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพต่อไปในอนาคตได้เต็มตามศักยภาพ ที่สำคัญผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้นำผลการศึกษาวินิจฉัยไปประกอบการตัดสินใจในการสนับสนุน โครงการหรือปรับปรุงแผนการบริหาร โครงการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนด้อยโอกาส ทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาต่อไป

(นายพะโยม ชินวงศ์)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปม. รุ่นที่ 7

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษา.....	ก
คำนำ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ช
สารบัญแผนภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตการวิจัย.....	4
สมมติฐานการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	5
คำจำกัดความ.....	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา.....	10
การจัดการศึกษา.....	10
นโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล.....	18
การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545.....	20
แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนาการรูปแบบ.....	27
แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ.....	27
ความหมายของรูปแบบ.....	30
ประเภทของรูปแบบ.....	32
องค์ประกอบของรูปแบบ.....	33

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 2 (ต่อ)	
การพัฒนารูปแบบ.....	36
รูปแบบการจัดการศึกษาสงเคราะห์.....	36
นโยบาย ยุทธศาสตร์และทิศทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ.....	59
นโยบาย ยุทธศาสตร์และทิศทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ของกระทรวงศึกษาธิการ.....	59
นโยบาย ยุทธศาสตร์และทิศทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.....	61
แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ.....	66
รูปแบบจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ.....	68
การจัดการศึกษาแผนการเรียนวิชาปกติ.....	68
การจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี.....	70
การจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.).....	73
การจัดการศึกษารายวิชาอาชีพระยะสั้น.....	76
การจัดการศึกษาเพื่อเด็กด้อยโอกาส.....	77
ความหมายของเด็กด้อยโอกาส (The Disadvantaged Children).....	77
ความสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อเด็กด้อยโอกาส.....	78
รูปแบบการให้บริการการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาส.....	79
ประเภทของเด็กด้อยโอกาส.....	82
สิทธิในการได้รับการศึกษา.....	84
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	86
งานวิจัยในประเทศ.....	86
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	96
กรอบความคิดในการวิจัย.....	97

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	99
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	99
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	100
ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ.....	101
การหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	101
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	102
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	103
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	106
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการรายงานผลการวิเคราะห์.....	106
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	106
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	107
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	131
สรุปผล.....	131
อภิปรายผล.....	134
ข้อเสนอแนะ.....	139
บรรณานุกรม.....	141
ภาคผนวก.....	147
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	148
ภาคผนวก ข รูปแบบจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงาน การศึกษาพิเศษ.....	161
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	196
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลวิจัย.....	198
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	200

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3-1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	100
3-2 แสดงการกำหนดเนื้อหาในแบบสอบถาม การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษา เพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส.....	100
4-1 แสดงจำนวน และร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของผู้ที่ตอบแบบสอบถาม.....	107
4-2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบ การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส ภาพรวม 4 รูปแบบ.....	109
4-3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบ การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดรายวิชา เพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาชีพติ กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม	111
4-4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบ การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดรายวิชา เพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาชีพติ กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม.....	112
4-5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบ การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดรายวิชา เพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาชีพติ กลุ่มงานอาชีพคหกรรม.....	113
4-6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบ การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดรายวิชา เพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาชีพติ กลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์.....	114
4-7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบ การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดรายวิชา เพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาชีพติ กลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย์.....	115
4-8 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบ การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษา ในรูปแบบทวิภาคี กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม.....	116

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4-9 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม.....	117
4-10 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี กลุ่มงานอาชีพคหกรรม.....	118
4-11 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี กลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์.....	119
4-12 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี กลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย์.....	120
4-13 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม.....	121
4-14 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม.....	122
4-15 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) กลุ่มงานอาชีพคหกรรม.....	123
4-16 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) กลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์.....	124

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4-17 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) กลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการพาณิชย์.....	125
4-18 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพระยะสั้น กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม.....	126
4-19 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพระยะสั้น กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม.....	127
4-20 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพระยะสั้น กลุ่มงานอาชีพคหกรรม.....	128
4-21 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพระยะสั้น กลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์.....	129
4-22 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพระยะสั้น กลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย์.....	130

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
2-1 รูปแบบระบบที่มีลักษณะบางประการของระบบเปิด.....	34
2-2 ตัวอย่างแสดงรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์.....	35
2-3 รูปแบบการจัดการศึกษาสงเคราะห์.....	37
2-4 รูปแบบการจัดการศึกษาสงเคราะห์ให้เป็นโรงเรียนพึ่งตนเอง หรือจัดการศึกษา ทางเลือก.....	38
2-5 รูปแบบจำลองการเรียนการสอนแบบพึ่งตนเอง.....	39
2-6 รูปแบบการจัดการศึกษาสายอาชีพ.....	40
2-7 รูปแบบการจัดการศึกษาสายสามัญกับเครือข่ายและแหล่งเรียนรู้ภายนอก.....	41
2-8 รูปแบบการจัดการศึกษาการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ.....	42
2-9 รูปแบบการจัดการศึกษาสงเคราะห์ (Welfare Education Model).....	44
2-10 รูปแบบการพัฒนาคุณภาพองค์กร.....	45
2-11 รูปแบบการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากร.....	47
2-12 รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของเครือข่าย.....	48
2-13 รูปแบบการพัฒนาคุณภาพนักเรียน.....	51
2-14 รูปแบบการรับนักเรียนเชิงรุก.....	53
2-15 รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (4 H : Head Hand Heart Health).....	55
2-16 แสดงแผนภูมิการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อมีงานทำตามยุทธศาสตร์ 2555.....	62
2-17 แสดงกรอบภารกิจในการดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	64
2-18 แสดงกรอบภารกิจในการดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.....	67
2-19 แสดงแนวทางการศึกษาต่อ/ประกอบอาชีพ.....	70
2-20 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	98

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในปัจจุบันเป็นไปอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยีการสื่อสาร รัฐบาลมีนโยบายการศึกษาที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ การสร้างโอกาสทางการศึกษา การเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้วยวิธีการที่หลากหลาย การกระจายอำนาจสู่พื้นที่ให้เสร็จสมบูรณ์ โดยเริ่มจากพื้นที่ที่มีความพร้อมสนับสนุน การสร้างรายได้ระหว่างเรียน และสนับสนุนให้ผู้สำเร็จการศึกษามีงานทำได้ทันที โดยความร่วมมือระหว่างแหล่งงานกับสถานศึกษา ตลอดจนเพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 - 2555) ที่เน้นให้ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” ต่อเนื่องถึงฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม รวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาและบริหารประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554: 1)

การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) กำหนดวิสัยทัศน์คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมีเป้าหมายภายในปี 2561 มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยเน้นประเด็นหลัก 3 ประการ คือ 1) คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย โอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาแหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม หลักสูตร และเนื้อหา พัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า สามารถดึงดูดคนเก่ง ดี และมีใจรักมาเป็นครู คณาจารย์ได้อย่างยั่งยืน ภายใต้ระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ 2) เพิ่มโอกาสการศึกษาและเรียนรู้ อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ เพื่อให้ประชาชนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัยมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และ 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม ในการบริหารและจัดการศึกษา โดยเพิ่มบทบาทของผู้ที่อยู่ภายนอกระบบการศึกษาด้วย และได้กำหนดกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษา มีการปฏิรูปการศึกษาและเรียนรู้อย่างเป็นระบบ พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ให้มีนิสัยใฝ่

เรียนรู้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ ที่เป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า สามารถดึงดูดคนเก่ง คนดี มีใจรักใน วิชาชีพครูมาเป็นครู พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ทุกระดับ/ประเภทให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพและพัฒนาแหล่งเรียนรู้อื่นๆ สำหรับการศึกษา และเรียนรู้ทั้งในระบบโรงเรียน นอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย และพัฒนาคุณภาพ การบริหารจัดการใหม่ ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชนและทุกภาคส่วน มีระบบ การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ขยายโอกาสทางการศึกษา 12 ปี และ 15 ปี ส่งผลดีต่อการจัด การศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส และผู้พิการ เกิดการศึกษาทางเลือก การจัดการศึกษาโดยครอบครัว โดยสถานประกอบการ โดยสถาบันศาสนา ฯลฯ การเพิ่มงบประมาณ เพื่อการศึกษาและการมีระบบ การประกันคุณภาพการศึกษา

การปฏิรูปการศึกษาที่มีผลต่อการพัฒนาคนให้เป็นคนเก่ง คนดีได้นั้น หัวใจของ การปฏิรูปการศึกษาจะต้องปฏิรูปการเรียนการสอนหรือปฏิรูปการเรียนรู้เป็นอันดับแรก ยึดผู้เรียนเป็น ศูนย์กลาง หรือเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น เป็นการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ โดยเน้นประโยชน์ที่ ผู้เรียน จะได้รับพร้อมทั้งคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วย ตนเอง ใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีนิสัยรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นการปฏิรูปการเรียนรู้จึงควรเริ่มที่สถานศึกษา ทุกแห่ง ดำเนินการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการประกัน คุณภาพภายในผสมผสาน อยู่ในกระบวนการเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้าน ร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตาม ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ และมีจุดหมายที่ สำคัญคือ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบ อาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 1)

การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพนั้น มิใช่มุ่งที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่เพียงอย่างเดียว แต่ยัง รวมถึงคุณภาพในมิติ “การศึกษาเพื่อการมีงานทำ” ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ 2555 ของ กระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้เพื่อให้การศึกษาเชื่อมโยงและส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของประเทศอย่างยั่งยืน ดังนั้นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ จึงเป็นทั้งเป้าหมาย วิธีการ และผลลัพธ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งหวังให้เกิดขึ้นจริง

ในการจัดการศึกษาภาคบังคับ หรือจบมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมทั้งพัฒนาผู้เรียนให้รู้เท่าทันและพร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคโลกาภิวัตน์ โดยเฉพาะการพัฒนาค่านิยม การคิดที่เป็นเหตุเป็นผล การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง สัมสมความรู้และทักษะที่จำเป็นในการทำงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบาย แผนและมาตรการในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้ด้อยโอกาส มุ่งขยายการให้บริการทางการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสและผู้พิการให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย มีโอกาสเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ในหลักสูตรทั้งสายสามัญและสายอาชีพ โดยยกเว้นค่าเล่าเรียนเพื่อเข้าถึงการศึกษา โดยเฉพาะด้านการจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนนั้น ได้เร่งพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส สนับสนุนองค์กรเอกชนในอันที่จะดำเนินการจัดการศึกษาให้แก่ผู้ด้อยโอกาส ได้อย่างเป็นระบบ สำหรับด้านบริหารการศึกษานั้น ได้เร่งปฏิรูประบบบริหารและจัดการทรัพยากรเพื่อนำไปสู่การกระจายอำนาจและสร้างเครือข่ายในการจัดการศึกษาแก่ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสให้ครอบคลุมถึงกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มอย่างสะดวก รวดเร็วและทันต่อปัญหาความเปลี่ยนแปลงของสังคม มิกลไกในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดที่เป็นระบบและให้ต่อเนื่อง ในส่วนของการจัดการศึกษานอกระบบนั้น ได้จัดหลักสูตรทั้งวิชาสามัญ วิชาสายอาชีพเพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคม โดยที่จะดูแลตนเองได้ นอกจากนี้ นโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญกับการจัดองค์ความรู้ในการเรียนการสอนเพื่อให้สัมพันธ์กับศักยภาพของแต่ละพื้นที่ เน้นผู้จบการศึกษาต้องมีอาชีพและงานทำ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554 : 2)

ด้วยเหตุนี้ กระทรวงศึกษาธิการ จึงปรับเปลี่ยนทิศทางการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่รวดเร็วทั้งในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตที่จะมาถึงเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนในปีพุทธศักราช 2558 และเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำตามเจตนารมณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายคือ นักเรียนด้อยโอกาส จึงจัดทำแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำสำหรับเด็กด้อยโอกาส โดยกำหนดแนวทาง เป็น 4 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบการจัดการศึกษาแผนการเรียนวิชาปกติ 2) รูปแบบการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี 3) รูปแบบการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และ 4) รูปแบบการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพระยะสั้น (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556ข : 1-2) เพื่อให้โรงเรียนใช้เป็นกรอบและทิศทาง ในการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ เป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษา และความต้องการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นการศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบและอาชีพที่เหมาะสมตามรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส ตามแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่

จะศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลสารสนเทศที่สะท้อนมาจากผลการศึกษาดังกล่าวมาพัฒนาการดำเนินการจัดการเรียนการสอนอาชีพในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมีประสิทธิผล นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพต่อไปในอนาคตได้เต็มตามศักยภาพ ที่สำคัญผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้นำผลการศึกษาวិจัยไปประกอบการตัดสินใจในการสนับสนุนโครงการหรือปรับปรุงแผนการบริหารโครงการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนด้อยโอกาส ทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส
2. เพื่อศึกษาอาชีพที่เหมาะสมตามรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครู ในโรงเรียน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2556 จำนวน 2,945 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 250 คน และครู จำนวน 2,695 คน (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556 : 4)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหาร และครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างทุกโรงเรียนรวม 487 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 152 คน และครู 335 คน

2. ขอบเขตเนื้อหา

2.1 รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส ประกอบด้วย 4 รูปแบบ ได้แก่ การจัดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาชีพ การจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี การจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพระยะสั้น

2.2 อาชีพการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส จำแนกตาม 5 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม กลุ่มงานอาชีพคหกรรม กลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์ และกลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชยกรรม

สมมติฐานการวิจัย

รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส มีความเหมาะสม ระดับมาก

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบถึงรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส
2. ได้ทราบถึงอาชีพที่เหมาะสมในการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส

คำจำกัดความ

1. รูปแบบ หมายถึง กรอบแนวคิดที่อธิบายวิธีการ หรือขั้นตอนในการดำเนินงาน เพื่อส่งเสริม พัฒนาหรือปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ และประสบผลสำเร็จ
2. การศึกษาเพื่อการมีงานทำ หมายถึง รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษาที่มีเป้าหมายเพื่อเตรียมนักเรียนในสถานศึกษา ให้มีความพร้อม และมีทักษะพื้นฐาน ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพตามความถนัด ความสนใจ และศักยภาพ รวมทั้งสามารถใช้เป็นแนวทางในการเลือกประกอบอาชีพในอนาคตได้
3. รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ หมายถึง วิธีการในการจัดการศึกษาเพื่อมุ่งสู่อาชีพของสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 รูปแบบ คือ
 - 3.1 การจัดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ หมายถึง วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านอาชีพ โดยการเพิ่มเติมรายวิชาด้านอาชีพ ในสาระเพิ่มเติมตามระดับชั้นเรียนในโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา
 - 3.2 การจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี หมายถึง วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านอาชีพ โดยเพิ่มรายวิชาชีพในสาระเพิ่มเติมในระดับมัธยมศึกษา และปรับสัดส่วนเวลาเรียนให้

ภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี ทั้งนี้ให้จัดทำข้อตกลงกับสถานประกอบการ เกี่ยวกับการฝึก
ประสบการณ์ การเรียนรู้และการทำงานด้านอาชีพ

3.3 การจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หมายถึง
วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านอาชีพ โดยความร่วมมือของสถานศึกษาและสถานศึกษาอื่นที่จัด
การศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ซึ่งนักเรียนจะเรียนตามหลักสูตรวิชาชีพจากสถานศึกษาอื่น
และเรียนวิชาสามัญในสถานศึกษาที่สังกัด เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว ได้รับวุฒิทางการศึกษาจาก
สถานศึกษาและ/หรือวุฒิทางการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จากสถานศึกษาอื่น

3.4 การจัดการศึกษารายวิชาอาชีพระยะสั้น หมายถึง วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
ด้านอาชีพนอกเหนือจากหลักสูตรสถานศึกษา โดยสถานศึกษาหรือหน่วยงานอื่นเป็นผู้จัด และ/หรือ
ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเป็นวิทยากร และทรัพยากร เมื่อสำเร็จการศึกษา
ได้รับวุฒิปัตรหรือใบรับรองการผ่านประสบการณ์จากการศึกษาในรายวิชาอาชีพระยะสั้นจาก
หน่วยงานที่จัด

4. กลุ่มอาชีพ หมายถึง กลุ่มอาชีพที่โรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษเปิด
สอนและฝึกประสบการณ์ด้านอาชีพให้กับเด็กด้อยโอกาส ซึ่งเด็กจะได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง
อาทิ การเป็นเจ้าของกิจการ เป็นผู้ลงทุน และจำหน่าย การจัดทำบัญชี การคิดและตัดสินใจเกี่ยวกับ
การดำเนินงานอาชีพ ซึ่งประกอบด้วย 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรม
กลุ่มอาชีพคหกรรม กลุ่มอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชยกรรม และกลุ่มอาชีพคอมพิวเตอร์

4.1 กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม หมายถึง กลุ่มอาชีพที่เกี่ยวกับงานเกษตรกรรม ที่โรงเรียน
สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เปิดสอนและฝึกประสบการณ์ด้านอาชีพให้กับเด็กด้อยโอกาส
กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม ประกอบด้วย ปลูกพืชผักสวนครัว ทำสวน เลี้ยงสัตว์ปีก เลี้ยงสัตว์น้ำ (ปลา)
โคขุน/โคเนื้อ สุกร(หมูขุน/หมูหลุม) ทำนา ไม้ดอกไม้ประดับ เพาะเห็ด เลี้ยงแพะ ผักไฮโดรโปนิคส์
ปลูกกล้วย มะละกอ ปลูกมันน้ำมัน ยางพารา ขยายพันธุ์พืช จัดสวน เลี้ยงกบ เลี้ยงปูนา ไบโอดีเซล
เกษตรอินทรีย์ เลี้ยงเป็ดไข่ ทำสวนผลไม้ ปุ๋ยอินทรีย์ พืชสมุนไพร แก๊สชีวภาพ ข้าวโพด ปุ๋ยหมัก
ชีวภาพ น้ำยาเอนกประสงค์ EM ผลิตภัณฑ์ไม้ ผลิตภัณฑ์ไม้ และผักปลอดสารพิษ

4.2 กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรม หมายถึง กลุ่มอาชีพที่เกี่ยวกับงานอุตสาหกรรม ที่โรงเรียน
สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เปิดสอนและฝึกประสบการณ์ด้านอาชีพให้กับเด็กด้อยโอกาส
กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรม ประกอบด้วย ช่างไฟฟ้า ช่างเขียนแบบ ช่างติดตั้งดาวเทียม ช่างคอมพิวเตอร์
ช่างภาพ(ถ่ายภาพ) ทำเครื่องดนตรีไทย ช่างปูน ช่างไม้ ช่างเชื่อม ช่างโลหะ ช่างยนต์ ช่างทำมุ้งลวด
ซ่อมรถจักรยานยนต์ ซ่อมจักรยาน ช่างอิเล็กทรอนิกส์ ช่างเจียรไนพลอย อัญมณี ช่างกระเบื้อง
เซรามิก น้ำมะพร้าวสกัดเย็น น้ำยาล้างจาน น้ำดื่ม ออกแบบผลิตภัณฑ์ อลูมิเนียม เหล็กตัด ช่างปั้น
และกรอบรูป

4.3 กลุ่มอาชีพคหกรรม หมายถึง กลุ่มอาชีพที่เกี่ยวกับงานคหกรรม ที่โรงเรียนสังกัด สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เปิดสอนและฝึกประสบการณ์ด้านอาชีพให้กับเด็กด้อยโอกาส กลุ่มอาชีพคหกรรม ประกอบด้วย อาหารคาว อาหารหวาน ขนมพื้นบ้าน เบเกอรี่ งานใบตอง ตัดเย็บ เสื้อผ้า กาแฟสด อาหารเพื่อสุขภาพ การถนอมอาหาร/แปรรูป ไอศกรีม อาหารว่าง เครื่องดื่ม สมุนไพร ขนมอบ ขนมไทย/อาหารไทย น้ำพริก เครื่องดื่ม

4.4 กลุ่มอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชยกรรม หมายถึง กลุ่มอาชีพที่เกี่ยวกับงานบริการ งานหัตถกรรม และงานที่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาชิ้นงาน ที่โรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เปิดสอนและฝึกประสบการณ์ด้านอาชีพให้กับเด็กด้อยโอกาส กลุ่มอาชีพ ความคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชยกรรม ประกอบด้วย

4.4.1 กลุ่มอาชีพงานบริการ หมายถึง กลุ่มงานอาชีพที่ต้องให้บริการผู้อื่นในด้าน การบริการ ประกอบด้วย คาร์แคร์ แม่บ้านโรงแรม/การโรงแรม งานบริการอาหาร/เครื่องดื่ม สปา จัดสวน นวดแผนไทย/นวดฝ่าเท้า เสริมสวย ตัดหญ้า ชัก/อบ/รีด จัดเลี้ยง ตัดผม งานธุรกิจ พิมพ์ดีด ไทย ธนาคารโรงเรียน วาดภาพบนใบไม้ คำขาย เครื่องใช้สำนักงาน บำรุงเครื่องยนต์ มัคคุเทศก์/ ท่องเที่ยว เอกสารธุรกิจ ตารางทำงาน บริการที่พัก โนรา(การแสดงพื้นบ้าน) ภาพปะติด และเขียน ภาพด้วยทราย

4.4.2 กลุ่มอาชีพงานหัตถกรรม หมายถึง กลุ่มงานอาชีพที่ต้องใช้ฝีมือ แรงงาน ในการผลิตชิ้นงาน ประกอบด้วย ประติมากรรมของใช้ ประติมากรรมดอกไม้ ผลิตภัณฑ์งานถักทอ มาดัยกร ช่างปักผ้าด้วยมือ ผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่ ผลิตภัณฑ์จากเศษวัสดุ เย็บปักถักร้อย จักสาน ของชำร่วย ร้อยลูกปัด ทำเครื่องประดับ พรมเช็ดเท้า ถักโครเชต์ เครื่องหอม ผ้าเช็ดมือ ทอผ้า มัดย้อม เย็บตุ๊กตา เครื่องเงิน สกรีนเสื้อ แกะสลัก หุ่นฟางนก ผูกผ้า รองเท้าลายไทย ก่อองกระดาษทิชชู ช่างสิบหมู่ แกะกระจก/กัศกระจก จัดดอกไม้ งานไม้ ของที่ระลึก และโองผ้าไหมสาเกต

4.4.3 กลุ่มอาชีพงานความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง กลุ่มงานอาชีพที่ต้องใช้ ความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาชิ้นงาน เพื่อให้ชิ้นงานมีความแปลกใหม่ ทันสมัย ประกอบด้วย การวาดภาพ การปั้น ศิลปะพื้นบ้าน ดนตรีไทย รำไทย สื่อสิ่งพิมพ์ สารสนเทศ คอมพิวเตอร์กราฟิก เครื่องข่ายคอมพิวเตอร์ งานธุรกิจ ถ่ายภาพสตูดิโอ ผ้าบาติก ลิเกฮูลู ดนตรีพื้นบ้าน ประติมากรรม พวงกุญแจ ดินหอม สวนถาด เครื่องเงิน ศิลปะลายเส้น แกะสลัก ดนตรีสากล ขับร้อง ดนตรี ลูกทุ่ง สกรีนผ้าและกระเป๋า งานห้องสมุด กีฬาสู่สากล ศิลปะสร้างสรรค์ ออกแบบผลิตภัณฑ์ การปฏิบัติเครื่องดนตรี เขียนแบบ บัญชีและงานขาย การประดิษฐ์โคมไฟจากไม้ไผ่ การประดิษฐ์หุ่น จากเศษโลหะ จิตรกรรม และเอื้องแซะ

4.5 กลุ่มอาชีพคอมพิวเตอร์ หมายถึง กลุ่มงานอาชีพที่เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ที่โรงเรียน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เปิดสอนและฝึกประสบการณ์ด้านอาชีพให้กับเด็กด้อยโอกาส

กลุ่มอาชีพคอมพิวเตอร์ ประกอบด้วย สร้างสื่อประสม เขียน เขียน โปรแกรมเบื้องต้น คอมพิวเตอร์ธุรกิจ การบังคับหุ่นยนต์ คอมพิวเตอร์ประมวลผล และออกแบบคอมพิวเตอร์

5. เด็กด้อยโอกาส หมายถึง เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่ประสบปัญหาหรือตกในภาวะยากลำบาก หรืออยู่ในสถานที่ด้อยกว่าเด็กทั่วไป จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษ เพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีพัฒนาการที่ถูกต้องและเหมาะสมกับวัย และสามารถบรรลุถึงศักยภาพสูงสุดของตนเองได้ ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง เด็กด้อยโอกาส 10 ประเภท ได้แก่ เด็กถูกบังคับขายแรงงาน เด็กยากจน (มากเป็นพิเศษ) เด็กเร่ร่อน เด็กที่ถูกทอดทิ้ง/เด็กกำพร้า เด็กในชนกลุ่มน้อย เด็กที่อยู่ในธุรกิจทางเพศ หรือ โสเภณีเด็ก เด็กที่ถูกทำร้ายทารุณ เด็กที่มีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด เด็กในสถานพินิจ และเด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์

6. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้มีหน้าที่บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

7. ครู หมายถึง ข้าราชการครู พนักงานราชการ หรือครูอัตราจ้าง ที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ในโรงเรียน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

8. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษา เทียบเท่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีหน้าที่ในการบริหารสถานศึกษาในสังกัด 3 กลุ่ม ได้แก่ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ โรงเรียนเฉพาะความพิการ และศูนย์การศึกษาพิเศษ มีสถานที่ตั้งอยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส มีขอบเขตการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานและแนวทางการศึกษา ตามลำดับ ได้แก่

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา
 - 1.1 การจัดการศึกษา
 - 1.2 นโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล
 - 1.3 การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545
2. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนาการรูปแบบ
 - 2.1 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ
 - 2.2 ความหมายของรูปแบบ
 - 2.3 ประเภทของรูปแบบ
 - 2.4 องค์ประกอบของรูปแบบ
 - 2.5 การพัฒนารูปแบบ
3. นโยบาย ยุทธศาสตร์และทิศทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ
 - 3.1 นโยบาย ยุทธศาสตร์และทิศทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของกระทรวงศึกษาธิการ
 - 3.2 นโยบาย ยุทธศาสตร์และทิศทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
4. รูปแบบจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ
 - 4.1 แนวทางการจัดการศึกษาแผนการเรียนวิชาปกติ
 - 4.2 แนวทางการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี
 - 4.3 แนวทางการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
 - 4.4 แนวทางการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพระยะสั้น
5. การจัดการศึกษาเพื่อเด็กด้อยโอกาส
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 6.1 งานวิจัยในประเทศ
- 6.2 งานวิจัยในต่างประเทศ
- 7. กรอบแนวคิดในการวิจัย
- รายละเอียดเป็นดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา

1. การจัดการศึกษา

1.1 ความหมายของการจัดการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 7-8) กล่าวว่า การจัดการศึกษา หมายถึง การมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งด้านปัญญา จิตใจ และสังคมในระดับความคิด ค่านิยม และพฤติกรรม โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้และขัดเกลาเชิงสังคม

ทักษิณ ชินวัตร (2544 : 15-16) กล่าวว่า การจัดการศึกษา หมายถึง การจัดกิจกรรม การเรียนรู้ของผู้เรียนที่ต้องมีความสมดุลพอดีระหว่างการเป็น คนเก่ง คนดี และมีความสุข จะต้อง คิดเป็น ทำเป็น มีคุณธรรม ศีลธรรม อุดมคติ ควบคุมอารมณ์และสามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้

วิทยากร เชียงกูล (2544 : 1) กล่าวว่า การจัดการศึกษา หมายถึง การเรียนรู้ ใหม่ทั้งในระบบโรงเรียน จากสื่อสารมวลชน จากองค์กร และการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อม ทางเศรษฐกิจการเมือง และสภาพแวดล้อมทางสังคมทุกด้าน เพื่อสร้างคน และสังคมแบบใหม่ ให้เป็นคนที่มีความรู้ควบคู่ไปกับจิตสำนึก มีสัมมาอาชีพควบคู่ไปกับการเอื้อเพื่อเพื่อแผ่ มีประสิทธิภาพ ควบคู่ไปกับคุณธรรมและจริยธรรม

ปรัชญา เวสารัชช์ (2545 : 20) กล่าวถึงความหมายของการจัดการศึกษาว่า หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงระบบของการจัดการศึกษาทุกด้านจากที่เป็นอยู่เพื่อให้สามารถ นำไปสู่ผลผลิตคุณภาพหรือเป้าหมายของการศึกษาได้ตามที่ประสงค์ การดำเนินเช่นนี้จึงไม่ใช่ การเปลี่ยนแปลงธรรมดา แต่ต้องเปลี่ยนแปลงทุกด้านอย่างรวดเร็ว มีแผนดำเนินการ และมีการผลักดัน อย่างจริงจัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549 : 5) ได้กล่าวถึงความหมายของ การจัดการศึกษาว่าหมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลง

ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษา หมายถึง กระบวนการอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายชัดเจน คือ การพัฒนาคุณภาพมนุษย์ทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม ค่านิยม ความคิด ความประพฤติปฏิบัติ ฯลฯ โดยคาดหวังว่าคนที่มีความรู้ จะทำให้สังคมมีความมั่นคงสงบสุขเจริญก้าวหน้าทันโลก แข่งขันกับสังคมอื่นในเวทีระหว่างประเทศได้ คนในสังคม มีความสุข มีความสามารถประกอบอาชีพการงานอย่างมีประสิทธิภาพ และอยู่ร่วมกันได้อย่างมีสมานฉันท์ การจัดการศึกษามีหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาในสถานศึกษา นอกสถานศึกษาตามอัธยาศัย ย่อมขึ้นกับความเหมาะสมสำหรับกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มที่แตกต่างกันไป

1.2 ความสำคัญในการจัดการศึกษา

ยิวดี กังสดาล (2545 : 67) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาว่า การจัดการศึกษามีความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยช่วยให้เกิดความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกการอบรม การสืบสานทาง วัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุน ให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งครอบคลุมทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาในระบบมีสองระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยการศึกษาซึ่งจัดไม่น้อยกว่า 12 ปี ก่อนระดับอุดมศึกษา และให้มีการศึกษาภาคบังคับ จำนวน 9 ปี โดยให้เด็กซึ่งอายุย่างเข้าปีที่ 7 เข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จนอายุย่างเข้าปีที่ 16 สถานศึกษาจึงมีความสำคัญ ในการสร้างเกราะคุ้มกันให้กับเด็กที่จะเจริญเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ และไม่ก่อปัญหาสังคม เพราะสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมที่ดีในสถานศึกษา ย่อมมีอิทธิพลต่อความสุข ความดีงามและการเรียนรู้ที่จะเกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ตัวบ่งชี้สำคัญที่ทำให้มองเห็นสภาพความสำเร็จของการจัดการการศึกษา และคุณภาพของผู้เรียน ที่ควรคำนึงถึง คือ สภาพความสำเร็จของผู้เรียน สภาพความพร้อมของการดำเนินงานและสภาพความพร้อมของปัจจัยต่างๆ

ปรัชญา เวสารัชช (2545 : 5-12) กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาว่า การจัดการศึกษามีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาศักยภาพของคน ช่วยให้นักมีความรู้ความสามารถในสิ่งที่ตนได้ศึกษา ในทุกๆ ด้านรวมถึงพัฒนาให้ผู้เรียนมี คุณธรรมจริยธรรม เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข การศึกษาเป็นเรื่องที่ต้องมีการจัดการ ไม่ใช่เรื่องที่จะให้ผู้ได้รับไปทำโดยไม่มีเป้าหมาย ไม่มีมาตรฐาน ไม่ได้คุณภาพ เพราะย่อมทำให้การศึกษาไม่มีทิศทางไม่เป็นระบบไม่

คุณค่า และหากจัดผิดพลาดก็ยากที่จะแก้ไขเพราะกระบวนการศึกษา เช่น ค่านิยมต่างๆ ได้ซึมซับเข้าไปในใจของผู้เรียนแล้ว

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 1-2) กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาว่าการจัดการ การศึกษาช่วยปรับเปลี่ยนและพัฒนาคนให้มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีคุณภาพ หมายถึง ช่วยให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข คนดี คือมีคุณธรรมจริยธรรม มีค่านิยม สอดคล้องกับความนิยมของคนไทย คนเก่ง คือมีความรู้และทักษะตรงตามมาตรฐานของหลักสูตร และมีความสุข คือมีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของคน เพราะสังคมและประเทศชาติต้องการคนที่ได้รับการฝึกฝนเฉพาะด้านที่มีความรู้ความเข้าใจ ความชำนาญมาดูแลรับผิดชอบไม่ว่าจะเป็นการรับผิดชอบด้านการสอน การบริหาร หรือ การสนับสนุน เนื่องจากสังคมเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การจัดการศึกษาจำเป็นต้องได้รับการปรับเปลี่ยน พัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เหมาะสมกับความจำเป็นของแต่ละยุคสมัย การจัดการศึกษาที่อยู่กับที่ย่อมหมายถึงความล้ำสมัยไม่เหมาะสมไม่คุ้มประโยชน์

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 4-8) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาไว้ 3 ประการคือ

- 1) เพื่อขยายและยกระดับความรู้พื้นฐานของประชาชนทั้งมวลให้กว้างขวาง และสูงขึ้นถึงระดับมัธยมศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน
- 2) เพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ สอดคล้องสัมพันธ์กับความต้องการของบุคคล ชุมชนและประเทศ ให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ
- 3) เพื่อให้การศึกษาได้สร้างศักยภาพของประเทศในการพึ่งพาตนเองสร้าง ความก้าวหน้าและมั่นคงของเศรษฐกิจไทยในประชาคมโลกแห่งความเป็นไทย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 176-180) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาไว้ 4 ประการ ดังนี้

- 1) ความเสมอภาคและบูรณาการ: สิทธิและความเท่าเทียมทางการศึกษา

วัตถุประสงค์นี้ต้องการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน จะเน้นการให้เด็กด้อยโอกาสเข้าเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ โดยเห็นว่าการเรียนร่วมกับเด็กธรรมดา จะทำให้ไม่มีความรู้สึกแบ่งแยกและเด็กด้อยโอกาสก็จะเป็นที่ยอมรับของเพื่อนๆ อันเป็นการเตรียมเด็กเข้าสู่สังคมอย่างราบรื่นด้วย แต่ในความเป็นจริงแล้ว มีอยู่หลายกรณีที่ไม่อาจกระทำได้ ตัวอย่างที่ชัดเจนคือ เด็กพิการ มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาอย่างรุนแรง ไม่อาจจะเรียนร่วม

ชั้นกับเด็กอื่นๆ ได้ นอกจากนั้นข้อจำกัดในด้านนโยบาย หรือกฎหมายของบางประเทศได้กลายเป็นอุปสรรคต่อการเรียนร่วมของเด็กด้อยโอกาส

2) คุณภาพของการศึกษา: การเรียนรู้เพื่อชีวิต

คุณภาพของการศึกษาโดยเฉพาะในเรื่องการศึกษาเพื่อชีวิตนั้น เป็นหลักสำคัญประการหนึ่งในการปฏิวัติการศึกษาซึ่งยูนิเซฟ ได้กล่าวถึงในรายงานประจำปี พ.ศ. 2542 ในประเด็นของความสอดคล้องของการศึกษาต่อสถานการณ์ของสังคมและชุมชน และการให้เด็กด้อยโอกาสได้เรียนรู้ในด้านการดำรงชีวิต นอกเหนือไปจากวิชาการที่สอนอยู่ในโรงเรียนปกติ จะเห็นได้ว่าหลายประเทศได้มีการพัฒนาหลักสูตรที่หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับเด็กด้อยโอกาส กลุ่มต่างๆ มีการปรับปรุงวิธีการวัดผลของการศึกษาให้มีการวัดผลสำเร็จในการเรียนรู้เพื่อชีวิตควบคู่ไปกับผลการเรียนด้านวิชาการด้วย ปรับปรุงการให้บริการการศึกษาแก่เด็กพิเศษให้มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น รวมทั้งมีการอบรมและชักชวนผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ครู บิดามารดา และชุมชน ให้เข้ามามีบทบาทในการควบคุมคุณภาพของการเรียนการสอน

3) การศึกษากับการพัฒนาเด็ก: กระบวนการพัฒนาศักยภาพให้ถึงขีดสุด อันจะนำไปสู่การเป็นทรัพยากรมนุษย์ซึ่งมีบทบาทในความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ และเป็นพลเมืองดีที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

การพัฒนาศักยภาพของเด็กด้อยโอกาสเพื่อให้หลุดพ้นจากการเป็นเหยื่อของสถานการณ์หรือสภาพแวดล้อมที่เลวร้าย มีทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลและตัดสินใจ มีสมรรถนะในการดำรงชีวิต การแก้ปัญหา มีงานทำและพึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึกในการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีความคิดริเริ่ม สามารถดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนาสังคมได้ จะเป็นได้ว่า แต่ละจุดมุ่งหมายเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเสริมพลังให้แก่เด็กด้อยโอกาส เพื่อให้มีการพัฒนาเป็นขั้นตอนและเกิดผลดีกับตนเองจนถึงสังคมในที่สุด

4) เอกลักษณะทางวัฒนธรรม: การเปิดโลกทัศน์ของเด็กด้านวัฒนธรรม

จุดมุ่งหมายนี้อาจแยกได้เป็น 2 ประเด็นหลัก คือ การจรรโลงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ทั้งเป็นระดับกลุ่มชน และระดับชาติ และการพัฒนาทัศนคติที่ยอมรับความแตกต่าง ด้านวัฒนธรรมของผู้อื่นในสังคม

การจัดทำบทเรียนและการจัดการเรียนการสอนในภาษาพื้นเมืองควบคู่ไปกับภาษาทางการ และการศึกษามีบทบาทโดดเด่นในกระบวนการพัฒนาเอกลักษณ์ส่วนบุคคลและทางวัฒนธรรมของเด็ก ซึ่งจะช่วยให้เด็กเรียนรู้เอกลักษณ์ด้านวัฒนธรรมของตน ของผู้อื่นในสังคม และเอกลักษณ์รวมของชาติ ซึ่งจะมีทั้งความเหมือนและความแตกต่าง การเรียนรู้นี้จะช่วยเปิดโลกทัศน์ของเด็กให้กว้างขึ้น และช่วยสร้างทัศนคติในการชื่นชมความเหมือนและยอมรับในความแตกต่างของผู้อื่นด้วย

วัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้นนี้เป็นตัววัดความสามารถในการจัดการของผู้บริหาร จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่ผู้บริหารต้องกำหนดเกณฑ์จากวัตถุประสงค์ที่ระบุและผู้บริหารก็จะต้องได้รับการประเมินจากเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดด้วย

ปรัชญา เวสารัชช์ (2545 : 6 -10) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาที่มุ่งบรรลุหลายประการได้แก่

1) ให้บริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ โดยถ่ายทอดหรือปลูกฝังเนื้อหาความรู้ความเข้าใจที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้ได้รับการศึกษาวางตัวได้เหมาะสมในสังคม และมีความสามารถประกอบอาชีพตามความถนัด ความสนใจหรือโอกาสของแต่ละคนได้ สถานศึกษาส่วนใหญ่ที่เรียกว่า โรงเรียน มหาวิทยาลัย ศูนย์การเรียน สถานศึกษาปฐมวัย ทำหน้าที่เป็นผู้ให้บริการทางการศึกษา

2) เตรียมเด็กก่อนวัยเรียนให้มีความพร้อมในการเรียนรู้ และจัดให้เด็ก ในวัยเรียน ได้รับการศึกษาเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยส่งเสริมเกื้อหนุนให้เด็กก่อนวัยเรียนขั้นพื้นฐาน ได้มีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย เขavnปัญญา ความสนใจ ที่เหมาะสม มีความพร้อมในการศึกษาระดับสูงขึ้นไป การจัดการ ส่วนนี้ โดยทั่วไป เป็นความร่วมมือระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครอง สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนา เด็กเล็ก เป็นต้น ส่วน เด็กวัยเรียนทุกระดับจะได้รับการศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการเตรียมตัวระดับพื้นฐาน และ เพื่อมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพการงานต่อไป

3) ให้โอกาสทางการศึกษาโดยเข้าถึงผู้รับบริการที่ไม่สามารถเข้ารับการศึกษ ตามปกติ ที่มีอยู่หลากหลาย การจัดการศึกษาลักษณะนี้มุ่งไปที่ผู้ด้อยโอกาสต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มิฐานะยากจน ผู้ที่พลาด โอกาสได้รับการศึกษาในบางช่วงของชีวิต ผู้ที่มีปัญหาทางร่างกาย จิตใจ หรือสติปัญญา การจัดการศึกษาเช่นนี้มักดำเนินการโดยสถานศึกษา เฉพาะด้าน เช่น โรงเรียนสอนคนตาบอด โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ หรือโดยวิธีการอื่น นอกกระบบและตามอัธยาศัย เช่น ศูนย์การเรียนรู้ การศึกษาในระบบทางไกล เป็นต้น

4) ตอบสนองความต้องการทางการศึกษาระดับสูงในเชิงคุณภาพวัตถุประสงค์นี้มุ่งส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสได้พัฒนาความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน เพื่อประโยชน์ ในการประกอบอาชีพ ซึ่งอาจดำเนินการโดยสถาบันอุดมศึกษาที่เน้นการวิเคราะห์ วิจัยระดับสูง มุ่งคิดค้น เนื้อหาสาระที่แปลกใหม่จากเดิม นอกจากนี้ยังรวมถึงการฝึกอบรม เฉพาะทาง เช่น ด้านการเกษตร การอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์สุขภาพ เป็นต้น มักดำเนินการในรูปแบบการประชุมสัมมนา การฝึกอบรม การดูงาน การฝึกปฏิบัติเฉพาะ เป็นต้น

5) พัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคล ให้เต็มตามความสามารถและตอบสนอง

วิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศ วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาข้อนี้เน้นการพัฒนามนุษย์ ในลักษณะบูรณาการ คือให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วนทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม ความคิด ความสำนึก ความรับผิดชอบ ฯลฯ ซึ่งตามปกติความเป็นหน้าที่ของสถานศึกษา แต่หาก สถานศึกษาไม่สามารถดูแลให้ครบถ้วนได้ ก็ต้องจัดส่วนเสริมเติม ในลักษณะการฝึกอบรมเฉพาะ ทางแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอนปกติหรือการใช้สื่อต่างๆ ช่วยส่งเสริม วัตถุประสงค์ส่วนนี้ ยังรวมไปถึงการพัฒนาทักษะและคุณภาพของผู้ที่ทำงานแล้วหรือผู้ที่ผ่านการศึกษา ตามกระบวนการปกติ ให้สามารถติดตามความรู้ใหม่และวิทยาการที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่าง ต่อเนื่อง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 24) ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์หลักของการจัดการศึกษา โดยมุ่งเน้นในหลักที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ ดังนี้

1) หลักการพัฒนาผู้เรียนอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม เป็นผู้ที่มีจริยธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง มีความสุข มีทักษะในการแสวงหาความรู้ที่พอเพียงต่อการพัฒนางานอาชีพและคุณภาพชีวิตส่วน ตน สามารถเผชิญความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเท่าทันและชาญฉลาด และมีความเป็นประชาธิปไตย

2) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นไทยให้มีความรักและความภาคภูมิใจ ในท้องถิ่นและประเทศชาติ มีความรู้และทักษะพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพสุจริต มีความมุ่งมั่น ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน มีลักษณะนิสัยและทัศนคติที่พึงประสงค์ เพื่อเป็น สมาชิกที่ดีทั้งของครอบครัว ชุมชน สังคมไทยและสังคมโลก

3) หลักแห่งความเสมอภาค คนไทยทั้งปวงต้องมีสิทธิ์เสมอกันในการรับ การศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี อย่างทั่วถึงเท่าเทียม ควบคู่ไปกับการมีคุณภาพ โดยไม่แบ่งชนชั้น หรือความแตกต่างทางสังคมวัฒนธรรม

4) หลักการมีส่วนร่วม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนมีส่วนร่วม ในการบริหารและการจัดการศึกษา ร่วมกับคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และ สถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างเอกลักษณ์ศักดิ์ศรีและตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตามนโยบาย ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

5) หลักแห่งความสอดคล้อง อุดมการณ์และมาตรฐานในการจัดการศึกษาขั้น พื้นฐานต้องสอดคล้องกับสารบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 นโยบาย การศึกษาของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติและสัมพันธ์ เชื่อมโยงกับมาตรฐานการอาชีวศึกษาและมาตรฐานการอุดมศึกษา

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) ให้บริการทางการศึกษาแก่บุคคลทุกระดับ ได้แก่ เด็กก่อนวัยเรียนบุคคลในวัยเรียนผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาหรือบุคคลลักษณะพิเศษ ผู้มีงานทำและประชาชนทั่วไป
- 2) เตรียมเด็กก่อนวัยเรียนให้มีความพร้อมในการเรียนรู้และจัดให้เด็กในวัยเรียนได้รับการศึกษาเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
- 3) ให้โอกาสทางการศึกษา
- 4) ตอบสนองความต้องการทางการศึกษาระดับสูง
- 5) พัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลให้เต็มความสามารถและตอบสนองวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศ

1.4 องค์ประกอบของการจัดการศึกษา

สุวิมล ว่องวานิช (2543 : 36) ได้กำหนดองค์ประกอบของการจัดการศึกษาไว้ 8 ด้าน คือ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านสภาพแวดล้อม 3) ด้านสนับสนุนการเรียนรู้ 4) ด้านทรัพยากรในการดำเนินงาน 5) ด้านปรัชญาหรือนโยบายของโรงเรียน 6) ด้านการบริหารจัดการ 7) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และ 8) ด้านผลผลิต

สละ คณาฤทธิ์ (2545 : 33) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการศึกษาประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อม (บรรยากาศภายในโรงเรียน) 2) บุคลากร ได้แก่ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองในโรงเรียน 3) ภารกิจ ทรัพยากรการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา 4) วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการสอน และ 5) สื่อการเรียนการสอน

ปรัชญา เวสารัชช์ (2545 : 13-15) กล่าวว่าองค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษามี 8 องค์ประกอบ

- 1) สารเนื้อหาในการศึกษา ในกรณีที่มีการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบผู้จัดการศึกษามักจะทำหลักสูตรเป็นตัวกำหนดเนื้อหาสาระหลักสูตรเหล่านี้อาจเป็นหลักสูตรกลางที่ใช้สำหรับการศึกษาแต่ละระดับแต่ขณะเดียวกันก็ควรเปิดโอกาสให้สถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถจัดเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับท้องถิ่นได้ด้วย เนื้อหาสาระในการศึกษานั้นควรทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของ การจัดการศึกษา ทั้งนี้ครูต้องทบทวนเนื้อหาสาระที่ตนสอนเพื่อปรับแก้ไขให้ถูกต้อง ทันสมัย และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน หากเห็นว่าเนื้อหาผิดพลาดหรือล้าสมัย ควรแจ้งผู้บริหารให้ทราบ

- 2) ครู หรือผู้ให้การเรียนรู้ ผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสาระ ได้แก่ ครูและอาจารย์ ซึ่งถือเป็นผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูง บุคคลเหล่านี้ต้องได้รับการศึกษาอบรมมาทั้งในด้านเนื้อหาและวิธีการถ่ายทอด เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้และสาระวิชาที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งสำหรับครูและอาจารย์คือต้องมีความตื่นตัวอยู่เสมอในการติดตาม เรียนรู้เนื้อหาสาระการวิชาชีพใหม่ ๆ และวิทยาการด้านการเรียนการสอนตลอดเวลา

บางกรณีต้องมีการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ ด้วย อนึ่ง ครูและอาจารย์ต้องพัฒนาความสามารถในการประยุกต์สาระเนื้อหาและองค์ความรู้ใหม่ให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม

3) สื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษาสื่อและอุปกรณ์ต่างๆ เช่นอาคาร สถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ กระดานเขียน หนังสือ แบบเรียน สมุด ดินสอ ตลอดจนอุปกรณ์ที่ทันสมัยที่มีราคาแพงทั้งหลาย เช่น อุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น สื่ออุปกรณ์เหล่านี้เป็นส่วนประกอบที่จำเป็นสำหรับการจัดการศึกษา ครูและผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีหน้าที่รับผิดชอบดูแลให้สิ่งเหล่านี้มีอย่างเพียงพอ อยู่ในสภาพใช้งานได้ และใช้สื่อเหล่านี้เป็นส่วนช่วยให้เกิดการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ครูที่มีคุณภาพต้องสามารถผลิตและพัฒนาสื่ออุปกรณ์การศึกษาสำหรับการสอนของตนด้วย

4) รูปแบบวิธีการเรียนการสอน การศึกษายุคใหม่นั้นมีความแตกต่างไปจากการศึกษายุคก่อนซึ่งเน้นที่ตัวครู ระบบการศึกษายุคใหม่เน้นความสำคัญที่ตัวผู้เรียน ดังนั้น รูปแบบวิธีการเรียนการสอนใหม่จึงแตกต่างไปจากเดิม จึงเกิดคำว่า “ปฏิรูปการเรียนรู้” ซึ่งนำไปสู่กระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น การระดมความคิด การจัดกิจกรรมการสอน การนำขมนอกสถานที่เรียน การใช้อุปกรณ์ เครื่องมือประกอบ รูปแบบวิธีการเรียนการสอนใหม่ๆ นี้ผู้สอนพึงระมัดระวังเลือกใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่ม การทำความเข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียนของตน

5) ผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่สนับสนุนการศึกษา ในการจัดการศึกษา ยังมีผู้ที่รับผิดชอบที่อาจไม่ได้เป็นผู้ถ่ายทอดโดยตรงอีกหลากหลาย ได้แก่ ผู้บริหารซึ่งมีหน้าที่จัดการศึกษาที่ตนรับผิดชอบให้เป็นไปโดยการเรียบร้อย นำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการและยังจำเป็นต้องมีบุคลากรทางการศึกษาอื่นร่วมด้วย เช่น เจ้าหน้าที่ธุรการ งานทะเบียน งานโภชนาการและสุขอนามัย รวมทั้งฝ่ายสนับสนุนอื่น ๆ

6) เงินทุนสนับสนุน การจัดการศึกษาเป็นเรื่องของการลงทุน ซึ่งผู้ลงทุนอาจเป็นรัฐบาลในฐานะผู้รับผิดชอบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผู้ปกครอง ผู้เรียน ชุมชน เป็นต้น เงินลงทุนเหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้การจัดการศึกษาเกิดผลตามเป้าหมาย

7) สถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม การจัดการศึกษาในระบบที่ยังต้องอาศัยชั้นเรียนยังเป็นสิ่งจำเป็น ดังนั้นอาคารสถานที่ ห้องเรียนและบรรยากาศแวดล้อมที่ใช้ในการจัดการศึกษาจึงจำเป็นที่ขาดไม่ได้ ถึงแม้จะมีการจัดการศึกษาโดยใช้สื่อทางไกลก็ตาม ก็ยังต้องมีสถานที่สำหรับการบริหารจัดการ การผลิตและการถ่ายทอดสื่อ หรือการทำงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในกรณีที่ยังต้องสนใจดูแลคือความเพียงพอ เหมาะสมปลอดภัย และการมีบรรยากาศแวดล้อมที่เอื้อการเรียนรู้ ส่วนครูก็ต้องรับผิดชอบในการจัดบรรยากาศแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่วนครูก็ต้องรับผิดชอบในการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เหมาะสม หากจำเป็นต้องใช้งบประมาณปรับปรุงก็ควรแจ้งผู้บริหารให้ช่วยดำเนินการ

8) ผู้เรียน หรือผู้ศึกษาถือเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นที่สุดของการจัดการศึกษา เพราะผู้เรียนคือผู้รับการศึกษา และเป็นเป้าหมายหลักของการศึกษา การปรับเปลี่ยนความรู้และพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นดัชนีชี้วัดผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาจึงครอบคลุมขั้นตอนที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ การให้การศึกษาอบรม การประเมิน และการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้เป้าหมายการจัดการศึกษาในภาพรวมจึงมิได้จำกัดวงแคบเฉพาะในสถานที่ แต่มุ่งที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีปรัชญาพื้นฐานสำคัญคือ ทุกคนต้องเป็นส่วนสำคัญของการจัดการศึกษา และการศึกษาต้องจัดสำหรับทุกคน

สรุปได้ว่าองค์ประกอบของการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักสูตรสถานศึกษา 2) สภาพแวดล้อม (บรรยากาศภายในโรงเรียน) 3) บุคลากร ได้แก่ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองในโรงเรียน 4) ภารกิจทรัพยากรการศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษา 5) วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการสอน และ 6) สื่อการเรียนการสอน

2. นโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 4-5) ได้กล่าวถึงนโยบายด้านการจัดการศึกษาของรัฐบาล สมัยนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งได้ศึกษารูปแบบการศึกษาตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งความรู้ อันเป็นเงื่อนไขไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ ให้คนไทย ทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันที่จะเรียนรู้และฝึกอบรมได้ตลอดชีวิต และมีปัญญาเป็นทุนไว้สร้างงานและสร้างรายได้ และนำประเทศให้รอดพ้นจากวิกฤตเศรษฐกิจและสังคม โดยยึดหลักการศึกษาสร้างชาติ สร้างคน และสร้างงาน ดังนี้

- 1) เร่งจัดให้มีระบบและโครงสร้างทางการศึกษาที่มีคุณภาพ เป็นประโยชน์ต่อประชาชนทั้งปวงอย่างแท้จริง
- 2) เน้นคุณภาพ ประสิทธิภาพ และความเที่ยงธรรมในการบริหารจัดการศึกษาทุกประเภท และทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยถึงระดับอุดมศึกษา
- 3) พัฒนาระบบเทคโนโลยีทางการศึกษาและเครือข่ายสารสนเทศเพื่อเพิ่มและกระจายโอกาสทางการศึกษา ให้คนไทยทั้งในเมืองและชนบท
- 4) จัดให้มีวิทยาลัยชุมชน โดยเฉพาะในจังหวัดที่ยังขาดแคลนสถาบันอุดมศึกษา
- 5) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกฝ่ายร่วมรับผิดชอบการจัดการศึกษา และฝึกอบรม โดยรัฐเป็นผู้วางระบบ นโยบาย กำกับคุณภาพมาตรฐาน สนับสนุนและระดมทรัพยากร เตรียมความพร้อมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน เครือข่ายครอบครัวและอื่นๆ รวมทั้งการจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ หรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาส
- 6) สนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นศูนย์การศึกษาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน

7) ส่งเสริมให้เกิดบูรณาการทางการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และกีฬา ในการให้การศึกษาระดับประถมศึกษาและเยาวชน

8) ปฏิรูปการเรียนรู้ โดยยึดหลักผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หลักการเรียนรู้ด้วยตนเอง และหลักการเรียนรู้ตลอดชีวิต เน้นพลังความคิดสร้างสรรค์ การสร้างนิสัยรักการอ่าน การจัดให้มีห้องสมุด ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและสื่อการเรียนรู้ประเภทต่างๆ อย่างทั่วถึง

9) ส่งเสริมอาชีพครูให้มีศักดิ์ศรี เป็นที่ยอมรับนับถือและไว้วางใจจากสาธารณชน รวมทั้งพัฒนาและผลิตครูที่มีคุณภาพและคุณธรรม

10) ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษา เพื่อให้เด็กมีวินัย รักงาน และทำงานเป็น

11) ให้โอกาสแก่ผู้สำเร็จการศึกษาภาคบังคับ หรือมัธยมปลาย ผู้ว่างงานและผู้สูงอายุได้ฝึกงานอาชีพอย่างน้อย 1 อาชีพ พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีอาชีพอิสระได้

12) ปฏิรูปการอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นและพัฒนาถึงระดับปริญญาตรี เพื่อตอบสนองต่อภาคเกษตรอุตสาหกรรมและภาคบริการ รวมทั้งสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เข้าฝึกทักษะในสถานประกอบการ

เกษม วัฒนชัย (2546 : 7-8) ได้กล่าวถึงนโยบายด้านการจัดการศึกษาของรัฐบาล สมัยพันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี โดยกล่าวถึงสาระสำคัญและประเด็นหลักดังนี้

1) เน้นการให้การศึกษาระดับประถมศึกษา ทั้งเด็ก เยาวชน คนในวัยทำงาน และผู้เกษียณงานแล้ว โดยเปลี่ยนรูปแบบการศึกษาให้หลากหลาย และเหมาะสมกับผู้เรียน

2) เพิ่มการศึกษาภาคบังคับจาก 6 ปี เป็น 9 ปี และให้การศึกษาระดับพื้นฐาน 12 ปี โดยผู้เรียนไม่เสียค่าธรรมเนียมการศึกษา เพื่อให้สามารถเข้าสู่อาชีวศึกษา และอุดมศึกษาได้สะดวกขึ้นและมากขึ้น

3) เน้นให้มีทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นองค์กรของรัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันต่างๆ เช่น สถาบันศาสนา สถานประกอบการ ครอบครัวยุคใหม่ เป็นต้น

4) มีระบบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษามีมาตรการหลากหลายในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ คุณภาพครูอาจารย์ คุณภาพการบริหารจัดการ และคุณภาพด้านเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา

5) ปรับโครงสร้างการบริหารการศึกษา โดยให้มีองค์กรคณะบุคคล รวมทั้งผู้แทนประชาชนร่วมกำหนดนโยบายทางการศึกษา และกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาลงไปที่เขตพื้นที่ การศึกษาและสถานศึกษา

6) ปฏิรูปการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ดังนี้

6.1) เรียนวิธีการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ เรียนเป็น

6.2) เรียนแล้วคิดเป็นทำเป็น

6.3) เรียนแล้วคิดดีทำดี

6.4) เรียนแล้วอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้

6.5) เรียนแล้วสามารถไปสู่จุดหมายแห่งชีวิตได้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 6) ได้กล่าวถึงนโยบายด้านการจัดการศึกษาของรัฐบาล สมัยพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี โดยกล่าวถึงสาระสำคัญและประเด็นหลักในการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นให้สังคมมีคุณภาพเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ รวมถึงส่งเสริมให้มีความสมานฉันท์ และเอื้ออาทรกัน และได้กำหนดเป็นนโยบายด้านการจัดการศึกษา ดังนี้

- 1) ประชากรวัยเรียนทุกคนทั้งปกติ พิการ และด้อยโอกาสได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ตามสิทธิอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง
- 2) ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการศึกษา
- 4) ผู้เรียนในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ

จากที่นักการศึกษากล่าวมาเกี่ยวกับนโยบายด้านการจัดการศึกษาของรัฐบาลแต่ละสมัย สรุปได้ว่า รัฐบาลแต่ละรัฐบาลต่างก็มุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะการศึกษาเป็นการพัฒนาคน และคนจะมีประสิทธิภาพเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งนโยบายในด้านการจัดการศึกษานั้นต่างก็มุ่งเน้นให้คนไทยได้รับการพัฒนาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา และมีความสุข สมดังเจตนารมณ์ที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดไว้

3. การจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาไว้หลายประการ และได้เสนอประเด็นที่เน้นการเปลี่ยนแปลงไปสู่การจัดการศึกษาแนวใหม่ ที่มีลักษณะเป็นการปฏิรูปการศึกษา โดยกล่าวถึงความมุ่งหมายและหลักการ สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา ระบบการศึกษา แนวการจัดการศึกษา การบริหารและการจัดการศึกษา มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา รวมทั้งเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549 : 29-43)

3.1 ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

มาตรา 6 ของกฎหมายระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”

ตามความข้างต้น เป้าหมายของการจัดการศึกษาจึงอยู่ที่คนไทยโดยทั่วไป ซึ่งต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นคนดี มีประโยชน์ มีความครบถ้วนทุกด้าน คือ

3.1.1 ทางร่างกาย คือ มีสุขภาพดี สมบูรณ์ แข็งแรง หมายความว่า การจัดการศึกษาต้องครอบคลุมถึงกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัย เช่น ส่งเสริมการออกกำลังกาย ส่งเสริมกีฬา ส่งเสริมความรู้ด้านโภชนาการ รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่เอื้อต่อสุขลักษณะ ปลอดภัยจากภาวะมลพิษ ปลอดภัยจากยาเสพติด และปลอดภัยภัยทั้งหลายที่อาจกระทบกระเทือนต่อสุขภาพอนามัยของผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นภัยจากมนุษย์หรือธรรมชาติ นอกเหนือจากหน้าที่ในการส่งเสริมสุขภาพอนามัยแล้ว ผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาต้องคาดการณ์และเตรียมการป้องกันไว้ล่วงหน้า เพื่อผ่อนคลายหรือแก้ไขปัญหาได้ทันการณ์

3.1.2 ทางจิตใจ คือ มีจิตใจที่อดทนเข้มแข็ง สามารถเผชิญกับปัญหาหลากหลายที่เกิดได้อย่างมีสติ มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย สามารถอดกลั้นต่อแรงกดดันต่างๆ

3.1.3 ทางสติปัญญา คือ การใช้ความคิดและเหตุผล

3.1.4 ความรู้ คือ การมุ่งให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการของสังคมปัจจุบัน ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับตน และความสัมพันธ์ของตนกับสังคม ความรู้และทักษะด้านภาษา คณิตศาสตร์ ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้ ความเข้าใจประสบการณ์ และการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย การประยุกต์ภูมิปัญญาไทย ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

3.1.5 คุณธรรมและจริยธรรม แสดงออกในรูปของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความละเอียดต่อการประพฤติตนในทางเสื่อมเสียหรือก่อให้เกิดผลเสียหายต่อผู้อื่นและสังคม

3.1.6 มีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต รักวัฒนธรรมไทย มีเอกลักษณ์ไทย มีมารยาทไทย และการวางตนในสังคม รู้จักประมาณตน

3.1.7 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ผู้ได้รับการศึกษาจะเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น ประนีประนอม มีความเมตตากรุณา มีสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น และดำเนินบทบาทของตนได้อย่างเหมาะสม

คุณลักษณะที่กล่าวข้างต้นอันเป็นเป้าหมายของการจัดการศึกษานี้ เริ่มต้นที่ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ซึ่งจะต้องเป็นผู้ปลูกฝังถ่ายทอดอบรม หมายความว่า ครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา ต้องเป็นตัวอย่างที่ดี คือรักษาหรือพัฒนาคุณลักษณะที่ดีไว้เป็นแบบอย่าง

3.2 หลักในการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดหลักการการศึกษาไว้ และใช้หลักการดังกล่าว เป็นตัวกำหนดสาระเนื้อหาของกฎหมายว่าด้วยการศึกษา

หลักสำคัญในการจัดการศึกษา (มาตรา 8) กำหนดไว้ 3 ประการคือ การศึกษาตลอดชีวิต การมีส่วนร่วม และการพัฒนาต่อเนื่อง ดังนี้

1) การศึกษาตลอดชีวิต ถือว่าการจัดการศึกษานั้นเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน หลักการคือ คนทุกคนต้องได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การศึกษานี้ต้องครอบคลุมทุกด้าน มิใช่เฉพาะการทำงานเท่านั้น เพราะไม่เพียงบุคคลต้องพัฒนาตน และความสามารถในการประกอบอาชีพของตน คนแต่ละคนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาชุมชนและประเทศโดยส่วนร่วม ทั้งด้านเศรษฐกิจ ชีวิตความเป็นอยู่ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และวัฒนธรรมด้วย ทั้งนี้เพราะสังคม เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม และพัฒนาการทางเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องศึกษาความเป็นไปรอบตัว เพื่อสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม

2) การมีส่วนร่วม สังคมต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วม นั้นแสดงออกได้หลายลักษณะ เช่น ร่วมเป็นกรรมการ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมสนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษา ร่วมสนับสนุนทรัพยากร ร่วมติดตามประเมิน ส่งเสริมให้กำลังใจและปกป้องผู้ปฏิบัติงานที่มุ่งประโยชน์ต่อส่วนรวม หลักการนี้ถือว่าอนาคตของประเทศและความเจริญรุ่งเรืองของสังคมไทย เป็นความรับผิดชอบของคนไทยทุกคนมิใช่ถูกจำกัดโดยตรงในการจัดการศึกษา ดังนั้นจึงเป็นสิทธิหน้าที่ของคนไทยทุกคนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้ามีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อแก้ปัญหา อุปสรรคของการจัดการศึกษา ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการพัฒนา และช่วยดูแลการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

3) การพัฒนาต่อเนื่อง การศึกษาเป็นเรื่องที่ต้องปรับเปลี่ยนตลอดเวลาให้ทันกับความรู้ที่ก้าวหน้าไปไม่หยุดยั้ง ดังนั้น การจัดการศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การพัฒนานี้มีทั้งการคิดค้นสาระและกระบวนการเรียนรู้ใหม่ๆ การประยุกต์ปรับปรุงเนื้อหาสาระที่มีอยู่ และการติดตาม เรียนรู้เนื้อหาสาระที่มีผู้ประดิษฐ์คิดค้นมาแล้ว ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายไม่ว่าครู ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษา ต้องถือเป็นภาระหน้าที่สำคัญ

ในการปรับปรุงคนให้ทันโลกทันสมัย แต่ขณะเดียวกันก็ต้องทำความเข้าใจสภาพแวดล้อม เพื่อประยุกต์ความรู้ได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ การรับความรู้มาถ่ายทอดโดยปราศจากดุลยพินิจ อาจก่อความเสียหายโดยไม่คาดคิด จึงเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่จะช่วยกันดูแลให้ความรู้ใหม่ๆ เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและสังคมอย่างแท้จริง

นอกจากนี้กฎหมายยังระบุหลักในการจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาไว้ด้วย (มาตรา 9) ได้แก่

1) เอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ หมายความว่า การจัดการศึกษาจะเน้นนโยบาย หลักการและ เป้าประสงค์ร่วมกัน แต่เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงาน ได้ใช้ดุลยพินิจเลือกเส้นทางและวิธีการปฏิบัติให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในการทำงานของตน

2) หลักการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการบริหารที่ให้สถานศึกษาบริหารจัดการได้เอง (School-based management) ตามหลักการนี้ จำเป็นต้องแยกภาระงานด้านนโยบาย เกณฑ์ และมาตรฐานออกจากงานด้านปฏิบัติหรืองานบริการ ทั้งนี้ หน่วยงานส่วนกลางทำหน้าที่กำหนดนโยบาย เกณฑ์และมาตรฐาน ส่วนเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ดำเนินการให้เกิดผลในทางปฏิบัติ จึงจำเป็นต้องกระจายอำนาจให้หน่วยงานปฏิบัติ ดูแลและรับผิดชอบการตัดสินใจด้วยตนเอง โดยหน่วยงานส่วนกลางทำหน้าที่ติดตาม ประเมิน ตรวจสอบ ส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยงานปฏิบัติที่ได้รับมอบอำนาจสามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา ตามหลักการนี้ ในเมื่อหน่วยงานปฏิบัติได้รับมอบอำนาจให้ดำเนินการได้อย่างคล่องตัวพอสมควรแล้ว ก็จำเป็นต้องกำหนดมาตรฐานการศึกษาให้หน่วยงานปฏิบัติ รับผิดชอบ เพราะการมอบอำนาจโดยไม่มีกติกาที่เท่ากับมอบให้ทำงานโดยไม่มีเป้าหมาย ซึ่งไม่สามารถประเมินได้ ในเมื่อรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ทรัพยากรสนับสนุนแก่สถานศึกษา และหน่วยงานการศึกษา ซึ่งอาจเปรียบเสมือนการซื้อสินค้าหรือบริการ ก็ต้องมีสิทธิกำหนดคุณค่าหรือลักษณะของสิ่งที่ต้องการซื้อ โดยยึดเป้าหมายผลการจัดการศึกษาเป็นหลัก ได้แก่มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งหน่วยปฏิบัติก็ต้องวางระบบประกันคุณภาพเพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ซื้อสินค้าและบริการของตน จากนั้นจำเป็นต้องมีการประเมินผลการจัดการศึกษา โดยพิจารณาจากมาตรฐานและระบบประกันคุณภาพ อันจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย อย่างน้อยผลการประเมินจะส่งเสริมให้ผู้จัดการศึกษาแต่ละระดับได้ตระหนักว่าผลการดำเนินการของตนเป็นอย่างไร เมื่อเทียบกับมาตรฐานการศึกษาและเกณฑ์ชี้วัดของระบบประกันคุณภาพ และต้องหาทาง

ปรับปรุงผลการจัดการศึกษาให้ได้ตามมาตรฐาน และรักษาระดับการประกันคุณภาพของคนที่จ้างได้ รวมทั้งยกระดับการจัดการศึกษาให้สูงขึ้นด้วย

4) การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดมาตรการต่างๆ เช่น การกำหนดให้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ การส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตามหลักสูตร การอบรมมาตรฐานต่างๆ ทั้งนี้ โดยมีเจตนาเพื่อรักษาคุณภาพของผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้อยู่ในระดับที่พึงประสงค์ และกระตุ้นส่งเสริมให้พัฒนาปรับปรุงตลอดเวลา อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ได้รับการศึกษาโดยตรง

5) การระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้เพื่อการจัดการศึกษา ทรัพยากรต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการจัดการศึกษา ได้แก่ ทรัพยากรการเงิน วัสดุอุปกรณ์ ทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ ความชำนาญในการเรียนการสอน ภูมิปัญญาท้องถิ่น สื่อสารและเทคโนโลยีต่างๆ ล้วนเป็นทรัพยากรที่จำเป็น แต่รัฐไม่สามารถจัดหาสนับสนุนได้อย่างเพียงพอ จึงถือเป็นภาระหน้าที่ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคนในการจัดการศึกษาจะเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานการศึกษาแต่ละท้องถิ่น

6) การมีส่วนร่วม การให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในการจัดการศึกษา โดยบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรต่างๆ จะได้รับการส่งเสริมให้เข้าร่วมเสนอแนะ กำกับติดตาม และสนับสนุนการจัดการศึกษา เพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม

3.3 สิทธิและหน้าที่ของรัฐในการจัดการศึกษา

3.3.1 การประกันสิทธิการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการยกระดับคุณภาพประชากร ถือเป็นการลงทุนสำคัญ อย่างน้อยรัฐต้องมีหน้าที่จัดการศึกษาให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกัน โดยการรองรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย เหตุผลสำคัญก็คือ มนุษย์ทุกคนมิได้มีความเสมอภาคเท่าเทียมกันในสังคม ยังมีความแตกต่างหลายประการ (เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจ ข้อจำกัดทางสุขภาพร่างกาย) ที่ทำให้ไม่สามารถได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพได้ทั่วถึง กฎหมายจึงกำหนดให้รัฐต้องประกันความเสมอภาคเท่าเทียมกันของบุคคลในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานสิบสองปี การประกาศสิทธิเช่นนี้จึงเป็นการรับรองความเสมอภาคพื้นฐานของบุคคลในการเตรียมตัวเพื่อการใช้สิทธิสำหรับอนาคต และหากประเทศไทยมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้น รัฐบาลก็อาจประกันโอกาสในการศึกษา โดยไม่เป็นภาระของผู้ปกครองได้สูงขึ้นต่อไป

3.3.2 การจัดแหล่งเรียนรู้ นอกจากการประกันสิทธิรับการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว รัฐยังมีหน้าที่ต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การศึกษาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ (มาตรา 25) ทั้งนี้ เป็นไปตามหลักการที่ว่า การศึกษาต้องครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มในฐานะที่เป็นประชาชนชาวไทย และการศึกษาต้องเป็นเรื่องที่ประชาชนคนไทยสามารถแสวงหาได้โดยสะดวก การจัดแหล่งเรียนรู้เช่นนี้ ถือเป็นภาระจำเป็นที่ประเทศอารยะทั้งหลายต้องส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดผล

3.3.3 การจัดการศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐต้องกระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้ประชาชนดูแล ภายใต้การกำกับของรัฐ นั่นคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับ ตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่นที่เป็นอยู่ปัจจุบัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการจัดการศึกษาอยู่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไปองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะขยายบริการอื่นๆ มากยิ่งขึ้น เช่น การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามความเหมาะสมและตามความต้องการของท้องถิ่นด้วย

3.4 สิทธิและหน้าที่ของประชาชนในการจัดการศึกษา

กฎหมายกำหนดทั้งสิทธิและหน้าที่ของประชาชนในการจัดการศึกษาไว้กว้างขวางกว่าที่เคยเป็นมาในอดีตมาก ดังนี้

3.4.1 สิทธิที่ได้รับจากการจัดการศึกษาของรัฐ บุคคลต้องมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี รัฐต้องจัดการศึกษาให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย สิทธิส่วนนี้ได้รับการประกันไว้ไม่เพียงในกฎหมายการศึกษาเท่านั้น แต่ถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย

สำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ รวมทั้งบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส รัฐต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ เช่น อาจจัดสถานศึกษาพิเศษ จัดระบบการศึกษาพิเศษ ให้ทุนหรืองบประมาณพิเศษเพื่อดูแล เป็นต้น

นอกจากนี้ บุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ รัฐต้องจัดรูปแบบการศึกษาที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้นด้วย (มาตรา 10) เหตุผลสำคัญคือบุคคลที่มีความสามารถพิเศษเป็นทรัพยากรสำคัญของประเทศ หากจัดการศึกษาปกติอาจทำให้ไม่สามารถพัฒนาบุคคลดังกล่าว ให้มีความรู้ ความสามารถตามศักยภาพได้ รัฐจึงมีหน้าที่ลงทุนพิเศษสำหรับ

บุคคลเหล่านี้ และถือเป็นสิทธิของบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษที่จะได้รับบริการทางการศึกษา ซึ่งเหมาะสมกับการพัฒนาศักยภาพของตน

3.4.2 หน้าที่ในการจัดการศึกษา กฎหมายกำหนดหน้าที่ในการจัดการศึกษา ของบุคคลกลุ่มต่างๆ ดังนี้ บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง มีหน้าที่จัดให้บุคคลในความดูแลได้รับการศึกษาภาคบังคับ ตลอดจนต้องจัดให้ได้รับการศึกษานอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับ ตลอดจนต้องจัดให้ได้รับการศึกษานอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับตามความพร้อมของครอบครัว (มาตรา 11)

3.4.3 สิทธิในการจัดการศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งต้องเป็นไปตามกฎกระทรวง (มาตรา 12)

3.4.4 สิทธิประโยชน์จากการจัดการศึกษา เมื่อจัดการศึกษาแล้วประชาชน ก็ย่อมมีสิทธิประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งจากรัฐ ดังนี้ (มาตรา 13 และมาตรา 14)

3.4.4.1 การสนับสนุนจากรัฐ เพื่อให้ประชาชนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพได้มาตรฐาน รัฐต้องเข้ามามีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนด้วยวิธีการต่างๆ เพื่อให้ประชาชนหรือผู้จัดการศึกษาภาคประชาชนมีความรู้ ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและการให้การศึกษาแก่บุตร หรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลรับผิดชอบ เช่น อาจช่วยเหลือทางวิชาการ การแนะนำให้คำปรึกษา การเทียบโอนความรู้หรือประสบการณ์ การสนับสนุนให้ใช้เวลาบางส่วนเข้าเรียนร่วมกับนักเรียนในชั้นเรียนปกติของรัฐ เป็นต้น

3.4.4.2 เงินอุดหนุนจากรัฐบาล รัฐต้องจัดสรรเงินอุดหนุนสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ครอบครัวหรือกลุ่มประชาชน การจัดสรรนั้นเป็นเรื่องที่รัฐจะกำหนดโดยให้ออกเป็นกฎหมาย

3.4.4.3 การลดหย่อนภาษีหรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษา

3.5 รูปแบบของการจัดการศึกษา

รูปแบบการศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดนั้น แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบใหญ่ๆ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

3.5.1 การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน การศึกษาในระบบเช่นนี้ หมายถึงการศึกษาที่จัดระบบไว้แน่นอนเป็นเกณฑ์มาตรฐานเดียวกัน ส่วนใหญ่จัดในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเรียก

อย่างอื่น ซึ่งรู้จักคุ้นเคยกันดีอยู่แล้ว การศึกษาในระบบอาจจัดในชั้นเรียนหรือเป็นการศึกษาทางไกลก็ได้

3.5.2 การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่มตัวอย่างของการศึกษานอกระบบ ได้แก่ การศึกษานอกโรงเรียน การฝึกอบรมหลักสูตรต่างๆ เป็นต้น

3.5.3 การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อมและโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งความรู้อื่นๆ การศึกษาแบบนี้มีความยืดหยุ่นสูง เปิดโอกาสให้ผู้สนใจเรียนรู้ สามารถเลือกเนื้อหาที่สนใจเป็นประโยชน์กับตนได้ และสามารถใช้เวลาที่ปลอดจากภารกิจการงานอื่นศึกษาเล่าเรียนได้

3.6 ระดับการศึกษา

การจัดการศึกษาอาจแบ่งได้หลายระดับแล้วแต่วัตถุประสงค์ของผู้จัด เช่น แบ่งออกเป็นการศึกษาระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา เป็นต้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา สำหรับการศึกษาระดับอุดมศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และระดับปริญญาตรี (ปรัชญา เวสารัชช, 2545 : 29-42)

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

1. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ

การจัดการศึกษาในปัจจุบันมีหลายรูปแบบทั้งรูปแบบอย่างที่เป็นทางการที่มีระบบในการบริหารจัดการอย่างชัดเจน และการจัดการศึกษาต่างๆ ไป ที่ไม่เป็นทางการ แต่สามารถให้ความรู้กับผู้ที่มีความสนใจได้ โดยที่การจัดการศึกษาในปัจจุบันนั้นมีลักษณะเป็นการจัดแหล่งเรียนรู้ ซึ่งแหล่งเรียนรู้รู้นอกจากจะเป็นสถานบันการศึกษาแล้ว ห้องสมุด ฐานข้อมูล และแหล่งทัศนศึกษา ยังมีแหล่งเรียนรู้ในรูปแบบอื่นๆ อีกมากมาย เช่น รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ช่องปกติ และรายการทางเทเบิลทีวี หรือการส่งสัญญาณผ่านดาวเทียมของ UBC ที่ให้สาระบันเทิง และความรู้ควบคู่กันไปในตัว ดังเช่น รายการท่องเที่ยว รายการข่าว รายการตอบปัญหาต่างๆ สารคดีเสียงพูดภาษาอังกฤษที่ใช้

ฝึกทักษะการฟังไปพร้อมกับความรู้ ความบันเทิงได้ รวมทั้งรายการ เพื่อการศึกษาของสถาบันการศึกษาต่างๆ ซึ่งจัดเป็นแหล่งเรียนรู้ได้ทั้งสิ้น (กิดานันท์ มลิทอง, 2548 : 211)

รูปแบบการจัดการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการของการเรียนรู้ และสอดคล้องกับการศึกษาในปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2549 : 32) โดยมีปัจจัยในการสนับสนุนการจัดการศึกษาได้แก่

- 1) ให้ผู้เรียนมีโอกาสคิด ทำ โดยครู ผู้เรียน ช่วยกันจัดบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกัน และได้มีการสรุปสาระการเรียนรู้
- 2) สร้างโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ ด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง
- 3) มีแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และเพียงพอที่ทำให้ผู้เรียนใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ตามความถนัด ความสนใจ สาระการเรียนรู้มีความสมดุลเหมาะสมกับวัย
- 4) กระบวนการที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ มีกิจกรรมร่วมกันทำให้เกิดทักษะและประสบการณ์ตรง และสามารถนำมาแก้ไขปรับปรุง พัฒนาท้องถิ่นของตนเองได้
- 5) สาระและกระบวนการเรียนรู้ เชื่อมโยงกับเหตุการณ์ และสิ่งแวดล้อมรอบตัวของผู้เรียนจนผู้เรียนสามารถประยุกต์ผลการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้
- 6) กระบวนการเรียนรู้มีการเชื่อมโยงกับสังคม และองค์กรต่างๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ความร่วมมือให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุดจากแหล่งการเรียนรู้

นอกจากปัจจัยที่สนับสนุนกระบวนการเรียนรู้จากการจัดการศึกษาที่กล่าวไปแล้วนั้น ยังต้องคำนึงถึงรูปแบบของการจัดการศึกษาในลักษณะของแหล่งเรียนรู้ทั้งคุณลักษณะ และปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาในการจัดให้เป็นแหล่งเรียนรู้

เกษม วัฒนชัย (2541 : 8) ได้ทำการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาของไทยที่เป็นสถาบันที่จัดการศึกษานอกสถาบันการศึกษาจะเป็นองค์กรในกำกับของมหาวิทยาลัย โดยกล่าวถึงลักษณะหรือรูปแบบที่สำคัญขององค์กรในกำกับของรัฐ รวมทั้งมหาวิทยาลัยในกำกับ มี 4 ประการดังนี้

- 1) กำกับและควบคุมโดยแผนและนโยบายการบริหารระดับประเทศ ควบคุมโดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ และแผนพัฒนาอุดมศึกษาแห่งชาติ ส่วนในระดับมหาวิทยาลัยจะกำหนดโดยสภามหาวิทยาลัย และกลไกการบริหารภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งควบคุมเรื่องจำนวน และสาขาการผลิตบัณฑิต งานวิจัย การให้บริการวิชาการความร่วมมือทางวิชาการกับต่างประเทศ และด้านกิจการนักศึกษา

- 2) การกำกับในด้านนโยบายงบประมาณระดับประเทศ กำหนดนโยบายพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี นโยบายงบประมาณด้านการศึกษาของประเทศ นโยบายงบประมาณด้านอุดมศึกษา ส่วนในระดับมหาวิทยาลัยจะควบคุมในเรื่องการจัดสรรงบประมาณของรัฐ

สู่มหาวิทยาลัย เพื่อผลิตบัณฑิต วิจัย การบริการวิชาการ ความร่วมมือกับต่างประเทศ ซึ่งอาจจัดให้สัมพันธ์กับผลงานที่ผ่านมา

3) กำกับโดยการกำหนดคุณภาพ มาตรฐานระดับประเทศ รัฐมีกลไกในการกำหนดคุณภาพมาตรฐานการอุดมศึกษาแห่งชาติ มีกลไกในการกำกับและตรวจสอบ และใช้มาตรฐานเดียวกันกับสถาบันอุดมศึกษาทุกประการและทุกแห่ง ส่วนในระดับมหาวิทยาลัย สภามหาวิทยาลัยรับผิดชอบเงินนโยบายในด้านคุณภาพ มาตรฐานในการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการบริหารทั่วไป ผู้บริหารมหาวิทยาลัยรับผิดชอบการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างมาตรฐานบัณฑิต และงานวิชาการอื่นๆ

4) กำกับโดยกำหนดผลผลิตและผลงาน นโยบายการกำกับ ซึ่งเน้นจำนวนนักศึกษาที่รับใหม่ จำนวนบัณฑิตที่จบการศึกษา เน้นจำนวน และคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา นโยบาย การจัดสรรงบประมาณ กำหนดตามความสัมพันธ์กับจำนวนนักศึกษาทั้งหมด และผลงานวิจัยที่มีคุณภาพในรอบที่ผ่านมาหรือ 3 ปีย้อนหลัง

เนฟ (Neave, 1994 : 82) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาในประเทศต่างๆ ทั่วโลก ซึ่งสามารถจำแนกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ รูปแบบที่ 1 ได้แก่ มหาวิทยาลัยที่รัฐควบคุม (state control model) และรูปแบบที่ 2 ได้แก่ มหาวิทยาลัยที่รัฐให้การสนับสนุน (state supervising model) เป็นการกำกับมหาวิทยาลัยโดยรัฐมีอำนาจเพียงควบคุมคุณภาพการศึกษา ส่วนอำนาจในการกำกับการบริหารมหาวิทยาลัย เป็นของสภามหาวิทยาลัย รูปแบบการกำกับมหาวิทยาลัยแบบนี้มีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า American and British Models เป็นรูปแบบของการกำกับมหาวิทยาลัยในประเทศอังกฤษ และประเทศสหรัฐอเมริกาผสมกัน

สำหรับรูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศของทองอินทร์ วงศ์ไธธร (2541 : 87) , และ โรส (Ross, 1987 : 114) ได้ประมวลแนวคิด และสรุปเป็นประเด็นในการจัดรูปแบบการจัดการศึกษาไว้ดังนี้

1) การบริหารทั่วไป มีสภามหาวิทยาลัยเป็นองค์กรสูงสุด มีหน้าที่บริหารงานตามที่กำหนดไว้ในนโยบายและภารกิจ จำแนกรูปแบบของสภามหาวิทยาลัย ได้ 3 รูปแบบ คือ แบบสองสภาแบบสภาเดียว และแบบสภาสามัญ

2) การบริหารงานวิชาการ ในมหาวิทยาลัยจะมีการจัดตั้งองค์กรทางวิชาการ คือ สภาวิชาการ ซึ่งมีขอบเขตอำนาจหน้าที่แตกต่างกันไปในแต่ละมหาวิทยาลัย

3) การบริหารงานบุคคล ในฐานะตามกฎหมายของบุคลากรในมหาวิทยาลัยไม่เป็นข้าราชการ แต่ได้รับการจ้างปฏิบัติงาน ส่วนการจ้างประจำ และการจ้างชั่วคราว การกำหนดกรอบตำแหน่งอัตราค่าจ้าง รวมทั้งการกำหนดระเบียบข้อบังคับว่าด้วยกระบวนการบริหารงานบุคคล เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการบริหารงานบุคคล

4) การบริหารการเงิน และทรัพย์สิน ลักษณะรายได้ของมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ ได้มาจากเงินอุดหนุนจากรัฐบาลส่วนท้องถิ่น และรัฐบาลกลางมากที่สุด รองลงมาคือ เงินบำรุงการศึกษา ค่าธรรมเนียมต่างๆ รายได้จากผลประโยชน์ที่ดิน และสินทรัพย์ของมหาวิทยาลัย และเงินบริจาค ในหลักการพิจารณาเงินอุดหนุน จะผ่านคณะกรรมการเงินทุนมหาวิทยาลัย ซึ่งทำหน้าที่ในการพิจารณาจัดสรรให้ตามการเสนอของสภามหาวิทยาลัย

กล่าวโดยสรุป รูปแบบการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษาในต่างประเทศ จะมีรูปแบบการบริหารที่เป็นอิสระจากการแทรกแซงอำนาจต่างๆ จากภายนอกสถาบัน มีคณะกรรมการต่างๆ บริหารภารกิจดำเนินงานสิ้นสุดที่สถาบันการศึกษา ภายใต้รูปแบบการบริหารงานของสถาบันดังกล่าวแล้ว บุคลากรของสถาบันจะต้องมีความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ของตนสูง มีความพร้อมที่จะให้สังคม และสาธารณชนตรวจสอบได้ ส่วนรูปแบบการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน จะมีลักษณะการจัดการศึกษาแบบยืดหยุ่น เป็นลักษณะการจัดการศึกษาแบบนอกระบบ เพื่อให้ระบบของการบริหารสถาบันการศึกษามีความคล่องตัวในการบริหารจัดการมากยิ่งขึ้น

2. ความหมายของรูปแบบ

คำว่ารูปแบบ แบบจำลอง หรือ โมเดล (model) เป็นคำที่ใช้เพื่อสื่อความหมายหลายอย่างซึ่งโดยทั่วไป รูปแบบจะหมายถึง วิธีการดำเนินงานที่เป็นต้นแบบของอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น แบบจำลองสิ่งก่อสร้าง รูปแบบในการพัฒนาชนบท รูปแบบในการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นผู้แทนราษฎร เป็นต้น จากคำว่ารูปแบบ มีนักวิชาการได้ให้ความหมายในหลายลักษณะดังนี้

ถวัลย์ วรเทพพิพิงษ์ (2545 : 22) กล่าวว่ารูปแบบ หมายถึง ลักษณะที่พึงปรารถนา ซึ่งมีลักษณะเป็นอุดมคติ หรือเกิดได้ยากในโลกของความเป็นจริง และหรือเป็นชุดทดสอบของทฤษฎีที่ผ่านการทดสอบความแม่นยำ และความน่าเชื่อถือแล้ว สามารถระบุและพยากรณ์ระหว่างตัวแปร โดยวิธีการทางคณิตศาสตร์หรือทางสถิติได้ด้วย

กู๊ด (Good, 1982 : 10) ได้กล่าวถึงความหมายของรูปแบบใน 4 ลักษณะ

- 1) เป็นแบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำ
- 2) เป็นตัวอย่างเพื่อการเลียนแบบ เช่น ตัวอย่างในการออกเสียงภาษาต่างประเทศ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนแบบ เป็นต้น
- 3) เป็นแผนภูมิหรือรูปสามมิติ ซึ่งเป็นแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือหลักการ หรือแนวคิด
- 4) เป็นชุดของปัจจัย หรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งรวมกันเป็นตัวประกอบและเป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคม อาจเขียนเป็นสูตรทางคณิตศาสตร์หรือบรรยาย

เป็นภาษาที่ได้อีก

จากความหมายที่ Good รวบรวมเอาไว้สรุปได้ว่า รูปแบบมีสองลักษณะ คือ รูปแบบที่เป็นแบบจำลองของสิ่งที่เป็นรูปธรรมและรูปแบบที่เป็นแบบจำลองของสิ่งที่เป็นนามธรรม

เฮร์เซอร์ (Hauser, 1983 : 113) ได้ให้ความหมายของรูปแบบว่าหมายถึง ลักษณะของสิ่งที้ออกแบบมาเพื่อแสดงถึงองค์ประกอบและกระบวนการในการตรวจสอบความแตกต่างระหว่างความสัมพันธ์ในเชิงทฤษฎีกับปรากฏการณ์จริง

แนคเลอร์ (Nadler, 1985 : 78) ได้กล่าวถึงรูปแบบว่าเป็นการนำทฤษฎี แนวทาง และกรอบแนวคิดมาพัฒนา เพื่อให้สามารถแปลความหมายของปรากฏการณ์ต่างๆ ได้

โทซี, และคาร์รอล (Tosi, & Carrol, 1986 : 163) กล่าวว่ารูปแบบ หมายถึง นามธรรมของจริง หรือภาพจำลองของสภาพการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจจะมีรูปแบบอย่างง่าย ๆ ไปจนถึงรูปแบบที่มีความซับซ้อนมากๆ และมีทั้งรูปแบบกายภาพ (physical model) ที่เป็นแบบจำลองของวัตถุ เช่น แบบจำลองหอดูดาวแห่งชาติ เป็นต้น และรูปแบบเชิงคุณลักษณะ (gualitation model) ที่ใช้อธิบายปรากฏการณ์ด้วยภาษาหรือสัญลักษณ์ เช่น รูปแบบเชิงระบบและตามสถานการณ์ (A system/contingency model) ของบราวน์ (Brown, 1990 : 16-17) เป็นต้น

สโตนเนอร์, และแวนเคอร์ (Stoner, & Wankel, 1986 : 12) ได้กล่าวถึงรูปแบบว่า รูปแบบเป็นการจำลองความจริงของปรากฏการณ์ เพื่อให้เข้าใจความสัมพันธ์ที่สลับซับซ้อนของปรากฏการณ์นั้นๆ ได้ง่ายขึ้น

ร็อบบิ้นส์ (Robbins, 1986 : 93) ได้กล่าวถึงความหมายของรูปแบบว่า หมายถึง สิ่งที่เป็นนามธรรม ซึ่งทำให้เข้าใจปรากฏการณ์หรือความจริงได้ง่ายขึ้น ซึ่งรูปแบบต่างๆ ไปจะต้องมีส่วนประกอบที่สำคัญอย่างน้อย 3 ประการคือ วัตถุประสงค์ ตัวแปร และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ซึ่งอาจเป็นทฤษฎี หรืออาจเป็นการเชื่อมโยงทฤษฎีรูปธรรมของการปฏิบัติงาน

พจนานุกรม Comtemporary English ของ Longman Dictionary of Comtemporary English (1987 : 668) ได้แบ่งความหมายของการพัฒนารูปแบบออกเป็น 3 ลักษณะ คือ 1) Model หมายถึง แบบย่อส่วนของจริงซึ่งตรงกับภาษาไทยว่า แบบจำลอง 2) Model หมายถึง สิ่งของหรือคนที่นำมาใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินการบางอย่าง 3) Model หมายถึง แบบหรือรุ่นของผลิตภัณฑ์ต่างๆ

สรุปได้ว่ารูปแบบหมายถึง กรอบแนวคิดที่อธิบายแบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เป็นชุดของตัวแปรหรือองค์ประกอบที่บ่งบอกถึงความสัมพันธ์กัน ซึ่งอาจเป็นแนวคิดที่เป็นรูปธรรมได้

3. ประเภทของรูปแบบ

นักวิชาการต่างๆ ได้แบ่งประเภทของรูปแบบไว้หลายลักษณะดังนี้

คีเวส (Keeves, 1988 : 516-565) ได้แบ่งประเภทของรูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์ไว้ 4 ประเภท คือ

1) Analogue Model เป็นรูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปมัยเปรียบเทียบเคียงปรากฎการณ์ ซึ่งเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฎการณ์ที่เป็นนามธรรม เช่น รูปแบบในการทำนายจำนวนนักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบโรงเรียน ซึ่งอนุมานแนวคิดมาจากการเปิดน้ำเข้าและปล่อยน้ำออกจากถึงนักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบเปรียบเทียบได้กับน้ำที่เปิดออกจากถึง ดังนั้น นักเรียนที่คงอยู่ในระบบจึงเท่ากับ นักเรียนที่เข้าสู่ระบบลบด้วยนักเรียนที่ออกจากระบบ เป็นต้น

2) Semantic Model เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฎการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็น โครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฎการณ์นั้นๆ

3) Mathematical Model เป็นรูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์ สื่อแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ รูปแบบประเภทนี้นิยมใช้กันทั้งในสาขาจิตวิทยาและศึกษาศาสตร์ รวมทั้งการบริหารการศึกษาด้วย

4) Causal Model เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากเทคนิคที่เรียกว่า path Analysis และหลักการสร้าง Semantic Model โดยการนำเอาตัวแปรต่างๆ มาสัมพันธ์กับเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น

จอยซ์, และเวล (Joyce, & Weil, 1985 : 114) ได้แบ่งประเภทของรูปแบบทางการศึกษาไว้ 4 ประเภทคือ

1) Information-Processing Model เป็นรูปแบบการสอนที่ยึดหลักความสามารถในกระบวนการประมวลข้อมูลของนักเรียน และแนวทางในการปรับปรุงวิธีการจัดการกับข้อมูลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2) Personal Model รูปแบบการสอนที่จัดไว้ในกลุ่มนี้ ให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคล และการพัฒนาบุคคลเฉพาะราย โดยมุ่งเน้นกระบวนการที่แต่ละบุคคลจัดระบบและปฏิบัติต่อสรรพสิ่ง (reality) ทั้งหมด

3) Social Interaction Model เป็นรูปแบบที่ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และบุคคลต่อสังคม

4) Behavior Model เป็นกลุ่มของรูปแบบการสอนที่ใช้องค์ความรู้ด้านพฤติกรรมศาสตร์เป็นหลักในการพัฒนารูปแบบ จุดเน้นที่สำคัญคือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สังเกตได้ของผู้เรียนมากกว่าการพัฒนาโครงสร้างทางจิตวิทยาและพฤติกรรมที่ไม่สามารถสังเกตได้

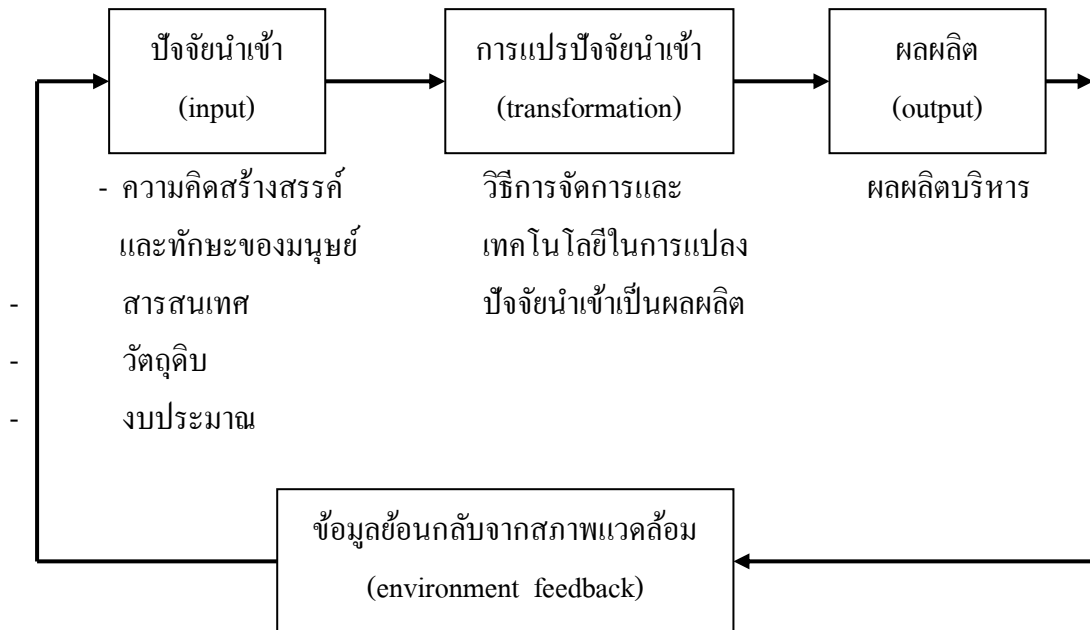
สรุปได้ว่า ประเภทของรูปแบบมีหลายลักษณะ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนำไปใช้ว่าจะเลือกรูปแบบไหนที่เหมาะสมกับงานที่ตนต้องการ

4. องค์ประกอบของรูปแบบ

จากการศึกษาตัวอย่างของรูปแบบจากเอกสารที่เกี่ยวข้องต่างๆ พบว่า ไม่ปรากฏมีหลักเกณฑ์ที่เป็นเกณฑ์ตายตัวว่ารูปแบบนั้นต้องมีองค์ประกอบอะไรบ้าง อย่างไรก็ตาม ส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของปรากฏการณ์ที่ผู้สนใจดำเนินการศึกษา สอดคล้องกับบาร์โด, และฮาร์ทแมน (Bardo, & Hartman, 1982 : 9) ได้แสดงแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า การที่จะระบุว่ารูปแบบใดรูปแบบหนึ่งจะต้องประกอบด้วยรายละเอียดมากน้อยเพียงใดจึงจะเหมาะสม และรูปแบบนั้นควรมีองค์ประกอบอะไรบ้างไม่ได้มีข้อกำหนดที่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์นั้นๆ ส่วนการกำหนดองค์ประกอบรูปแบบในการศึกษา และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดองค์การและการบริหารจัดการ ตามแนวคิดของบราวน์ ได้สังเคราะห์รูปแบบขึ้นมาจากแนวคิดเชิงระบบกับหลักการบริหารตามสถานการณ์ และองค์ประกอบตามรูปแบบของบราวน์ (Brown, 1990 : 123) ประกอบด้วย 1) สภาพแวดล้อม 2) เทคโนโลยี 3) โครงสร้าง และ 4) กระบวนการจัดการ

ตัวอย่างของรูปแบบระบบที่มีลักษณะบางประการของระบบเปิด เป็นรูปแบบที่แสดงถึงองค์ประกอบย่อยของระบบ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลิต และข้อมูลป้อนกลับจากสภาพแวดล้อม การพิจารณารูปแบบในลักษณะนี้ ถือว่า ผลิตของระบบเกิดจากการที่มีปัจจัยนำเข้าส่งเข้าไปผ่านกระบวนการซึ่งจะก่อให้เกิดผลผลิตขึ้น และให้ความสนใจกับข้อมูลป้อนกลับจากสภาพแวดล้อมภายนอก อันแสดงถึงการเริ่มมีลักษณะของรูปแบบที่มีลักษณะของความเป็นระบบเปิดตัว ปรากฏตามแผนภาพที่ 2-1

แผนภาพที่ 2-1 รูปแบบระบบที่มีลักษณะบางประการของระบบเปิด

ที่มา: (บาวน์, Brown, 1990 : 123)

นอกจากนี้ สมานิจิตร สุคนธ์ทรัพย์ (2543 : 47) ยังได้เสนอองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนกลยุทธ์ การดำเนินงาน และการควบคุม ดังแผนภาพที่ 2-2

แผนภาพที่ 2-2 ตัวอย่างแสดงรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์

ที่มา: (สมานจิตร์ สุคนธ์ทรัพย์, 2543 : 47)

สำหรับองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารการศึกษาเท่าที่พบจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่จะกล่าวถึง การจัดองค์การบริหารหรือโครงสร้างระบบบริหาร และแนวทางในการดำเนินงานในภาระหน้าที่ที่สำคัญๆ ในการบริหารงานขององค์กรนั้นๆ เช่น การบริหารงานบุคลากร การบริหารงานการเงิน การบริหารงานวิชาการ เป็นต้น

โดยสรุปแล้วในการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบว่าจะประกอบด้วยอะไรบ้าง จำนวนเท่าใด มีโครงสร้างและความสัมพันธ์กันอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์ที่กำลังศึกษาอยู่ หรือจะออกแบบแนวคิด ทฤษฎี และหลักการพื้นฐานในการกำหนดรูปแบบแต่ละรูปแบบนั้นๆ เป็นหลัก

5. การพัฒนารูปแบบ

คีเวส (Keeves, 1988 : 560) ได้กล่าวถึงหลักการอย่างกว้างๆ เพื่อกำกับการสร้างรูปแบบไว้ 4 ประการ

- 1) รูปแบบควรประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (ของตัวแปร) มากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงแบบธรรมดา อย่างไรก็ตามความเชื่อมโยงแบบเส้นตรงแบบธรรมดาทั่วไปนั้นก็มิใช่ประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาวิจัยช่วงต้นของการพัฒนารูปแบบ
- 2) รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบได้ สามารถตรวจสอบได้โดยการสังเกต และหาข้อสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้
- 3) รูปแบบควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษาดังนั้นนอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้ในการอภิปรายปรากฏการณ์ได้ด้วย
- 4) รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และการสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบพบว่า การพัฒนารูปแบบนั้นอาจจะมีขั้นตอนในการดำเนินงานแตกต่างกันไป แต่โดยทั่วไปแล้วอาจจะแบ่งออกเป็นตอนๆ คือ การสร้างรูปแบบ และการหาความตรงของรูปแบบ ส่วนรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนว่ามีการดำเนินการอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะ และกรอบแนวคิดซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบนั้นๆ

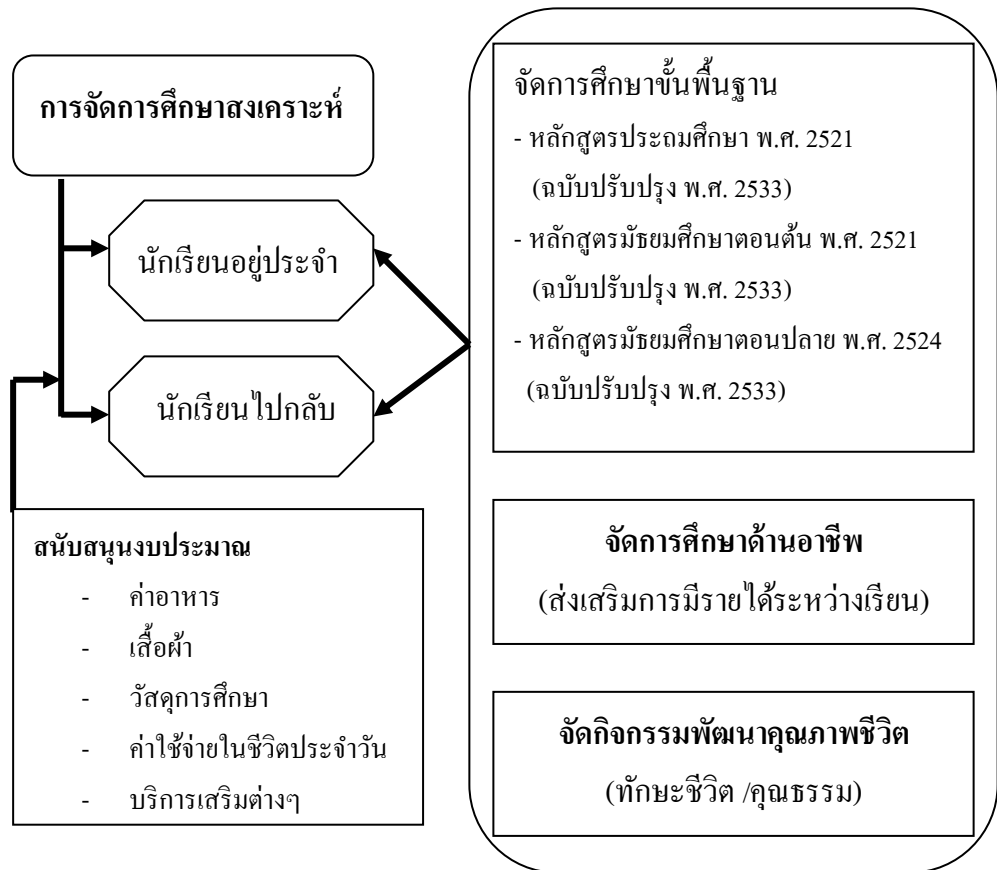
6. รูปแบบการจัดการศึกษาสงเคราะห์

มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงรูปแบบการจัดการศึกษาสงเคราะห์ดังนี้

กรมสามัญศึกษา (2535 : 34) ได้กล่าวถึงรูปแบบการจัดการศึกษาสงเคราะห์ (แบบเดิม) เป็นการจัดการศึกษาที่รัฐ โดยกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จัดให้เปล่าตั้งแต่ประถมศึกษา จนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย มีรูปแบบการจัดการศึกษาใน 2 ลักษณะ คือ

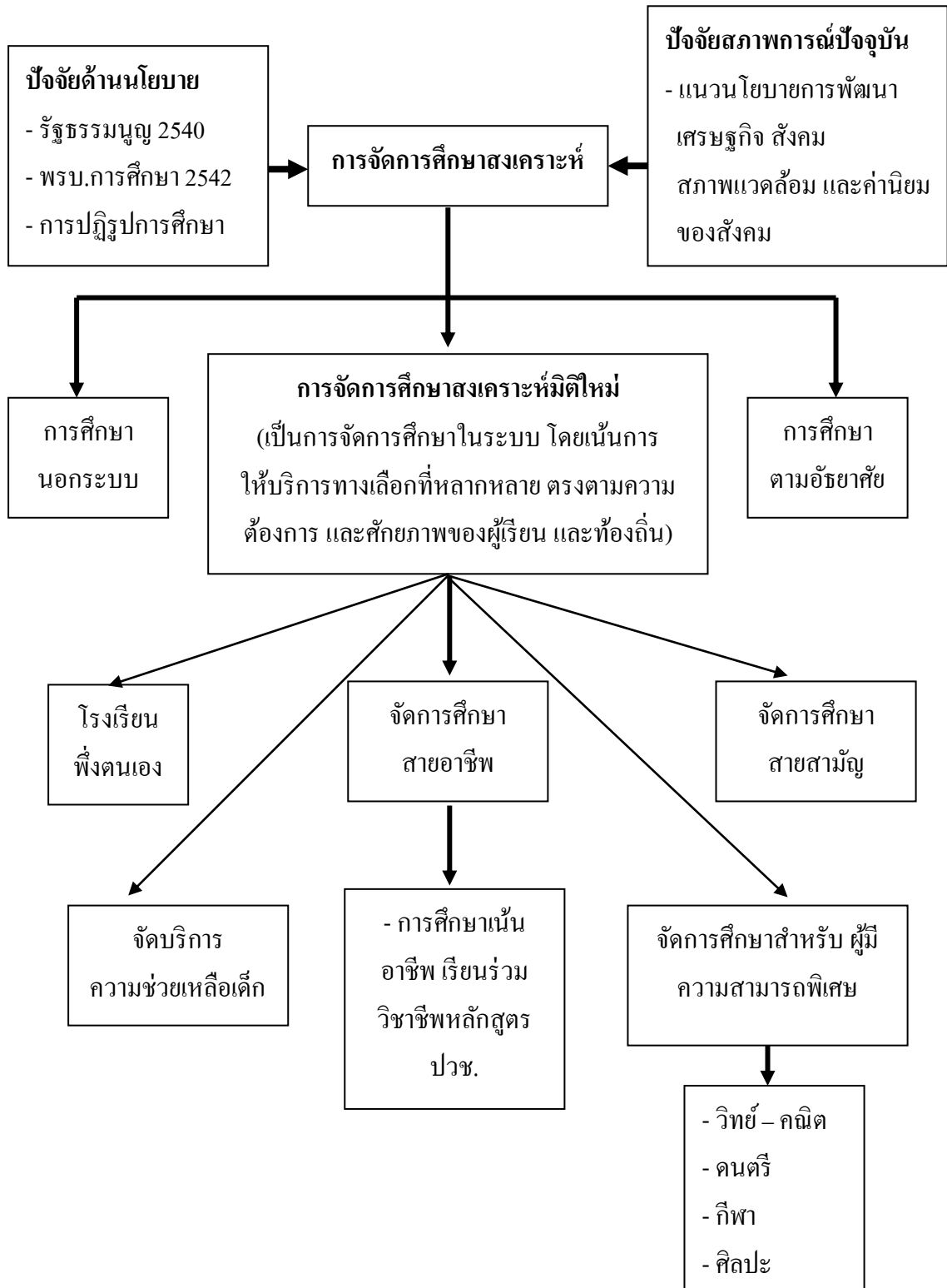
- 1) การจัดการศึกษาสงเคราะห์ให้อยู่ประจำในโรงเรียน กรมสามัญศึกษาจัดงบประมาณเป็นค่าอาหาร เสื้อผ้า วัสดุการศึกษา และค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันให้ทั้งหมด
- 2) จัดการศึกษาสงเคราะห์ในลักษณะไปกลับ เหมือนโรงเรียนปกติทั่วไป แต่จัดบริการอาหารกลางวัน หนังสือ วัสดุการศึกษา และบริการเสริมต่างๆ ดังแผนภาพที่ 2-3 และแผนภาพที่ 2-4

แผนภาพที่ 2-3 รูปแบบการจัดการศึกษาสงเคราะห์

ที่มา: (กรมสามัญศึกษา, 2535 : 34, อ้างถึงใน โอภาส มะลิวัลย์, 2544 : 6)

แผนภาพที่ 2-4 รูปแบบการจัดการศึกษาสงเคราะห์ให้เป็น โรงเรียนพึ่งตนเอง หรือจัดการศึกษา
ทางเลือก

ที่มา: (กรมสามัญศึกษา, 2535, อ้างถึงใน โอภาส มะลิวัลย์, 2544 : 10)

กรมสามัญศึกษา (2535 : 37) ได้กล่าวถึง รูปแบบการจัดการศึกษาสงเคราะห์หมีดี ใหม่ว่า การจัดการศึกษาสงเคราะห์หมีดีใหม่ เป็นการจัดการศึกษาในระบบ โดยเน้นการให้บริการ ทางเลือก ที่หลากหลาย ตรงตามความต้องการและศักยภาพของผู้เรียนและท้องถิ่น โดยจัดใน รูปแบบดังต่อไปนี้

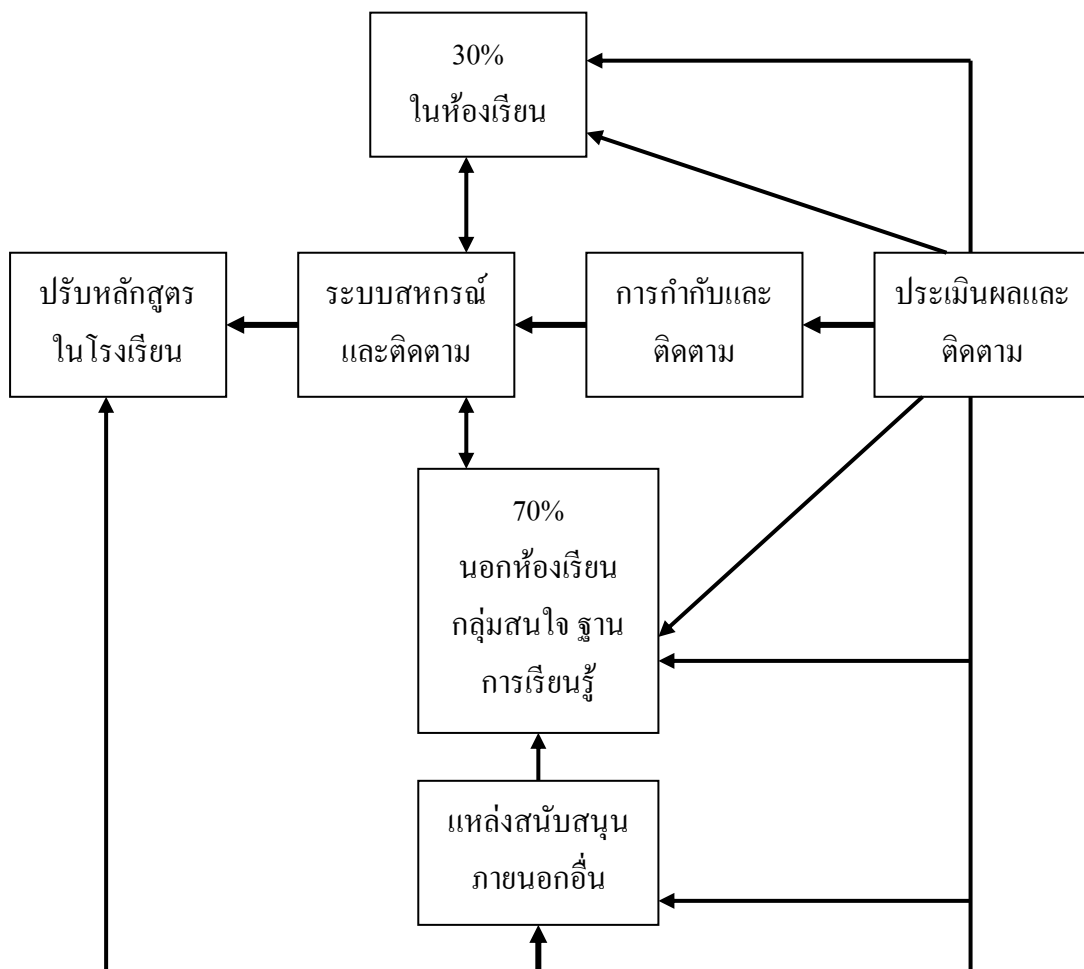
1) รูปแบบการจัดการศึกษาแบบพึ่งตนเอง

1.1) พัฒนาหลักสูตรการเรียนแบบพึ่งตนเอง จัดการเรียนรู้ด้วยการทำงานเป็นฐาน การเรียนเชื่อมโยงเครือข่ายและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ปลูกฝังค่านิยม เจตคติ และทักษะการดำรงชีวิต

1.2) พัฒนาระบบบริหารจัดการงบประมาณการลงทุน การจัดการทรัพยากร ผลิตผลและรายได้ให้โรงเรียนพึ่งตนเองได้

รูปแบบการจัดการศึกษาแบบพึ่งตนเองดังแผนภาพที่ 2-5

แผนภาพที่ 2-5 รูปแบบจำลองการเรียนการสอนแบบพึ่งตนเอง

ที่มา: (กรมสามัญศึกษา, 2535, อ้างถึงใน โอภาส มะลิวัลย์, 2544 : 11)

2) รูปแบบการจัดการศึกษาสายอาชีพ

กรมสามัญศึกษา (2535 : 38) ได้กล่าวถึง รูปแบบการจัดการศึกษาสายอาชีพ เป็นการระดมทรัพยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาชีพทุกระดับชั้นให้เต็มศักยภาพและมีประสิทธิภาพ แผนพัฒนาหลักสูตรพัฒนาวิชาชีพมี 3 แนวทางดังนี้

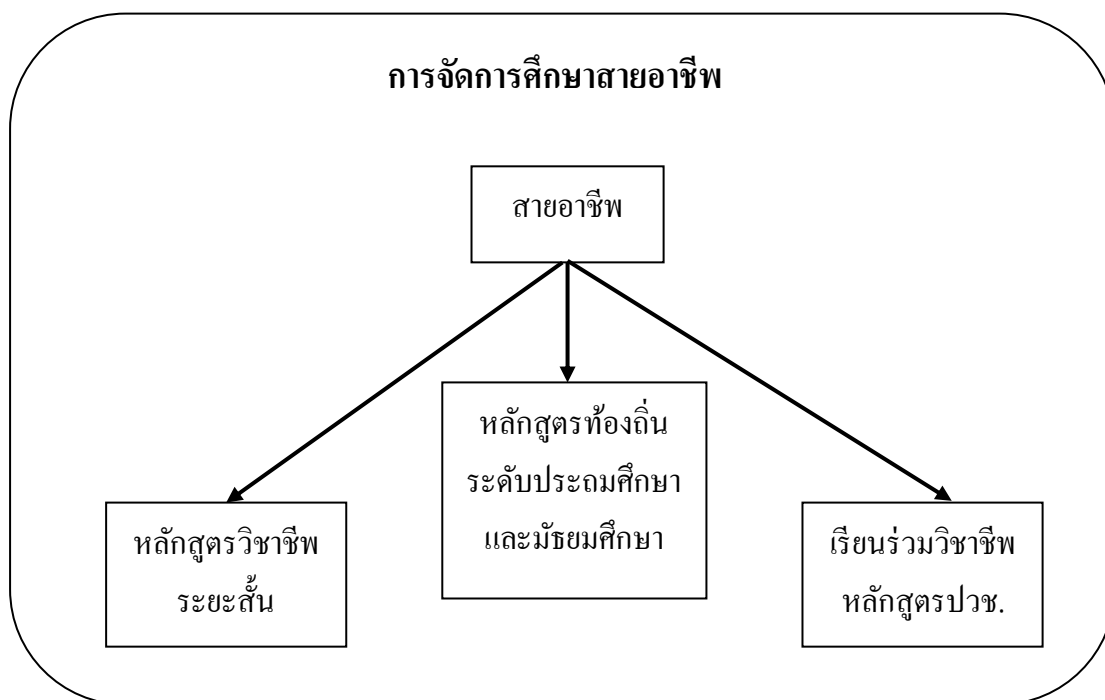
2.1) หลักสูตรวิชาชีพที่จำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวัน สามารถจัดในกลุ่มวิชาอาชีพ ในหลักสูตรกลุ่มกิจกรรม การอบรมอาชีพระยะสั้น

2.2) หลักสูตรประถมศึกษา มัธยมศึกษา มุ่งเน้นวิชาอาชีพ ต่อเนื่องทุกระดับ เช่น จัดหลักสูตรเกษตรทฤษฎีใหม่ต่อเนื่องตั้งแต่ประถมศึกษา ถึงมัธยมศึกษา

2.3) หลักสูตรเรียนร่วมวิชาชีพระดับ ปวช. เชื่อมโยงหลักสูตรและจัดการเรียนการสอน วิชาสามัญในโรงเรียน เรียนวิชาชีพในสถาบันวิชาชีพ เช่น วิทยาลัยสารพัดช่าง วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน และสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานและสถานประกอบการ

รูปแบบการจัดการศึกษาสายอาชีพ ดังแผนภาพที่ 2-6

แผนภาพที่ 2-6 รูปแบบการจัดการศึกษาสายอาชีพ

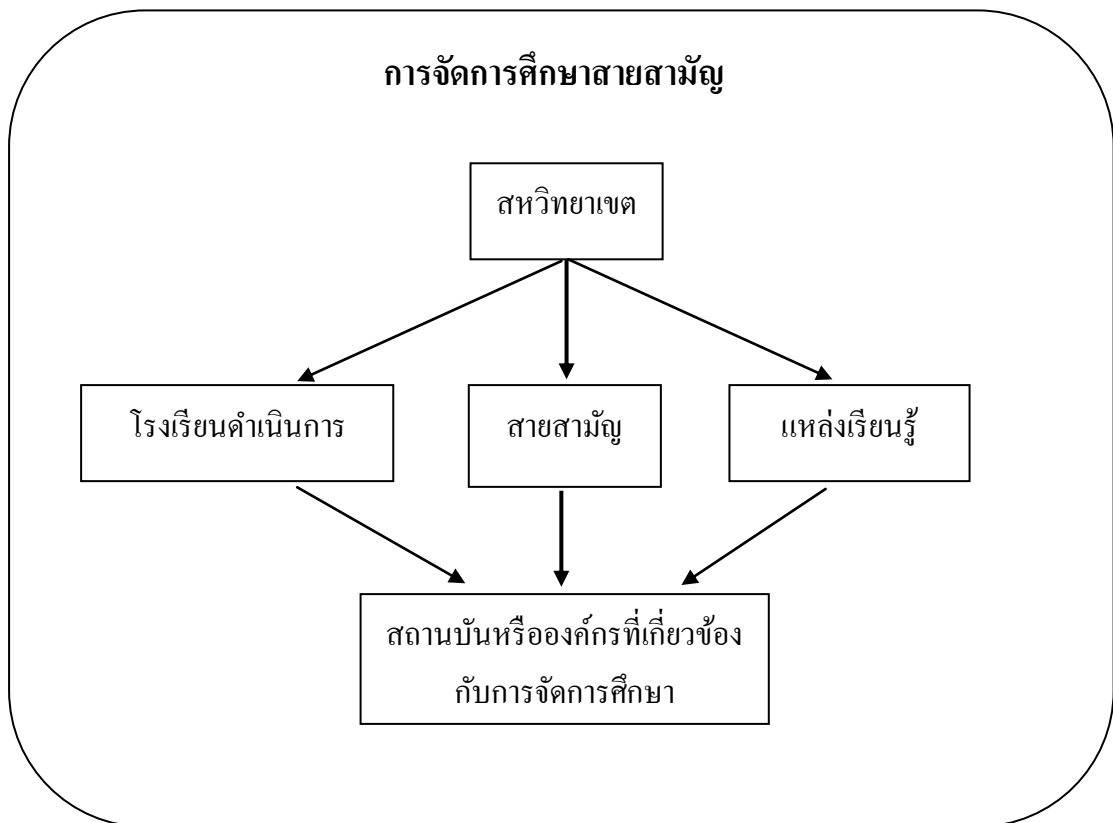
ที่มา: (กรมสามัญศึกษา, 2535, อ้างถึงใน โอภาส มะลิวัลย์, 2544 : 12)

3) รูปแบบการจัดการศึกษายาสามัญ

กรมสามัญศึกษา (2535 : 39) ได้กล่าวถึง รูปแบบการจัดการศึกษายาสามัญว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนให้ได้มาตรฐานตามเกณฑ์ที่โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้องกำหนด จัดการเรียนรู้ร่วมกับเครือข่ายในสหวิทยาเขต แหล่งเรียนรู้อื่น นำสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์ทางการศึกษา ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเองตามศักยภาพและความต้องการ อีกทั้งมีเครื่องมือวัดผลประเมินผลอย่างมีคุณภาพ

รูปแบบการจัดการศึกษายาสามัญ ดังแผนภาพที่ 2-7

แผนภาพที่ 2-7 รูปแบบการจัดการศึกษายาสามัญ กับเครือข่ายและแหล่งเรียนรู้ภายนอก

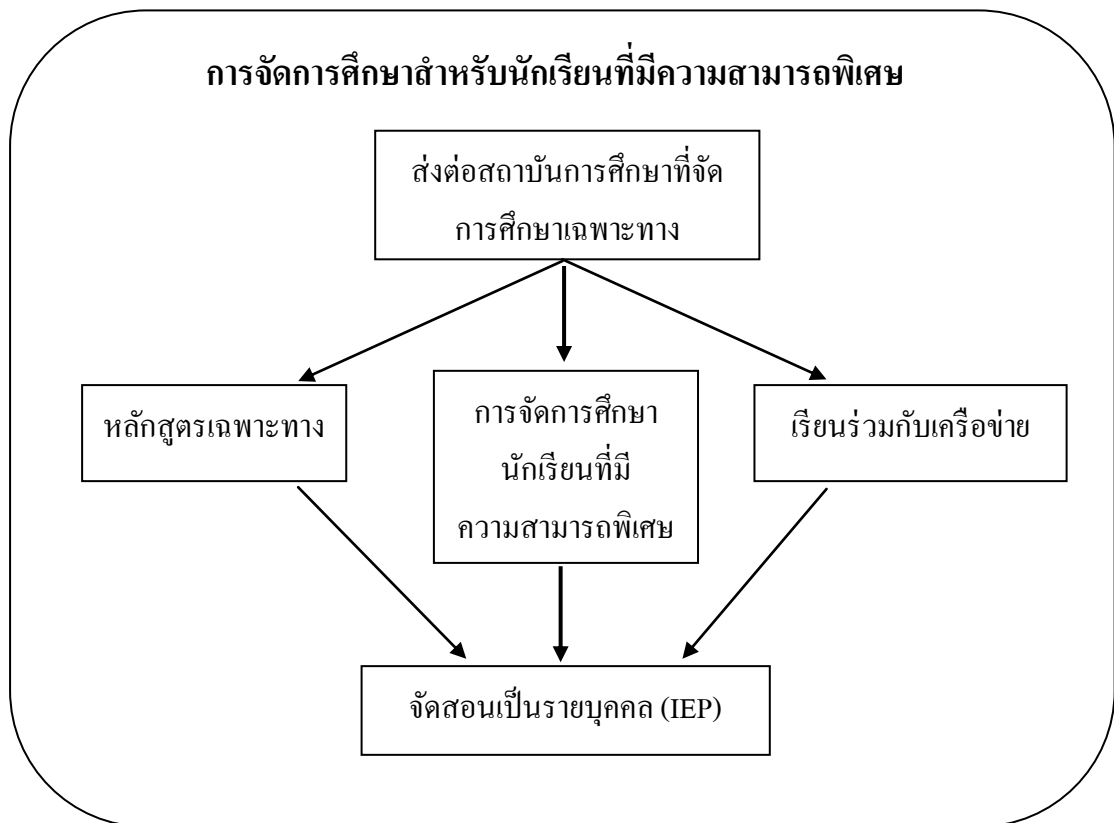
ที่มา: (กรมสามัญศึกษา, 2535 อ้างถึงใน โอภาส มะลิวัลย์, 2544 : 13)

4) รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ

กรมสามัญศึกษา (2535 : 40) ได้กล่าวถึง รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษว่า โรงเรียนต้องสำรวจข้อมูลนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานที่ส่งเสริมความสามารถเฉพาะทาง จัดโปรแกรมการเรียนเฉพาะรายบุคคล จัดตั้งศูนย์พัฒนาการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมความชำนาญพิเศษเฉพาะด้าน ตามศักยภาพและความพร้อม

รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษดังแผนภาพที่ 2-8

แผนภาพที่ 2-8 รูปแบบการจัดการศึกษาการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ

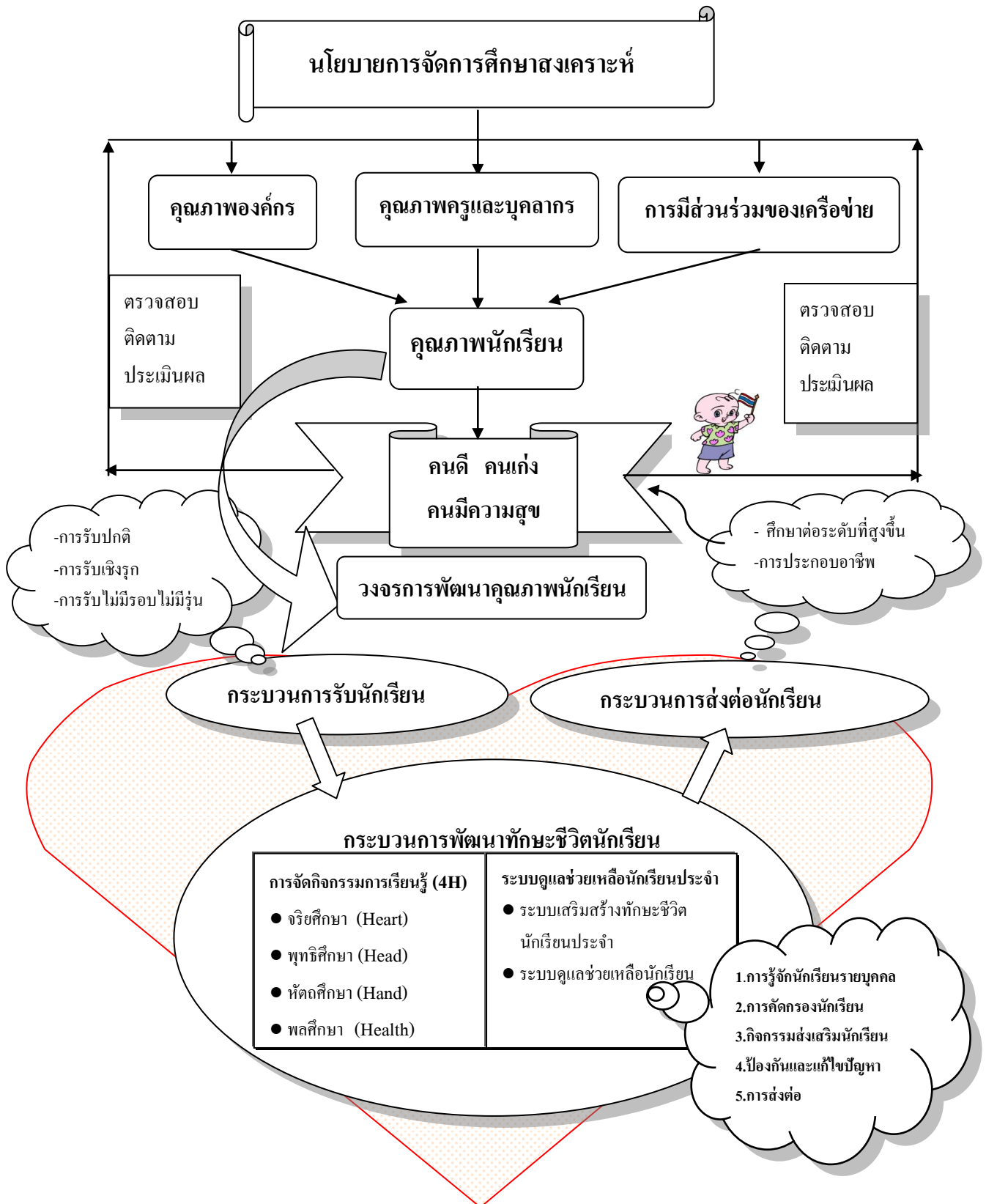
ที่มา: (กรมสามัญศึกษา, 2535 อ้างถึงใน โอภาส มะลิวัลย์, 2544 : 14)

นอกจากนี้สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2550 : 3-9) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาสงเคราะห์ (Welfare Education Model) ว่าการศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาบุคคลในสังคมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและต่อเนื่อง และเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมในการดำรงชีวิตและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสร้างสรรค์และ มีความสุขเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ เป็นทรัพยากรบุคคลที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้สามารถแข่งขัน ยืนหยัดทัดเทียมกับนานาชาติในเวทีโลกได้ ดังนั้นเด็กด้อยโอกาสทุกคนจึงควรได้รับการพิทักษ์ปกป้อง ค้ำครอง เพื่อให้มีความมั่นคงในชีวิต รอดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อ สามารถพึ่งตนเองได้และเป็นประโยชน์ต่อสังคม ควรได้รับสิทธิและโอกาสในการรับบริการการศึกษาที่มีคุณภาพเช่นเดียวกับเด็กและเยาวชนทั่วไป

เด็กด้อยโอกาสเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญ เด็กเหล่านี้ตกอยู่ในสภาวะยากลำบากเสี่ยงต่อการได้รับอันตรายหรือถูกชักจูงเข้าสู่วงจรปัญหาในสังคม หากไม่ได้รับการพัฒนาหรือดูแลพิทักษ์ ปกป้อง ค้ำครอง อย่างเหมาะสม เด็กด้อยโอกาสส่วนหนึ่งจะถูกผลักดันและหล่อหลอมให้มีพฤติกรรมไปในทางที่ไม่พึงประสงค์ ถูกล่อลวงละเมิดสิทธิทั้งทางร่างกาย จิตใจ และทางเพศถูกใช้แรงงานอย่างไม่เป็นธรรมหรือตกเป็นเครื่องมือของผู้มีอิทธิพลและมิฉะฉิน นำไปสู่ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาความไม่สงบเรียบร้อยในสังคมและปัญหาอื่นๆซึ่งจะเป็นภาระที่รัฐบาลต้องใช้งบประมาณจำนวนมากเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างไม่จบสิ้น

การศึกษาเป็นสิทธิอันพึงมีพึงได้สำหรับเด็กด้อยโอกาสเพื่อช่วยให้เด็กเหล่านี้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเข้มแข็ง ทั้งนี้ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสต้องจัดบริการเป็นพิเศษ เนื่องจากเด็กกลุ่มนี้มีชีวิตความเป็นอยู่ต่างจากกลุ่มเด็กทั่วไป การจัดบริการการศึกษา เพื่อให้เกิดความเสมอภาคทั่วถึงและเป็นธรรม จึงต้องมีรูปแบบการให้บริการที่เหมาะสมและหลากหลายสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของเด็ก ดังแผนภาพที่ 2-9

แผนภาพที่ 2-9 รูปแบบการจัดการศึกษาสงเคราะห์ (Welfare Education Model)

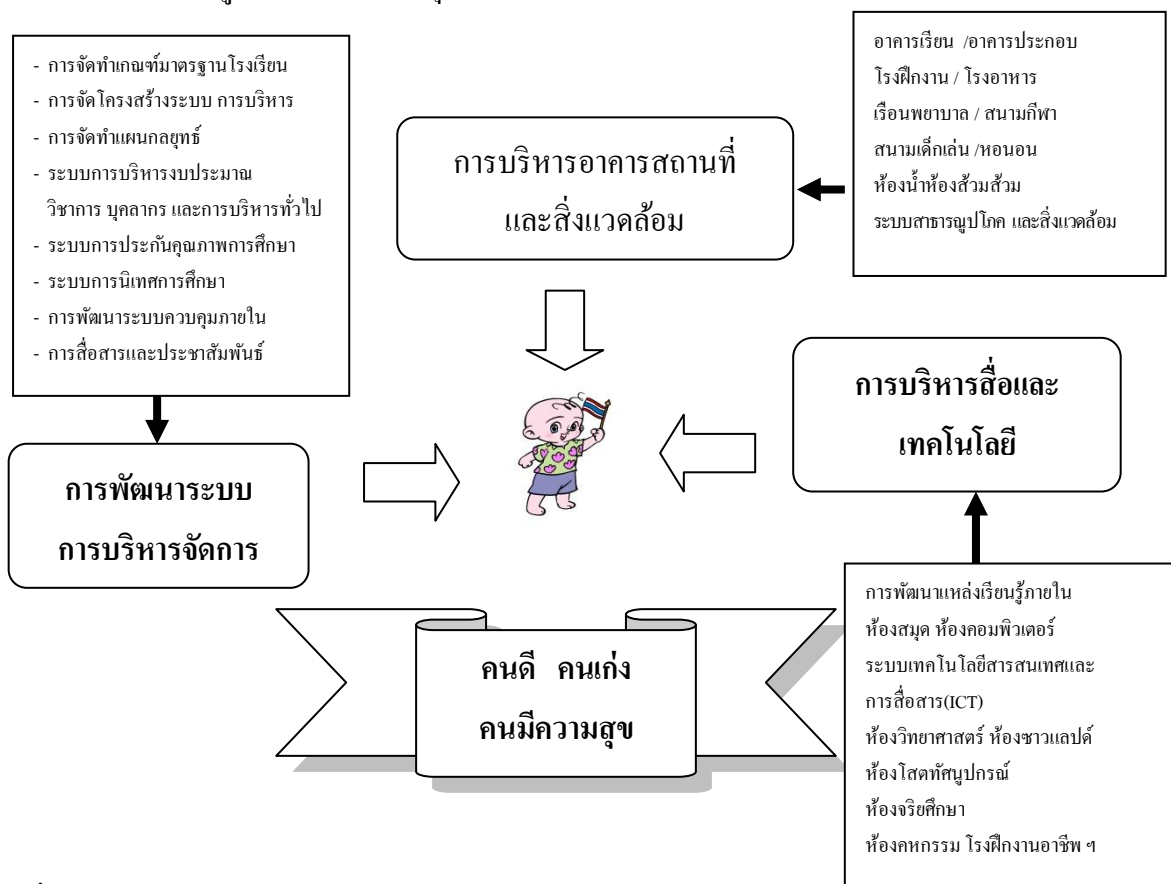
ที่มา: (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2550 : 8)

จากรูปแบบการจัดการศึกษาสงเคราะห์ (Welfare Education Model) แสดงให้เห็นถึง การจัดการศึกษาของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ที่มีความแตกต่างจากโรงเรียนที่จัดการศึกษา ขึ้นพื้นฐานปกติทั่วไป กระบวนการพัฒนาเริ่มจากการวิเคราะห์นโยบายการศึกษาเด็กด้อยโอกาส ของรัฐบาลและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้สถานศึกษาได้มีทิศทาง การดำเนินงานพัฒนาคุณภาพองค์กร คุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาและการมีส่วนร่วมของ เครือข่าย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพนักเรียนซึ่งประกอบด้วยกระบวนการรับนักเรียน กระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข และกระบวนการส่งต่อนักเรียนเพื่อใช้ทักษะการดำรงชีวิตในสังคมต่อไป ทุกขั้นตอนจะมีการวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบนิเทศติดตามประเมินรวมทั้งการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1. คุณภาพองค์กร

โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เป็นองค์กรที่คุณภาพในระบบการบริหารจัดการ การบริหาร อาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม การบริหารสื่อและเทคโนโลยี เพื่อเป็นปัจจัยสำคัญต่อกระบวนการพัฒนา เด็กด้อยโอกาสให้บรรลุศักยภาพเป็นคนดี คนเก่ง คนมีความสุขของสังคม โดยมีแนวทางการพัฒนา ดังแผนภาพที่ 10

แผนภาพที่ 2-10 รูปแบบการพัฒนาคุณภาพองค์กร

ที่มา: (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2550 : 13)

1.1 การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ มีการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เพื่อเป็นกรอบการดำเนินงาน มีการจัดโครงสร้างระบบการบริหารสถานศึกษาที่เน้นการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วม มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย กลยุทธ์การพัฒนสถานศึกษา การพัฒนาระบบการบริหารงบประมาณ วิชาการ บุคลากร และการบริหารทั่วไป การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา การพัฒนาระบบการนิเทศการศึกษา การพัฒนาระบบควบคุมภายในและกำรรับรองการปฏิบัติราชการ/ตัวชี้วัดผล การปฏิบัติราชการและการพัฒนาการสื่อสารและประชาสัมพันธ์

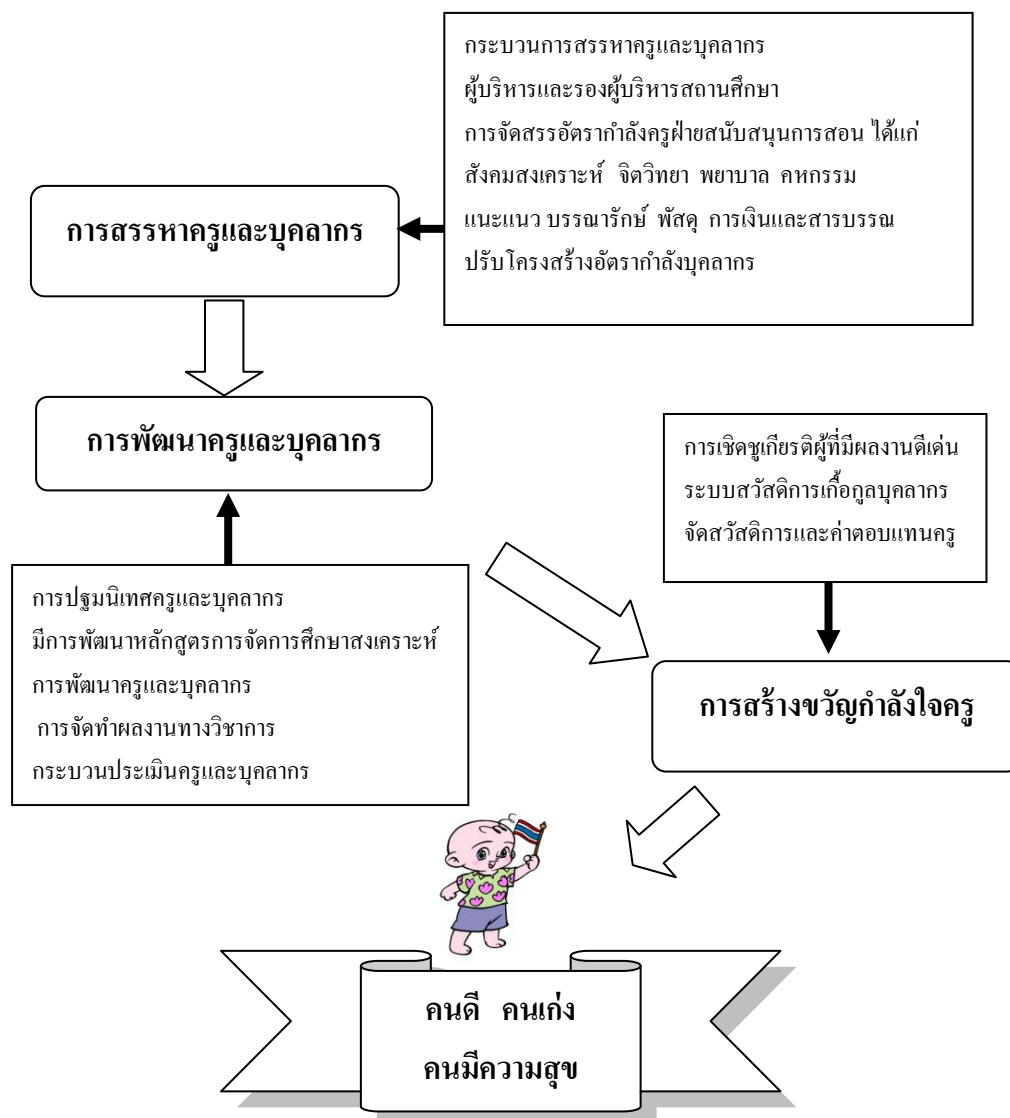
1.2 การบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม มีการปรับปรุงพัฒนาอาคารเรียน อาคารประกอบ และระบบสาธารณูปโภคให้อยู่สภาพที่สมบูรณ์เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่ผู้เรียน จัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมให้ร่มรื่น สะอาด สวยงาม เป็นอุทยานการศึกษาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา โดยมีจุดเน้นในการพัฒนาระบบน้ำดื่ม น้ำใช้ ระบบไฟฟ้า ระบบโภชนาการ ระบบสุขาภิบาล ระบบการรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษา การพัฒนาปรับปรุงหอนอนพร้อมวัสดุอุปกรณ์ประจำหอนอนให้พอเพียงและเหมาะสมนักเรียนรายบุคคลได้แก่ เตียงนอน ตู้เสื้อผ้า เครื่องนอน โต๊ะอ่านหนังสือ เครื่องซักผ้า/อบผ้าสำหรับเด็กเล็ก การปรับปรุงและพัฒนาห้องน้ำห้องส้วมให้สะอาด ปลอดภัย พอเพียงเหมาะสมจำนวนเด็กรวมทั้งการจัดระบบบำบัดของเสียครบวงจรตามมาตรฐานสิ่งแวดล้อมระดับประเทศ (HAS) ของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ปรับปรุงเรือนพยาบาลและโรงอาหารให้ถูกสุขลักษณะ

1.3 การบริหารสื่อและเทคโนโลยี มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในให้มีความหลากหลายและเหมาะสมโรงเรียนประจำ ได้แก่ การพัฒนาและปรับปรุงห้องสมุดให้มีความพร้อมและเปิดบริการผู้เรียนในช่วงกลางคืนและวันหยุด มีการพัฒนาปรับปรุงห้องคอมพิวเตอร์รวมทั้งการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) มีการพัฒนาห้องปฏิบัติการต่างๆ เช่น ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องชาวแลปด์ ห้องโสตทัศนูปกรณ์ ห้องจริยศึกษา ห้องคหกรรม โรงฝึกงาน อาชีพ ฯ

2. คุณภาพครูและบุคลากร

โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์มีผู้บริหาร ครูและบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารโรงเรียนประจำ มีการดำเนินการพัฒนาคุณภาพในด้านการสรรหาครูและบุคลากร การพัฒนาครูและบุคลากร และการสร้างขวัญและกำลังใจครูและบุคลากร เพื่อเป็นปัจจัยสำคัญต่อกระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ แนวทางการพัฒนามีดังแผนภาพที่ 2-11

แผนภาพที่ 2-11 รูปแบบการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากร

ที่มา: (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2550 : 15)

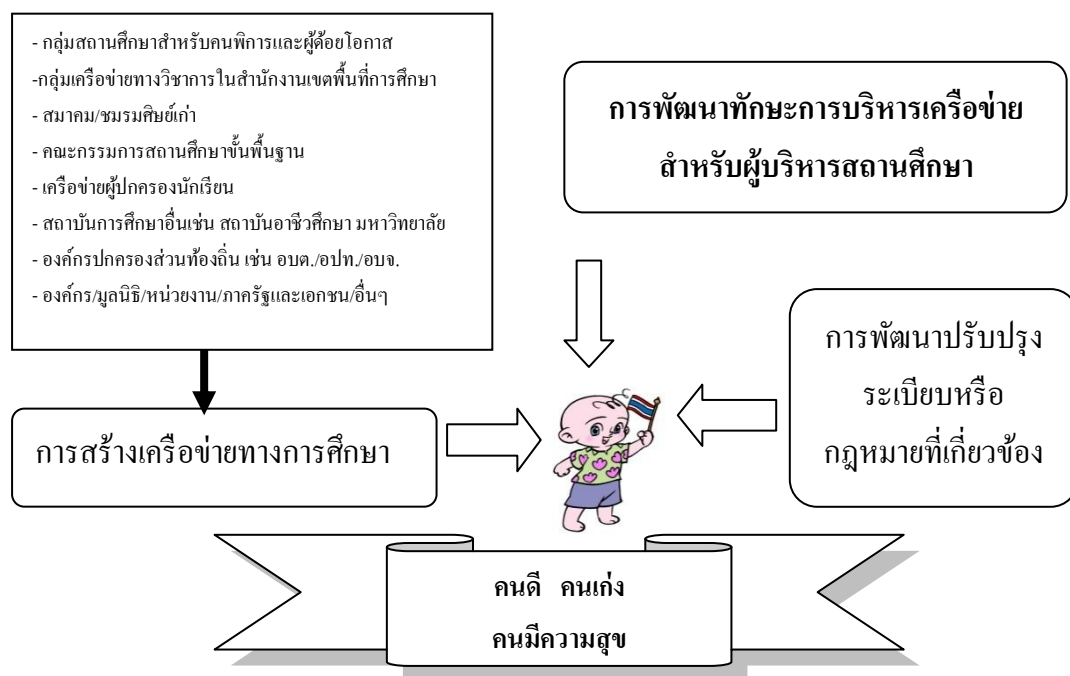
2.1 การสรรหาครูและบุคลากร มีกระบวนการสรรหาครูและบุคลากรอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้ผู้ที่มีอุดมการณ์รักและศรัทธา อุทิศตนเสียสละ มีความรู้ความเข้าใจระบบการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ผู้บริหารและรองผู้บริหารสถานศึกษาคัดเลือกจากผู้ที่คุณสมบัติเฉพาะ เช่น มีประสบการณ์ การสอนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ มีการจัดสรรอัตรากำลังครูฝ่ายสนับสนุนการสอนซึ่งเป็นครูวิชาชีพเฉพาะด้าน ได้แก่ สังคมสงเคราะห์ จิตวิทยา พยาบาล คหกรรมแนะแนว บรรณารักษ์ พัสดุ การเงินและสารบรรณ มีการปรับโครงสร้างอัตรากำลังบุคลากร เพิ่มครูทำหน้าที่ดูแลนักเรียนประจำ ตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์

2.2 การพัฒนาครูและบุคลากร มีกระบวนการพัฒนาครูและบุคลากรอย่างเป็นระบบ มีการปฐมนิเทศครูและบุคลากรที่เข้ามาปฏิบัติงานในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ในระดับกลุ่มสถานศึกษา หรือสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ มีการพัฒนาหลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการศึกษา สงเคราะห์ หลักสูตรการจัดการศึกษาสงเคราะห์ (Welfare Education Curriculum) รวมทั้งมีการพัฒนาครู และบุคลากรในสิ่งที่จำเป็นเกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนบรรลุตามมาตรฐาน การศึกษา มีการส่งเสริมการจัดทำผลงานทางวิชาการเพื่อเพิ่มวิทยฐานะความก้าวหน้าในวิชาชีพครู มีกระบวนการประเมินครูและบุคลากรอย่างเป็นระบบโดยยึดหลักการกระจายอำนาจ หลักนิติธรรม และการมีส่วนร่วม

2.3 การสร้างขวัญกำลังใจครูและบุคลากร มีการเชิดชูเกียรติผู้ที่มีผลงานดีเด่น ด้านการจัดการศึกษาสงเคราะห์ มีระบบสวัสดิการเกื้อกูลบุคลากรโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ จัดสวัสดิการและค่าตอบแทนครูที่ดูแลนักเรียนประจำและมีการพัฒนาส่งเสริมให้มีความก้าวหน้า ทางวิชาชีพ

3. การมีส่วนร่วมของเครือข่าย

แผนภาพที่ 2-12 รูปแบบการพัฒนาการมีส่วนร่วมของเครือข่าย

ที่มา: (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2550, หน้า 17)

การบริหารองค์การในยุคปัจจุบัน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยเครือข่ายองค์การต่างๆ ช่วยในการสนับสนุนการบริหารจัดการ ทั้งด้านการสนับสนุนทรัพยากรและการสนับสนุนด้านการขับเคลื่อนการนำนโยบายไปสู่ภาคปฏิบัติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์การ โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ทั้งที่เป็นปัจจัยทางตรงและปัจจัยทางอ้อม ได้แก่ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากส่วนกลางและท้องถิ่นซึ่งประกอบด้วย

- การสนับสนุนทางด้านการเมืองจากผู้มีอำนาจ กลุ่มพลังและองค์การ ที่ใช้อำนาจหรือใช้ทรัพยากรผลักดันกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ
- การสนับสนุนทางด้านวิชาการจากส่วนกลางและท้องถิ่น
 - การสนับสนุนจากประชาชนในพื้นที่เป้าหมายด้านการใช้ทักษะ เทคนิคและความสามารถเชิง

- กลุ่มผลประโยชน์ และผู้มีอิทธิพลที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการบริหาร โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ซึ่งเป็นสถานศึกษาของรัฐ และกระจายอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ โดยมีหน้าที่นำนโยบายจากรัฐบาลไปสู่ภาคปฏิบัติตามนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความร่วมมือจากองค์การเครือข่ายเป็นอย่างยิ่ง ทั้งด้านการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการดำเนินการ และด้านการสร้างแนวร่วมในการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสอย่างต่อเนื่อง

- อย่างไรก็ตาม กลยุทธ์หนึ่งที่ สพฐ. จะต้องให้ความสำคัญเป็นการเบื้องต้นคือ
- การพัฒนาทักษะการบริหารเครือข่ายสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา
 - การสร้างเครือข่ายทางการศึกษาสงเคราะห์ให้มีความเข้มแข็ง
 - การพัฒนา ปรับปรุงระเบียบหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาสงเคราะห์ให้มากขึ้น

ดังนั้นที่ได้รับงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กด้อยโอกาสจากรัฐไม่สามารถที่จะเก็บค่าใช้จ่ายจากผู้ปกครอง ดังนั้นจึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของเครือข่ายองค์กรและชุมชนทั้งภาครัฐและเอกชนในการระดมสรรพกำลังและทรัพยากรเพื่อสนับสนุนประสิทธิภาพการจัดการศึกษา เครือข่ายประกอบด้วย

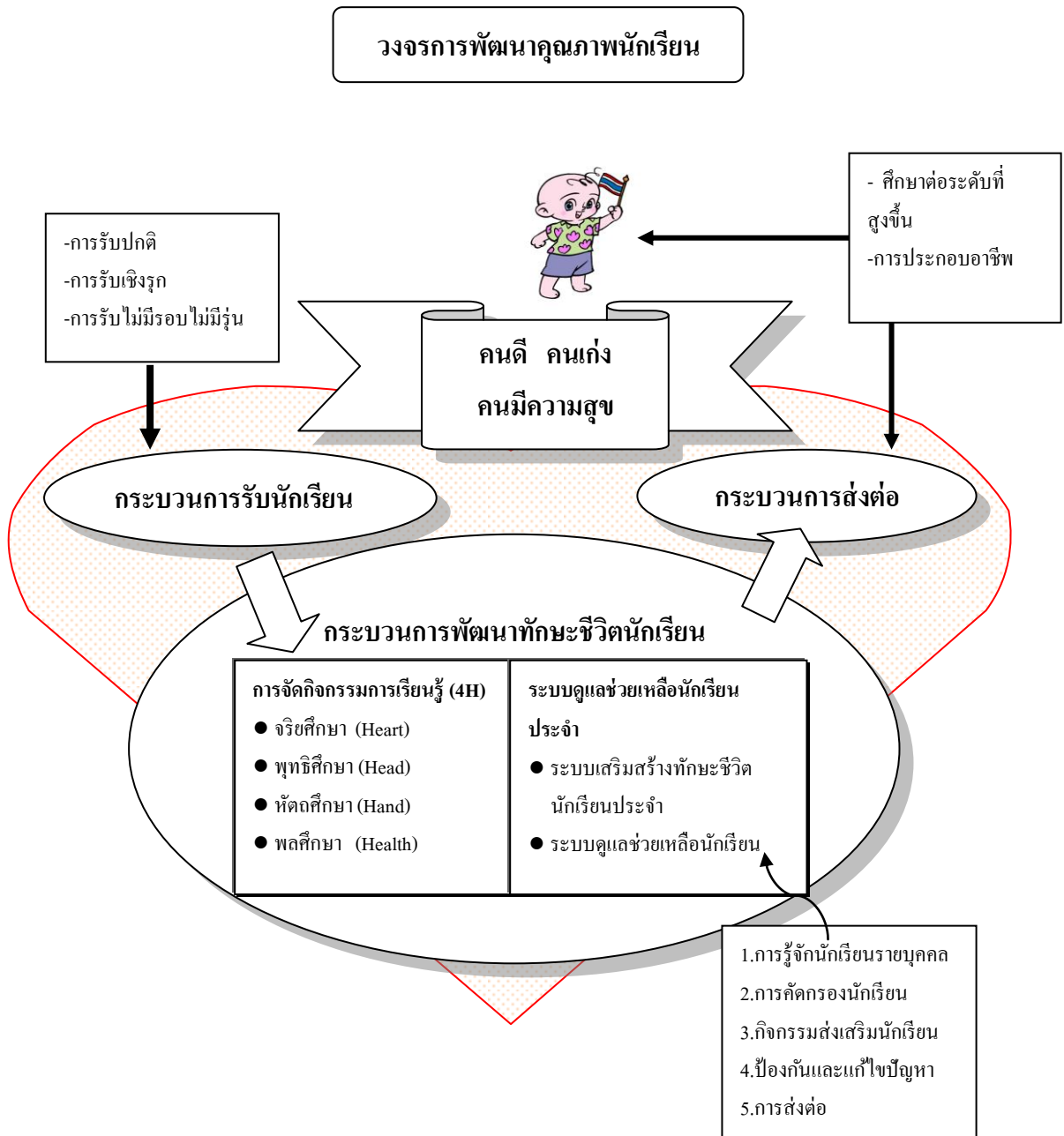
- กลุ่มสถานศึกษาสำหรับคนพิการและผู้ด้อยโอกาส
- กลุ่มเครือข่ายทางวิชาการในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
- สมาคม/ชมรมศิษย์เก่า
- คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

- เครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน
- สถาบันการศึกษาอื่น เช่น สถาบันอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัย
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น อบต./อปท./อบจ.
- องค์กร/มูลนิธิ/หน่วยงาน/ภาครัฐและเอกชน/อื่นๆ

4. คุณภาพนักเรียน

โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสที่ไม่สามารถพึ่งตนเอง ครอบครัวและผู้ปกครองได้จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือการบริการทางการศึกษาเป็นกรณีพิเศษต่างจากกลุ่มเด็กด้อยโอกาสในโรงเรียนปกติทั่วไป จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมโดยการพัฒนาคุณภาพองค์กร คุณภาพครูและบุคลากร และการมีส่วนร่วมของเครือข่ายเพื่อเป็นปัจจัยในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการรับนักเรียน การพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนและการส่งต่อนักเรียน มีแนวทางการพัฒนาดังแผนภาพที่ 2-13

แผนภาพที่ 2-13 รูปแบบการพัฒนาคุณภาพนักเรียน

ที่มา: (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2550 :19)

4.1 กระบวนการรับนักเรียน เป็นการรับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายในเขตพื้นที่บริการด้วยวิธีการปกติ วิธีการรับนักเรียนเชิงรุก และการรับนักเรียนในลักษณะไม่มีรอบไม่มีรุ่น การจัดตั้งศูนย์ประสานงานเครือข่ายเด็กด้อยโอกาส และการพัฒนาปรับปรุงแผนการรับนักเรียน ตามบริบทภูมิภาค มีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 การรับนักเรียนปกติ เป็นรับนักเรียนเพื่อเข้าเรียนในระดับชั้นปฐมวัย (บางสถานศึกษา) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามแผน ชั้นเรียนของแต่ละสถานศึกษา ซึ่งกระบวนการรับนักเรียนเป็นไปตามประกาศของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษและโรงเรียนศึกษา สงเคราะห์ทุกแห่งจะต้องมีการส่งเสริมความเข้าใจและความร่วมมือเครือข่ายองค์กร ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการคัดกรองเด็กด้อยโอกาสปัญหาตามหลักเกณฑ์และคุณสมบัติที่กำหนด และ มีการพัฒนาปรับปรุงการประกาศรับและคัดเลือกเด็กด้อยโอกาสเข้าเรียน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ก่อนการรับนักเรียนทั่วไปของโรงเรียนปกติ เพื่อให้เด็กด้อยโอกาสที่ต้องได้รับความช่วยเหลือกรณี พิเศษมีโอกาสรับความช่วยเหลือก่อน

4.1.2 การรับนักเรียนเชิงรุก เป็นการพัฒนาจากกระบวนการรับนักเรียนปกติ โดยการออกไปสำรวจข้อมูลสภาพเด็กด้อยโอกาสและครอบครัวในพื้นที่บริการเพื่อให้สามารถรับ เด็กด้อยโอกาสได้ตรงตามเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ กระบวนการรับนักเรียนเชิงรุกแบบครบ วงจร (PDCA) ประกอบด้วย การวางแผนปฏิบัติงานรับนักเรียนเชิงรุก (P) การดำเนินการตามแผน (D) การติดตามตรวจสอบ (C) และการปรับปรุงพัฒนา (A) มีรายละเอียดดังนี้

4.1.2.1 การวางแผนปฏิบัติงานรับนักเรียนเชิงรุก (P) ได้แก่ การวางแผน สำรวจข้อมูลสารสนเทศเด็กด้อยโอกาสในเขตพื้นที่บริการ การแต่งตั้งคณะกรรมการรับนักเรียน จัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน ฯ

4.1.2.2 การดำเนินการตามแผน (D) ได้แก่ การประสานงานหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องเพื่อรับนักเรียนในรูปแบบโควตาของหน่วยงานต่างๆ มีการสำรวจความต้องการของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่บริการ มีการประชาสัมพันธ์การรับนักเรียนก่อนโรงเรียนปกติทั่วไป มีการคัดกรอง ข้อมูลเบื้องต้นจากใบสมัครของนักเรียนที่ส่งมา และคณะกรรมการออกเยี่ยมบ้านเพื่อสำรวจและ เก็บข้อมูลของนักเรียนที่สมัคร ทำให้เห็นสภาพจริงของนักเรียนและนำมาเป็นข้อมูลประกอบการ รับนักเรียน

4.1.2.3 การติดตามตรวจสอบ (C) ได้แก่ การที่คณะกรรมการนำ ข้อมูลจากการออกเยี่ยมบ้านดำเนินการคัดเลือกนักเรียนตามหลักเกณฑ์เด็กด้อยโอกาส 10 ประเภท ที่ตั้งไว้สำหรับนักเรียนศึกษาสงเคราะห์ การประกาศผลการคัดเลือกนักเรียนก่อนโรงเรียนปกติ ทั่วไป เพื่อนักเรียนที่ไม่ได้รับการคัดเลือกจะได้มีเวลาเตรียมตัวในการหาที่เรียนในโรงเรียนปกติ ทั่วไปได้ทันให้นักเรียนที่ได้รับการคัดเลือกส่งหนังสือตอบยืนยันการเข้าเรียนและรายงานตัวทันเข้าเรียน

4.1.2.4 การปรับปรุงพัฒนา (A) ได้แก่ การสรุปและรายงานผลการรับ นักเรียนให้หน่วยงานต้นสังกัด

รูปแบบการรับนักเรียนเชิงรุกดังแผนภาพที่ 2-14

แผนภาพที่ 2-14 รูปแบบการรับนักเรียนเชิงรุก

ที่มา: (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2550 : 21)

4.1.3 การรับนักเรียนแบบไม่มีรอบไม่มีรุ่น เป็นการรับนักเรียนระหว่างภาคเรียน หรือปีการศึกษา โดยรับนักเรียนที่มีผลกระทบจากปัญหาทางสังคม ถูกล่วงละเมิดทางร่างกาย วาจา และจิตใจ ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์จากโรงเรียนหรือสภาพแวดล้อมเดิมที่นักเรียนได้เรียน อยู่ จำเป็นที่จะต้องได้รับการช่วยเหลือ บำบัดฟื้นฟูโดยด่วน เพื่อสร้างโอกาส และอนาคตที่ดีให้กับ นักเรียน

4.1.4 หน่วยประสานงานเครือข่ายเด็กด้อยโอกาส โดยปรับปรุงภารกิจของ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ทุกแห่งทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานเครือข่ายเด็กด้อยโอกาส โดยสำรวจสภาพ ปัญหา จัดทำข้อมูลสารสนเทศเด็กด้อยโอกาสที่มีความจำเป็นต้องช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษในพื้นที่ บริการเพื่อวิเคราะห์ความช่วยเหลือและพัฒนาตามศักยภาพผู้เรียน โดยการประสานงานกับ หน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องเช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศูนย์การศึกษาพิเศษ พัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์ องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น (อปท./อบต./อบจ.) สาธารณสุข โรงพยาบาล องค์กร/มูลนิธิต่างๆ

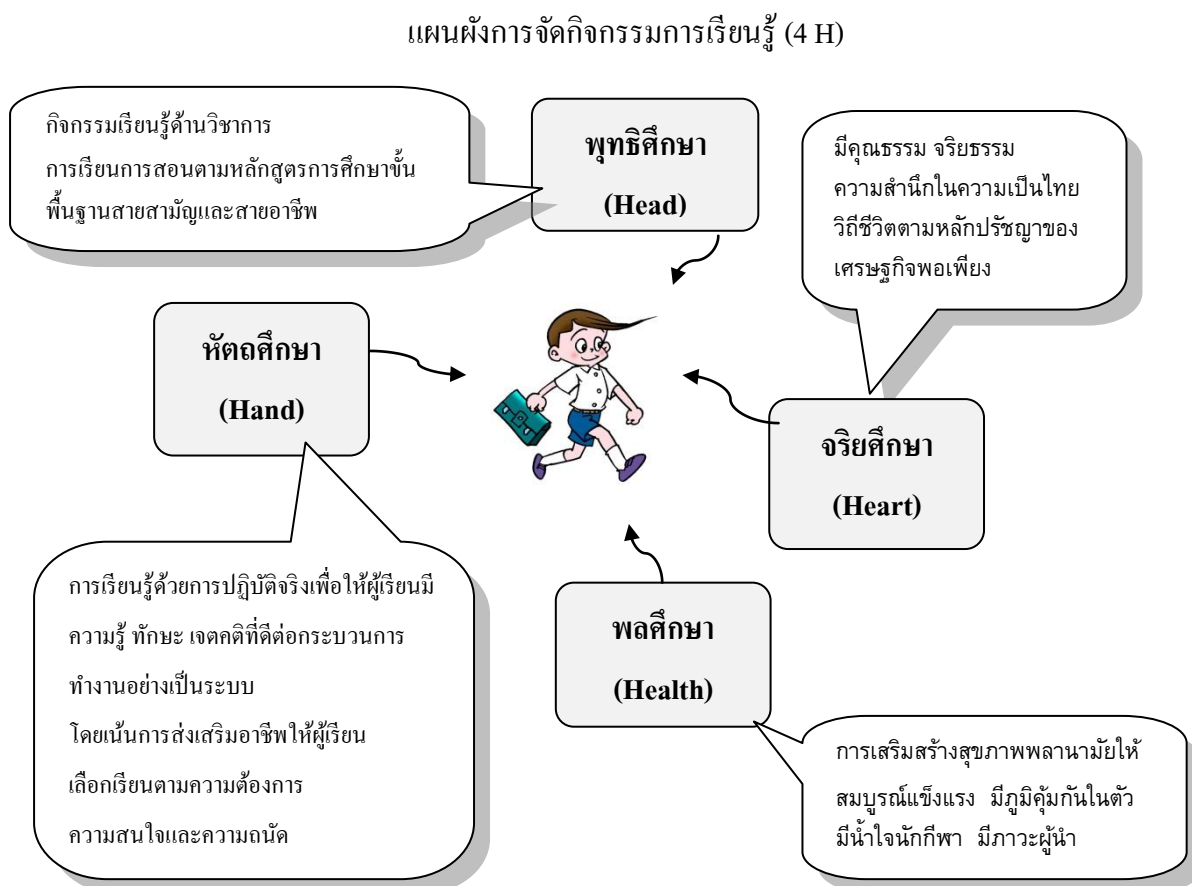
4.1.5 การปรับปรุงแผนการจัดชั้นเรียนตามบริบทสถานศึกษา เพื่อให้การจัดการ ศึกษาสงเคราะห์เป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพตามบริบทสถานศึกษาแต่ละภูมิภาค โดย ปรับปรุงแผนการจัดชั้นเรียนเต็มรูปกำหนดจำนวนนักเรียนตามความเหมาะสมโดยพิจารณาจาก จำนวนครูบุคลากรและอาคารสถานที่ เช่น มีจำนวนนักเรียนต่อห้องเรียนไม่เกิน 35 คน จำนวน นักเรียน ในหอนอนไม่ควรเกิน 40 คน มีอาคารเรียน/ประกอบเหมาะสมจำนวนผู้เรียน ควรเน้นด้านคุณภาพ การดูแลผู้เรียนมากกว่าปริมาณ

4.2 กระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียน เป็นการพัฒนาศักยภาพนักเรียน ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งการพัฒนาเด็ก ตามแนวการจัดการศึกษาสงเคราะห์ประกอบด้วยภารกิจ 2 ด้าน คือ ด้านการให้การศึกษและการ ให้การสงเคราะห์ ส่วนของการให้การศึกษาคือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (4 H) และ ด้านการสงเคราะห์ คือ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประจำ มีแนวทางการพัฒนาดังนี้

4.2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (4 H) เป็นการจัดการเรียนการสอนตาม หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละแห่ง โดยเน้นการ ส่งเสริมอาชีพเพื่อให้ผู้เรียนสามารถพึ่งตนเองได้ในอนาคต กิจกรรมการเรียนรู้ตามหลัก 4 H ได้ น้อมนำบูรณาการจากพระราชดำรัสสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีฯ แนวการจัดการ ศึกษา 4 อย่าง (พุทธิศึกษา จริยศึกษา พลศึกษา หัตถศึกษา) แนวคิดหลักการของยุวเกษตรกร (เกษตร กร กมล กาย) รวมทั้งแนวคิดหลักการจัดการศึกษา 4H (Head Hand Heart Health) และ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยได้ประยุกต์จัดให้ครอบคลุมวิถีชีวิต ใน 4 ด้าน ได้แก่

ด้านจริยศึกษา(Heart) ด้านพุทธิศึกษา (Head) ด้านหัตถศึกษา (Hand) และด้านพลศึกษา (Health)
มีรายละเอียดแต่ละด้านดังแผนภาพที่ 2-15

แผนภาพที่ 2-15 รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (4 H : Head Hand Heart Health)

ที่มา: (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2550 : 23)

4.2.1.1 ด้านจริยศึกษา (Heart) เป็นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ความสำนึก ในความเป็นไทย และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ผู้เรียน โดยส่งเสริม การจัดการเรียนรู้ การพัฒนาสื่อ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่หลากหลายโดยเฉพาะการจัดค่าย การแสดง ลูกเสือ ดนตรี กีฬา กิจกรรมวิถีประชาธิปไตย ซึ่งอาจจัดเป็น โครงการ/งาน/กิจกรรมที่ หลากหลายได้แก่ การเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมตามหลักศาสนาที่ตนนับถือเช่น ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม หรือ ศาสนาอื่นๆ มีการจัดการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ธนาคารความดี จิตอาสา กิจกรรม 5 ส กิจกรรมออมทรัพย์ ธนาคารโรงเรียน สหกรณ์ออมทรัพย์ การสอนสุภายิต/พระบรมราโชวาท

4.2.1.2 ด้านพุทธิศึกษา (Head) เป็นกิจกรรมเรียนรู้ด้านวิชาการการเรียน การสอนตามจัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานแยกเป็นสายสามัญและสายอาชีพ ในสายสามัญ เป็นการ จัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนที่เป็นหลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรสถานศึกษาเฉพาะ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ หลักสูตรบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนสายอาชีพ เป็น หลักสูตรทางเลือกประกอบด้วย หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระบบทวิภาคี และระบบ เรียนร่วมกับสถาบันอื่น และมีการจัดการศึกษาเด็กพิการเรียนร่วม

4.2.1.3 ด้านหัตถศึกษา (Hand) เป็นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง เพื่อให้ ผู้เรียน มีความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดีต่อกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ หลากหลายเน้นการส่งเสริมอาชีพให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความต้องการ ความสนใจ และความถนัด ตนเองประกอบด้วย กลุ่มอาชีพตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช) กลุ่มอาชีพหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพระยะสั้น (225 ชม.) กลุ่มอาชีพตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ กลุ่มอาชีพตาม โครงการส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน(สอว.)กลุ่มสนใจด้านอาชีพกลุ่มโครงการ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ และโครงการตามพระราชดำริฯ

4.2.1.4 ด้านพลศึกษา (Health) เป็นการเสริมสร้างสุขภาพพลานามัยให้ สมบูรณ์แข็งแรง มีภูมิคุ้มกันในตัว มีน้ำใจนักกีฬา มีภาวะผู้นำ โดยมีการจัดกิจกรรมการส่งเสริมความ เป็นเลิศด้านกีฬาระดับสถานศึกษา ระดับกลุ่มสถานศึกษาและระดับประเทศ โครงการ Teen Path โครงการ To Be Number One เพศศึกษา โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โครงการ อย.น้อย โครงการ โรงเรียนปลอดภัย ฯลฯ

4.2.2 ระบบดูแลช่วยเหลือแก่นักเรียนประจำ เป็นจัดบริการทางการศึกษาเพื่อ การบำบัดฟื้นฟูช่วยเหลือและจัดสวัสดิการที่เหมาะสมระหว่างการศึกษาอยู่ใน โรงเรียนประจำ ประกอบด้วย ระบบดูแลนักเรียนประจำ และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวทางของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามรายละเอียดดังนี้

4.2.2.1 ระบบเสริมสร้างทักษะชีวิตแก่นักเรียนประจำ เป็นกิจกรรมวิถีชีวิต ของนักเรียนประจำที่บูรณาการพฤติกรรมกรรมกรณิกิน อยู่ คู่ และฟัง เป็นกิจวัตรประจำวัน เพื่อสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ค่านิยมที่ดีงาม วิถีประชาธิปไตย วิถีชีวิตที่พอเพียงและ ความสำนึกในความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์รวมทั้งเป็นการจัดสวัสดิการ ให้ผู้เรียนประกอบด้วยการเล่นนักเรียนประจำ และการช่วยเหลือ ดังนี้

1) การดูแลนักเรียนประจำ มีการจัดกิจกรรมพื้นฐานชีวิตเป็นกิจวัตรประจำวันแก่ผู้เรียน มีการจัดระบบสวัสดิการและการจัดปัจจัยพื้นฐานแก่ผู้เรียนเช่น หอนอน โรงอาหาร เรือนพยาบาล เครื่องนอน เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์เครื่องเขียนแบบเรียน ยารักษาโรค ฯ มีการเยี่ยมบ้านผู้ปกครอง มีการจัดระบบสถานักเรียนในระดับสถานศึกษา ระดับช่วงชั้น ระดับชั้นเรียน และระดับหอนอน ดังกำหนดกิจวัตรประจำวันของนักเรียน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ดังนี้

เวลา	รายการกิจกรรม
05.00 น.	ตื่นนอน /ภารกิจส่วนตัว
05.30 น.	กิจกรรมกายบริหาร/พัฒนาจิต
06.00 น.	กิจกรรม 5 ส /พัฒนาหอนอน
06.30 น.	อาบน้ำ แต่งตัว
07.00 น.	รับประทานอาหารเช้า
08.00 น.	เข้าแถวเคารพธงชาติ/กิจกรรมหน้าเสาธง
08.30 น.	เรียนภาคเช้า
12.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
13.00 น.	เรียนภาคบ่าย
16.30 น.	กิจกรรม 5 ส/พัฒนาตามจุดกิจกรรม
17.00 น.	รับประทานอาหารเย็น
18.00 น.	เคารพธงชาติ
18.30 น.	ภารกิจส่วนตัว/ทำการบ้าน/โครงการสอ.
20.30 น.	ประชุมประเมินผลประจำวัน/สวดมนต์/นอน

กิจกรรมวันหยุดวันเสาร์ ภาคเช้ากิจกรรม 5 ส /พัฒนาโรงเรียน/ซักเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย และวันอาทิตย์ ภาคเช้าพัฒนาหอนอน/พักผ่อน

2) การช่วยเหลือ มีระบบการบำบัดฟื้นฟู การแนะแนว การให้ทุนการศึกษา การจัดครอบครัวอุปถัมภ์ และการจัดระบบประกันชีวิตแก่ผู้เรียนเพื่อเป็นหลักประกันความปลอดภัยในการเดินทางไป-กลับ โรงเรียนรวมทั้งการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา

4.2.2.2 ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย การรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน กิจกรรมส่งเสริมนักเรียน ป้องกันและแก้ไขปัญหาและการส่งต่อ

ในส่วนของการส่งต่อโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ได้ทำข้อตกลงในการส่งต่อระหว่างสถานศึกษา ซึ่งเป็นการส่งต่อนักเรียน ในขณะที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ให้กับอีก

โรงเรียนหนึ่งในเครือข่ายศึกษาสงเคราะห์ด้วยกัน เพื่อปรับพฤติกรรมของนักเรียน ช่วยให้นักเรียนมีสถานที่เรียนอยู่อย่างต่อเนื่องไม่ออกกลางคัน และการเปลี่ยนสภาพแวดล้อมโดยเฉพาะกลุ่มเพื่อนยังช่วยให้นักเรียนได้ปรับพฤติกรรมที่ดีขึ้น ไม่ออกจากโรงเรียนไปเป็นปัญหาทางสังคม ตามรายละเอียด

4.2.3 กระบวนการส่งต่อผู้เรียน เป็นการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีอนาคตที่ดี มีทักษะในการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยมีรูปแบบในการส่งต่อผู้เรียนดังนี้

4.2.3.1 การศึกษาในระดับที่สูงขึ้น เป็นการส่งต่อผู้เรียนที่มีศักยภาพในการเรียนต่อระดับอุดมศึกษา สถาบันอาชีวศึกษา ระบบการเรียนแบบทวิภาคี โดยสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษและโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ประสาน ใ้ตัวดำเนินการศึกษาต่อกรณีพิเศษ ประสานกองทุน กยศ. กรณีพิเศษ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการศึกษาที่สูงขึ้น

4.2.3.2 การประกอบอาชีพ เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนที่จบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ได้รับความฝึกงานอาชีพในสถานประกอบการที่ได้มาตรฐาน เช่น ภาณูงานาภิเษกวิทยาลัยช่างทองหลวง โครงการพัฒนาเยาวชนสตรีสายอาชีพ การศึกษาในระบบทวิภาคีร่วมกับสถานประกอบการ รวมทั้งจัดระบบข้อมูลสารสนเทศด้านอาชีพ ในสำนักบริหารการศึกษาพิเศษ โดยการประสานสถานประกอบการ ประสานจัดหางานจังหวัด และการประสานเข้าสู่ผู้จรรยาประกอบอาชีพ(ด้านเกษตร) ร่วมกับสถาบันอาชีวศึกษา

5. เจ็อนใจความสำเร็จ

การบริหารรูปแบบการจัดการศึกษาสงเคราะห์ ประกอบด้วย การวิเคราะห์นโยบาย การจัดการศึกษาสงเคราะห์ของต้นสังกัด การมีคุณภาพขององค์กร คุณภาพครูและบุคลากร การมีส่วนร่วมของเครือข่ายจะส่งผลให้เกิดคุณภาพผู้เรียน ซึ่งมีประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านกระบวนการรับนักเรียน กระบวนการพัฒนาทักษะชีวิตนักเรียนและกระบวนการส่งต่อผู้เรียน จะเป็นรูปแบบหนึ่ง ที่ช่วยให้เด็กด้อยโอกาสได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพสามารถพึ่งตนเองได้ และอยู่ร่วมสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งการบริหารรูปแบบการจัดการศึกษาสงเคราะห์ทุกขั้นตอน ควรใช้วงจรควบคุมคุณภาพของ Demming ประกอบด้วย การวางแผน (plan) การดำเนินงานตามแผน (do) นิเทศติดตามตรวจสอบ (check) การปรับปรุงและพัฒนา (act) อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการมีเจ็อนใจความสำเร็จที่จะทำให้การพัฒนาารูปแบบจัดการศึกษาสงเคราะห์มีความยั่งยืน มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย

5.1 ผู้บริหารระดับสูงเห็นชอบนโยบายและส่งเสริมอย่างจริงจัง สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษกำกับนโยบายอย่างต่อเนื่อง และมีคณะกรรมการติดตามประเมินและนิเทศการศึกษาอย่างต่อเนื่องทุกปีการศึกษา

5.2 สถานศึกษาตระหนักความสำคัญและน่านโยบายสู่ภาคปฏิบัติอย่างจริงจัง ครู

บุคลากรในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เข้าใจนโยบายและแนวปฏิบัติทิศทางเดียวกัน

5.3 ต้องมีการจัดทำแผนปฏิบัติการที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ และบูรณาการกับการพัฒนาสังคมในภาพรวมของประเทศ

5.4 ต้องสนับสนุนงบประมาณให้แก่สถานศึกษา โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์อย่างเหมาะสมและเพียงพอ รวมทั้งมีการปรับปรุง แก้ไขกฎ ระเบียบต่างๆ เพื่อให้มีความคล่องตัวในการใช้งบประมาณ

5.5 ต้องมีการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ครอบครัวยุติธรรม และชุมชน ในการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ในการคุ้มครองและพัฒนาเด็กด้อยโอกาส

5.6 ต้องสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของเด็กด้อยโอกาสให้กับทุกส่วนในสังคม ขณะเดียวกันต้องมีการจัดระเบียบทางสังคมที่จริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้เอื้อต่อการจัดการบริการการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5.7 มีการปรับปรุง แก้ไขกฎ ระเบียบต่างๆ ให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาสงเคราะห์ สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาสงเคราะห์ เป็นการจัดการศึกษาให้กับเด็กด้อยโอกาสเพื่อช่วยให้ เด็กเหล่านี้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสต้องจัดบริการเป็นพิเศษ เนื่องจากเด็กกลุ่มดังกล่าว มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ต่างจากกลุ่มเด็กปกติทั่วไป การจัดบริการการศึกษาเพื่อให้เกิดความเสมอภาคทั่วถึงและเป็นธรรม จึงต้องมีรูปแบบการให้บริการหรือรูปแบบการจัดการศึกษาที่หลากหลายและ มีความเหมาะสมสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของเด็ก

นโยบาย ยุทธศาสตร์และทิศทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ

1. นโยบาย ยุทธศาสตร์และทิศทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของกระทรวงศึกษาธิการ

การก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558 ของประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศนั้น แต่ละประเทศสมาชิกต้องเร่งดำเนินการเตรียมความพร้อมให้พลเมืองของตนมีสมรรถนะที่จะดำรงชีวิตประกอบอาชีพและแข่งขันได้ในเวทีโลก สำหรับประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อการเตรียมพลเมือง โดยผ่านการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เห็นความจำเป็นต้องมีการปรับทั้งเป้าหมายและกระบวนการในการเตรียมพัฒนาผู้เรียนที่มุ่งให้เกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร แล้วยังมุ่งเตรียมเยาวชนให้ตระหนักรู้

เกี่ยวกับความถนัดและศักยภาพของตนเอง สามารถมองเห็นภาพอนาคตเกี่ยวกับอาชีพของตนเอง ผู้เรียนควรได้รับการจัดเตรียมอาชีพอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเชื่อมต่อดัชนีมหาวิทยาลัย

การจัดการศึกษาในมิติกระบวนการเตรียมเยาวชน หลักสูตรและแนวทางการจัดการเรียน การสอน ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ในวิชาชีพต่างๆ อย่างหลากหลาย ฝึกทักษะ และเตรียมคุณลักษณะเพื่อการประกอบอาชีพ ผู้เรียนสามารถตัดสินใจกำหนดทิศทางอนาคตเกี่ยวกับอาชีพได้สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจและศักยภาพของตนเอง สถานศึกษามีการบริหารจัดการหลักสูตรที่หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังเช่นในส่วนของรายวิชาเพิ่มเติม เป็นส่วนที่สถานศึกษาสามารถจัดรายวิชาศักยภาพ อาชีพเพื่อเป็นการเตรียมความรู้ทักษะและคุณลักษณะของผู้เรียนให้สอดคล้อง และตรงประเด็นกับการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพของตนในอนาคต ที่ยังผลต่อการส่งเสริมศักยภาพความเข้มแข็งให้กับท้องถิ่นและประเทศ การเข้าใจและมองเห็นศักยภาพพื้นที่ตนเอง หมายถึง ต้นทุนพื้นที่ ของตนเองว่ามีคุณสมบัติใดที่ส่งผลต่อคุณภาพการผลิตแตกต่างและก่อให้เกิด โอกาสได้เปรียบใน เชิงการแข่งขันได้ ทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศ สมาชิกประชาคมอาเซียน และประชาคมโลก

กระทรวงศึกษาธิการมีเป้าหมายภายใต้กรอบระยะเวลา 2 ปี จึงมุ่งพัฒนา 5 ศักยภาพหลักของพื้นที่ ใน 5 กลุ่มอาชีพใหม่ ให้สามารถแข่งขันได้ใน 5 ภูมิภาคหลักของโลก โดย 5 ศักยภาพหลักของพื้นที่ ประกอบด้วย

- 1) ด้านทรัพยากร ได้แก่ แร่ธาตุ ป่าไม้ ความหลากหลายทางชีวภาพ หรือ ทรัพยากรที่จะสามารถนำมาพัฒนาได้
- 2) ด้านภูมิอากาศ ลักษณะภูมิอากาศ ที่เอื้ออำนวยต่อการทำผลผลิตทางการเกษตร การท่องเที่ยวอื่นๆ
- 3) ด้านภูมิประเทศ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ภูมิประเทศ และทำเลที่ตั้งของแต่ละพื้นที่ สามารถวางแผนการใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยว การปลูกพืช การประมงและการพัฒนาด้านอื่นๆ
- 4) ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณีแต่ละพื้นที่ ประเทศไทยมีศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่หลากหลาย และมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น เป็นจุดขายของการท่องเที่ยวที่สำคัญ และอื่นๆ
- 5) ด้านทรัพยากรมนุษย์ เช่น ลักษณะบุคลิกภาพของคนไทย มีความยิ้มแย้ม แจ่มใส มีมิตรไมตรี แต่ละพื้นที่มีการวางแผนพัฒนาคนให้มีศักยภาพด้านบริการงานท่องเที่ยว การต้อนรับ และการเป็นแรงงานที่มีคุณภาพ

โดยห้ากลุ่มอาชีพใหม่ที่เป็นความต้องการ ประกอบด้วย กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรม กลุ่มอาชีพพาณิชยกรรม กลุ่มอาชีพความคิดสร้างสรรค์ และกลุ่มอาชีพบริหารจัดการและการบริการ

สำหรับ 5 ภูมิภาคหลักของโลก ประกอบด้วย ทวีปเอเชีย ทวีปยุโรป ทวีปอเมริกา ทวีปออสเตรเลียและทวีปแอฟริกา

ด้วยเหตุดังกล่าวเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ในปีพุทธศักราช 2558 โดยให้สถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ดำเนินกิจกรรมการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำในโรงเรียน โดยคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายคือ นักเรียนด้อยโอกาส และเฉพาะความพิการ ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กกลุ่มดังกล่าวมีทักษะในการดำเนินชีวิตที่ดี มีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างปกติสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554 : 2)

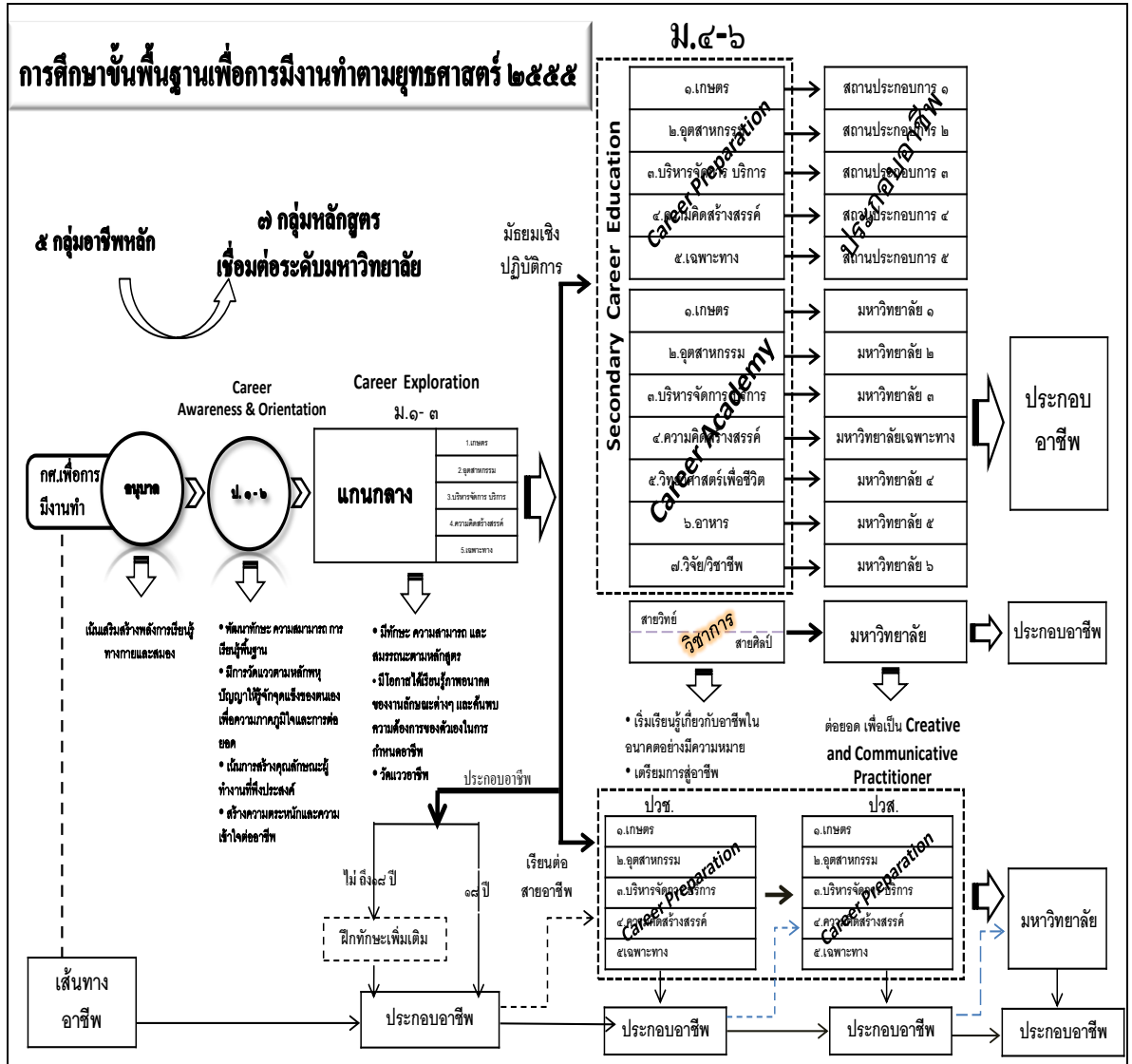
2. นโยบาย ยุทธศาสตร์และทิศทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2.1 นโยบาย ยุทธศาสตร์และทิศทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นรากฐาน และเป็นส่วนหนึ่งของเจตนารมณ์และเป้าหมายของการศึกษาสำหรับเยาวชนไทย การให้ความรู้ความเข้าใจต่อความคิดรวบยอดของการศึกษาเพื่อการมีงานทำ จำเป็นอยู่ในทุกระดับชั้น และบูรณาการในหลักสูตรแกนกลางทุกกลุ่มสาระกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และรายวิชาศักยภาพตามลักษณะอาชีพให้เรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัด ที่สอดคล้องกับศักยภาพพื้นที่ และเพื่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งมีการจัดนำหนักของความคิดรวบยอดเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อการมีงานทำในแต่ละด้านมีความแตกต่างกันไปตามระดับชั้นของผู้เรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดกรอบความคิดในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการมีงานทำไว้ ดังแผนภาพที่ 2-16 นี้

แผนภาพที่ 2-16 แสดงแผนภูมิการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อมีงานทำตามยุทธศาสตร์ 2555

ที่มา: (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556 ก : 8)

จากกรอบแนวคิดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อมีงานทำตามนโยบายและยุทธศาสตร์ 2555 ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดให้นำคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทักษะที่จำเป็น สมรรถนะสำคัญ ที่ส่งผลต่อการประกอบอาชีพ สอดแทรกในการจัดการศึกษาทุกระดับ คือ ผู้เรียนในระดับก่อนประถมศึกษา เน้นปลูกฝังคุณลักษณะเพื่อการทำอาชีพเบื้องต้น ได้แก่ มีวินัย ความรับผิดชอบ อดทน และอยู่กับผู้อื่นได้

ผู้เรียนในระดับประถมศึกษา ผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 การทำความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษา เพื่อการมีงานทำ เน้นการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ทำความรู้จัก และเห็นความแตกต่างของหน้าที่ วิธีการทำงานและอาชีพต่างๆ ได้ ซึ่งเป็นการสร้างความตระหนักในอาชีพที่มีผลคุณภาพชีวิต เน้นปลูกฝังคุณลักษณะ เพื่อการทำอาชีพเบื้องต้น ได้แก่ มีวินัย ความรับผิดชอบ อดทน และคิดวิเคราะห์ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

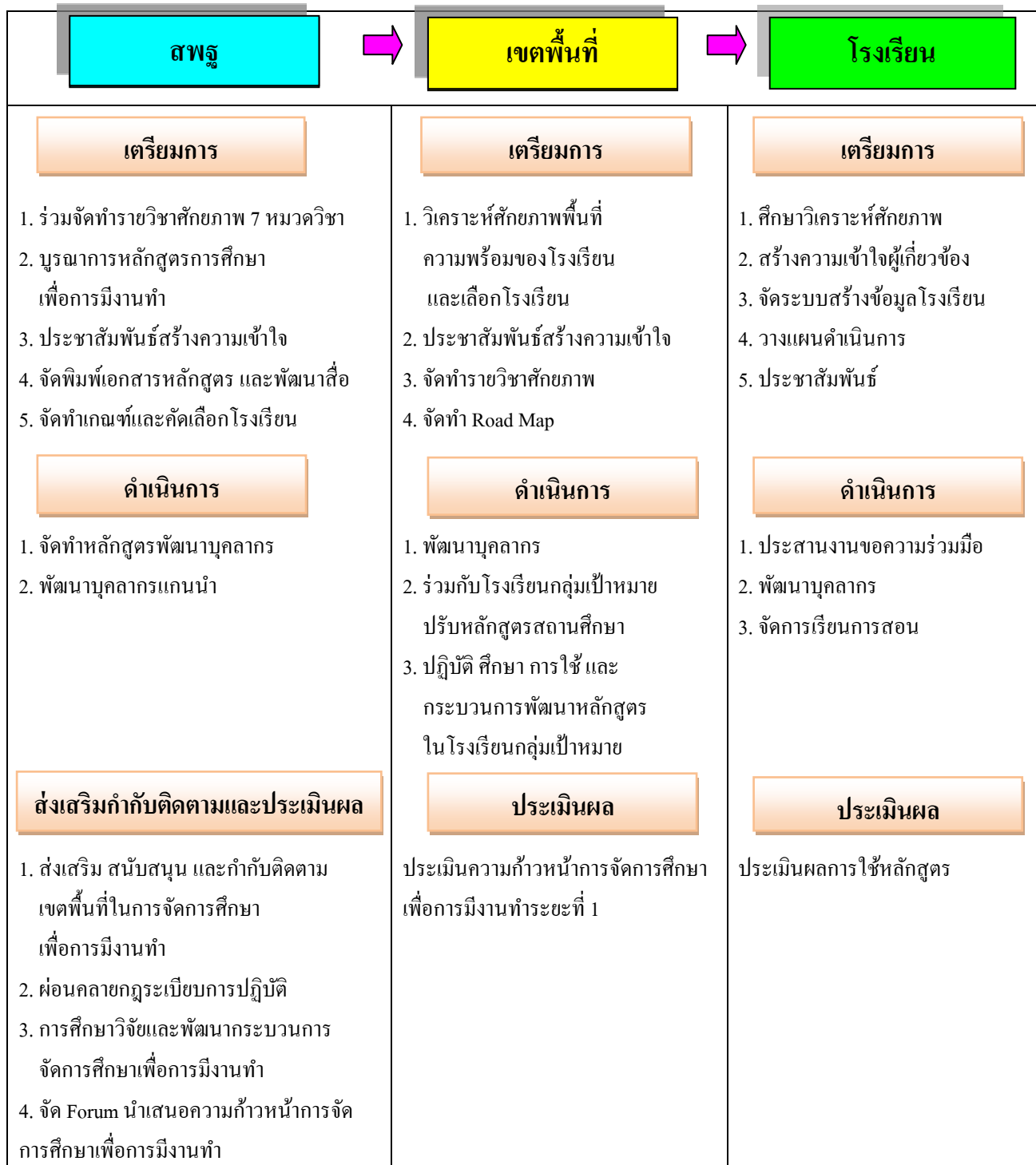
ผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 เข้าใจเรื่องราวที่เป็นนามธรรมมากขึ้นและเรียนรู้จาก เรื่องใกล้ตัวและจากสื่อต่างๆ เชื่อมโยงอาชีพต่างๆ ให้เห็นถึงความสำคัญของระบบสังคม สร้างความรู้ ความเข้าใจสร้างความตระหนักในอาชีพที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต และเน้นการสร้างคุณลักษณะผู้ทำงานที่พึงประสงค์ เน้นปลูกฝังคุณลักษณะเพื่อการทำอาชีพเบื้องต้น ได้แก่ มีวินัย ความรับผิดชอบ อดทน คิดวิเคราะห์ กล้าเผชิญปัญหา คิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

ผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-3) มุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ การยอมรับความแตกต่างของบุคคลทั้งในด้านความสนใจ ความสามารถ ทักษะและการให้คุณค่า การประกอบอาชีพของคนในสังคม เปิดโอกาสให้นักเรียนรู้จักตนเองมากยิ่งขึ้น จัดการเรียนการสอนที่เอื้อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริงในการฝึกปฏิบัติการทำงานร่วมกับการประเมินหรือสำรวจตนเอง เน้นปลูกฝังคุณลักษณะเพื่อการทำอาชีพเบื้องต้น ได้แก่ คิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล ตัดสินใจเลือกจัดระบบการทำงานเพื่ออาชีพและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสร้างสรรค์

ผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-6) มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนที่เป็น การเตรียมการ ด้านทฤษฎีและทักษะไปสู่การเตรียมอาชีพ เน้นปลูกฝังคุณลักษณะเพื่อการทำอาชีพเบื้องต้น ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล การตัดสินใจเลือกจัดระบบการทำงานเพื่ออาชีพ การสร้างสรรค์งานด้วยตนเองและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

ในการดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำในระดับปฏิบัติการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดกรอบภารกิจให้กับหน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัดได้ดำเนินการ ตามแผนภาพที่ 2-17 ดังนี้

แผนภาพที่ 2-17 แสดงกรอบภารกิจในการดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของโรงเรียน
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ที่มา: (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556ก : 10)

จากแผนภูมิแสดงกรอบภารกิจในการดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ให้ความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้การทำงานประสานกันของหลายหน่วยงาน เพื่อร่วมกันจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้รายวิชา ตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตร เพื่อการศึกษาต่อ และได้เรียนรู้ฝึกฝน มีความรู้และเจตคติอันดีที่จะนำไปสู่การตัดสินใจเลือกการประกอบอาชีพในอนาคต

2.2 นโยบาย ยุทธศาสตร์และทิศทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

จากแผนพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2555 – 2559) แผนพัฒนาการจัดการศึกษาสงเคราะห์ระยะ 5 ปี (พ.ศ.2555 – 2559) และแผนยุทธศาสตร์การศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับเด็กด้อยโอกาส (พ.ศ.2555 – 2559) สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้กำหนดกรอบแนวคิดการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการและผู้ด้อยโอกาส ในแผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2556 ให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและทิศทางการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน และเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีวิสัยทัศน์ที่จะเป็นหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพ ตามหลักธรรมาภิบาล ในการส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการและผู้ด้อยโอกาส ด้วยรูปแบบ ที่หลากหลายภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน มีพันธกิจที่จะต้องจัดการศึกษาให้แก่เด็กพิการและผู้ด้อยโอกาส ให้ได้รับการบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพด้วยรูปแบบที่หลากหลาย สอดคล้องกับความจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล โดยมีจุดเน้นที่สำคัญ คือ ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ทั้งนี้เพื่อให้คนพิการและผู้ด้อยโอกาส ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียมกับเด็กทั่วไป มีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข มีอาชีพเลี้ยงตนเองและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป โดยมีกิจกรรมย่อย 11 กิจกรรม คือ

1. พัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์
2. ประชุมครู 5 กลุ่มอาชีพเพื่อการมีงานทำ
3. ค่ายเยาวชนผู้นำทำอาชีพ
4. พัฒนาหลักสูตรการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสเพื่อการมีงานทำ
5. พัฒนาเครือข่ายประสิทธิภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เพื่อการมีงานทำ
6. พัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์
7. การวิจัยและพัฒนาระบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์

8. การนิเทศ กำกับ ติดตาม รายงานผลการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำใน โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์

9. สัมมนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรเครือข่ายงานอาชีพและสถานประกอบการ เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ “เติมฝันงานอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาสที่ยั่งยืน”

10. มหกรรมผลผลิตด้านอาชีพของการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส

11. ประกาศยกย่องและเชิดชูเกียรติ “สรรสร้างงานอาชีพ จุดประทีปผู้ด้อยโอกาส”

3. แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาให้กับ โรงเรียนการศึกษาพิเศษ 43 โรงเรียน และโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 51 โรงเรียน ศูนย์การศึกษาพิเศษ 77 แห่ง ซึ่งการศึกษาเพื่อการมีงานทำสำหรับสถานศึกษา ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้จัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้รายวิชาพื้นฐานตาม มาตรฐานการเรียนรู้หลักสูตร เพื่อการศึกษาต่อ และได้เรียนรู้ฝึกฝน มีความรู้และเจตคติอันดีที่จะ นำไปสู่การตัดสินใจเลือกการประกอบอาชีพในอนาคต โดยได้เล็งเห็นความสำคัญของจัดการศึกษา เพื่อการมีงานทำที่เป็นการตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดกรอบ ภารกิจในการดำเนินงาน ดังแผนภาพที่ 2-18

แผนภาพที่ 2-18 แสดงกรอบภารกิจในการดำเนินงานการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของ
สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ที่มา: (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556 ก : 13)

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้จัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำดำเนินงาน สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีผลงานเชิงประจักษ์สู่สาธารณชนอย่างต่อเนื่องจนสามารถ กำหนดเป็นแนวทางให้สถานศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้รายวิชาพื้นฐานตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตามหลักสูตรเพื่อการศึกษาต่อ ได้เรียนรู้ฝึกฝนให้มีความรู้และเจตคติอันดีที่จะนำไปสู่การตัดสินใจ เลือกประกอบอาชีพในอนาคต 4 แนวทาง ดังนี้

- 1) การจ้ดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ
- 2) การจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี
- 3) การจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
- 4) การจัดการศึกษารายวิชาอาชีพระยะสั้น

รูปแบบจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาเพื่อเด็กและ เยาวชนของประเทศไทยให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งการศึกษาที่มีคุณภาพนั้น มิใช่มุ่งที่ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงคุณภาพในมิติ “การศึกษาเพื่อการมีงานทำ” โดยได้พัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของ โรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ซึ่งประกอบด้วย 4 รูปแบบ คือ การจ้ดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ การจัดการศึกษาใน รูปแบบทวิภาคี การจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และการจัดการศึกษา รายวิชาอาชีพระยะสั้น (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556 ก : 6-21)

1. การจ้ดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ

การจ้ดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ เป็นวิธีการจัดประสบการณ์การ เรียนรู้ด้านอาชีพ โดยการเพิ่มเติมรายวิชาด้านอาชีพในสาระเพิ่มเติมตามระดับชั้น ใน โครงสร้าง หลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสามารถจัดได้หลากหลายวิชาตามความพร้อมของสถานศึกษา และความสนใจ ของผู้เรียน ซึ่งมีแนวทางการปรับหลักสูตร ขั้นตอนการดำเนินการและการประเมินผล ดังนี้

1.1 โครงสร้างเวลาเรียน

โดยการจ้ดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติในโครงสร้างของหลักสูตร สถานศึกษา ตามระดับชั้นที่เปิดสอน โดยเพิ่มเติมในส่วนของสาระเพิ่มเติม ดังนี้ ระดับ ประถมศึกษา ปีละไม่น้อยกว่า 40 ชั่วโมง ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีละไม่น้อยกว่า 200 ชั่วโมง และ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (3 ปี) ไม่น้อยกว่า 1,600 ชั่วโมง

1.2 เกณฑ์การจบหลักสูตรและการเทียบโอน

การจบหลักสูตรและการเทียบโอนเป็นไปตามเกณฑ์ของระเบียบการวัดผลและประเมินผล ตามหลักสูตรสถานศึกษา โดย ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด ได้รับการประเมินคุณภาพ ที่สอดคล้องสัมพันธ์กับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของหลักสูตรสถานศึกษา และได้รับการประเมินและตัดสินผล ครอบคลุมทั้งในด้านวิชาการ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

1.3 การเทียบโอนผลการเรียน

สถานศึกษาสามารถเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียนจากสถานศึกษาได้ในกรณีต่าง ๆ ได้แก่ การย้ายสถานศึกษา การเปลี่ยนรูปแบบการศึกษา การย้ายหลักสูตร การละทิ้งการศึกษาและการขอกลับเข้ารับการศึกษาต่อ การศึกษาจากต่างประเทศและขอเข้าศึกษาต่อในประเทศ นอกจากนี้ยังสามารถเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์จากแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ เช่น สถานประกอบการ สถาบันทางศาสนา สถาบันการฝึกอบรมอาชีพ การจัดการศึกษาโดยครอบครัว เป็นต้น

การเทียบโอนผลการเรียนควรดำเนินการในช่วงก่อนเปิดภาคเรียนแรก หรือ ต้นภาคเรียนแรกที่สถานศึกษารับผู้ขอเทียบโอนเป็นผู้เรียน ทั้งนี้ผู้เรียนที่ได้รับการเทียบโอนผลการเรียนต้องศึกษาต่อเนื่องในสถานศึกษาที่รับเทียบโอนอย่างน้อย 1 ภาคเรียน โดยสถานศึกษาที่รับเทียบโอน ควรกำหนดรายวิชา จำนวนหน่วยกิตที่จะรับเทียบโอนตามความเหมาะสม

1.4 วิธีการจัดการเรียนการสอน

จัดการเรียนการสอนตาม โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาและจัดรายวิชาเพิ่มเติมให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ฝึกทักษะพื้นฐาน ในงานอาชีพให้นักเรียน เพื่อสามารถนำไปต่อยอดในสถานประกอบการ และจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่สำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตร

1.5 แนวทางการส่งต่อนักเรียน

สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อศึกษาถึงแนวทางการส่งต่อนักเรียนเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น โดยประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสร้างเครือข่ายการศึกษา

1.6 การนิเทศ กำกับติดตาม

สถานศึกษาจัดทำแฟ้มประวัตินักเรียน โดยฝ่ายวิชาการแนะแนวจะต้อง ประสานงาน กับสถานศึกษาหรือสถานประกอบการ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาต่อหรือการทำงาน ของนักเรียน และนำนักเรียนศึกษาดูงาน จัดทำบันทึกข้อมูลเป็นรายบุคคล เพื่อนิเทศติดตาม

ให้คำปรึกษาและร่วมแก้ปัญหาแก่นักเรียนทั้งในการศึกษาต่อ หรือการประกอบอาชีพในสถานประกอบการ

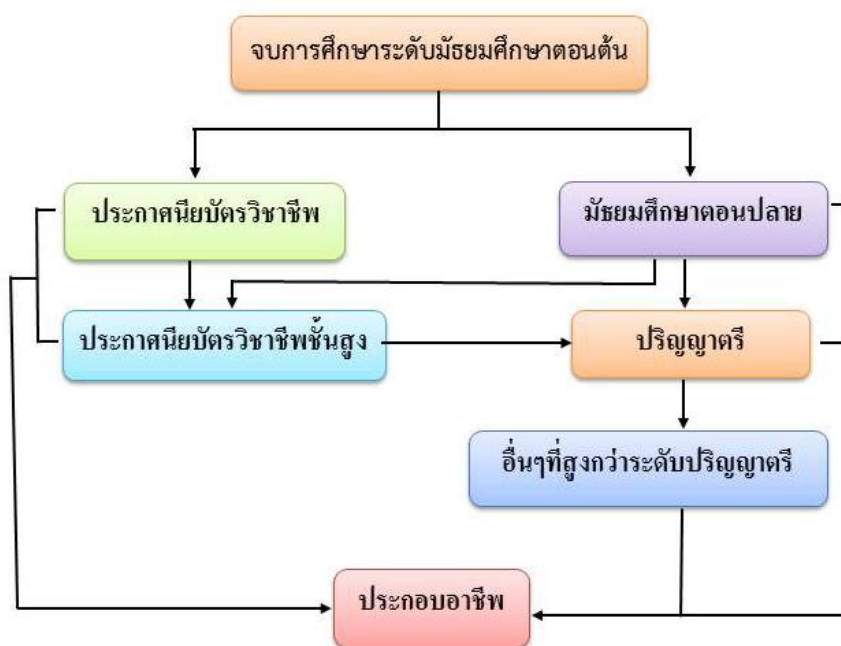
1.7 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงาน

ผู้บริหาร ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง เห็นความสำคัญ ให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ งบประมาณ เครื่องมือ วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีอย่างเพียงพอ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

1.8 การวัดประเมินผลคุณภาพผู้เรียน

เมื่อนักเรียนเรียนจบในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือการศึกษาสาขาอาชีพในสถาบันการศึกษาที่สูงขึ้น ทั้งสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชน หรือประกอบอาชีพ ดังแผนภาพที่ 2-19

แผนภาพที่ 2-19 แสดงแนวทางการศึกษาต่อ/ประกอบอาชีพ

ที่มา : (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556 ก : 21)

2. การจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ในรูปแบบทวิภาคี เป็นวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้านอาชีพ ที่เพิ่มรายวิชาชีพในสาระเพิ่มเติมในระดับมัธยมศึกษาและปรับสัดส่วนเวลาเรียน ให้ภาคปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี ทั้งนี้ให้จัดทำข้อตกลงกับสถานประกอบการ

เกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์การเรียนรู้และการทำงานด้านอาชีพ มีแนวทางการปรับหลักสูตร ขั้นตอนการดำเนินการและการประเมินผลดังนี้ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556 ก : 22-30)

2.1 โครงสร้างเวลาเรียน

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ในรูปแบบทวิภาคีใช้โครงสร้างเวลาเรียนของหลักสูตรสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเพิ่มรายวิชาชีพในหลักสูตรศักยภาพ (สาระเพิ่มเติม) ในระดับมัธยมศึกษา ตามความพร้อมของสถานศึกษาและความต้องการของนักเรียน รวมทั้งปรับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ในสาระที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพให้นักเรียนได้รับการฝึกประสบการณ์จากสถานประกอบการ โดยตรง และปรับสัดส่วนเวลาเรียนภาคปฏิบัติให้มากกว่าภาคทฤษฎี โดยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีเวลาเรียนในสาระเพิ่มเติม ไม่น้อยกว่า 200 ชั่วโมงต่อปี และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีเวลาเรียนในสาระเพิ่มเติม ไม่น้อยกว่า 1,600 ชั่วโมง

2.2 เกณฑ์การจบหลักสูตรและเทียบโอน

2.2.1 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติมไม่น้อยกว่า 81 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 66 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมตามที่สถานศึกษากำหนด ผู้เรียนต้องได้หน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 77 หน่วยกิต เป็นรายวิชาพื้นฐาน 66 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมไม่น้อยกว่า 11 หน่วยกิต ที่สำคัญผู้เรียนต้องมีผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

2.2.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติมไม่น้อยกว่า 81 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 41 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมตามที่สถานศึกษากำหนด ผู้เรียนต้องได้หน่วยกิต ตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 77 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 41 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต ที่สำคัญผู้เรียนต้องมีผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

2.3 การเทียบโอน

สถานศึกษาสามารถเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียนจากสถานศึกษาได้ในกรณีต่าง ๆ ได้แก่ การย้ายสถานศึกษา การเปลี่ยนรูปแบบการศึกษา การย้ายหลักสูตร การละทิ้งการศึกษาและการขอกลับเข้ารับการศึกษาต่อ การศึกษาจากต่างประเทศและขอเข้าศึกษาต่อในประเทศ นอกจากนี้ ยังสามารถเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์จากแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ เช่น

สถานประกอบการ สถาบันทางศาสนา สถาบันการฝึกอบรมอาชีพ การจัดการศึกษาโดยครอบครัว เป็นต้น

การเทียบโอนผลการเรียนควรดำเนินการในช่วงก่อนเปิดภาคเรียนแรกหรือต้นภาคเรียนแรกที่สถานศึกษาของผู้เทียบโอนเป็นผู้เรียน ทั้งนี้ผู้เรียนที่ได้รับการเทียบโอนผลการเรียนต้องศึกษาต่อเนื่องในสถานศึกษาที่รับเทียบโอนอย่างน้อย 1 ภาคเรียน โดยสถานศึกษาที่รับการเทียบโอนควรกำหนดรายวิชา จำนวนหน่วยกิตที่จะรับเทียบโอนตามความเหมาะสม การพิจารณาการเทียบโอน

2.4 วิธีการจัดการเรียนการสอน

จัดการเรียนการสอนโดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้านอาชีพ ที่เพิ่มรายวิชาชีพในสาระเพิ่มเติมในระดับมัธยมศึกษาและปรับสัดส่วนเวลาเรียน ให้ภาคปฏิบัติมากกว่า ทฤษฎี ฝึกทักษะพื้นฐานในงานอาชีพ โดยนำนักเรียนไปศึกษาดูงาน ฝึกปฏิบัติในแหล่งเรียนรู้ / สถานประกอบการ เพื่อให้ นักเรียนสามารถนำไปต่อยอดในสถานประกอบการ และจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่สำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตร

2.5 แนวทางการส่งต่อนักเรียน

สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบในการส่งต่อนักเรียน โดยดำเนินการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งต่อนักเรียนเข้าฝึกประสบการณ์ และจัดทำข้อมูลการส่งต่อ / ประวัติ เพื่อช่วยเหลือผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

2.6 การนิเทศ กำกับ ติดตาม

สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ กำกับ และติดตาม ประสานงานกับสถานประกอบการ/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่นักเรียนออกฝึกประสบการณ์ เพื่อจัดทำข้อมูลผลการนิเทศ กำกับ และติดตามนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อช่วยเหลือผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

2.7 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน

สถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู นักเรียน บุคลากร ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง ตระหนัก เห็นความสำคัญถึงการศึกษต่อในระบบทวิภาคี หน่วยงาน การศึกษาและสถานประกอบการ ให้ความร่วมมือในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อ การมีงานทำ

2.8 การวัดประเมินผลคุณภาพผู้เรียน

เมื่อนักเรียนเรียนจบจะมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะกระบวนการในการ ปฏิบัติงาน และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการทำงาน

3. การจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เป็นวิธีการจัดประสบการณ์เรียนรู้ด้านอาชีพ โดยความร่วมมือของสถานศึกษา และสถานศึกษาแห่งอื่นที่จัดการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ซึ่งนักเรียนจะเรียนหมวดวิชาชีพตามหลักสูตรวิชาชีพจากสถานศึกษาแห่งอื่น และเรียนวิชาสามัญ ในสถานศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว ได้รับวุฒิการศึกษาจากสถานศึกษาและหรือวุฒิการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จากสถานศึกษาแห่งอื่น (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556 ก : 31-40)

3.1 การปรับหลักสูตร

การจัดการเรียนการสอน สถานศึกษาจะต้องดำเนินการโดยยึดหลักสูตร สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ซึ่งสถานศึกษาสามารถนำมาจัด การเรียนการสอน ได้ตามบริบทของโรงเรียน ใน 3 ลักษณะ ดังนี้

3.1.1 ลักษณะที่ 1 ลงทะเบียนเป็นนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จบแล้วได้วุฒิการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) คือ

3.1.1.1 รูปแบบที่ 1 บุคลากรจากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ไปสอนที่สถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.1.1.2 รูปแบบที่ 2 สถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งนักเรียนมาเรียนที่สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา

3.1.2 ลักษณะที่ 2 ลงทะเบียนเป็นนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเรียนหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่เน้นวิชาชีพตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จบแล้วได้วุฒิมัธยมศึกษาตอนปลาย มี 2 รูปแบบ คือ

3.1.2.1 รูปแบบที่ 1 นักเรียนเรียนรายวิชาเพิ่มเติมจากรายวิชาชีพตามหลักสูตรประกาศนียบัตร (ปวช.) เพื่อเทียบโอนเข้าสู่หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และต้องลงทะเบียนเป็นนักเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) อีกอย่างน้อย 1 ภาคเรียนจึงจะได้วุฒิการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ดังนั้นนักเรียนที่เรียนตามรูปแบบนี้จะได้วุฒิการศึกษา 2 วุฒิ คือ วุฒิการศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และวุฒิการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

3.1.2.2 รูปแบบที่ 2 นักเรียนเรียนรายวิชาเพิ่มเติมจากรายวิชาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เพื่อเป็นพื้นฐานการเรียนต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ดังนั้น นักเรียนที่เรียนตามรูปแบบนี้จะได้วุฒิทางการศึกษา 2 วุฒิ คือ วุฒิการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และวุฒิการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

3.1.3 ลักษณะที่ 3 ลงทะเบียนเป็นนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่นำหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) มาจัดการเรียนการสอนจนแล้วได้วุฒิการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) โดยให้สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็นที่เล็งเห็นนี้ในการเปิดสอนนั้นให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การขอเปิดสอนระดับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในการเปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ลักษณะที่ 1-3 นั้น สถานศึกษา สามารถเลือกให้เหมาะสมตามสภาพความพร้อมของสถานศึกษา และควรจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ

3.2 เกณฑ์การจบหลักสูตร

การตัดสินผลการเรียนเพื่อสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินรายวิชาในหมวดวิชาสามัญ หมวดวิชาชีพ และหมวดวิชาเลือกเสรี ครบตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละประเภทวิชา สาขาวิชา และสาขางาน ได้จำนวนหน่วยกิตสะสมครบถ้วนตามโครงสร้างที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละประเภทวิชา สาขาวิชา และสาขางาน ได้ค่าระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 2.00 และได้เข้าร่วมกิจกรรมในสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ครบ 5 ภาคเรียน โดยมีเวลาเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของเวลาที่จัดกิจกรรมในแต่ละภาคเรียนและต้องผ่านจุดประสงค์สำคัญของกิจกรรม

3.3 การเทียบโอน

การโอนผลการเรียนสำหรับนักเรียนจากสถานศึกษาซึ่งใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ให้สถานศึกษาที่รับนักเรียนเข้าเรียนรับโอนผลการเรียนทุกรายวิชานอกจากรายวิชาที่ได้ระดับผลการเรียนต่ำกว่า 2 สถานศึกษาจะรับโอนหรือจะทำการประเมินใหม่จนเห็นว่าได้ผลการเรียนถึงเกณฑ์มาตรฐานแล้วจึงรับโอนรายวิชานั้นก็ได้

ในกรณีที่นักเรียนย้ายสถานศึกษาถ้านักเรียนมีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ (ไม่ผ่าน) ในรายวิชาใดและมีสิทธิได้รับการประเมินใหม่ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรนี้ให้สถานศึกษาที่นักเรียนเรียนอยู่ก่อนดำเนินการประเมินใหม่

ให้แก่แก่นักเรียนผู้นั้นเว้นแต่มีเหตุจำเป็นอันสุดวิสัยให้สถานศึกษาที่รับเข้าเรียนดำเนินการประเมินใหม่ได้ทั้งนี้ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาที่รับเข้าเรียนเป็นรายๆ ไป

สถานศึกษาจะรับโอนผลการเรียนรายวิชาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพของสถาบันการศึกษาอื่นสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ สถานศึกษาเอกชนหรือหน่วยงานของราชการ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายของกระทรวงศึกษาธิการได้ตามเงื่อนไขที่กำหนด

3.4 วิธีการจัดการเรียนการสอน

ในการจัดการเรียนการสอนตามโครงสร้างหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) แนวทางนี้ให้ดำเนินการตามลักษณะและรูปแบบที่สถานศึกษาทำความเข้าใจกับสถานศึกษาแห่งอื่น ในลักษณะที่ 1-3 ที่สถานศึกษาเลือกตามบริบทและความพร้อมของสถานศึกษาโดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียนและสถานศึกษาเป็นสำคัญ

3.5 แนวทางการส่งต่อนักเรียน

สถานศึกษาประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาแห่งอื่นและสถานศึกษาประกอบการ เพื่อส่งต่อนักเรียนเมื่อนักเรียนจบการศึกษา

3.6 การนิเทศ กำกับ ติดตาม

สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการ การนิเทศ กำกับติดตาม การจัดการศึกษา เพื่อการมีงานทำหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เพื่อให้การเสนอแนะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นโดยนิเทศ กำกับ ติดตาม อย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง หรือตามความเหมาะสม

3.7 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน

สถานศึกษามีกระบวนการนำนโยบายสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน เป็นลายลักษณ์อักษร ไปสู่ผู้ปฏิบัติในทุกระดับปฏิบัติการ ผู้บริหารให้การสนับสนุน ส่งเสริม การจัดการเรียนการสอนสายอาชีพอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง ครูต้องทุ่มเท มุ่งมั่น และสามารถเปลี่ยนการจัดการเรียนสอนให้ทันต่อตลาดแรงงาน โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนให้เกิดการปฏิบัติจริง ทำให้นักเรียนมีทักษะในสายอาชีพ จนเกิดความมั่นใจต่อตัวผู้เรียน ที่สำคัญสถานศึกษา ต้องสร้างจุดเด่นให้กับนักเรียนสายอาชีพที่แตกต่างจากนักเรียนสายอาชีพทั่วไป โดยเน้นด้านคุณธรรม จริยธรรม เช่น มารยาท การมีสัมมาคารวะ การปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมองค์กร ความอดทน ความรับผิดชอบ การพยายามที่จะเรียนรู้งาน การมีน้ำใจ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ได้มาจากการสอบถามจากการส่งนักเรียนไปฝึกประสบการณ์กับสถานประกอบการ

3.8 การวัดประเมินผลคุณภาพผู้เรียน

ผู้สำเร็จการศึกษาวิชาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เป็นผู้ที่มีมาตรฐานสมรรถนะในสาขาอาชีพระดับฝีมือ ตรงตามความต้องการของสาขาอาชีพ/สถานประกอบการ/ชุมชน มีความสามารถ ในการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา วางแผนดำเนินการตรวจสอบและบูรณาการความรู้

อย่างเป็นระบบในระดับผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม และกิจนิสัยที่เหมาะสมในการทำงาน โดยกำหนดสมรรถนะและผลลัพธ์การเรียนรู้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 มีความรู้ความเข้าใจในวิชาการที่สัมพันธ์กับวิชาชีพ สามารถปฏิบัติงานในขอบเขตของงานที่กำหนด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานประจำและภาคการณืได้ โดยใช้ทักษะพื้นฐานและหรือทักษะเฉพาะ รวมถึงทักษะที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติงานและการมีส่วนร่วมในคณะทำงาน

ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 มีความรู้ความเข้าใจในวิชาการที่สัมพันธ์กับวิชาชีพ สามารถปฏิบัติงานในขอบเขตงานที่กำหนด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานประจำและมีความพร้อมในการปฏิบัติงานในขอบเขตงานหลากหลายและบริบทต่างๆ รวมทั้งสามารถรับผิดชอบงานด้วยตนเองและหรือการมีส่วนร่วมในคณะทำงาน

ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 มีความรู้ความเข้าใจในวิธีการและวิธีดำเนินการ สามารถปฏิบัติงานโดยใช้ทักษะในขอบเขตสำคัญและบริบทต่างๆ ที่สัมพันธ์กัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานประจำ สามารถประยุกต์ทักษะและความรู้ไปสู่บริบทใหม่ๆ สามารถให้คำแนะนำและแก้ปัญหาเฉพาะด้าน อาจต้องรับผิดชอบต่อผู้อื่น รวมทั้งมีส่วนร่วมและหรือมีการประสานงานกลุ่มหรือหมู่คณะ

4. แนวทางการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพพระยะสั้น

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำโดยการจ้ดรายวิชาอาชีพพระยะสั้น เป็นการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนนอกเหนือจากการเรียนการสอนตามโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อมุ่งพัฒนาทักษะกระบวนการด้านการประกอบอาชีพ มีลักษณะการเรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ เพื่อฝึกทักษะและกระบวนการประกอบอาชีพ ที่มีความยืดหยุ่นด้านเนื้อหา ระยะเวลาเรียน และสถานที่ตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในแต่ละสถานศึกษา เนื่องด้วยโรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จัดการศึกษาในลักษณะการอยู่ประจำ นักเรียนมีความหลากหลายทั้งด้านความรู้ ความสามารถ มีเวลาว่างหลังจากการเรียนตามหลักสูตรปกติ

ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมทักษะชีวิต การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และเพิ่มทักษะการประกอบอาชีพโรงเรียนจึงเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจ ซึ่งถ้าเรียนตามหลักสูตรรายวิชาอาชีพพระยะสั้นแล้ว สามารถนำไปใช้ในชีวิิตประจำวัน และเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ เลี้ยงตนเองได้ในอนาคต (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556 ก : 41-45)

4.1 การปรับหลักสูตร

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ โดยการจ้ดรายวิชาอาชีพพระยะสั้น ไม่มี การปรับโครงสร้างเวลาเรียนสถานศึกษา แต่เป็นการจัดประสบการณ์ทางด้านอาชีพ โดยจัดใน

รูปแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือนอกเวลาเรียน ขึ้นอยู่กับความพร้อมของสถานศึกษา

4.2 วิธีการจัดการเรียนการสอน

สถานศึกษาจัดการเรียนการสอน โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้านอาชีพ ที่เพิ่มรายวิชาอาชีพระยะสั้น เป็นการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนนอกเหนือจากการเรียนการสอนตาม โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อมุ่งพัฒนาทักษะกระบวนการด้านการประกอบอาชีพ มีลักษณะ การเรียนทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ โดยอาจเชิญวิทยากรของสถานประกอบการมาแนะนำ หรือ บรรยายให้ความรู้

4.3 แนวทางการส่งต่อนักเรียน

ครูผู้สอนหลักสูตรอาชีพระยะสั้นรวบรวมข้อมูล ผลการเรียนรู้ของนักเรียนเป็น รายบุคคล และส่งต่อข้อมูลให้ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา สถานประกอบการ ฯลฯ

4.4 การนิเทศ กำกับ ติดตาม

สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศ กำกับติดตาม การจัดการศึกษาเพื่อการ มีงานทำรายวิชาอาชีพระยะสั้น เพื่อให้การเสนอแนะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยจัดทำเครื่องมือและ ปฏิทินในการนิเทศ กำกับ ติดตาม และแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ โดยนิเทศ กำกับ ติดตาม อย่าง น้อยกิจกรรมละ 2 ครั้งหรือตามความเหมาะสม

4.5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน

ผู้บริหาร ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ ที่เกี่ยวข้อง เห็นความสำคัญ ให้การสนับสนุน ส่งเสริมการจัดรายวิชาอาชีพระยะสั้น และนักเรียนมีความ ตระหนัก และเห็นความสำคัญของการประกอบอาชีพเลี้ยงตนเอง

4.6 การวัดประเมินผลคุณภาพผู้เรียน

ผู้เรียนมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมและฝึกปฏิบัติตามหลักสูตรไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 มีผลการประเมินผ่านทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 และมีผลการประเมินผ่าน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดในรายวิชา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเกณฑ์การจบของแต่ละรายวิชาอาชีพ ระยะสั้นที่เปิดสอน

การจัดการศึกษาเพื่อเด็กด้อยโอกาส

1. ความหมายของเด็กด้อยโอกาส (The Disadvantaged Children)

คำว่าเด็กด้อยโอกาส (Underprivileged Children หรือ Disadvantaged Children)

ซึ่งอาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก (Children in Especially Difficult Circumstance) นั้นได้มีผู้ให้คำนิยามไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 2) กล่าวว่าเด็กด้อยโอกาสว่า หมายถึง กลุ่มเด็กที่ประสบปัญหาต่าง ๆ หรือตกอยู่ในสภาวะแวดล้อม ที่ไม่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโต มีสภาพจิตใจและพัฒนาการที่ด้อยกว่าเด็กทั่ว ๆ ไป จำเป็นต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่ และให้การช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษ เพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมีพัฒนาการที่ถูกต้องเหมาะสมกับวัย จนสามารถบรรลุถึงศักยภาพสูงสุดได้ ตามความหมายดังกล่าวนี้อาจเรียกเด็กด้อยโอกาสว่าเป็น “เด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบาก” ซึ่งเป็นวลีที่มาจากภาษาอังกฤษที่ว่า “Children in Especially Difficult Circumstances” ตั้งขึ้น โดยองค์การทุน เพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ) และใช้กันแพร่หลาย

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2554 : 25) กล่าวว่า เด็กด้อยโอกาส หมายถึง เด็กที่อยู่ในสภาวะยากลำบากและไม่ได้ได้รับการพัฒนา ตามเกณฑ์สภาวะความต้องการพื้นฐานและบริการสำหรับเด็ก อันได้แก่ เด็กที่ถูกทอดทิ้ง เด็กเร่ร่อน เด็กพิการ เป็นต้น

กองการศึกษาสงเคราะห์ (2544 : 1) กล่าวว่า เด็กด้อยโอกาส หมายถึง กลุ่มเด็กที่ประสบกับปัญหาต่าง ๆ หรือตกอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม หรืออยู่ในสภาพที่ด้อยกว่าเด็กโดยทั่วไป และต้องการความช่วยเหลือจากสังคมเป็นกรณีพิเศษเพื่อให้มีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีพัฒนาการที่ถูกต้องกับวัยและบรรลุถึงศักยภาพสูงสุด

ประเสริฐ จุฑา (2544 : 2) กล่าวว่า เด็กด้อยโอกาสตามแนวคิดขององค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ ว่าหมายถึง เด็กซึ่งอยู่ในสภาพที่เป็นปัญหาของสังคม เช่น เด็กพิการเด็กที่มาจากครอบครัวที่ยากจน เด็กที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือในชุมชนแออัด เด็กที่ต้องอพยพย้ายถิ่นตามพ่อแม่ ความด้อยโอกาสของเด็กเหล่านี้ ครอบคลุมทั้งในเรื่องของการศึกษา สภาพแวดล้อม ภาษา วัฒนธรรม และโอกาสในการได้รับบริการ

สรุปได้ว่า เด็กด้อยโอกาสว่า หมายถึง เด็กซึ่งอยู่ในสภาพที่เป็นปัญหาของสังคม อยู่ในสภาวะยากลำบาก และไม่ได้ได้รับการพัฒนาตามเกณฑ์ สภาวะความต้องการ พื้นฐานและบริการสำหรับเด็ก เช่น เด็กพิการ เด็กที่มาจากครอบครัวที่ยากจน เด็กที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือในชุมชนแออัด เด็กที่ต้องอพยพย้ายถิ่นตามพ่อแม่ ความด้อยโอกาสของเด็กเหล่านี้ ครอบคลุมทั้งในเรื่องของการศึกษา สภาพแวดล้อม ภาษา วัฒนธรรม และโอกาสในการได้รับบริการ

2. ความสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อเด็กด้อยโอกาส

ยังมีเด็กอีกจำนวนมากที่มีโอกาสน้อยกว่าเด็กทั่วไปในการศึกษาและการเตรียมพร้อมสำหรับอนาคต เด็กกลุ่มนี้คือเด็กที่มีปัญหาด้านต่าง ๆ เช่น เด็กเร่ร่อน เด็กที่เป็นแรงงาน เด็กพิการ เด็กที่ได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ เด็กที่ครอบครัวยากจนมาก ฯลฯ หรือที่รวมเรียกกันว่า เด็กด้อย

โอกาส แต่เนื่องจากสภาพของปัญหา สภาพแวดล้อม และการดำรงชีวิตของเด็กกลุ่มนี้ผิดแผกไปจากเด็กธรรมดาทั่วไป ทำให้ไม่สามารถเข้าชั้นเรียนตามปกติได้ เช่น เด็กที่มีความจำเป็นต้องทำงานเพื่อช่วยเสริมรายได้ของครอบครัว ซึ่งต้องใช้เวลากลางวันส่วนหนึ่งไปกับการทำมาหากินทำให้นักเรียนต้องขาดเรียนเป็นประจำ หรือไม่สามารถมาเรียนได้เต็มเวลาตามกำหนดของโรงเรียน เด็กเร่ร่อน ซึ่งคุ้นเคยกับชีวิตอิสระอยู่บนท้องถนนโดยปราศจากการบังคับ มีความสนใจระยะสั้น มีความสามารถในการเรียนรู้ต่ำกว่าธรรมดา และขาดทักษะในการเข้าสังคม จะไม่สามารถปรับตัวเข้ากับโรงเรียนได้ เด็กยากจนในถิ่นทุรกันดารที่บ้านอยู่ห่างไกลจากโรงเรียนมาก จนเด็กไปโรงเรียนด้วยความยากลำบากผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการเรียนน้อยกว่า การให้ลูกอยู่บ้านเพื่อช่วยงานของครอบครัว เด็กที่มีปัญหาด้านยาเสพติด เด็กหญิงที่ตั้งครรภ์ หรือเด็กที่มีปัญหาทางกฎหมาย ซึ่งต้องออกจากโรงเรียนเมื่อเกิดปัญหา เด็กชนกลุ่มน้อยซึ่งมีปัญหาด้านกฎหมาย ซึ่งต้องออกจากโรงเรียนเด็กชนกลุ่มน้อยซึ่งมีปัญหารื่องภาษาที่ใช้ในการเรียน การสอนในระบบโรงเรียน ทำให้ไม่เข้าใจบทเรียน เรียนไม่ทัน ไม่ผ่านการวัดผลในแต่ละปี และต้องออกจากโรงเรียนไปในที่สุด สภาพแวดล้อม ด้านกายภาพ หลักสูตร และวิธีสอนของโรงเรียนไม่อำนวยความสะดวกต่อการเคลื่อนไหว และไม่เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของเด็กพิการ สถานการณ์ที่เป็นอยู่นี้สะท้อนให้เห็นความล้มเหลวของระบบการศึกษาปกติในการตอบสนองต่อปัญหาทั้งในด้านปริมาณ และคุณภาพ เพราะไม่สามารถเปิดโอกาสให้อย่างทั่วถึง และไม่สามารถพัฒนากระบวนการที่เหมาะสมต่อสภาพของเด็กเหล่านี้ได้ การให้บริการด้านการศึกษาแก่เด็กกลุ่มนี้ จึงต้องมีรูปแบบที่แตกต่างไปจากระบบที่รัฐใช้เป็นบรรทัดฐานทั่วประเทศ และกลไกการให้บริการต้องมีความคล่องตัว และยืดหยุ่นสูง เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของเด็กกลุ่มนี้ ได้อย่างแท้จริง ดังนั้น จึงเป็นบทบาทของสถาบันทางสังคมอื่น ๆ เช่น องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน ที่จะเข้ามาเกื้อหนุนการทำงานของภาครัฐ เพื่อให้โอกาสทางการศึกษาแก่เด็กกลุ่มนี้อย่างทั่วถึง และมีประสิทธิผลเป็นที่น่าพอใจ(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 2-3)

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษามีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาศักยภาพของคน ช่วยปรับเปลี่ยนและพัฒนาคนให้มีคุณภาพมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ที่มีคุณภาพ หมายถึง ช่วยให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข คนดี คือ มีคุณธรรมจริยธรรม มีค่านิยมสอดคล้องกับความนิยมของไทย คนเก่ง คือ มีความรู้และทักษะตรงตามมาตรฐานของหลักสูตร และมีความสุข คือ มีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดีช่วยให้คนมีความรู้ ความสามารถในการสิ่งที่ตนได้ศึกษา

3. รูปแบบการให้บริการการศึกษาแก่เด็กด้อยโอกาส

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสนั้นต้องมีกระบวนการที่เป็นพลวัตมีความหลากหลายและมีมิติต่าง ๆ ตั้งแต่การป้องกันปัญหา การแก้ไขฟื้นฟู และปรับสภาพการพัฒนาศักยภาพ

และการเตรียมความพร้อมเพื่ออนาคต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 180-230)

3.1 การศึกษาในระบบ

3.1.1 การเพิ่มงบประมาณด้านการศึกษา รูปแบบดังกล่าวจะเน้นการเพิ่มความสามารถของโรงเรียนให้รองรับเด็กได้มากขึ้น เป็นความพยายามที่มุ่งสู่การให้บริการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายกลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กในชนบทห่างไกล เด็กยากจน และเด็กในระบบโรงเรียน แรงงานเด็ก เด็กเร่ร่อน เด็กพิการ เด็กชนกลุ่มน้อยเด็กที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงที่จะออกจากโรงเรียนกลางคัน เด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์

3.1.2 การให้ทุนการศึกษาเป็นรูปแบบหนึ่งเพื่อมุ่งสู่การบูรณาการเด็กให้เข้าสู่ระบบการศึกษาปกติ โดยเน้นการให้ทุนการศึกษา และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ทางการศึกษา

3.1.3 การปรับเปลี่ยนการศึกษาในระบบโรงเรียนให้มีความยืดหยุ่น และตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของเด็กเป็นการปรับวิธีการศึกษาในระบบโรงเรียนให้ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะหรือพิเศษของเด็ก เช่น การปรับตารางเวลาการเรียนการสอนการจัดชั้นเรียนพิเศษ การปรับหลักสูตรการเรียนการสอน

3.1.4 การให้การศึกษาเสริม เพื่อป้องกันมิให้เด็กต้องออกจากโรงเรียน อันเนื่องมาจากการเรียนไม่ทันคนอื่น หรือเพื่อเสริมความรู้ให้เด็กสามารถกลับเข้าเรียนในโรงเรียนตามปกติได้ เช่น เด็กที่มีปัญหาทางจิตใจอย่างรุนแรง เด็กที่ต้องออกจากโรงเรียน ถูกไล่ออก เด็กด้อยโอกาส เด็กกระทำความผิด และเด็กติดยาเสพติด เป็นต้น

3.2 การศึกษาสู่ชุมชน

3.2.1 การตั้งโรงเรียนชุมชน รูปแบบดังกล่าวเป็นการตั้งสถาบันการศึกษาขึ้นในพื้นที่ที่การให้บริการการศึกษาของรัฐไม่สามารถเข้าถึงได้ เช่น เด็กยากจน เด็กในชนบท เป็นต้น

3.2.2 รูปแบบที่เน้นการเข้าถึงง่ายและดึงดูดให้เด็กเข้ามาใช้บริการใช้ยุทธศาสตร์การจัดสถานที่และการให้บริการที่เอื้อต่อเด็กและครอบครัวในการเข้ามาใช้บริการได้ โดยสะดวก และ มีการสร้างสิ่งดึงดูดใจให้เด็กเข้ามาใช้บริการ

3.2.3 การสอนแบบเข้าถึงตัวเด็ก เป็นรูปแบบที่มีการให้บริการการศึกษา ในแหล่งที่เด็กด้อยโอกาสอาศัยหรือทำงานอยู่ เช่น การให้การศึกษาที่บ้าน สถานที่ทำงานและตามท้องถนน เป็นต้น กลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กที่มีปัญหาในด้านความประพฤติในโรงเรียนหรือถูกไล่ออกจากโรงเรียน

3.3 การจัดตั้งสถาบันเฉพาะ

การจัด โรงเรียนพิเศษ หรือสถาบันเฉพาะสำหรับเด็กบางกลุ่ม ในส่วนรูปแบบการจัดสถาบันเฉพาะนั้นมักเห็นได้จากกรณีที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่กระทำความผิด โดยจะมีการแยกเด็กที่อยู่ในสถาบันพิเศษเพื่อดำเนินการแก้ไขเยียวยาเด็กให้สามารถกลับคืนสู่สังคมและไม่

กระทำผิดซ้ำหากอีก ซึ่งโดยหลักการแล้วจะให้ความสำคัญต่อการศึกษาและการแก้ไขความประพฤติของเด็ก กลุ่มเป้าหมายคือ เด็กกำพร้า หรือเด็กถูกทอดทิ้ง

3.4 การผสมผสานหลายรูปแบบ

การผสมผสานหลายรูปแบบมีการใช้วิธีการที่หลากหลายในการให้บริการการศึกษา และมีการให้บริการที่นอกเหนือไปจากการให้การศึกษา เช่น ด้านที่พักอาศัย อาหาร การให้บริการ ตรวจสอบสุขภาพ และการช่วยเหลือภายหลังจบการศึกษา (การเรียนต่อและการหางานทำ) เป็นต้น

3.5 การศึกษาและการทำงาน

3.5.1 ฝึกอาชีพ เป็นรูปแบบที่มีการฝึกอบรมอาชีพ

3.5.2 การทำงานควบคู่ไปกับการเรียน เป็นรูปแบบที่จัดขึ้นเพื่อให้เด็กที่รับ บริการการศึกษาสามารถทำงานได้ด้วยโดยแบ่งเวลาบางส่วนเพื่อการศึกษาและบางส่วนสำหรับ การทำงาน กลุ่มเป้าหมาย คือแรงงานเด็ก เป็นต้น

3.5.3 การทำงานเพื่อการเรียนรู้ เป็นรูปแบบที่มุ่งทำให้การทำงานของเด็ก มีองค์ประกอบด้านการศึกษา และมุ่งสู่การทำให้สภาพแวดล้อมการทำงานเหมาะสมสำหรับ การศึกษาและการเรียนรู้ กลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กด้อยโอกาส

3.6 การมีส่วนร่วมของเด็ก

3.6.1 การมีส่วนร่วมของเด็กในการจัดการศึกษา เป็นรูปแบบที่มีได้คำนึงถึง เด็กว่าเป็นเพียง “ผู้รับ” หากแต่พยายามส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบ และวิธีการเรียนการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนสามารถตอบสนองต่อความต้องการของเด็กได้ อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น หรือเป็นรูปแบบที่มุ่งส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กเป็นผู้ให้การศึกษา แก่เด็กอื่น ทั้งนี้โดยคำนึงถึงประสบการณ์ที่เด็กจะได้รับจากการเป็นผู้ให้การศึกษา รวมทั้งคำนึงถึง ความมีประสิทธิภาพของการนำการศึกษาเข้าถึงตัวเด็ก กลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กตั้งครรภ์ เด็กติดยาเสพติด เด็กที่ถูกไล่ออกจากโรงเรียน เด็กที่มีปัญหาจิตใจอย่างรุนแรง เป็นต้น

3.6.2 การมีส่วนร่วมของเด็กในกระบวนการทางสังคม เป็นรูปแบบที่ส่งเสริมให้ เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์การมีส่วนร่วมในกระบวนการทางสังคมต่างๆ กลุ่มเป้าหมาย คือ เด็ก ทั่วไป เด็กยากจน เด็กในชนบท เป็นต้น

3.7 การสนองตอบความต้องการพิเศษของเพศหญิงและชาย

การแยกเด็กชายหญิง เป็นการให้บริการการศึกษาเฉพาะสำหรับกลุ่มเด็กชาย หรือเด็กหญิง ทั้งนี้โดยคำนึงถึงการตอบสนองต่อความต้องการที่แตกต่างของแต่ละเพศอย่างเป็น สำคัญ กลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กกระทำผิดเล็กน้อย

3.8 โครงการจิตต์แต่แจ้ว

โครงการจิตต์แต่แจ้ว เป็นรูปแบบการให้บริการที่มีกระบวนการง่ายไม่ซับซ้อน

และยุ่งยาก และดำเนินงานกับกลุ่มเป้าหมายจำนวนไม่มาก แต่มีประสิทธิภาพ สูงกลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กพิการ เด็กที่มีปัญหาทางจิตใจ และเด็กในชนบท

3.9 การพัฒนาองค์ความรู้และกระบวนการ

3.9.1 การวิจัยและติดตามประเมินผลเพื่อการพัฒนา การติดตาม ประเมินผล และวิเคราะห์รูปแบบการให้บริการการศึกษาต่างๆ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข กลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ของรัฐ เด็กที่เป็นลูกของผู้ต้องขัง เด็กพิการ เด็กที่ถูกทอดทิ้ง เด็กเร่ร่อน เด็กยากจน เด็กในชนบท เป็นต้น

3.9.2 โครงการนำร่อง เพื่อการขยายผล เป็น โครงการที่ริเริ่มดำเนินการ เพื่อทดสอบและประเมินความมีประสิทธิภาพก่อนมีการขยายผลต่อไป กลุ่มเป้าหมาย คือ แรงงานเด็ก เด็กยากจน เป็นต้น

3.9.3 รูปแบบที่ตอบสนองต่อประเด็นที่ยังไม่เป็นที่สนใจมากแต่มีแนวโน้มว่าจะเป็นปัญหารุนแรงในอนาคต กลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กที่มีปัญหาในด้านความประพฤติในโรงเรียนหรือ ถูกไล่ออก เด็กคิดยาเสพติด เป็นต้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาเพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณธรรมนำความรู้ มีรูปแบบในการจัดการศึกษาหลายรูปแบบซึ่งอาจจัดในรูปแบบของการจัดการศึกษาในระบบ การจัดการศึกษานอกระบบหรือการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้ศึกษาเอง ในการจัดการศึกษาจะเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งภาครัฐและเอกชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครองนักเรียนรวมถึงชุมชน

4. ประเภทของเด็กด้อยโอกาส

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (2544 : 25-27) ได้จำแนกเด็กด้อยโอกาสออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ประกอบด้วย 10 ประเภท กล่าวคือ

4.1 เด็กถูกละเมิดสิทธิ

เด็กถูกละเมิดสิทธิเป็นเด็กที่ถูกกระทำทารุณกรรมหรือถูกเอาเปรียบในลักษณะต่าง ๆ และไม่ได้รับการเคารพในสิทธิอันพึงมีพึงได้ ได้แก่

- เด็กที่ถูกทารุณกรรม หมายถึง เด็กที่ถูกทำร้าย หรือถูกคุกคามต่อสุขภาพ หรือสวัสดิภาพ โดยบุคคลอื่นด้วยการกระทำที่มีลักษณะเป็นการประทุษร้ายต่อร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา ตลอดจนการกระทำทารุณทางเพศ และการข่มขืนกระทำชำเรา

- เด็กที่ถูกใช้แรงงานก่อนวัยอันสมควร หรือแรงงานเด็ก หมายถึง เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี (ตามข้อเสนอแนะขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ) ซึ่งทำงาน โดยได้รับค่าตอบแทนในการทำงานหรือไม่ก็ตาม ทั้งในภาคเกษตรกรรม อุตสาหกรรมการผลิต พาณิชยกรรม

การบริการและงานขนส่ง เด็กเหล่านี้จะมีโอกาสถูกเอาเปรียบจากนายจ้างในเรื่องการใช้แรงงาน ค่าจ้างสภาพการกินอยู่และโอกาสพัฒนาความก้าวหน้าในชีวิต

- เด็กในธุรกิจบริการทางเพศ หมายถึง เด็กที่ประกอบอาชีพหารายได้จาก การให้บริการทางเพศ อาจมาอยู่ในธุรกิจบริการทางเพศด้วยความสมัครใจหรือถูกบังคับขู่เข็ญ กักขัง หน่วงเหนี่ยวไว้ให้บริการ

4.2 เด็กเร่ร่อน

เด็กเร่ร่อน (Street Children) หมายถึง เด็กที่ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งแน่นอน ไร้ที่พึ่งพาอาศัยอย่างเป็นสุข มีวิถีชีวิตที่ขาดปัจจัยพื้นฐานในการดำรงอยู่ อาศัยนอนตามใต้สะพาน สวนสาธารณะข้างถนน วัด ที่พักผู้โดยสารรถประจำทาง ชายหาดริมทะเล หรือบนโต๊ะขายของที่ วางเปล่าในตลาด

4.3 เด็กที่อยู่ในบริการทางเพศ

เด็กที่อยู่ในบริการทางเพศ แต่เดิมมักเรียกกันว่า โสเภณีเด็ก หมายถึง บุคคลทั้ง เพศชายและหญิง ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี สมัครใจหรือถูกบังคับล่อลวงให้ยึดอาชีพขายบริการทางเพศ ไม่มีโอกาสเข้ารับการศึกษาคือหลังเรียนจบชั้นประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนต้น

4.4 เด็กที่ถูกทอดทิ้ง

เด็กที่ถูกทอดทิ้ง เป็นเด็กที่ผู้ให้กำเนิดคลอดทิ้งไว้ในโรงพยาบาล หรือตาม สถานที่ต่าง ๆ รวมไปถึงเด็กที่พ่อแม่ปล่อยปละละเลย โดยพ่อแม่ไม่ให้การดูแลเอาใจใส่ เลี้ยงดูให้ เหมาะสมเนื่องจากปัญหาการหย่าร้าง ครอบครัวแตกแยก ขาดความรัก ความผูกพัน และความเข้าใจกัน

4.5 เด็กที่ถูกทำร้ายทารุณ

เด็กที่ถูกทำร้ายทารุณ เป็นเด็กที่ถูกล่วงละเมิดสิทธิทั้งร่างกาย ทางเพศ และทาง จิตใจ ไม่ได้ได้รับความอบอุ่นในวัยเด็ก ถูกทำร้ายทารุณ ถูกบีบบังคับกดดันจากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ซึ่งมี สภาพจิตใจและอารมณ์ไม่ปกติ รวมถึงการถูกล่วงละเมิดทางเพศในลักษณะต่าง ๆ จากบุคคลข้างเคียง

4.6 เด็กในสถานพินิจ

เด็กในสถานพินิจ เป็นเด็กที่ได้กระทำการด้านกฎหมายบัญญัติว่าเป็น ความผิด ซึ่งศาลเยาวชนและครอบครัวตัดสินให้เข้ารับการฝึกอาชีพและอบรมที่สถานฝึกและอบรม ในสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม

4.7 เด็กในชนกลุ่มน้อย

เด็กในชนกลุ่มน้อย เป็นเด็กที่อยู่ในกลุ่มบุคคลที่มีวัฒนธรรมแตกต่างไปจาก ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ มีปัญหาเกี่ยวกับการถือสัญชาติไทย จนเป็นเหตุให้ไม่ได้รับการ ศึกษาหรือบริการอื่น ๆ ส่วนใหญ่อพยพเข้ามาตั้งหลักแหล่งอยู่ตามชายแดนของประเทศไทย

4.8 เด็กติดสารระเหย และยาเสพติด

เด็กติดสารระเหยและยาเสพติด เป็นเด็กกลุ่มเสี่ยงต่อการถูกชักจูงให้ประพฤติตนไม่เหมาะสม ผูกพันอยู่กับกลุ่มมิจจาชีพ หรือเด็กค้อยโอกาสกลุ่มอื่น ซึ่งมีแนวโน้มสูงที่จะนำไปสู่การสร้างปัญหาในสังคม

4.9 เด็กที่ติดเชื้อเอช ไอ วี หรือมีพ่อแม่เป็นเอดส์

เด็กที่ติดเชื้อเอช ไอ วี หรือมีพ่อแม่เจ็บป่วย และเสียชีวิตด้วยโรคเอดส์มีโอกาสที่จะกลายเป็นเด็กกำพร้า หรือเป็นเด็กค้อยโอกาสประเภทอื่น แต่เป็นเด็กที่มักจะถูกละเลยอย่างจริงจังจนไม่สามารถเข้ารับการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือบริการอื่น ๆ จากสังคมเหมือนเด็กปกติทั่วไปได้

14.10 เด็กที่ยากจนมากเป็นพิเศษ

เด็กที่ยากจนมากเป็นพิเศษ เป็นเด็กจากครอบครัวที่มีฐานะยากจนมาก อยู่ในท้องถิ่นทุรกันดารห่างไกลความเจริญ ไม่มีโอกาสเข้ารับการศึกษามือถือปกติทั่วไปได้

5. สิทธิในการได้รับการศึกษา

การจัดการศึกษาในภาพรวมคือสมาชิกทุกคนในสังคมแต่ เนื่องจากมวลชน เหล่านี้มีจำนวนมากมากเกินไปที่จะมีองค์กรใดสามารถจัดการศึกษาให้ครบถ้วนครอบคลุมได้ จึงต้องมีการแบ่งตามอายุ แบ่งตามสาระเนื้อหา แบ่งตามลักษณะของบุคคล สิทธิในการได้รับการศึกษาจึงแบ่งเป็นกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

5.1 เด็กก่อนวัยเรียน เมื่อทารกคลอดออกจากครรภ์ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ปู่ย่า ตายาย ญาติ หรือคนเลี้ยงดู เป็นกลุ่มบุคคลเริ่มแรกที่ทำหน้าที่ดูแลเลี้ยงดู และขณะเดียวกัน ก็ให้การศึกษารอบร้อมด้วย การให้การศึกษาลักษณะนี้ โดยทั่วไปยังไม่เป็นระบบ แต่เป็นธรรมชาติ จึงยังไม่ถือว่าเป็นการจัดการศึกษา

5.2 บุคคลในวัยเรียน ผู้ที่อยู่ในวัยเรียนโดยทั่วไปหมายถึง ผู้ซึ่งรัฐกำหนดให้ผู้ปกครอง ต้องนำเข้าเรียน คืออยู่ในข่ายการศึกษาภาคบังคับ โดยแต่ละประเทศกำหนดอายุไว้แตกต่างกันไปตามที่เห็นว่าเหมาะสม สำหรับประเทศไทยกำหนดให้ผู้เรียนระดับประถมศึกษาถึงชั้นมัธยมศึกษา ปีที่สามเป็นการศึกษาภาคบังคับ และหากผู้ปกครองมีความพร้อมก็ส่งเสริมให้บุตรหลานของตนได้เรียนต่อสูงขึ้นไปอีกตามกำลังความสามารถระดับการศึกษาของกลุ่มเป้าหมายเหล่านี้ อาจแบ่งได้หลายระดับ ได้แก่ การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา

5.3 ผู้ค้อยโอกาส หรือบุคคลลักษณะพิเศษ กลุ่มเป้าหมายนี้เป็นคนกลุ่มพิเศษ ที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากบุคคลปกติทั่วไป สิ่งที่ทำให้แตกต่างกันนี้อาจเกิดจากฐานะทางเศรษฐกิจคือคนจนที่ค้อยโอกาสในการเล่าเรียนตามปกติ เช่นเด็กที่ผู้ปกครองส่งเสริมให้ศึกษาเล่าเรียน เด็กไร้ผู้อุปการะ หรือความแตกต่างอาจเกิดจากลักษณะทาง ร่างกาย จิตใจและสมอง เช่น

เด็กพิการ เด็กปัญญาอ่อน เด็กที่มีปัญหาทางจิตใจและอารมณ์ เด็กอัจฉริยะ เป็นต้น ผู้ด้อยโอกาสหรือบุคคลลักษณะพิเศษเฉพาะเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษเพื่อให้มีโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเช่นเดียวกับเด็กอื่น แต่การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายนี้จำเป็นต้องจัดให้ตามรูปแบบที่เหมาะสมกับลักษณะ และความจำเป็นสำหรับกลุ่มด้วย โดยอาจต้องมีครูที่ได้รับการอบรมมาเป็นการเฉพาะในกรณีที่ผู้ด้อยโอกาสร่วมเรียน ในชั้นเรียนปกติครูจำเป็นต้องให้ความสนใจผู้เรียนกลุ่มนี้เป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องใช้ความอดทนความเมตตา ความเข้าใจ และความละเอียดละไม ในการปฏิบัติต่อผู้ด้อยโอกาสสำหรับผู้บริหารที่จัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส ต้องมีความเข้าใจ มีทักษะและได้รับการอบรมมาโดยเฉพาะอย่างยิ่งพอเพียง ในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

5.4 ผู้มีงานทำ ผู้ที่ประกอบอาชีพการงานแล้วเป็นกลุ่มเป้าหมายอีกกลุ่มหนึ่ง บุคคลเหล่านี้ได้รับการศึกษามาแตกต่างกัน และมุ่งศึกษาเพิ่มเติมโดยมีเหตุผลต่างกัน ไปส่วนหนึ่ง เข้าศึกษาระดับสูงขึ้นไปในสถาบันการศึกษาปกติหรือเข้ารับการศึกษาดำเนินการพิเศษ (เช่น โครงการศึกษาปกติหรือเข้ารับการศึกษาดำเนินการพิเศษที่มีผู้จัดการบริการให้สถานที่ทำงาน โครงการศึกษาอบรมเฉพาะด้าน เป็นต้น) นอกจากนี้ หน่วยงานทางการศึกษาอาจจัดการศึกษา นอกกรอบและตาม อรรถศาสตร์ในรูปแบบต่าง ๆ กัน เช่น การศึกษาสัญจรที่ผู้สอนตระเวนให้ความรู้ การศึกษาผ่านสื่อ โทรคมนาคม การศึกษาโดยเอกสารหรือการเรียนรู้ด้วยตนเองต่าง ๆ การจัดการศึกษาเช่นนี้ อาจมีการรับรองวุฒิให้หรืออาจไม่เทียบวุฒิต่างกันเป็นทางการก็ได้ การจัดการ อบรมสำหรับผู้มีงานทำนั้น รวมถึงครูซึ่งต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องด้วย ครูจึงควรสนใจติดตาม รับการอบรมตาม หลักสูตรต่าง ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพของตนเอง

5.5 ประชาชนทั่วไป ประชาชนโดยทั่วไปถือเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้สมาชิกของสังคมได้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่ที่เป็นประโยชน์สำหรับการเป็นพลเมืองที่ดีและการเพิ่มพูนความคิดความอ่านของตนอย่างต่อเนื่อง การจัดการศึกษาลักษณะนี้ ถือเป็นส่วนเสริมจากการที่ประชาชนได้เรียนจากสื่อมวลชนจากกลุ่มคนใกล้ชิดจัดการจัดการศึกษาเพื่อ ปวงชนอาจทำโดยผ่านสื่อต่าง ๆ ได้หลากหลาย เพื่อการพัฒนา คุณภาพของประชากรให้รู้เท่าทัน สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และปรับตนเองกับความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมการจัดการศึกษา สำหรับกลุ่มเป้าหมายกลุ่มนี้มักเป็นการจัดการศึกษาเสริมในรูปแบบการศึกษาตามอรรถศาสตร์เป็นหลัก เนื่องจากเป้าหมายของการศึกษามีหลากหลาย ผู้นำ ชุมชนและท้องถิ่น พึงมีบทบาทในการสำรวจ กลุ่มเป้าหมาย กำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมาย และร่วมสนับสนุนให้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถจัดบริการการศึกษาแก่กลุ่มเป้าหมายให้ครบถ้วนและเกิดประโยชน์ได้ จริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 24)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

สายัน โยริยะ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการจัดหลักสูตรและการสอนวิชาอาชีพ ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ พบว่าครูและนักเรียนได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพ โดยสร้างความเข้าใจรูปแบบการจัดหลักสูตรให้ชัดเจน ควรมีการประชุมเชิงปฏิบัติการ แก่ไชระเบียบบการนำนักเรียนออกไปฝึกงานนอกโรงเรียน สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ในการสอน ใช้การประเมินผลตามสภาพจริง จัดให้มีสื่อการสอนวิชาช่างและวิชาทฤษฎีให้มากขึ้น ใช้วิทยากรท้องถิ่นในการสอน ฝึกนักเรียนให้จำหน่ายผลผลิตในชุมชนและจัดคาบเวลาเรียนวิชาอาชีพในตอนบ่าย ตลอดจนจัดตั้งสหกรณ์การเกษตรในโรงเรียน

วิรัช ภักดี (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมิน โครงการจัดการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง โดยความร่วมมือระหว่างวิทยาลัยเทคนิคสมุทรสงครามกับภาคเอกชน (การจัดการศึกษาระบบโรงเรียน-โรงงาน) โดยศึกษาจากประชากร 3 กลุ่ม คือ นักศึกษาฝึกงาน จำนวน 25 คน อาจารย์ที่เลี้ยง จำนวน 2 คน เจ้าหน้าที่ของบริษัท จำนวน 26 คน ผลการศึกษาพบว่า

1. การประเมินสภาพแวดล้อม พบว่า ครูที่เลี้ยงของสถานประกอบการ เป็นเพศชาย ทั้งหมด มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีระดับการศึกษาตั้งแต่อนุปริญญาถึงปริญญาตรีและมีประสบการณ์ทำงาน 6-15 ปี
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการฝึกงาน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
3. กระบวนการดำเนินงาน ตามการประเมินของนักศึกษาฝึกงาน พบว่า ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายชื่อพบว่า การเตรียมนักศึกษาฝึกงาน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย การปฏิบัติการฝึกงานของนักศึกษา การทำงานร่วมกับบุคลากรของโรงงาน มีความเหมาะสมอยู่ระดับปานกลาง และการนิเทศ และการประเมินผลการฝึกงาน มีความเหมาะสม อยู่ในระดับน้อย ส่วนการประเมินครูที่เลี้ยง และเจ้าหน้าที่ พบว่า การปฏิบัติการฝึกงานของนักศึกษา การทำงานร่วมกับบุคลากรของโรงเรียนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง การเตรียมนักศึกษาฝึกงาน การนิเทศ และการประเมินผลการฝึกงานนั้น ครูที่เลี้ยงมีความคิดเห็นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนเจ้าหน้าที่ มีความคิดเห็นว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย ปัญหาการดำเนินงานโครงการ พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

4. ผลผลิตของโครงการ พบว่า นักศึกษาฝึกงานมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพความเป็นจริงของนักศึกษาฝึกงานได้ปฏิบัติ ระดับของการปฏิบัติจริง อยู่ระดับปานกลาง ส่วนครูพี่เลี้ยงและเจ้าหน้าที่มีความคิดเห็นตรงกันว่า มีปัญหาอยู่ระดับปานกลาง

กนิษฐา สุวัตรกุล (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การประเมินผลการดำเนินงานโครงการฝึกอบรมอาชีพ ของศูนย์สงเคราะห์และฝึกอาชีพสตรีภาคกลางและเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานฝึกอบรมอาชีพ และเสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาที่เหมาะสม ผลการประเมินพบว่า

- 1) การประเมินสภาพแวดล้อม พบว่า สภาพแวดล้อมในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
- 2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น พบว่า ความพอเพียงของทรัพยากรด้านต่าง ๆ มีความพอเพียงในระดับปานกลาง
- 3) การประเมินกระบวนการ พบว่า กระบวนการฝึกอบรมอาชีพด้านต่าง ๆ มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
- 4) การประเมินผลผลิต พบว่า มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ทั้งนี้ผลผลิตของโครงการมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ และความคาดหวังของผู้สำเร็จการฝึกอบรมตลอดจนสอดคล้องกับนโยบายของกรมประชาสงเคราะห์ในระดับหนึ่ง
- 5) ผลการประเมินความสำเร็จของโครงการฝึกอบรมอาชีพ พบว่า ผลสำเร็จของโครงการฝึกอบรมอาชีพในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง และ
- 6) ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานฝึกอบรมอาชีพ ได้แก่ ด้านบุคลากร การขาดความรู้ ความชำนาญ และจำนวนครูผู้สอนน้อย ด้านผู้เข้ารับการฝึกอบรมปัญหาสำคัญ คือ การลาออกกลางคันของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ปัญหาครอบครัวและการปรับตัว ด้านการฝึกอบรมอาชีพขาดการนำความรู้หรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการฝึกอบรมในการประเมินผลการดำเนินงานโครงการฝึกอบรมอาชีพ ครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะ ดังนี้ เนื่องจากการดำเนินงานในปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง จึงมีช่องทางที่จะปรับปรุงอีก กล่าวคือ เพื่อให้การดำเนินงานโครงการฝึกอบรมอาชีพมีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรมีการจัดการด้านวิชาการโดยการมุ่งส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม เกิดการพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถ และความมั่นใจในความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรม และการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการฝึกอบรมอาชีพ ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ ควรปรับปรุงให้ทันสมัยและครบถ้วน เอกสาร ตำรา และสถานที่ และรัฐบาลควรสนับสนุนส่งเสริมงบประมาณ เพื่อรับสตรีเพิ่มขึ้น และเพื่อจัดซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการฝึกอบรมอาชีพ

สุภาวดี นุกุลเสาวลักษณ์ (2545: บทคัดย่อ) ได้ประเมินโครงการโรงเรียนสีขาวในวิทยาลัยเทคนิคและอาชีวศึกษา เขตการศึกษา 7 พบว่า องค์กรประกอบด้านบริบทมีสภาพเข้าเกณฑ์ดีมาก ด้านปัจจัยเบื้องต้นมีสภาพเข้าเกณฑ์ดีมากเช่นกัน ด้านกระบวนการพบว่าวิทยาลัยเทคนิค ก และอาชีวศึกษา ข สามารถดำเนินการได้ดี ส่วนวิทยาลัยเทคนิค ข และอาชีวศึกษา ก ดำเนินการเข้าเกณฑ์พอใช้ ด้านผลตามวัตถุประสงค์พบว่าวิทยาลัยทั้ง ทั้ง 4 แห่งสามารถบรรลุผลตามวัตถุประสงค์เข้าเกณฑ์ดีมาก ส่วนผลกระทบทางบวกที่พบคือใน 4 องค์กรประกอบย่อยตามตัวชี้วัด

และเกณฑ์การประเมินจำนวน 9 ข้อ วิทยาลัยเทคนิคและอาชีวศึกษา ก บรรลุผลการดำเนินงานที่ นอกเหนือวัตถุประสงค์เข้าเกณฑ์ดีมากส่วนวิทยาลัยเทคนิคและอาชีวศึกษา ข เข้าเกณฑ์พอใช้ ผลกระทบทางลบพบว่า การดำเนินโครงการโรงเรียนสีขาวในวิทยาลัยเทคนิคและอาชีวศึกษามี ปัญหาทั้งในด้านบริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ ผลตามวัตถุประสงค์ ควรได้รับการพัฒนา ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขแนวทางการดำเนินโครงการ โรงเรียนสีขาวในวิทยาลัยเทคนิคและ อาชีวศึกษาต่อไป

ดำเนิน ไชยเสน (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การประเมินโครงการ หลักสูตรการฝึกอาชีพและรูปแบบการสอน ของศูนย์ส่งเสริมอาชีพสตรีภาคกลาง นนทบุรี ตามโมเดล CIPP และมิติเทคโนโลยี ผลการประเมินพบว่า ด้านบริบท (Context) และด้าน กระบวนการ (Qrocess) มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านผลผลิต (Product) มีผลการประเมินอยู่ในระดับ ปานกลาง ในการศึกษาในรูปแบบมิติเทคโนโลยี พบว่า ครูฝึก อาชีพและผู้เข้ารับการฝึกอาชีพ มีความเห็นแตกต่างกันในการใช้มิติเทคโนโลยี ในด้านสื่อ (Media) ด้านเทคนิควิธี (Pedagogical) และด้านการจัดการ (Management) ผู้เข้ารับการฝึกอาชีพมีความคิดเห็นว่ การใช้มิติเทคโนโลยี มีระดับผลการประเมินอยู่ในระดับมาก แต่ครูฝึกอาชีพเห็นว่าการใช้มิติ เทคโนโลยี มีระดับผลการประเมินอยู่ในระดับน้อย ในขณะที่ด้านปัญหาและอุปสรรค พบว่า มีปัญหาและอุปสรรคในระดับปานกลาง ปัญหาและอุปสรรคที่มีมากคือ พื้นฐานความรู้แตกต่างกัน รองลงมาคือ ขาดแหล่งศึกษาค้นคว้าภายในศูนย์ฯ และมีปัญหาและอุปสรรคน้อยคือ ผู้เรียนลาออก ในระหว่างการฝึก

วิลาสินี รัชญญเวศ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การประเมินโครงการ ประเมินผลกลุ่มอาชีพที่รับงานไปทำที่บ้าน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช กระทรวงแรงงานและ สวัสดิการสังคม โดยใช้แบบจำลองชิปปี้ (CIPP Model) ผลการประเมินพบว่า ภาพรวมมีผลการประเมิน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ด้านสภาวะแวดล้อม กลุ่มอาชีพที่รับงานไปทำที่ บ้านส่วนใหญ่ มีผลการประเมินอยู่ในระดับ มากที่สุด แสดงว่า สภาวะแวดล้อมด้านต่าง ๆ ของ ชุมชน มีความเหมาะสมที่จะจัดตั้งกลุ่มอาชีพเพื่อการมีงานทำ ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า กลุ่มอาชีพที่ รับงานไปทำที่บ้านส่วนใหญ่มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก แต่ยังประสบปัญหาความไม่เพียงพอ ของเงินทุน วัสดุคิบ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และอาคารสถานที่ ด้านกระบวนการ พบว่า กลุ่มอาชีพที่รับงานไปทำที่บ้านส่วนใหญ่มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก แสดงว่า กลุ่มอาชีพ สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้สมาชิกกลุ่มอาชีพมีรายได้เพิ่มขึ้น และผลิตภัณฑ์ ของกลุ่มอาชีพเป็นที่ต้องการของตลาด ดังนั้นผลการประเมินด้านผลผลิตของกลุ่มอาชีพที่รับงานไป ทำที่บ้านส่วนใหญ่ จึงอยู่ในระดับมาก เมื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค พบว่า กลุ่มอาชีพที่รับงานไป ทำที่บ้านมี ปัญหา ความไม่เพียงพอของเงินทุน วัสดุคิบใน ท้องถิ่นขาดแคลน วัสดุอุปกรณ์และ

อาคารสถานที่ในการดำเนินงานของกลุ่มไม่เพียงพอ นอกจากนั้นกลุ่มอาชีพยังไม่มีตลาดรองรับผลิตภัณฑ์ที่แน่นอน ดังนั้นรัฐบาลจึงควรเข้ามามีบทบาทช่วยเหลือปัญหาและอุปสรรคเหล่านี้ เพื่อให้กลุ่มอาชีพที่รับงาน ไปทำที่บ้านสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรณีการ ไซยคุณา (2546 : บทคัดย่อ) ได้ประเมินโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่ ด้านบริบท พบว่าวัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน มีความสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบันเป็นส่วนใหญ่ ด้านปัจจัยพบว่าทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงานมีความเพียงพอ มีแผนการดำเนินงานโดยครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน การประเมินด้านกระบวนการ พบว่า การจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมเป็นส่วนใหญ่ การจัดกิจกรรมมีความเหมาะสมบางส่วน และการประเมินด้านผลผลิต พบว่า นักเรียน ส่วนใหญ่ผ่านการประเมินด้านความรู้ ทักษะและเจตคติทางวิชาชีพหลังจบการศึกษาจาก โครงการนักเรียนส่วนใหญ่ต้องการประกอบอาชีพ หรือศึกษาต่อในภาคเกษตรกรรม

จำเรียน ชันอ้าย (2546 : บทคัดย่อ) ได้ประเมินโครงการสร้างทักษะในการวางแผนพึ่งพาตนเองของชุมชนชาวไทยภูเขา บ้านแม่สาใหม่ ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริมจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าด้านสภาพแวดล้อมของพื้นที่ดำเนิน โครงการมีความพร้อมที่จะดำเนินการซึ่งมีทั้งผู้นำชุมชนที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการซึ่งเป็นที่ยอมรับของคนโดยส่วนใหญ่ ความต้องการชุมชนมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการ แต่ความสามัคคีของชุมชนยังมีน้อย ด้านปัจจัยนำเข้า เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการมีความเข้าใจในโครงการและได้รับการยอมรับจากผู้นำชุมชนและชาวบ้าน สำหรับทีมงานและผู้นำชุมชนที่เข้าร่วมโครงการมีความสนใจและมีความต้องการโครงการ ส่วนวิทยากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ที่มีความเพียงพอและเหมาะสม ด้านกระบวนการ มีกระบวนการฝึกอบรมพอใช้ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ยังมีจุดที่ควรปรับปรุงได้แก่ การประสานงานทำความเข้าใจและการติดตามระหว่างเจ้าหน้าที่ทีมงาน และผู้นำชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ ควรมีการนำแผนพึ่งตนเองหรือแผนปฏิบัติของชุมชนเข้าสู่ประชาคมหมู่บ้าน ด้านผลผลิตของโครงการมีแผนพึ่งพาตนเองชัดเจนดีและมีการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในส่วนของการสร้างสวนสมุนไพรพื้นบ้าน การอนุรักษ์ทรัพยากร ทีมงานมีความสนใจและตระหนักในการพึ่งพาตนเองสูง แต่ยังมีทักษะในการวางแผนไม่เป็นระบบ และไม่ต่อเนื่อง ดังนั้นผู้นำชุมชนจึงควรได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนในเรื่องการสร้างทักษะในการจัดทำแผนและการปฏิบัติตามแผนพึ่งพาตนเองต่อไป

สุรชาติพิศ ชลประทีน (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การประเมินผลการใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาเกษตรกรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 96 คน อาจารย์ จำนวน 234 คน และนักศึกษา จำนวน 182 คน จากวิทยาลัยเกษตรกรรม กลุ่มภาคเหนือ

จำนวน 10 แห่ง เกี่ยวกับองค์ประกอบด้านสภาวะแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ผลการศึกษาพบว่า

1. ด้านสภาวะแวดล้อม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นองค์ประกอบพบว่า จุดมุ่งหมายของหลักสูตร มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง ในขณะที่โครงสร้างของหลักสูตร พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่วนองค์ประกอบเนื้อหาวิชาของหลักสูตร พบว่ามีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก

2. ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบความพร้อมของอาจารย์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ความพร้อมของนักศึกษา พบว่า อยู่ในระดับมาก เช่นกัน ส่วนความพร้อมของสถานที่เรียน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาความพร้อมของงบประมาณ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

3. ด้านกระบวนการ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่การวัดผล ประเมินผล พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการบริหารหลักสูตร พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน

4. ด้านผลผลิต พบว่า คุณลักษณะของนักศึกษาตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ด้านผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน

นิติต ศรีสัมภวงค์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหา และอุปสรรคในการส่งนักศึกษาของวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา ออกฝึกงานในสถานประกอบการ โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคในการส่งนักศึกษาออกฝึกงาน มีปัญหาเรียงลำดับจากปัญหาแรกคือ ยังไม่มีกฎหมายรับรองการฝึกงาน สถานประกอบบางสาขามีน้อยเกินไป ระยะเวลาฝึกน้อยเกินไป การฝึกไม่ต่อเนื่องตลอดไป วุฒิภาวะ และความรับผิดชอบของนักเรียนศึกษา โดยเฉพาะระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ความพร้อมของสถานศึกษา อาจารย์นิเทศมีน้อย และมีงานด้านอื่นมากและงบประมาณมีจำกัด

ชนกพรรณ ศรีอภิวงศ์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ประเมินโครงการการปลูกพืชเมืองหนาวของบริษัท พัฒนาตฤดอยจำกัด อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าในการประเมินด้านบริบทโครงการการปลูกพืชเมืองหนาวของบริษัท พัฒนาตฤดอยจำกัด โดยมีวัตถุประสงค์ และเป้าหมายเพื่อพัฒนาพื้นที่เพาะปลูกเมืองหนาวที่ได้มาตรฐานและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อความต้องการของตลาด ส่วนการประเมินด้านปัจจัยนำเข้า พบว่ามีการเตรียมการปรับพื้นที่โรงเรือนอาคาร ระบบน้ำ รวมทั้งมีการจัดเตรียมด้านบุคลากร เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะ และงบประมาณ สำหรับ การประเมินด้านกระบวนการพบว่า ระยะเวลาการก่อตั้งโครงการการปรับพื้นที่และสิ่งก่อสร้างดำเนินการตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ส่วนการผลิตพืชเมืองหนาว

สามารถดำเนินการตามแผนที่วางไว้ ขณะที่การประเมินผลด้านผลผลิต พบว่า สภาพโครงการ มีสภาพพื้นที่และการจัดวางแปลนพื้นที่ได้เหมาะสมกับการเพาะปลูก รวมทั้งมีต้นทุนในการผลิต ไม่สูงมาก และมีคุณภาพของพืชผักเมืองหนาวที่ผู้รับซื้อและผู้บริโภคมีความพึงพอใจ

สืบสกุล แสงธำรง (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาสภาพ ปัญหาการจัดการจัดอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคี ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ในสังกัดกรมอาชีวศึกษา เพื่อศึกษาถึงบทบาทของสถานศึกษา และสถานประกอบการ และข้อบกพร่องที่มีต่ออาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2531-2539 เพื่อนำผลการศึกษาไปปรับปรุงหลักสูตรอุตสาหกรรม ผลการศึกษาพบว่า สภาพ ปัญหาการจัดการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ส่วนใหญ่ พบข้อบกพร่องการที่สถานประกอบการขาดแคลนบุคลากร ผู้ทำหน้าที่ดูแลนักศึกษาที่เข้าไปศึกษาภาคปฏิบัติ นอกจากนี้สถานประกอบการบางแห่งยังไม่ สามารถจัดหาเครื่องมือบางอย่างในการปฏิบัติงานจริงให้แก่นักศึกษาได้ เพราะเครื่องมือมีราคาแพง และเกรงว่าจะเกิดความเสียหายต่อเครื่องมือ

ธานี กิมทรง (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินโครงการจัดอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคี ของกรมอาชีวศึกษา ในเขตการศึกษา 12 ผลการศึกษาพบว่า

1. ด้านสภาวะแวดล้อม พบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการ โครงสร้างของโครงการ มีความเหมาะสม ชัดเจน และสอดคล้องกับสถานการณ์ อยู่ในระดับมาก ส่วน โครงสร้างของ เนื้อหาวิชา มีความเหมาะสม ชัดเจน และสอดคล้องกับสถานการณ์ อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้ เห็นว่า การอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่เป็นนวัตกรรมใหม่ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนอง ความต้องการของผู้เรียนและความต้องการของตลาดแรงงาน โดยสถานศึกษาเป็นเพียงผู้จัด โครงสร้างของโครงการอย่างเป็นระบบบนรากฐานของความร่วมมือและความต้องการของสถาน ประกอบการ จึงทำให้ในด้านของสภาพแวดล้อมของโครงการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของกรม อาชีวศึกษาในเขตการศึกษา 12 มีความเหมาะสม เอื้อต่อการวางแผนและนโยบายในด้านปฏิบัติ ให้กับงานหลักในการบริหารโครงการต่อไป

2. ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า ภาพรวมมีความพร้อมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาใน องค์ประกอบพบว่า คุณสมบัติของสถานที่เรียน พบว่า ความเหมาะสมของสถานที่เรียน และ เครื่องมือสำหรับปฏิบัติกิจกรรมการเรียนของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก เนื้อหาวิชา พบว่า เนื้อหา สาระของแต่ละวิชาในด้านสร้างเสริมให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ เหมาะสมกับ สภาพการณ์ปัจจุบัน และครอบคลุมการฝึกทักษะในการทำงานของอาชีพนั้น อยู่ในระดับมาก

3. ด้านกระบวนการ พบว่า กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนในสถานศึกษา ภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการวัดผล ประเมินผล พบว่า หลักเกณฑ์ในการวัดผล อยู่ในระดับ ปานกลาง

4. ด้านผลผลิต พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และพบว่านักเรียนมีทักษะในการทำงานเฉพาะด้านตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก

กฤษฎา เรือนทองดี (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาหลักสูตรวิชาชีพช่างอุตสาหกรรมระบบทวิภาคีในสถานศึกษา กลุ่มอาชีพศึกษาจังหวัดชลบุรีพบว่า สถานประกอบการมีปัญหา และอุปสรรคในการรับนักเรียนเข้าฝึกงาน คือ นักศึกษามีความประพฤติที่ไม่เหมาะสมไม่เข้าใจหลักการทำงาน และละเมิดกฎแห่งความปลอดภัย นอกจากนี้ นักศึกษาขาดการดูแลการให้คำแนะนำในขณะปฏิบัติงาน จากอาจารย์นิเทศ ซึ่งเป็นผลทำให้ขาดการประสานงานกันระหว่างสถานศึกษา และสถานประกอบการ

วิภาพร เลิศสุขสถาพร และกันยารัตน์ เอี่ยมอัมพร (2549 : 42) ได้ศึกษาการจัดการศึกษาของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ แนวคิด รูปแบบและสภาพการจัดการศึกษาในบริบทการปฏิรูปการศึกษา พบว่า แนวคิดการจัดการศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ในสังกัดสำนักงานการศึกษาพิเศษนั้น มีการผสมผสานแนวคิดในการเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ให้มีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ เพื่อเป็นทุนทางสังคม ภายใต้กฎระเบียบการอยู่ร่วมกัน เป็นการจัดการศึกษาแบบอยู่ประจำ มีภาระในการดูแลเด็กมากกว่าโรงเรียนปกติ กล่าวคือ งานการจัดเลี้ยงอาหารนักเรียนประจำ งานด้านการปกครองและหอพัก งานอนามัยโรงเรียน งานแนะแนวงานบริการ งานด้านหลักสูตรซึ่งมีตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายรวมทั้งหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) การจัดการเรียนการสอนจึงมีความหลากหลายและจุดหมายของหลักสูตรในแต่ละระดับแตกต่างกัน และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เน้นการพัฒนาทักษะด้านอาชีพได้แก่โครงการในพระราชดำริ เช่น โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ โครงการแหล่งอาหารชุมชน (Food Bank) โครงการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาในชนบท (ทสรช.) หรือการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม และโครงการส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน (สอร.) เป็นต้น

ราชัน มานะกิจ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การประเมินโครงการอาชีพที่สดใส ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนนิมวัง 2 ตำบลป่าหุง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 2 โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model ผลการประเมินพบว่า ในภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีด้านบริบท (Context) และด้านผลผลิต (Product) เป็นด้านที่มีผลการประเมินสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านกระบวนการ (Process) ส่วนผลการประเมินต่ำที่สุดคือ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) เมื่อพิจารณาในรายด้านด้านบริบท (Context) พบว่า ในภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด โดยรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความต้องการของโรงเรียนและชุมชน รองลงมา คือ ความเหมาะสมของโครงการ

ส่วนรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ความพร้อมของโรงเรียนและชุมชน ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) พบว่า ในภาพรวม มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก โดยรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ บุคลากร รองลงมาคือ วัสดุ อุปกรณ์ และการบริหารจัดการ ตามลำดับ ส่วนรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ งบประมาณ ด้านกระบวนการ (Process) พบว่า ในภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด โดยรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กิจกรรมการปลูกผักปลอดสารพิษ รองลงมาคือ กิจกรรมการเลี้ยงกบ ส่วนรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ กิจกรรมการเลี้ยงหมูหลุมชีวภาพ และด้านกระบวนการ (Process) พบว่า ในภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด โดยรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจในการดำเนินกิจกรรมตาม โครงการให้กับนักเรียน มีการแต่งตั้งคณะทำงาน คณะกรรมการและครูที่ปรึกษากิจกรรม และมีปฏิทินกำหนดการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน โดยนักเรียนได้เรียนรู้จากวิทยากรภายนอก และปฏิบัติงานตามแผนงานที่วางไว้ของกลุ่ม รองลงมาคือ โรงเรียนดำเนินการจัดซื้อ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรมอย่างพอเพียง และได้รับการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ในการดำเนินงานจากองค์กรต่าง ๆ และอันดับที่สาม คือ มีการเปิดสอน รายวิชาเพิ่มเติมเศรษฐกิจพอเพียง ที่เอื้อต่อการทำกิจกรรมตาม โครงการให้กับนักเรียน มีการกำหนด ช่วงเวลาให้นักเรียนได้ทำกิจกรรม และเปิดโอกาสให้นักเรียนปฏิบัติจริง ตามลำดับ ส่วนรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ กำหนดให้จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายอย่างเป็นระบบ และมีการติดตามประเมินผล การดำเนินงาน ทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบ และด้านผลผลิต (Product) พบว่า ในภาพรวมมีผล การประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด โดยรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ โครงการนี้เกิดประโยชน์กับ นักเรียน ในด้านทักษะชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนทุกคนสามารถทำงาน ร่วมกับผู้อื่นเป็นกระบวนการกลุ่มได้ และทำงานตามที่ได้รับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอด้วยตนเอง นักเรียนทุกคน ได้รู้จักวางแผนและปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ทั้งยังสามารถนำความรู้ ทักษะ และ คุณธรรม ที่ได้จากการเรียนในกลุ่มสาระอื่น ๆ มาประยุกต์ใช้และสามารถปฏิบัติได้จริง ตามลำดับ รองลงมาคือ นักเรียนเกิด ความภาคภูมิใจในตนเอง และโรงเรียน นักเรียนทุกคน มีความรู้พื้นฐาน ในการประกอบอาชีพเลี้ยงหมูหลุมชีวภาพ เลี้ยงปลาคูก เลี้ยงกบ และปลูกผักปลอดสารพิษ ซึ่งเป็น ความรู้ที่ได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ โครงการนี้ทำให้นักเรียนทุกคนมีนิสัยรักการทำงาน มีความ รับผิดชอบ ชยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน นักเรียนทุกคนได้มีการเรียนรู้และได้ฝึกประสบการณ์ใน อาชีพ และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปฏิบัติได้จริง ตามลำดับ ส่วนรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ นักเรียนได้พัฒนาทักษะกระบวนการคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น ได้แนวทางในการประกอบ อาชีพ

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษา สภาพความพร้อมของ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ และความพร้อม

ด้านอาชีพของเด็กด้วยโอกาสที่จบการศึกษาจากโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. โดยรวมโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพในระดับปานกลาง โดยผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2550 ต่างมีความเห็นว่าโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์มีความพร้อมระดับมาก 2 องค์ประกอบคือ ด้านหลักสูตร และด้านการบริหารจัดการ และอยู่ในระดับ ปานกลาง 2 องค์ประกอบคือ ด้านบุคลากร และงบประมาณ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และอาคารสถานที่

2. โดยรวมนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์มีความพร้อมในการประกอบอาชีพในระดับมาก โดยทั้งครูผู้สอนและนักเรียนที่จบการศึกษา ต่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่านักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์มีความพร้อมระดับมากทั้ง 3 องค์ประกอบคือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านเจตคติ

3. โดยรวมนักเรียนและผู้ปกครองของนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์มีความพึงพอใจด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพในระดับมาก โดยกลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้องคือ นักเรียนที่จบการศึกษา ปีการศึกษา 2549 และผู้ปกครองนักเรียนที่จบการศึกษาปีการศึกษา 2549 ต่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่ามีความพึงพอใจด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพระดับมากทั้ง 2 กลุ่ม

4. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.1 ผู้บริหารโรงเรียนเห็นว่า ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพที่พบมากที่สุดคือ บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอนด้านอาชีพ ไม่เพียงพอสำหรับข้อเสนอแนะที่เสนอมากที่สุด คือ ควรจัดให้มีการศึกษาดูงานและจัดให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติงานอาชีพจริงจากสถานประกอบการ

4.2 กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเห็นว่าปัญหาในการจัดการเรียนการสอนวิชาที่พบมากที่สุด คือ กรรมการสถานศึกษายังไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง สำหรับข้อเสนอแนะที่เสนอมากที่สุด คือ จัดประชุมกรรมการสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

4.3 ครูผู้สอนเห็นว่าปัญหาในการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพที่พบมากที่สุด คือ จำนวนครูไม่เพียงพอในการดำเนินงานด้านอาชีพ สำหรับข้อเสนอแนะที่เสนอมากที่สุด คือ ควรจัดสรรอัตรากำลังครูสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ

4.4 นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2550 เห็นว่าปัญหาในการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพที่พบมากที่สุด คือ วัสดุอุปกรณ์มี

ไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน สำหรับข้อเสนอแนะที่เสนอมากที่สุด คือ นักเรียนควรได้มีโอกาสศึกษาดูงาน แหล่งเรียนรู้ สถานประกอบการ และการประกอบอาชีพในท้องถิ่น

4.5 นักเรียนที่จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2549 เห็นว่า ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพที่พบมากที่สุด คือ นักเรียนขาดประสบการณ์ในการแก้ปัญหาจากการทำงาน สำหรับข้อเสนอแนะที่เสนอมากที่สุด คือ ควรเสริมแรง ให้กำลังใจ และเอาใจใส่นักเรียนอย่างต่อเนื่อง

4.6 ผู้ปกครองของนักเรียนที่จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2549 เห็นว่าปัญหาในการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพที่พบมากที่สุดคือ นักเรียนไม่มีโอกาสฝึกและดูงานอาชีพในสถานประกอบการสำหรับข้อเสนอแนะที่เสนอมากที่สุด คือ ควรให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงในด้านการบัญชีและการตลาด

ดวงฤดี สมจิต (2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การประเมินโครงการศูนย์ฝึกทักษะวิชาชีพและการเรียนรู้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ของ โรงเรียนวัดเบญญพาด ผลการประเมิน พบว่า

1. ผลการประเมิน โครงการศูนย์ฝึกทักษะวิชาชีพและการเรียนรู้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของ โรงเรียนวัดเบญญพาด ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอน โรงเรียนวัดเบญญพาด พบว่า ปีการศึกษา 2553 ภาพรวมมีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า เห็นด้วยอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม รองลงมาคือ ด้านการประเมินผล ด้านการเตรียมและวางแผน การดำเนินงาน และด้านการดำเนินงานตามแผน ตามลำดับ ส่วนในปีการศึกษา 2554 ภาพรวมมีผลการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า เห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 4 ด้าน เรียงลำดับ จากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม รองลงมาคือ ด้านการประเมินผล ด้านการดำเนินงานตามแผน และ ด้านการเตรียมและวางแผนการดำเนินงานตามลำดับ

2. ความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษาที่มีต่อการดำเนินงานของโครงการศูนย์ฝึกทักษะวิชาชีพและการเรียนรู้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของ โรงเรียนวัดเบญญพาด ปีการศึกษา 2553 พบว่า ภาพรวมมีผลการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ รายข้อที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่ามี 2 ข้อ คือ มีทักษะในการจัดการและทำงานให้สำเร็จ และรายข้อมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ ส่วนรายข้อที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก พบว่ามี 3 ข้อคือ รายข้อทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รายข้อทำงานอย่างมีความสุข พัฒนางานและภูมิใจในผลงานของตนเอง และ รายข้อเพียรพยายาม ขยัน อดทน ละเอียดยรอบคอบในการทำงาน ตามลำดับ

ส่วนในปีการศึกษา 2554 พบว่า ภาพรวม และในรายชื่อทุกข้อมีผลการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายชื่อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ รายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ รายชื่อมีทักษะในการจัดการและทำงานให้สำเร็จ รองลงมาคือ รายชื่อมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริต และหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจรายชื่อทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ รายชื่อทำงานอย่างมีความสุข พัฒนางาน และภูมิใจในผลงานของตนเอง และรายชื่อเพียรพยายาม ขยัน อดทน ละเอียดรอบคอบในการทำงาน ตามลำดับ

3. ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับผลลัพธ์จากการบริหารงานโครงการศูนย์ฝึกทักษะวิชาชีพและการเรียนรู้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนวัดเบญพาด พบว่า ปีการศึกษา 2553 พบว่า ภาพรวมมีผลการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายชื่อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ รายชื่อที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่ามี 4 ข้อ คือ รายชื่อโรงเรียนเป็นศูนย์จัดการเรียนรู้ที่เป็นแบบอย่างได้ รองลงมาคือ รายชื่อสามารถบริการจัดการเรียนรู้แก่สถานศึกษา และองค์กรต่าง ๆ ได้ รายชื่อชุมชน ท้องถิ่นมีความพึงพอใจต่อการบริการของโรงเรียน และรายชื่อนักเรียนรู้จักอาชีพการทำบ่อหมักปุ๋ยพืชสด และรายชื่อครูไปเยี่ยมบ้านของนักเรียน ตามลำดับ ส่วนรายชื่อที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด คือ รายชื่อนักเรียนมีนิสัยรักการทำงาน สามารถฝึกทักษะวิชาชีพที่สนใจจนมีทักษะพื้นฐานไปสู่งานอาชีพได้ ส่วนในปีการศึกษา 2554 พบว่า ภาพรวมมีผลการประเมิน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายชื่อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ รายชื่อที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่ามี 3 ข้อ คือ รายชื่อนักเรียนรู้จักอาชีพการทำบ่อหมักปุ๋ยพืชสด รองลงมาคือ รายชื่อครูไปเยี่ยมบ้านของนักเรียน และรายชื่อนักเรียนรู้จักอาชีพการเพาะชำกล้วยไม้ ตามลำดับ

2. งานวิจัยในต่างประเทศ

ยาว (Yao : 1988) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมต่อการศึกษาด้วยระบบอาชีวศึกษาในโรงเรียนของผู้ปกครองที่เป็นชนชาติเอเชีย พบว่า ผู้ปกครองมีความรู้สึกว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมเป็นเรื่องที่เหมือนกับเป็นการไม่ให้เกียรติซึ่งกันและกัน เมื่อได้พูดคุย เพราะคล้ายกับว่าผู้ปกครองกำลังจ้องตรวจสอบอะไรบางอย่างครูอยู่

ฟิลลิปส์ (Phillips : 2003) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ตลาดความต้องการการศึกษาต่อเนื่องในระดับอาชีวศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาตลาดความต้องการการศึกษาต่อเนื่องในโปรแกรมการศึกษาระดับอาชีวศึกษาว่าเป็นอย่างไร มีเครื่องมือสื่อสารอะไรที่สามารถสนับสนุนให้มีการศึกษาต่อเนื่องในระดับอาชีวศึกษาการวิจัยครั้งนี้ ใช้รูปแบบการเขียนบันทึกการสัมภาษณ์เชิงลึกจากการโทรศัพท์กับนักศึกษาพิเศษ จากการวิจัย พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความต้องการในการที่จะเรียนในระดับอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้นแล้วแต่โอกาสและสถานการณ์ เช่น การหางานใหม่ การลาออกจากงานการเปลี่ยนแปลงบทบาททางเศรษฐกิจ ซึ่งเมื่อนักศึกษาเหล่านี้มีความต้องการที่จะกลับมาเรียน

ในระบบการศึกษา กลุ่มเป้าหมายจะแสวงหาสถาบัน เพื่อความเหมาะสม และเลือกสถาบันมากกว่า 1 สถาบัน โดยจะพิจารณาถึงค่าใช้จ่ายของหลักสูตรที่จะเรียน ระยะเวลาการศึกษาระยะเวลาการเดินทาง รวมถึงการประยุกต์ใช้สถานการณ์ของการเรียนรู้ต่อชีวิตประจำวัน

วัตบา (Watba : 2003) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความเป็นผู้นำและวิสัยทัศน์ของการศึกษาระดับอาชีวศึกษา เรื่องอาชีพและการศึกษาต่อเนื่องในรัฐฟลอริดา แมริแลนด์นอร์ทแคโรไลนา และเวอร์จิเนีย กล่าวคือสถาบันการศึกษาในปัจจุบันต้องมีการวางแผนกลยุทธ์ และมีวิธีการที่แตกต่างไปจากรูปแบบเดิมๆ การพัฒนาการศึกษาต่อเนื่องเพื่อพัฒนาศักยภาพ ด้านอาชีพในทศวรรษใหม่นี้จำเป็นที่จะต้องอาศัยการจัดการที่มีคุณภาพ ผลการวิจัยใช้เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟายจำนวน 3 รอบ มีประเด็นพิจารณา 47 ประเด็น และมี 18 ประเด็นที่พัฒนาในรอบที่ 2 ที่พิจารณาในประเด็นดังกล่าวอีกครั้ง เพื่อหาข้อสรุปในรอบที่ 3 เพื่อเป็นฉันทามติ

จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการในลักษณะต่างๆ ของนักวิชาการไทยและต่างประเทศ ที่แสดงไว้อย่างหลากหลาย สรุปได้ว่า นักวิชาการทั้งหลายมีความเห็นตรงกันว่า การจัดการศึกษาเพื่ออาชีพที่มีประสิทธิภาพนั้น ควรให้โรงเรียนบริหารจัดการตนเองตามสภาพปัญหาพื้นฐานของโรงเรียน ตามสภาพปัญหาพื้นฐานของนักเรียนและตามความต้องการของท้องถิ่น โดยความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และประชาชน ตลอดจนองค์กรทั้งของรัฐและเอกชนในท้องถิ่นนั้น โดยมุ่งหวังประสิทธิผลของการศึกษาที่เกิดกับนักเรียนในโรงเรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้การจัดการศึกษาในโรงเรียนนั้นต้องสอดคล้องกับนโยบาย ของรัฐ และความต้องการของชุมชน ประสานกับทุกฝ่ายเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนให้ได้คุณภาพ และมีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริหาร โรงเรียนจะต้องพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายเป็นคนเก่ง ดี และมีความสุข ตามความต้องการของครู ผู้ปกครองและชุมชนต่อไป

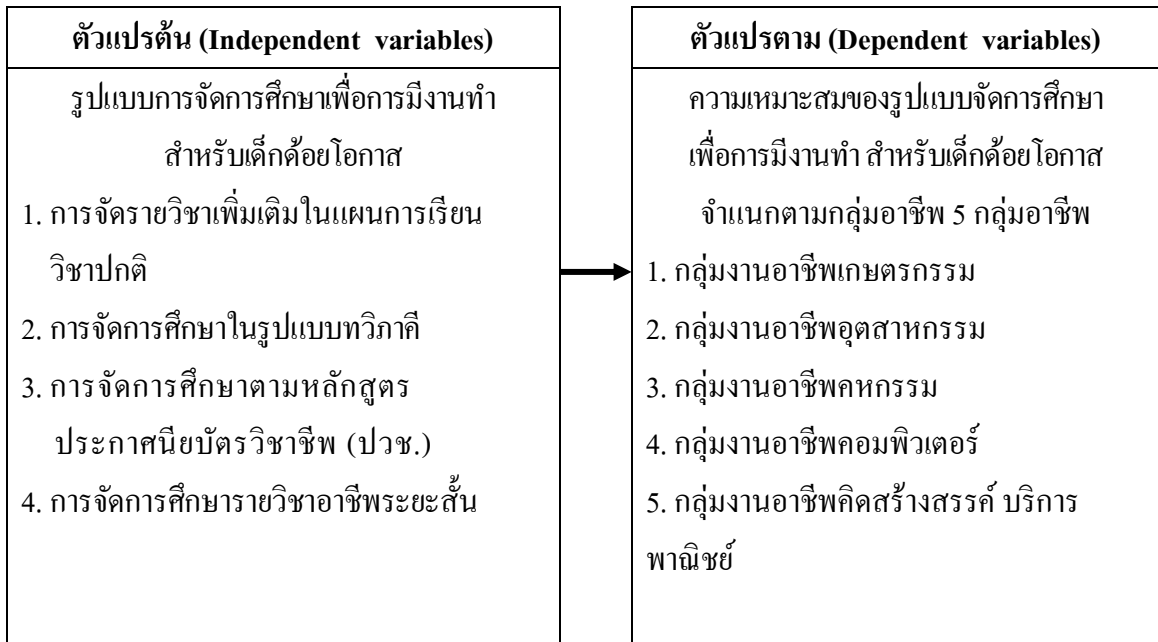
ในการนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส โดยมีแนวคิดพื้นฐานว่าผลผลิตทางการศึกษาจะต้องตอบสนอง ความต้องการของสังคมและประเทศชาติ รวมทั้งนำผลการศึกษาในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา สำหรับนักเรียนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน และสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส โดยมุ่งศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบ และอาชีพที่เหมาะสมตามรูปแบบการจัดการศึกษา

เพื่อ การมีงานทำสำหรับเด็กด้อยโอกาส ตามแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ซึ่งมีกรอบแนวคิดในการประเมิน ดังแผนภาพที่ 2-20

แผนภาพที่ 2-20 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ
4. การหาคุณภาพของเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้บริหาร และครู ในโรงเรียน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2556 จำนวน 2,945 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 250 คน และครู จำนวน 2,695 คน (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วย ผู้บริหาร และครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างทุกโรงเรียนรวม 487 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 152 คน และครู 335 คน ผลปรากฏดังตารางที่ 3-1

ตารางที่ 3-1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	
	ประชากร (N)	กลุ่มตัวอย่าง (n)
1. ผู้บริหาร	250	152
2. ครู	2,695	335
รวม	2,945	487

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส โดยได้กำหนดเนื้อหาเป็นตอน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3-2 แสดงการกำหนดเนื้อหาในแบบสอบถาม การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส

แบบสอบถาม	การกำหนดเนื้อหาของข้อคำถามในชุดแบบสอบถาม		
	ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง	ตอนที่ 1	ตอนที่ 2
แบ่งเป็น	1. ผู้บริหารโรงเรียน	ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพ	ข้อมูลระดับความเหมาะสม
2 ตอน	2. รองผู้อำนวยการโรงเรียน	ของผู้ตอบแบบสอบถาม	ของรูปแบบการจัดการศึกษา
	3. หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้		เพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส
	4. ครูผู้สอน		

ลักษณะของแบบสอบถามมีลักษณะดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (check list) เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (numerical rating scale)

(สุวริย์ สิริ โกลาภิรมย์, 2546 : 254) มี 5 ระดับ โดยกำหนดความมากน้อยของระดับ ความเหมาะสม ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความเหมาะสม อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความเหมาะสม อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความเหมาะสม อยู่ในระดับระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รูปแบบ และวิธีการประเมิน โครงการ
2. นำรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส ในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ที่ได้รับการพัฒนามาศึกษาความเหมาะสม
3. วิเคราะห์ข้อรายการคำถามในแบบสอบถามที่สอดคล้องกับความเหมาะสมของรูปแบบและอาชีพที่เหมาะสมตามรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส ตามแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ
4. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบข่ายของการศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบและอาชีพที่เหมาะสมตามรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส ตามแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ

การหาคุณภาพเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างขึ้น ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัย การวัดผล ด้านหลักสูตรและการสอน จำนวน 5 คน

2. หาความเที่ยงตรง (validity) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา ทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของ เครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) (สุวริย์ ศิริ โภคาภิรมย์, 2546 : 256) ค่าดัชนีที่ได้ 1.00

3. ผู้วิจัยได้ปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้สอดคล้องกับข้อคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะ

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วจัดทำเป็นฉบับ สมบูรณ์ เพื่อนำไปทดลองใช้ (try out) และหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ในการหาความเชื่อมั่นของ แบบสอบถาม โดยดำเนินการดังนี้

4.1 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับ ผู้บริหาร และครูที่ ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 30 คน จำแนกเป็น ผู้บริหาร จำนวน 15 คน และครู จำนวน 15 คน

4.2 นำผลการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ (reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) (Cronbach, 1990) ซึ่งแบบสอบถามที่ได้มีค่าความเชื่อมั่น 0.91

5. นำแบบสอบถามไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ผู้บริหาร และครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามขั้นตอน ดังนี้

1. จัดเตรียมเครื่องมือให้ครบตามจำนวนของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งทำ รหัสในแบบสอบถามให้ตรงตามประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้แล้วเพื่อสะดวกในการ ตรวจสอบ

2. ผู้วิจัยทำหนังสือราชการเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ซึ่งเป็นประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บข้อมูลผู้วิจัยกระทำตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยทำหนังสือราชการจากสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษถึงผู้อำนวยการ โรงเรียนสังกัด สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 จัดส่งแบบสอบถามให้ประชากรและกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ โดยแทรกซองเปล่าติดแสตมป์ และเจ้าหน้าที่ส่งถึงสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อให้ผู้ตอบส่งแบบสอบถามกลับคืนมาภายในเวลาที่กำหนด

3.3 ตรวจสอบจำนวนของแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้รับกลับคืนมาจากประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ทำการตรวจนับ และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำแบบสอบถามทั้งหมดตรวจสอบความสมบูรณ์ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถามแล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ และถูกต้องเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

2. การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

2.1 หาค่าความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage) ของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

2.2 หาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ของคะแนนการตอบแบบสอบถามที่วัดความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.3 แปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ดังนี้ (ประคอง วรรณสุด, 2542 : 108)

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.50 – 5.00 หมายความว่า มีระดับความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.50 – 4.49 หมายความว่า มีระดับความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50 – 3.49 หมายความว่า มีระดับความเหมาะสม อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50 – 2.49 หมายความว่า มีระดับความเหมาะสม อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.49 หมายความว่า มีระดับความเหมาะสม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตรของเกรจซีและมอร์แกน (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2552)

$$n = \frac{\chi^2 N p (1-p)}{e^2 (N-1) + \chi^2 p (1-p)}$$

เมื่อ	e	หมายถึง ความคลาดเคลื่อน
	N	หมายถึง ขนาดของประชากร
	n	หมายถึง ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	χ^2	หมายถึง ค่าไคสแควร์ที่ df เท่ากับ 1 และระดับความเชื่อมั่น 95 % ($\chi^2 = 3.841$)
	p	หมายถึง สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร (ถ้าไม่ทราบให้กำหนด $p = 0.5$)

3.2 การหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับเนื้อหา หรือลักษณะเฉพาะ กลุ่มพฤติกรรม โดยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหา จำนวน 5 คน ให้แต่ละคน พิจารณาลงความเห็นและให้คะแนนดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความนั้นเป็นตัวแทนคำบรรยายเกี่ยวกับความเหมาะสมของ รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นเป็นตัวแทนคำบรรยายเกี่ยวกับความเหมาะสมของ รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส

-1 เมื่อแน่ใจว่าข้อความไม่เป็นตัวแทนคำบรรยายเกี่ยวกับความเหมาะสมของ รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส

แล้วนำคะแนนมาแทนค่าในสูตร (สุวรรณีย์ ศิริโกภาภิรมย์, 2546)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับเนื้อหาหรือลักษณะ พฤติกรรม

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหา ทั้งหมด

N หมายถึง จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

ถ้าดัชนี IOC คำนวณได้มากกว่าหรือเท่ากับ 0.60 ข้อคำถามนั้นเป็นตัวแทนลักษณะเฉพาะกลุ่มพฤติกรรมนั้นถ้าข้อคำถามใดมีค่าดัชนีต่ำกว่า 0.60 ข้อคำถามนั้นถูกตัดออกไปหรือต้องปรับปรุงใหม่

3.3 ค่าร้อยละ (percentage)

$$\text{ร้อยละ} = \frac{f}{n} \times 100$$

เมื่อ f หมายถึง ความถี่

n หมายถึง จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

$$\bar{X} = \frac{\sum_{i=1}^k f_i x_i}{n}$$

3.4 ค่าเฉลี่ย (\bar{X})

เมื่อ k หมายถึง จำนวนกลุ่มของคะแนนความเหมาะสม

n หมายถึง จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

$\sum_{i=1}^k f_i x_i$ หมายถึง ผลรวมของค่าความถี่คูณกับระดับคะแนนความเหมาะสม

3.5 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum_{i=1}^k f_i x_i^2 - \left[\sum_{i=1}^k f_i x_i \right]^2}{n^2}}$$

เมื่อ i หมายถึง 1, 2, , k

S.D. หมายถึง ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

k หมายถึง จำนวนกลุ่ม

f หมายถึง ความถี่

n หมายถึง จำนวนข้อมูลทั้งหมด

\bar{X}_i หมายถึง คะแนนแต่ละข้อที่ i

$\sum_{i=1}^k f_i x_i$ หมายถึง ผลรวมของค่าความถี่คูณกับระดับคะแนนความเหมาะสม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส ผู้วิจัยได้
จัดลำดับการนำเสนอ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการรายงานผลการวิเคราะห์
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการรายงานผลการวิเคราะห์

ในการรายงานผลการวิเคราะห์ เพื่อความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายได้
กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

n	หมายถึง	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย (mean)
S.D.	หมายถึง	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส จำแนกเป็น 2
ตอน ตามวัตถุประสงค์การประเมิน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับ
เด็กด้อยโอกาส

ตอนที่ 2 การศึกษาอาชีพที่เหมาะสมตามรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ
สำหรับเด็กด้อยโอกาส

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส นำเสนอตามลำดับดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังแสดงในตารางที่ 4-1

1.2 ข้อมูลผลการศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส และอาชีพที่เหมาะสมตามรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส ดังตารางที่ 4-2 และนำเสนอทั้ง 4 รูปแบบ ดังตารางที่ 4-3 - 4-22

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังแสดงในตารางที่ 4-1 ตารางที่ 4-1 แสดงจำนวน และร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของผู้ที่ตอบแบบสอบถาม

รายการ	ผู้ตอบแบบสอบถาม	
	จำนวน (n= 487)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	253	52
1.2 หญิง	234	48
	รวม	487
2. วุฒิการศึกษา		
2.1 ต่ำกว่าปริญญาตรี	6	1.20
2.2 ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	306	62.80
2.3 ปริญญาโทหรือเทียบเท่า	154	31.60
2.4 สูงกว่าปริญญาโท	21	4.30
	รวม	487
3. ประสบการณ์ในการประกอบวิชาชีพ		
3.1 1-5 ปี	95	19.50
3.2 6 - 10 ปี	82	16.80
3.3 11 – 15 ปี	89	18.30
3.4 มากกว่า 15 ปี	221	45.40
	รวม	487

ตารางที่ 4-1 (ต่อ)

รายการ	ผู้ตอบแบบสอบถาม	
	จำนวน (n= 487)	ร้อยละ
4. ตำแหน่งที่ทำงานในปัจจุบัน		
4.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน	77	15.80
4.2 รองผู้อำนวยการโรงเรียน	75	15.40
4.3 หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้	62	12.70
4.4 ครูผู้สอน	273	56.10
	รวม	487
		100

จากตาราง 4-1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 487 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 52 วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 62.80 มีประสบการณ์ในการประกอบวิชาชีพ มากกว่า 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.40 ตำแหน่งที่ทำงานในปัจจุบัน และ เป็นครูผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 56.10

1.2 ข้อมูลผลการศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส และอาชีพที่เหมาะสมตามรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส ประกอบด้วย 4 รูปแบบ ได้แก่ การจัดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี การจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพระยะสั้น ดังตารางที่ 4-2 - 4-22

ตารางที่ 4-2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบ
การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส ภาพรวม 4 รูปแบบ

ข้อที่	รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ 4 รูปแบบ	ระดับ		ความหมาย
		ความเหมาะสม		
		\bar{X}	S.D.	
1. การจัดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ				
1.1	กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม	4.21	0.58	มาก
1.2	กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม	4.19	0.54	มาก
1.3	กลุ่มงานอาชีพคหกรรม	4.15	0.53	มาก
1.4	กลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์	4.07	0.51	มาก
1.5	กลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย์	4.11	0.49	มาก
รวม		4.15	0.45	มาก
2. การจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี				
2.1	กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม	4.13	0.49	มาก
2.2	กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม	4.12	0.44	มาก
2.3	กลุ่มงานอาชีพคหกรรม	4.08	0.46	มาก
2.4	กลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์	4.11	0.44	มาก
2.5	กลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย์	4.08	0.51	มาก
รวม		4.10	0.35	มาก
3. การจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)				
3.1	กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม	4.12	0.45	มาก
3.2	กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม	4.05	0.52	มาก
3.3	กลุ่มงานอาชีพคหกรรม	4.10	0.51	มาก
3.4	กลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์	4.04	0.44	มาก
3.5	กลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย์	4.11	0.52	มาก
รวม		4.08	0.35	มาก

ตารางที่ 4-2 (ต่อ)

ข้อที่	รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ 4 รูปแบบ	ระดับ		ความหมาย
		ความเหมาะสม		
		\bar{X}	S.D.	
4. การจัดการศึกษารายวิชาอาชีพระยะสั้น				
4.1	กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม	4.03	0.39	มาก
4.2	กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม	4.10	0.51	มาก
4.3	กลุ่มงานอาชีพคหกรรม	4.05	0.43	มาก
4.4	กลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์	4.09	0.50	มาก
4.5	กลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย	4.06	0.49	มาก
	รวม	4.07	0.34	มาก
	ภาพรวม	4.10	0.23	มาก

จากตาราง 4-2 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส ภาพรวม 4 รูปแบบ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.23) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา พบว่า อันดับแรก คือ การจัดการรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ รองลงมาคือ การจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี การจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพระยะสั้นตามลำดับ

ส่วนอาชีพที่เหมาะสมตามรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ สรุปดังนี้

รูปแบบการจ้กรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ พบว่า อันดับแรก คือ กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม รองลงมาคือ กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม และกลุ่มงานอาชีพคหกรรมตามลำดับ

รูปแบบการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี พบว่า อันดับแรก คือกลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม รองลงมาคือ กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม และกลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์ ตามลำดับ

รูปแบบการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พบว่า อันดับแรกคือ กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม รองลงมาคือ กลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย และกลุ่มงานอาชีพคหกรรม ตามลำดับ

รูปแบบการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพพระยะสั้น พบว่า อันดับแรก คือ กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม รองลงมาคือ กลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์ และกลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการพาณิชย์ ตามลำดับ

ตารางที่ 4-3 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจ้ดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาชีพติ กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม

ข้อที่	กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม	ระดับ		ความหมาย
		ความเหมาะสม		
		\bar{X}	S.D.	
1. ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพเกษตรกรรม		4.18	0.74	มาก
2. ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน		4.18	0.66	มาก
3. ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์		4.24	1.95	มาก
4. ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน		4.19	0.69	มาก
5. การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ		4.22	0.65	มาก
6. การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน		4.18	0.71	มาก
7. กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน		4.25	0.71	มาก
8. การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพเกษตรกรรม		4.23	0.74	มาก
9. การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล		4.24	0.66	มาก
10. ความภาคภูมิใจต่ออาชีพเกษตรกรรม		4.25	0.72	มาก
	รวม	4.21	0.58	มาก

จากตาราง 4-3 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจ้ดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาชีพติ กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.58) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า อันดับแรกมี 2 ข้อ คือ กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน และความภาคภูมิใจต่ออาชีพเกษตรกรรม รองลงมา พบว่ามี 2 ข้อ เช่นกัน คือ ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ และการส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล และอันดับสาม คือ การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพเกษตรกรรม ตามลำดับ

ตารางที่ 4-4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม

ข้อที่	กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม	ระดับ		ความหมาย
		ความเหมาะสม		
		\bar{X}	S.D.	
1. ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพอุตสาหกรรม		4.23	0.65	มาก
2. ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน		4.17	0.71	มาก
3. ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์		4.20	0.76	มาก
4. ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน		4.24	0.67	มาก
5. การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ		4.27	0.69	มาก
6. การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน		4.16	0.69	มาก
7. กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน		4.21	0.65	มาก
8. การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพอุตสาหกรรม		4.17	0.68	มาก
9. การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล		4.17	0.69	มาก
10. ความภาคภูมิใจต่ออาชีพอุตสาหกรรม		4.21	0.70	มาก
	รวม	4.19	0.54	มาก

จากตาราง 4-4 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.54) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า อันดับแรก คือ การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ รองลงมาคือ ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน และความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพอุตสาหกรรม ตามลำดับ

ตารางที่ 4-5 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาชีพติ กลุ่มงานอาชีพคหกรรม

ข้อที่	กลุ่มงานอาชีพคหกรรม	ระดับ		ความหมาย
		ความเหมาะสม		
		\bar{X}	S.D.	
1. ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพคหกรรม		4.22	0.65	มาก
2. ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน		4.11	0.65	มาก
3. ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์		4.24	0.63	มาก
4. ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน		4.23	0.66	มาก
5. การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ		4.13	0.69	มาก
6. การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน		4.13	0.71	มาก
7. กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน		4.14	0.69	มาก
8. การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพคหกรรม		4.13	0.69	มาก
9. การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล		4.08	0.77	มาก
10. ความภาคภูมิใจต่ออาชีพคหกรรม		4.14	0.74	มาก
	รวม	4.15	0.53	มาก

จากตาราง 4-5 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาชีพติ กลุ่มงานอาชีพคหกรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.53) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า อันดับแรก คือ ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ รองลงมาคือ ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน และความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพคหกรรม ตามลำดับ

ตารางที่ 4-6 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาชีพติ กลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์

ข้อที่	กลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์	ระดับ		ความหมาย
		ความเหมาะสม		
		\bar{X}	S.D.	
1. ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพคอมพิวเตอร์		4.16	0.70	มาก
2. ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน		4.10	0.73	มาก
3. ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์		4.12	0.70	มาก
4. ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน		4.08	0.73	มาก
5. การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ		4.09	0.76	มาก
6. การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน		4.00	0.74	มาก
7. กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน		4.09	0.71	มาก
8. การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพคอมพิวเตอร์		4.02	0.68	มาก
9. การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล		4.05	0.76	มาก
10. ความภาคภูมิใจต่ออาชีพคอมพิวเตอร์		4.06	0.77	มาก
	รวม	4.07	0.51	มาก

จากตาราง 4-6 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาชีพติ กลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า อันดับแรก คือ ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพคอมพิวเตอร์รองลงมาคือ ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ และความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงานตามลำดับ

ตารางที่ 4-7 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ กลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย

ข้อที่	กลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย	ระดับ		ความหมาย
		ความเหมาะสม		
		\bar{X}	S.D.	
1. ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย		4.10	0.79	มาก
2. ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน		4.04	0.74	มาก
3. ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์		4.04	0.81	มาก
4. ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน		4.06	0.83	มาก
5. การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ		4.06	0.73	มาก
6. การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน		4.25	0.70	มาก
7. กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน		4.18	0.69	มาก
8. การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย		4.21	0.74	มาก
9. การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล		4.24	0.72	มาก
10. ความภาคภูมิใจต่ออาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย		3.98	0.70	มาก
		4.11	0.49	มาก

จากตาราง 4-7 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ กลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า อันดับแรก คือ การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน รองลงมาคือ การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล และการเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย ตามลำดับ

ตารางที่ 4-8 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม

ข้อที่	กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม	ระดับ		ความหมาย
		ความเหมาะสม		
		\bar{X}	S.D.	
1. ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพเกษตรกรรม		4.13	0.73	มาก
2. ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน		4.10	0.83	มาก
3. ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์		4.20	0.78	มาก
4. ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน		4.06	0.78	มาก
5. การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ		4.06	0.83	มาก
6. การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน		4.11	0.82	มาก
7. กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน		4.06	0.82	มาก
8. การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพเกษตรกรรม		4.30	0.70	มาก
9. การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล		4.15	0.65	มาก
10. ความภาคภูมิใจต่ออาชีพเกษตรกรรม		4.17	0.82	มาก
	รวม	4.13	0.49	มาก

จากตาราง 4-8 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า อันดับแรก คือ การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพเกษตรกรรมรองลงมาคือ ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ และความภาคภูมิใจต่ออาชีพเกษตรกรรมตามลำดับ

ตารางที่ 4-9 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม

ข้อที่	กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม	ระดับ		ความหมาย
		ความเหมาะสม		
		\bar{X}	S.D.	
1. ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพอุตสาหกรรม		3.92	0.73	มาก
2. ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน		4.08	0.75	มาก
3. ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์		4.05	0.86	มาก
4. ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน		4.16	0.82	มาก
5. การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ		4.00	0.80	มาก
6. การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน		4.08	0.83	มาก
7. กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน		4.08	0.85	มาก
8. การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพอุตสาหกรรม		4.05	0.84	มาก
9. การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล		4.28	0.69	มาก
10. ความภาคภูมิใจต่ออาชีพอุตสาหกรรม		4.15	0.63	มาก
	รวม	4.12	0.44	มาก

จากตาราง 4-9 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า อันดับแรก คือ การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล รองลงมาคือความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน และความภาคภูมิใจต่ออาชีพอุตสาหกรรมตามลำดับ

ตารางที่ 4-10 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี กลุ่มงานอาชีพคหกรรม

ข้อที่	กลุ่มงานอาชีพคหกรรม	ระดับ		ความหมาย
		ความเหมาะสม		
		\bar{X}	S.D.	
1. ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพคหกรรม		4.17	0.81	มาก
2. ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน		4.30	0.79	มาก
3. ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์		3.92	0.90	มาก
4. ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน		4.32	0.66	มาก
5. การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ		4.17	0.83	มาก
6. การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน		4.20	0.68	มาก
7. กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน		4.06	0.91	มาก
8. การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพคหกรรม		4.14	0.74	มาก
9. การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล		3.77	0.93	มาก
10. ความภาคภูมิใจต่ออาชีพคหกรรม		4.05	0.94	มาก
	รวม	4.08	0.46	มาก

จากตาราง 4-10 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี กลุ่มงานอาชีพคหกรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า อันดับแรก คือ ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน รองลงมาคือความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน และการใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน ตามลำดับ

ตารางที่ 4-11 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี กลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์

ข้อที่	กลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์	ระดับ		ความหมาย
		ความเหมาะสม		
		\bar{X}	S.D.	
1. ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพคอมพิวเตอร์		4.11	0.56	มาก
2. ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน		3.95	0.74	มาก
3. ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์		4.19	1.96	มาก
4. ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน		4.05	0.84	มาก
5. การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ		4.15	0.77	มาก
6. การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน		4.03	0.80	มาก
7. กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน		4.06	0.81	มาก
8. การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพคอมพิวเตอร์		4.01	0.85	มาก
9. การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล		4.03	0.81	มาก
10. ความภาคภูมิใจต่ออาชีพคอมพิวเตอร์		4.22	0.70	มาก
	รวม	4.11	0.44	มาก

จากตาราง 4-11 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี กลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า อันดับแรก คือ ความภาคภูมิใจต่ออาชีพคอมพิวเตอร์ รองลงมาคือ ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ และการวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ ตามลำดับ

ตารางที่ 4-12 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี กลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย

ข้อที่	กลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย	ระดับ		ความหมาย
		ความเหมาะสม		
		\bar{X}	S.D.	
1. ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย		4.28	0.50	มาก
2. ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน		4.15	0.62	มาก
3. ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์		4.14	0.80	มาก
4. ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน		4.25	0.78	มาก
5. การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ		3.96	0.87	มาก
6. การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน		4.26	0.66	มาก
7. กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน		4.13	0.79	มาก
8. การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย		4.20	0.67	มาก
9. การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล		4.07	0.84	มาก
10. ความภาคภูมิใจต่ออาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย		4.15	0.72	มาก
	รวม	4.08	0.51	มาก

จากตาราง 4-12 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี กลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า อันดับแรก คือ ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย รองลงมาคือ การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน และความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน ตามลำดับ

ตารางที่ 4-13 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม

ข้อที่	กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม	ระดับ		ความหมาย
		ความเหมาะสม		
		\bar{X}	S.D.	
1. ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพเกษตรกรรม		4.11	0.88	มาก
2. ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน		4.09	0.62	มาก
3. ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์		3.99	0.70	มาก
4. ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน		4.13	0.71	มาก
5. การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ		4.06	0.83	มาก
6. การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน		4.14	0.79	มาก
7. กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน		4.02	0.79	มาก
8. การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพเกษตรกรรม		3.99	0.82	มาก
9. การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล		3.98	0.83	มาก
10. ความภาคภูมิใจต่ออาชีพเกษตรกรรม		4.00	.79	มาก
	รวม	4.12	0.45	มาก

จากตาราง 4-13 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า อันดับแรก คือ การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน รองลงมาคือ ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน และความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพเกษตรกรรม ตามลำดับ

ตารางที่ 4-14 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม

ข้อที่	กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม	ระดับ		ความหมาย
		ความเหมาะสม		
		\bar{X}	S.D.	
1. ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพอุตสาหกรรม		4.20	0.71	มาก
2. ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน		4.23	0.77	มาก
3. ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์		4.09	0.79	มาก
4. ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน		4.08	0.67	มาก
5. การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ		4.19	0.71	มาก
6. การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน		4.09	0.82	มาก
7. กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน		3.89	0.89	มาก
8. การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพอุตสาหกรรม		4.15	0.68	มาก
9. การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล		4.02	0.85	มาก
10. ความภาคภูมิใจต่ออาชีพอุตสาหกรรม		4.11	0.72	มาก
	รวม	4.05	0.52	มาก

จากตาราง 4-14 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า อันดับแรก คือ ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน รองลงมาคือ ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพอุตสาหกรรม และการวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ ตามลำดับ

ตารางที่ 4-15 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) กลุ่มงานอาชีพคหกรรม

ข้อที่	กลุ่มงานอาชีพคหกรรม	ระดับ		ความหมาย
		ความเหมาะสม		
		\bar{X}	S.D.	
1. ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพคหกรรม		3.83	0.87	มาก
2. ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน		4.03	0.87	มาก
3. ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์		4.07	0.63	มาก
4. ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน		3.95	0.79	มาก
5. การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ		4.13	0.69	มาก
6. การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน		4.14	0.77	มาก
7. กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน		4.17	0.75	มาก
8. การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพคหกรรม		4.09	0.75	มาก
9. การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล		4.07	0.75	มาก
10. ความภาคภูมิใจต่ออาชีพคหกรรม		4.00	0.78	มาก
	รวม	4.10	0.51	มาก

จากตาราง 4-15 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) กลุ่มงานอาชีพคหกรรม ภาวรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า อันดับแรก คือ กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน รองลงมาคือ การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน และการวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ ตามลำดับ

ตารางที่ 4-16 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) กลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์

ข้อที่	กลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์	ระดับ		ความหมาย
		ความเหมาะสม		
		\bar{X}	S.D.	
1. ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพคอมพิวเตอร์		4.03	0.78	มาก
2. ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน		4.14	0.77	มาก
3. ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์		4.14	0.77	มาก
4. ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน		4.06	0.82	มาก
5. การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ		4.13	0.87	มาก
6. การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน		3.90	0.91	มาก
7. กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน		4.16	0.76	มาก
8. การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพคอมพิวเตอร์		4.23	0.80	มาก
9. การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล		4.20	0.65	มาก
10. ความภาคภูมิใจต่ออาชีพคอมพิวเตอร์		4.10	0.90	มาก
	รวม	4.04	0.44	มาก

จากตาราง 4-16 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) กลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า อันดับแรก คือ การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพคอมพิวเตอร์ รองลงมาคือ การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล และกระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน ตามลำดับ

ตารางที่ 4-17 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) กลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย

ข้อที่	กลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย	ระดับ		ความหมาย
		ความเหมาะสม		
		\bar{X}	S.D.	
1. ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย		4.21	0.78	มาก
2. ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน		3.70	0.95	มาก
3. ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์		4.18	0.84	มาก
4. ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน		4.12	0.67	มาก
5. การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ		4.09	0.65	มาก
6. การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน		4.05	0.86	มาก
7. กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน		4.08	0.79	มาก
8. การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย		3.91	0.92	มาก
9. การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล		4.00	0.86	มาก
10. ความภาคภูมิใจต่ออาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย		4.04	0.67	มาก
	รวม	4.11	0.52	มาก

จากตาราง 4-17 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) กลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า อันดับแรกคือ ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย รองลงมาคือ ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ และความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน ตามลำดับ

ตารางที่ 4-18 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพพระยะสั้น กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม

ข้อที่	กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม	ระดับ		ความหมาย
		ความเหมาะสม		
		\bar{X}	S.D.	
1. ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพเกษตรกรรม		4.03	0.74	มาก
2. ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน		4.00	0.78	มาก
3. ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์		4.16	0.83	มาก
4. ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน		4.17	0.76	มาก
5. การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ		4.06	0.82	มาก
6. การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน		4.13	0.87	มาก
7. กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน		3.93	0.90	มาก
8. การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพเกษตรกรรม		4.16	0.77	มาก
9. การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล		4.24	0.81	มาก
10. ความภาคภูมิใจต่ออาชีพเกษตรกรรม		4.20	0.65	มาก
	รวม	4.03	0.39	มาก

จากตาราง 4-18 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพพระยะสั้น กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.39) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า อันดับแรก คือ การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล รองลงมาคือ ความภาคภูมิใจต่ออาชีพเกษตรกรรม และความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน ตามลำดับ

ตารางที่ 4-19 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพพระยะสั้น กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม

ข้อที่	กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม	ระดับ		ความหมาย
		ความเหมาะสม		
		\bar{X}	S.D.	
1. ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพอุตสาหกรรม		4.12	0.90	มาก
2. ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน		4.24	0.78	มาก
3. ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์		3.71	0.95	มาก
4. ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน		4.20	0.83	มาก
5. การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ		4.15	0.68	มาก
6. การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน		4.09	0.65	มาก
7. กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน		4.05	0.86	มาก
8. การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพอุตสาหกรรม		4.08	0.79	มาก
9. การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล		3.91	0.92	มาก
10. ความภาคภูมิใจต่ออาชีพอุตสาหกรรม		4.00	0.86	มาก
	รวม	4.10	0.51	มาก

จากตาราง 4-19 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพพระยะสั้น กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.51) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า อันดับแรก คือ ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน รองลงมา คือความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน และการวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ ตามลำดับ

ตารางที่ 4-20 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพพระยะสั้น กลุ่มงานอาชีพคหกรรม

ข้อที่	กลุ่มงานอาชีพคหกรรม	ระดับ		ความหมาย
		ความเหมาะสม		
		\bar{X}	S.D.	
1. ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพคหกรรม		4.04	0.67	มาก
2. ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน		4.05	0.75	มาก
3. ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์		4.03	0.76	มาก
4. ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน		4.15	0.77	มาก
5. การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ		4.13	0.71	มาก
6. การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน		4.10	0.81	มาก
7. กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน		4.18	0.82	มาก
8. การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพคหกรรม		3.89	0.87	มาก
9. การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล		4.21	0.70	มาก
10. ความภาคภูมิใจต่ออาชีพคหกรรม		4.20	0.77	มาก
	รวม	4.05	0.43	มาก

จากตาราง 4-20 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพพระยะสั้น กลุ่มงานอาชีพคหกรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.43) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า อันดับแรก คือ การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล รองลงมาคือ ความภาคภูมิใจต่ออาชีพคหกรรม และกระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอนตามลำดับ

ตารางที่ 4-21 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพพระยะสั้น กลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์

ข้อที่	กลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์	ระดับ		ความหมาย
		ความเหมาะสม		
		\bar{X}	S.D.	
1. ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพคอมพิวเตอร์		4.17	0.67	มาก
2. ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน		4.06	0.80	มาก
3. ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์		4.06	0.74	มาก
4. ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน		3.89	0.86	มาก
5. การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ		4.12	0.78	มาก
6. การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน		4.08	0.77	มาก
7. กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน		4.07	0.75	มาก
8. การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพคอมพิวเตอร์		4.04	0.84	มาก
9. การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล		4.05	0.75	มาก
10. ความภาคภูมิใจต่ออาชีพคอมพิวเตอร์		4.01	0.83	มาก
	รวม	4.09	0.50	มาก

จากตาราง 4-21 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพพระยะสั้น กลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า อันดับแรก คือ ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพคอมพิวเตอร์ รองลงมาคือ การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ และการใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน ตามลำดับ

ตารางที่ 4-22 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพพระยะสั้น กลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย

ข้อที่	กลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย	ระดับ		ความหมาย
		ความเหมาะสม		
		\bar{X}	S.D.	
1. ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย		4.21	0.65	มาก
2. ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน		4.17	0.71	มาก
3. ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์		4.20	0.76	มาก
4. ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน		4.24	0.67	มาก
5. การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ		4.19	0.69	มาก
6. การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน		4.15	0.69	มาก
7. กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน		4.16	0.65	มาก
8. การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย		4.17	0.68	มาก
9. การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล		4.13	0.69	มาก
10. ความภาคภูมิใจต่ออาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย		4.21	0.70	มาก
	รวม	4.22	0.53	มาก

จากตาราง 4-22 พบว่า ค่าเฉลี่ยของการศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส รูปแบบการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพพระยะสั้น กลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.53) เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า อันดับแรก คือ ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน รองลงมา พบว่ามี 2 ข้อ คือ ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย และความภาคภูมิใจต่ออาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย และส่วนอันดับที่ 3 คือ ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การสรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูล ดังนี้

สรุป

การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส ครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ ศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส และศึกษาอาชีพที่เหมาะสมตามรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ปีการศึกษา 2557 จำนวน 487 คน ขอบเขตของเนื้อหา ประกอบด้วย รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส และอาชีพการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยผู้วิจัยได้ส่งและเก็บแบบสอบถามจากผู้บริหารและครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผู้วิจัยเป็นผู้จัดเก็บและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาสรุปดังนี้

1. การศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส ภาพรวมทั้ง 4 รูปแบบ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.23) โดยมีรูปแบบการจัดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี การจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพระยะสั้น ตามลำดับ เมื่อพิจารณาจำแนกตามรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สรุปผลดังนี้

1.1 การจัดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ พบว่า กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด พบว่ามี 2 ข้อ คือ กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน และความภาคภูมิใจต่ออาชีพเกษตรกรรม รองลงมาพบว่ามี

2 ข้อ เช่นกัน คือ ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ และการส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือ เกื้อกูล และอันดับสาม คือ การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพเกษตรกรรม ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ รองลงมาคือ ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่าง เป็นขั้นตอน และความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพอุตสาหกรรม ตามลำดับ ส่วนกลุ่มงานอาชีพคหกรรม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ รองลงมาคือ ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน และความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพ คหกรรม ตามลำดับ สำหรับกลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพคอมพิวเตอร์ รองลงมาคือ ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้ วัสดุ อุปกรณ์ และความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงานตามลำดับ และเมื่อพิจารณากลุ่มงานอาชีพ คิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชยกรรม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน รองลงมาคือ การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล และ การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชยกรรม ตามลำดับ

1.2 การจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี พบว่า กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม ภาพรวม อยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพเกษตรกรรม รองลงมาคือ ความรู้เกี่ยวกับ การเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ และความภาคภูมิใจต่ออาชีพเกษตรกรรม ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล รองลงมาคือ ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงาน อย่างเป็นขั้นตอน และความภาคภูมิใจต่ออาชีพอุตสาหกรรมตามลำดับ ส่วนกลุ่มงานอาชีพคหกรรม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่าง เป็นขั้นตอน รองลงมาคือ ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน และการใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้อง ตามขั้นตอน ตามลำดับ สำหรับกลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความภาคภูมิใจต่ออาชีพคอมพิวเตอร์ รองลงมาคือ ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้ วัสดุ อุปกรณ์ และการวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ ตามลำดับ และเมื่อพิจารณา กลุ่มงาน อาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชยกรรม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความรู้ เกี่ยวกับงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชยกรรม รองลงมาคือ การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตาม ขั้นตอน และความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน ตามลำดับ

1.3 การจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พบว่า กลุ่มงาน อาชีพเกษตรกรรม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่าง ถูกต้องตามขั้นตอน รองลงมาคือ ความรู้ในการแบ่งหน้าที่ การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน และ ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพเกษตรกรรม ตามลำดับ ในขณะที่ กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม พบว่า

ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน รองลงมาคือ ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพอุตสาหกรรม และการวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ ตามลำดับ ส่วนกลุ่มงานอาชีพคหกรรม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน รองลงมาคือ การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน และการวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ ตามลำดับ สำหรับกลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพคอมพิวเตอร์ รองลงมาคือ การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล และกระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน ตามลำดับ และเมื่อพิจารณากลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย์ รองลงมาคือ ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ และความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน ตามลำดับ

1.4 การจัดการศึกษารายวิชาอาชีพระยะสั้น พบว่า กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล รองลงมาคือ ความภาคภูมิใจต่ออาชีพเกษตรกรรม และความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน รองลงมาคือ ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน และการวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ ตามลำดับ ส่วนกลุ่มงานอาชีพคหกรรม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล รองลงมาคือ ความภาคภูมิใจต่ออาชีพคหกรรม และกระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน ตามลำดับ สำหรับกลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพคอมพิวเตอร์ รองลงมาคือ การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ และการใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน ตามลำดับ และเมื่อพิจารณากลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน รองลงมา พบว่ามี 2 ข้อ คือ ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย์ และความภาคภูมิใจต่ออาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย์ และส่วนอันดับที่ 3 คือ ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ ตามลำดับ

2. อาชีพที่เหมาะสมตามรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส เมื่อพิจารณาโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ สรุปผลดังนี้ รูปแบบการจัดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ พบว่า กลุ่มอาชีพที่เหมาะสมโดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม รองลงมาคือ กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม และกลุ่มงานอาชีพคหกรรม ตามลำดับ ในขณะที่รูปแบบการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี พบว่า กลุ่มอาชีพที่เหมาะสม

โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม รองลงมาคือ กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม และ กลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์ ตามลำดับ ส่วนรูปแบบการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พบว่า กลุ่มอาชีพที่เหมาะสม โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม รองลงมาคือ กลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชยกรรม และกลุ่มงานอาชีพคหกรรม ตามลำดับ และเมื่อพิจารณารูปแบบการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพระยะสั้น พบว่า กลุ่มอาชีพที่เหมาะสม โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม รองลงมาคือ กลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์ และ กลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชยกรรม ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส ภาพรวมทั้ง 4 รูปแบบ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหาร และครุมีความคิดเห็นว่า ในยุคปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยเป็นไปอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี การสื่อสาร กอปรกับประเทศไทยมีนโยบายเข้าสู่ประชาคมอาเซียน รัฐบาลจึงเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศให้มีความเข้มแข็ง สร้างการเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน และกำหนดนโยบายการศึกษาที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ การสร้างโอกาสทางการศึกษา การเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยวิธีการที่หลากหลาย การกระจายอำนาจสู่พื้นที่ให้เสร็จสมบูรณ์โดยเริ่มจากพื้นที่ที่มีความพร้อม สนับสนุนการสร้างรายได้ระหว่างเรียน และสนับสนุนให้ผู้สำเร็จการศึกษามีงานทำได้ทันที โดยความร่วมมือระหว่างแหล่งงานกับสถานศึกษา ตลอดจนเพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555 : 1) ซึ่งในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าเด็กด้อยโอกาสแนวโน้มมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากความไม่สมดุลของความเจริญด้านวัตถุและเทคโนโลยีต่าง ๆ กับความมั่นคงทางคุณภาพชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศ อีกทั้งสภาพเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศไทยในยุคปัจจุบัน ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญต่อการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงระบบต่าง ๆ ของสังคม พร้อมทั้งก่อให้เกิดภาวะวิกฤตกับกลุ่มคนที่ไม่ได้รับการเตรียมความพร้อม เพื่อรับการเปลี่ยนแปลง หรืออยู่ในสภาพที่ขาดโอกาสไม่สามารถเข้าถึงโอกาสต่าง ๆ ที่สังคมมีอยู่ ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้ได้แก่ กลุ่มคนที่ครอบครัวมีความยากจน กลุ่มคนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจและสติปัญญา กลุ่มคนด้อยโอกาส ดังกล่าว จะมีกลุ่ม

เด็กและเยาวชนถือเป็นกลุ่มเสี่ยงที่สุดที่จะได้รับผลกระทบในด้านลบจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม อีกทั้งยังเป็นกลุ่มที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้หากปราศจากการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐ หรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้เด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยง มีการศึกษา ซึ่งถือเป็นปัจจัยพื้นฐานของการพัฒนาบุคคลในสังคมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและต่อเนื่อง และเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมในการดำรงชีวิตและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสร้างสรรค์และมีความสุข เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ เป็นทรัพยากรบุคคลที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ให้สามารถแข่งขัน ยืนหยัดทัดเทียมกับนานาชาติในเวทีโลกได้ (บัญญัติ จันทร์ดา, 2553 : 3) ดังนั้นเด็กด้อยโอกาสทุกคนจึงควรได้รับการศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสมและหลากหลาย สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของเด็กแต่ละกลุ่มแต่ละประเภท โดยเฉพาะการศึกษาเพื่อการมีงานทำ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้เด็กด้อยโอกาส ได้มีโอกาสพัฒนาศักยภาพของตนและสามารถดำรงชีวิตให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข คือ การได้ประกอบอาชีพที่สุจริตและการมีรายได้ที่มั่นคง โดยไม่เป็นภาระแก่สังคมและประเทศต่อไปในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของวิภากร เลิศสุขสถาพร และกันยารัตน์ เอี่ยมอัมพร (2549 : 42) ได้ศึกษาการจัดการศึกษาของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ แนวคิด รูปแบบและสภาพการจัดการศึกษาในบริบทการปฏิรูปการศึกษา พบว่า แนวคิดการจัดการศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ในสังกัดสำนักงานการศึกษาพิเศษนั้น มีการผสมผสานแนวคิดในการเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ให้มีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ เพื่อเป็นทุนทางสังคม ภายใต้กฎระเบียบการอยู่ร่วมกัน เป็นการจัดการศึกษาแบบอยู่ประจำ มีภาระในการดูแลเด็กมากกว่าโรงเรียนปกติ กล่าวคือ งานการจัดเลี้ยงอาหารนักเรียนประจำ งานด้านการปกครองและหอพัก งานอนามัยโรงเรียน งานแนะแนวงานบริการ งานด้านหลักสูตรซึ่งมีตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายรวมทั้งหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) การจัดการเรียนการสอนจึงมีความหลากหลายและจุดหมายของหลักสูตรในแต่ละระดับแตกต่างกัน และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เน้นการพัฒนาทักษะด้านอาชีพ ได้แก่ โครงการในพระราชดำริ เช่น โครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ โครงการแหล่งอาหารชุมชน (Food Bank) โครงการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาในชนบท (ทสรช.) หรือการจัดการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม และโครงการส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน (สอร.) เป็นต้น จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าวผู้บริหาร และครู จึงมีความคิดเห็นว่า รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กโอกาส มีความเหมาะสมต่อการพัฒนาเด็กด้อยโอกาส โดยรวมอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาจำแนกตามรูปแบบ พบว่า รูปแบบการจัดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียน วิชาปกติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหาร และครูมีความคิดเห็นว่า การจัดรายวิชา

เพิ่มเติมในแผนการเรียนรู้วิชาปกติ จะช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดซึมซับกระบวนการทำงาน สามารถวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นตอน และรู้จักแก้ปัญหา ซึ่งเป็นหลักและทักษะพื้นฐานในการทำงานเบื้องต้น ทำให้ผู้เรียนมีความรู้สึกรู้ว่าการทำงานเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิต โดยครูผู้สอนจะต้องวางแผนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เรียนรู้จากของจริง สถานการณ์จริง และส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น สิ่งดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง สนุกกับการเรียนรู้ และมีความรู้ที่ฝังแน่นและยั่งยืน ซึ่งถ้าผู้เรียนได้ฝึกประสบการณ์ในการทำงานอย่างต่อเนื่อง จะทำให้ผู้เรียนมีทักษะในการทำงานที่ดี มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่สถานประกอบการต้องการ จากการศึกษางานวิจัยของกฤษฎา เรือนทองดี (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาหลักสูตรวิชาชีพช่างอุตสาหกรรมระบบทวิภาคี ในสถานศึกษา กลุ่มอาชีพศึกษาจังหวัดชลบุรีพบว่า สถานประกอบการมีปัญหา และอุปสรรคในการรับนักเรียนเข้าฝึกงาน คือ นักศึกษามีความประพฤติที่ไม่เหมาะสม ไม่เข้าใจหลักการทำงาน และละเมิดกฎแห่งความปลอดภัย จากผลการวิจัยดังกล่าว ครูผู้สอนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องวางแผนการจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยเฉพาะทักษะพื้นฐาน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่สถานประกอบการต้องการ สอดคล้องกับกิดานันท์ มลิทอง (2548: 20) ที่กล่าวว่า การจัดประสบการณ์การเรียนการสอนให้ได้ผลดีสามารถช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ควรคำนึงถึงระดับความสามารถของผู้เรียน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ เรียนรู้จากของจริง และสถานการณ์จริง เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ และสามารถแก้ปัญหาที่ประสบได้ โดยครูผู้สอนจะต้องมีการวางแผนการสอนที่ดี รวมทั้งการเลือกใช้สื่อที่เหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ สื่อเป็นสิ่งที่มิบทบาทสำคัญยิ่งโดยตรงต่อผู้เรียน ในขณะที่ผู้สอนเป็นเพียงผู้ให้ความสนับสนุนและให้คำปรึกษาในการเรียนเท่านั้น จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าวผู้บริหาร และครู จึงมีความคิดเห็นว่า รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กโอกาส มีความเหมาะสมต่อการพัฒนาเด็กด้อยโอกาส โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์อาชีพที่เหมาะสมตามรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

2.1 รูปแบบการจัดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนรู้วิชาปกติ พบว่า กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหาร และครูมีความคิดเห็นว่า กลุ่มอาชีพงานเกษตรกรรม เป็นอาชีพพื้นฐานของประเทศ เกือบทุกครอบครัวในชนบทจะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ดังนั้นการจัดกลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรมเป็นวิชาเพิ่มเติม จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาต่อยอดความคิด พัฒนาในด้านทักษะและกระบวนการตามความเหมาะสม สอดคล้องกับผู้เรียน อีกทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการทำงานอาชีพ รู้จักทำงานอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจน สอดคล้องกับสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2550 : 23) ที่

กล่าวว่า การส่งเสริมอาชีพใน โรงเรียนเป็นการช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ ประสบการณ์จริง เพื่อให้ผู้เรียน มีความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดีต่อกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายเน้นการส่งเสริมอาชีพให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความต้องการ ความสนใจ และความถนัดตนเอง จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าวผู้บริหาร และครู จึงมีความคิดเห็นว่า กลุ่มอาชีพงานเกษตรกรรม เป็นกลุ่มอาชีพที่เหมาะสมตามรูปแบบการจัดการรายวิชา เพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ

2.2 รูปแบบการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี พบว่า กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหาร และครูมีความคิดเห็นว่า กลุ่มอาชีพงานเกษตรกรรม เป็นกลุ่มงานที่นักเรียนเคยปฏิบัติขณะอยู่กับครอบครัว เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่เป็นเด็กยากจน (มากเป็นพิเศษ) จำนวน 27,572 คน คิดเป็นร้อยละ 70.80 และต้องประกอบอาชีพเกษตรกรรมเพื่อหาเลี้ยงชีพ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556 ข : 4) ดังนั้นเมื่อนักเรียนมาอยู่ใน โรงเรียนประจำ นักเรียน จะสามารถนำความรู้ ทักษะ และประสบการณ์มาปรับใช้ขณะที่อยู่ใน โรงเรียน ได้ ทั้งนี้ครูผู้สอน ต้องมีหลักสูตร และวิธีการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ดีเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ความรู้ โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ที่เหมาะสม และกลมกลืนกับสถานที่และสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 : 17) ที่กล่าวว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ดี ครูผู้สอนต้องวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทักษะการเรียนรู้ ทั้งในด้านพุทธิพิสัย ทักษะ พิสัย จิตพิสัย และกระบวนการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น ผู้เรียนได้เรียนรู้ จากแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างหลากหลาย ที่สำคัญผู้เรียนสามารถนำไป ปฏิบัติได้จริง ในการที่ครูผู้สอนจะสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ดีได้นั้น โรงเรียนจะต้องมี หลักสูตรที่มีความสมบูรณ์ มีรายละเอียดครบถ้วน ครูผู้สอนก็สามารถที่จะนำหลักสูตรดังกล่าวไป จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียน แผนการจัดการเรียนรู้จึงเป็นการเตรียมบทบาทของครู ของนักเรียนให้ชัดเจน เพราะแผนการจัดการเรียนรู้เป็น สิ่งที่มีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งในการนำหลักสูตรไปปรับใช้ระดับชั้นเรียนและแผนการจัดการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ช่วยให้ครูได้วางแผนการสอน เตรียมการสอนล่วงหน้า อันจะส่งผลให้ การจัดการเรียนรู้ที่ให้กับนักเรียนได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว ผู้บริหาร และครู จึงมีความคิดเห็นว่า กลุ่มอาชีพงานเกษตรกรรม เป็นกลุ่มอาชีพที่เหมาะสมตาม รูปแบบ การจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี

2.3 รูปแบบการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พบว่า กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหาร และครูมีความคิดเห็นว่า กลุ่มอาชีพงานเกษตรกรรม เป็นกลุ่มงานที่เป็นอาชีพพื้นฐานของประเทศมาช้านาน ในปัจจุบันประชากรของประเทศ และของโลกมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการผลิตพืชผลทางการเกษตรจึงเป็นสิ่งสำคัญ

ทั้งนี้เพราะมนุษย์ต้องรับประทานอาหารทุกวัน ถ้าทุกคนในประเทศมุ่งหันไปทำอาชีพอื่น ก็จะทำให้ผลผลิตทางการเกษตรไม่เพียงพอต่อการบริโภค และยังในปัจจุบันจะพบว่า ดัชนีราคาผู้บริโภคมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังเช่นรายงานการวิเคราะห์ค่าดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไปของประเทศในปี 2554 มีดัชนีราคาผู้บริโภค เท่ากับ 100 และเดือนกันยายน ในปี 2556 เท่ากับ 105.58 เทียบกับเดือนที่ผ่านมา (สิงหาคม 2556 เท่ากับ 105.41) เปลี่ยนแปลงในอัตราสูงขึ้นร้อยละ 0.16 เทียบกับเดือนกันยายน 2555 สูงขึ้นในอัตราระลอก ร้อยละ 1.42 (เดือนสิงหาคม 2556 สูงขึ้นร้อยละ 1.59) และเทียบเฉลี่ยเดือนมกราคม - กันยายน 2556 สูงขึ้นร้อยละ 2.36 สาเหตุหลักมาจากการสูงขึ้นของราคาอาหารสดประเภท ข้าว ไข่ไก่ เนื้อสุกร เนื้อโค ปลาและสัตว์น้ำบางชนิด นอกจากนี้ เครื่องประกอบอาหาร ข้าว แป้ง และผลิตภัณฑ์จากแป้ง ผลิตทางการเกษตร และอาหารสำเร็จรูป มีราคาสูงขึ้นเช่นกัน เมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายการพบว่า ราคาหมวดไข่ สูงขึ้นร้อยละ 2.24 หมวดเนื้อสัตว์ เป็ดไก่ และสัตว์น้ำ สูงขึ้นร้อยละ 0.22 หมวดข้าว แป้งและผลิตภัณฑ์จากแป้ง สูงขึ้นร้อยละ 0.21 (กระทรวงพาณิชย์, 2556 : 2-3) สอดคล้องกับรายงานการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และวิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2556) ในช่วงเดือนตุลาคม 2556 พบว่า ตลอดระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา คนในสังคมส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาที่ได้รับความเดือดร้อนมากที่สุด คือปัญหาเศรษฐกิจ ทั้งในเรื่องค่าครองชีพและหนี้สิน โดยเฉพาะราคาสินค้าที่เพิ่มขึ้น เช่น ค่าไฟฟ้า ค่าโดยสารสาธารณะ ค่าน้ำมัน ค่าก๊าซและผลผลิตทางการเกษตร จากรายงานดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ราคาผลผลิตทางการเกษตรนับวันมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาและเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพทางเกษตรกรรม จะช่วยให้ผู้เรียนมีอาชีพและมีรายได้หาเลี้ยงตนโดยไม่เป็นภาระแก่สังคม จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าวผู้บริหาร และครู จึงมีความคิดเห็นว่า กลุ่มอาชีพงานเกษตรกรรม เป็นกลุ่มอาชีพที่เหมาะสมตามรูปแบบ การจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

2.4 รูปแบบการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพระยะสั้น พบว่า กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหาร และครูมีความคิดเห็นว่า กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม เป็นอีกหนึ่งอาชีพที่มีความสำคัญ เนื่องจากปัจจุบันวิทยาการ เทคโนโลยีต่างๆ ได้เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วภาคอุตสาหกรรมเข้ามามีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมอารยประเทศที่สำคัญในปี 2558 ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่อาเซียน ดังนั้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ประเทศไทยจะต้องเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา พัฒนากลุ่มอาชีพแรงงาน รวมถึงพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2555 : 1) ที่กล่าวว่าสังคมไทยในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและเทคโนโลยีการสื่อสาร กอปรกับประเทศไทยมีนโยบายเข้าสู่ประชาคมอาเซียน รัฐบาลจึงเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศให้มีความเข้มแข็ง สร้างการเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน และ

กำหนดนโยบายการศึกษาที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ การสร้างโอกาสทางการศึกษา การเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยวิธีการที่หลากหลาย การกระจายอำนาจสู่พื้นที่ให้เสร็จสมบูรณ์ โดยเริ่มจากพื้นที่ที่มีความพร้อม สนับสนุนการสร้างรายได้ระหว่างเรียน และสนับสนุนให้ผู้สำเร็จการศึกษามีงานทำได้ทันทีโดยความร่วมมือระหว่างแหล่งงานกับสถานศึกษา ตลอดจนเพิ่มความสามารถของทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน จะเห็นได้ว่าการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนในกลุ่มอาชีพอุตสาหกรรม จะช่วยให้นักเรียนได้รับการพัฒนาทั้งในด้านทักษะวิชาการ วิชาชีพ และที่สำคัญมีทักษะการดำรงชีวิตที่ดี สอดคล้องกับบรรจง ชูสกุลชาติ (2544) ที่กล่าวว่า ทักษะในการประกอบอาชีพ เป็นทักษะที่เกิดจากการศึกษาและลงมือปฏิบัติจริงขณะศึกษา จนเกิดความชำนาญ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่การทำงานได้ และได้กำหนดคุณลักษณะด้านทักษะในการประกอบอาชีพ ของนักเรียนที่จบการศึกษาควรมี คือ 1) ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่ศึกษา 2) สามารถปฏิบัติได้จริงเมื่อเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จนมีความเข้าใจ 3) สามารถสรุปเป็นกฎเกณฑ์เกิดความรู้ต่างๆ ในสาขาที่ดี และ 4) สร้างความมั่นใจจนสามารถนำไปใช้ได้จริง เช่นเดียวกับประชาคม จันทรชิต (2543 : 2) ได้กล่าวถึงทักษะในการประกอบอาชีพว่า เป็นกระบวนการของพฤติกรรมในการทำกิจกรรมต่างๆ อันเป็นผลมาจากการพัฒนาความสามารถของบุคคล ทำให้บุคคลปฏิบัติกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วคนจะมีทักษะในการทำกิจกรรมต่างๆ ไม่เท่าเทียมกันขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญดังต่อไปนี้ 1) วุฒิภาวะ 2) ประสบการณ์ 3) โครงสร้างของร่างกาย 4) ความพร้อมและการตั้งใจ 5) ความสนใจ ความตั้งใจและบุคลิกภาพส่วนตัวแต่ละคน และ 6) โอกาสในการฝึกงาน จะเห็นได้ว่ากิจกรรมค่ายเยาวชนผู้นำทำอาชีพ เป็นกิจกรรมที่สร้างคุณลักษณะของผู้ที่จะก้าวไปสู่การประกอบอาชีพได้อย่างดีและส่งผลต่อการพัฒนาทักษะด้านอาชีพของนักเรียนอย่างแท้จริง จากเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าวผู้บริหาร และครู จึงมีความคิดเห็นว่า กลุ่มอาชีพงานอุตสาหกรรม เป็นกลุ่มอาชีพที่เหมาะสมตามรูปแบบการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพระยะสั้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 จากการวิจัยรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพระยะสั้น มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ผู้อำนวยการ

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ นักวิชาการ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ควรนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการกำหนด วางแผน แก้ไข ปรับปรุง พัฒนา และส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส โดยเฉพาะรูปแบบการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพพระยะสั้น ให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตอบสนองความต้องการของผู้บริหาร และครู ที่สำคัญควรให้การสนับสนุนกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม และอุตสาหกรรม ซึ่งผลการวิจัยพบว่า เป็นกลุ่มอาชีพที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยเฉพาะรูปแบบการจัดการศึกษาแผนการเรียนวิชาปกติ รูปแบบการจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี และรูปแบบการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และรูปแบบการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพพระยะสั้น ซึ่งผลการวิจัยพบว่า กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

จากการ วิจัยรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส มีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

2.1 ควรดำเนินการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ทุกปีการศึกษาหรือทุกสองปี เพื่อทราบผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน

2.2 ควรศึกษาวิจัยรูปแบบการส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาสแต่ละประเภท เพื่อจะได้ทราบรูปแบบเฉพาะ ในการพัฒนากลุ่มเป้าหมายที่ตรงประเด็นมากยิ่งขึ้น

2.3 ควรศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการของสถานที่ทำงาน ผู้เรียน และสถานประกอบการ เพื่อนำผลมากำหนดเป็นนโยบายพัฒนางานการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.4 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ จำแนกเป็นเครือข่าย หรือภูมิภาค เพื่อประโยชน์ในการกำหนด โครงการ/กิจกรรม ให้สอดคล้องกับลักษณะแต่ละท้องถิ่น

2.5 ควรมีการศึกษารูปแบบจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส ตามความคิดเห็นของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อนำผลการศึกษามาพัฒนาปรับปรุงรูปแบบให้มีความเหมาะสมมากที่สุด

บรรณานุกรม

- กนิษฐา สุวัตรกุล. การประเมินผลการดำเนินงานโครงการฝึกอบรมอาชีพ ของศูนย์สงเคราะห์ และฝึกอาชีพสตรีภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, 2544.
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2544.
- กฤษณา เรือนทองดี. รูปแบบการจัดการศึกษาหลักสูตรวิชาชีพช่างอุตสาหกรรมระบบทวิภาคี ในสถานศึกษา กลุ่มอาชีพศึกษาจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, 2549.
มหาวิทยาลัยบูรพา, 2549.
- กรรณิการ์ ไชยคุณา. การประเมินผลโครงการปฏิรูปการศึกษาเกษตรเพื่อชีวิต วิทยาลัย เกษตรและเทคโนโลยีเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546.
- เกษม วัฒนชัย. รายงานการประชุมวิชาการประจำปี ทบวงมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2541: กลไก การควบคุมหน่วยงานของรัฐ. กรุงเทพฯ: ทบวงมหาวิทยาลัย, 2541.
- _____ . การปฏิรูปการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546.
- การจัดการศึกษาสงเคราะห์, กอง. การจัดการศึกษาในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์. กรุงเทพฯ: กองการจัดการศึกษาสงเคราะห์, 2544.
- กิดานันท์ มลิทอง. ไอซีทีเพื่อการศึกษาและเทคโนโลยีการศึกษา. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์, 2548.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2549.
- _____ . การขับเคลื่อนนโยบายของสพฐ. ปี 2550-2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2550.
- _____ . แนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกอบอาชีพ: ข้อค้นพบจากการวิจัย. กรุงเทพฯ: ศรีบูรณะคอมพิวเตอร์การพิมพ์, 2554.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. รายงานการศึกษาสถานภาพการให้บริการทางการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาสในต่างประเทศ: สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร บราซิล ฟิลิปปินส์ และออสเตรเลีย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2543.
- _____ . ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2545.

- _____ . การดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิต. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว, 2549.
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554.
- _____ . รายงานภาวะสังคมไตรมาส 3 ปี 2556. สืบค้น ธันวาคม 25, 2556, จาก
<http://thaipublica.org/2013/11/nesdb-social-q3-2556>, 2556.
- จำเรียน ชันอ้าย. การประเมินโครงการสร้างทักษะในการวางแผนพึ่งตนเองของชุมชนชาวไทยภูเขา
บ้านแม่สาใหม่ ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546.
- ชนกพรรณ ศรีอภิวงศ์. การประเมินโครงการปลูกพืชผักเมืองหนาว บริษัทพัฒนาเขตฤดูอยจำกัด
อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547.
- ดวงฤดี สมจิต. การประเมินโครงการศูนย์ฝึกทักษะวิชาชีพและการเรียนรู้ตามแนวทาง
เศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนวัดเบญพาด. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2555.
- ดำเนิน ไชยเสน. การประเมินโครงการหลักสูตรการฝึกอาชีพและรูปแบบการสอนของศูนย์
สงเคราะห์ฝึกอาชีพสตรีภาคกลาง นนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2545.
- ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิงษ์. การกำหนดและวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ: ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้.
กรุงเทพฯ: เสมาธรรม, 2545.
- ทักษิณ ชินวัตร. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของไทย. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง. (อัดสำเนา),
2544.
- ทองอินทร์ วงศ์ไธธร. อุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21: วิสัยทัศน์และการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- ธานี นทร์ ศิลป์จารุ. การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ:
เอส. อาร์. ฟรินดิง แมสโปรดักส์, 2552.
- ธานี กิมทรง. การประเมินโครงการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของกรมอาชีวศึกษา
ในเขตการศึกษา 12. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2548.

- นิติต ศรีสัมภูวงค์. ปัญหา และอุปสรรคในการส่งนักศึกษาของวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา
ออกฝึกงานในสถานประกอบการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู,
2546.
- บรรจง ชุตกุลชาติ. แนวความคิดปรับปรุงหลักสูตรเกษตรศาสตร์และคหกรรมศาสตร์เพื่อ
การทำงาน. กรุงเทพฯ: มิตรครู, 2544.
- บริหารงานการศึกษาพิเศษ, สำนัก. รูปแบบการจัดการศึกษาสงเคราะห์. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงาน
การศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550.
- _____ . การศึกษาสภาพความพร้อมของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในการจัดการเรียน
การสอนวิชาชีพและความพร้อมด้านอาชีพของเด็กด้อยโอกาสที่จบการศึกษา
จากโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
กรุงเทพฯ : สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2551.
- _____ . การศึกษาสภาพความพร้อมด้านอาชีพในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์. กรุงเทพฯ:
สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษการศึกษาพิเศษ, 2552.
- _____ . แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2556. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงาน
การศึกษาพิเศษ, 2556 ก.
- _____ . แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงาน
การศึกษาพิเศษ. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556 ข.
- ปัญญา จันทร์ดา. หลักการและแนวคิดการจัดการศึกษาสงเคราะห์แนวใหม่. พิษณุโลก :
การพิมพ์คอตคอม, 2553.
- ประคอง วรรณสุต. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- ประชาคม จันทรัชิต. รายงานการวิจัยเรื่องคุณลักษณะที่จำเป็นของผู้สำเร็จการศึกษาในระดับ
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาวิชาพาณิชยการที่สถานประกอบการใน 5 จังหวัด
ชายแดนภาคใต้ที่พึงประสงค์. ปัตตานี: วิทยาลัยอาชีวศึกษาปัตตานี, 2543.
- ประเสริฐ จุฑา. สภาพปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานสุขภาพจิตสำหรับเด็กพิการ
และเด็กด้อยโอกาสของบุคลากรสาธารณสุขที่ได้รับและไม่ได้รับการอบรมสุขภาพจิต
สำหรับเด็กพิการ และเด็กด้อยโอกาส กระทรวงสาธารณสุข . วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- ปรัชญา เวสารัชช์. หลักการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์, 2545.

- พาณิชย์, กระทรวง. การเปรียบเทียบสรุปดัชนีราคาผู้บริโภค ประจำเดือนธันวาคม ปี 2554-2556. สืบค้น ธันวาคม 25, 2556, จาก<http://thaipublica.org/2013/11/nesdb-social-q3-2556>, 2556.
- ยุวดี กังสตาล. วัฒนธรรมสถานศึกษากับการพัฒนาผู้เรียน. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนา, 2545.
- ราชัน มานะกิจ. การประเมินโครงการอาชีพที่สดใส ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนนิมวัง 2 ตำบลป่าหุ่ง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย. เชียงราย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2, 2550.
- วิทยากร เขียงกุล. ทางรอดของประเทศไทย ปฏิวัติกรอบวิธีคิดและระบบการเรียนรู้ใหม่. กรุงเทพฯ: เรือนปัญญา, 2544.
- วิภาพร เลิศสุขสถาพร และกันยารัตน์ เอื้อมอัมพร. การจัดการศึกษาของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ แนวคิดรูปแบบและสภาพการจัดการศึกษาในบริบทการปฏิรูปการศึกษา. (รายงานการวิจัย). สมาคมชาวการศึกษาสงเคราะห์และการศึกษาพิเศษ, 2549.
- วิลาสินี รัชัญญเวศ. การประเมินโครงการประเมินผลกลุ่มอาชีพที่รับงานไปทำที่บ้านในจังหวัด นครศรีธรรมราช กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2545.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2546.
- _____. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2551.
- _____. แนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อการมีงานทำ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2544.
- _____. แนวทางการขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อการมีงานทำ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2555.
- _____. แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556 ก.
- _____. การประเมินหลักสูตรวิชาชีพสำหรับโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ พุทธศักราช 2555 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556 ข.

- สมานจิตร สุคนธ์ทรัพย์. แนวความคิดเกี่ยวกับการวางแผนและการบริหารการศึกษา, เอกสารการสอนชุดวิชาการวางแผนพัฒนาโรงเรียน (หน่วยที่ 1-7, หน้า 9). กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์, 2543.
- สละ คณาฤทธิ์. การประเมินตัวบ่งชี้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สถาบันราชภัฏเทพสตรี, 2545.
- สามัญศึกษา, กรม. รูปแบบการจัดการศึกษาสงเคราะห์. อ้างถึงใน โอภาส มะลิวัลย์ (2544) การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการจัดการเรียนการสอนกลุ่มวิชาอาชีพ ในโรงเรียนสังกัดกองการศึกษาสงเคราะห์ กรมสามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์ ปริญญา มหาบัณฑิต สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2535.
- สายัณ โยริยะ. การจัดหลักสูตรและการสอนวิชาอาชีพในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ เชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544.
- สืบสกุล แสงธำรง. สภาพปัญหาการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ในสังกัดกรมอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2548.
- สุธาทิพย์ ชลประทีน. การประเมินผลการใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภท วิชาเกษตรกรรม ศึกษาเฉพาะกรณี วิทยาลัยเกษตรกรรมกลุ่มภาคเหนือ สังกัดกรมอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2546.
- สุภาวดี นุกุลเสาวลักษณ์. การประเมินโครงการโรงเรียนสีขาวในวิทยาลัยเทคนิคและวิทยาลัย อาชีวศึกษา เขตการศึกษา 7. การค้นคว้าแบบอิสระ, 2545.
- สุวริย์ ศิริ โภคาภิรมย์. การวิจัยทางการศึกษา. ลพบุรี: สถาบันราชภัฏเทพสตรี, 2546.
- สุวิมล ว่องวานิช. รายงานการวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินผลภายในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: วี.ที.ซี.คอมมิวนิเคชั่น, 2545.
- Bardo, J.W., & Hartman. **J.J. Urban sociology: A systematic introduction.** U.S.A.: F.E. Peacock, 1982.
- Brown, D.J. **Decentralization and school-based management.** London: Falmer, 1990.
- Good, Carter V. **Dictionary of education.** New York: McGraw – Hill, 1982.

- Hauser, D.J. **Comparison of different model for organizational analysis**
In organizational assessment perspective on the measurement of
organizational behavior and the quality of work life. New York: John
 Wiley & Sons, 1983.
- Joyce, B., & Weil, M. **ZModels of teacher** (2nd ed.). New Delhi: Prentice-Hall of India, 1985.
- Keeves. **Models of Educational.** New York: Harper & Row, 1988.
- Longman dictionary of contemporary English.** England: Clays, 1987.
- Nadler, D.A. **Role of models in organizational assessment: In Lawler, E.F., & Seashore, S.E.**
(eds). organizational behavior and the quality of work life. New York:
 John Wiley & Sons, 1985.
- Neave, G. **Government and higher education relationships across three continents:**
The winds of change. Oxford, England: Published for the IAU Press, 1994.
- Phillips, Concetta Tina. **A descriptive analysis of marketing in continuing higher**
education. retrieved July 9, 2004, from
<http://www.lib.umi.com/dissertation/citations>, 2003.
- Robbins, S.P. **Organizational behavior: Concepts. Controversies and application.**
(3rd). Englewood Cliff. N.J. Prentice-Hall, 1986.
- Ross, M. G. **The University the anatomy of academic.** New York: McGraw-Hill, 1987.
- Stoner, A.F., & Wenkel, C. **Management (3rd).** New Delhi: Prentice-Hall Privated, 1986.
- Tosi, H.L., & Carrol, S.J. **Management.** New York: John Wiley & Sons, 1986.
- Yao. Working effectively with Asian immigrant parents, **Phi delta Kappan.** 70(3),
 223-225, 1988.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ภาคผนวก ก

แบบสอบถาม

แบบสอบถามความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำสำหรับเด็กด้อยโอกาส ในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลระดับความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำสำหรับเด็กด้อยโอกาส

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ 1. ชาย 2. หญิง

2. วุฒิการศึกษา

1. ต่ำกว่าปริญญาตรี 2. ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
3. ปริญญาโทหรือเทียบเท่า 4. สูงกว่าปริญญาโท

3. ประสบการณ์ในการประกอบวิชาชีพ

1. 1-5 ปี 2. 6-10 ปี
3. 11-15 ปี 4. มากกว่า 15 ปี

4. ตำแหน่งหน้าที่งานในปัจจุบัน

1. ผู้อำนวยการโรงเรียน 2. รองผู้อำนวยการโรงเรียน
3. หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 4. ครูผู้สอน

ตอนที่ 2 ข้อมูลระดับความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ

สำหรับเด็กด้อยโอกาส

ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความเหมาะสมที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านที่มีต่อการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำสำหรับเด็กด้อยโอกาส โดยกำหนดระดับความเหมาะสม ดังนี้

5	หมายถึง	มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความเหมาะสม ในระดับมาก
3	หมายถึง	มีความเหมาะสม ในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีความเหมาะสม ในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีความเหมาะสม ในระดับน้อยที่สุด

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม					ข้อคิดเห็น
	5	4	3	2	1	
1. การจัดการวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ						
1.1 กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม (KPA)						
1.1.1 ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพเกษตรกรรม						
1.1.2 ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน						
1.1.3 ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์						
1.1.4 ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน						
1.1.5 การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ						
1.1.6 การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน						
1.1.7 กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน						
1.1.8 การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพเกษตรกรรม						
1.1.9 การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล						
1.1.10 ความภาคภูมิใจต่ออาชีพเกษตรกรรม						
1.2 กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม (KPA)						
1.2.1 ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพอุตสาหกรรม						
1.2.2 ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน						
1.2.3 ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์						

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม					ข้อคิดเห็น
	5	4	3	2	1	
1.2 กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม (KPA)						
1.2.4 ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน						
1.2.5 การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ						
1.2.6 การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน						
1.2.7 กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน						
1.2.8 การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพอุตสาหกรรม						
1.2.9 การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล						
1.2.10 ความภาคภูมิใจต่ออาชีพอุตสาหกรรม						
1.3 กลุ่มงานอาชีพคหกรรม (KPA)						
1.3.1 ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพคหกรรม						
1.3.2 ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน						
1.3.3 ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์						
1.3.4 ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน						
1.3.5 การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ						
1.3.6 การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน						
1.3.7 กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน						
1.3.8 การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพคหกรรม						
1.3.9 การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล						
1.3.10 ความภาคภูมิใจต่ออาชีพคหกรรม						

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม					ข้อคิดเห็น
	5	4	3	2	1	
1.4 กลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์ (KPA)						
1.4.1 ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพคอมพิวเตอร์						
1.4.2 ความรู้เกี่ยวกับการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์						
1.4.3 ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้โปรแกรมการออกแบบชิ้นงาน						
1.4.4 ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน						
1.4.5 การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ						
1.4.6 การใช้โปรแกรมอย่างถูกต้องตามขั้นตอน						
1.4.7 กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน						
1.4.8 การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพคอมพิวเตอร์						
1.4.9 การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล						
1.4.10 ความภาคภูมิใจต่ออาชีพคอมพิวเตอร์						
1.5 กลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชยกรรม (KPA)						
1.5.1 ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชยกรรม						
1.5.2 ความรู้เกี่ยวกับการการออกแบบชิ้นงาน การให้บริการ และการพาณิชยกรรม						
1.5.3 ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือช่างบริการ และพาณิชยกรรม						
1.5.4 ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน						
1.5.5 การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ						
1.5.6 การใช้กระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ ถูกต้องตามขั้นตอน						
1.5.7 กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน						
1.5.8 การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ						

คิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย์						
รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม					ข้อคิดเห็น
	5	4	3	2	1	
1.5 กลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย์ (KPA)						
1.5.9 การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล						
1.5.10 ความภาคภูมิใจต่ออาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย์						
2. การจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี						
2.1 กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม (KPA)						
2.1.1 ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพเกษตรกรรม						
2.1.2 ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน						
2.1.3 ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์						
2.1.4 ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็น ขั้นตอน						
2.1.5 การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ						
2.1.6 การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน						
2.1.7 กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน						
2.1.8 การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ เกษตรกรรม						
2.1.9 การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล						
2.1.10 ความภาคภูมิใจต่ออาชีพเกษตรกรรม						
2.2 กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม (KPA)						
2.2.1 ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพอุตสาหกรรม						
2.2.2 ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน						
2.2.3 ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์						
2.2.4 ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็น ขั้นตอน						
2.2.5 การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ						
2.2.6 การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน						
2.2.7 กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน						
2.2.8 การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ						

อุตสาหกรรม						
รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม					ข้อคิดเห็น
	5	4	3	2	1	
2.2 กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม (KPA)						
2.2.9 การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล						
2.2.10 ความภาคภูมิใจต่ออาชีพอุตสาหกรรม						
2.3 กลุ่มงานอาชีพคหกรรม (KPA)						
2.3.1 ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพคหกรรม						
2.3.2 ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน						
2.3.3 ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์						
2.3.4 ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน						
2.3.5 การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ						
2.3.6 การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน						
2.3.7 กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน						
2.3.8 การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพคหกรรม						
2.3.9 การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล						
2.3.10 ความภาคภูมิใจต่ออาชีพคหกรรม						
2.4 กลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์ (KPA)						
2.4.1 ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพคอมพิวเตอร์						
2.4.2 ความรู้เกี่ยวกับการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์						
2.4.3 ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้โปรแกรมการออกแบบชิ้นงาน						
2.4.4 ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน						
2.4.5 การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ						
2.4.6 การใช้โปรแกรมอย่างถูกต้องตามขั้นตอน						
2.4.7 กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน						
2.4.8 การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพคอมพิวเตอร์						

2.4.9 การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล						
รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม					ข้อคิดเห็น
	5	4	3	2	1	
2.4 กลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์ (KPA)						
2.4.10 ความภาคภูมิใจต่ออาชีพคอมพิวเตอร์						
2.5 กลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย (KPA)						
2.5.1 ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย						
2.5.2 ความรู้เกี่ยวกับการการออกแบบชิ้นงาน การให้บริการ และการพาณิชย						
2.5.3 ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือบริการ และพาณิชย						
2.5.4 ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน						
2.5.5 การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ						
2.5.6 การใช้กระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ ถูกต้องตามขั้นตอน						
2.5.7 กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน						
2.5.8 การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ คิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย						
2.5.9 การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล						
2.5.10 ความภาคภูมิใจต่ออาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย						
3. การจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตร วิชาชีพ (ปวช.)						
3.1 กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม (KPA)						
3.1.1 ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพเกษตรกรรม						
3.1.2 ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน						
3.1.3 ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์						
3.1.4 ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน						

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม					ข้อคิดเห็น
	5	4	3	2	1	
3.1 กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม (KPA)						
3.1.5 การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ						
3.1.6 การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน						
3.1.7 กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน						
3.1.8 การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพเกษตรกรรม						
3.1.9 การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล						
3.1.10 ความภาคภูมิใจต่ออาชีพเกษตรกรรม						
3.2 กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม (KPA)						
3.2.1 ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพอุตสาหกรรม						
3.2.2 ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน						
3.2.3 ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์						
3.2.4 ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน						
3.2.5 การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ						
3.2.6 การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน						
3.2.7 กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน						
3.2.8 การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพอุตสาหกรรม						
3.2.9 การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล						
3.2.10 ความภาคภูมิใจต่ออาชีพอุตสาหกรรม						
3.3 กลุ่มงานอาชีพคหกรรม (KPA)						
3.3.1 ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพคหกรรม						
3.3.2 ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน						
3.3.3 ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์						
3.3.4 ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน						
3.3.5 การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ						
3.3.6 การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน						

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม					ข้อคิดเห็น
	5	4	3	2	1	
3.3 กลุ่มงานอาชีพคหกรรม (KPA)						
3.3.7 กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน						
3.3.8 การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพคหกรรม						
3.3.9 การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล						
3.3.10 ความภาคภูมิใจต่ออาชีพคหกรรม						
3.4 กลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์ (KPA)						
3.4.1 ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพคอมพิวเตอร์						
3.4.2 ความรู้เกี่ยวกับการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์						
3.4.3 ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้โปรแกรมการออกแบบชิ้นงาน						
3.4.4 ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน						
3.4.5 การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ						
3.4.6 การใช้โปรแกรมอย่างถูกต้องตามขั้นตอน						
3.4.7 กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน						
3.4.8 การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพคอมพิวเตอร์						
3.4.9 การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล						
3.4.10 ความภาคภูมิใจต่ออาชีพคอมพิวเตอร์						
3.5 กลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย (KPA)						
3.5.1 ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย						
3.5.2 ความรู้เกี่ยวกับการการออกแบบชิ้นงาน การให้บริการ และการพาณิชย						
3.5.3 ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือบริการ และพาณิชย						
3.5.4 ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน						

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม					ข้อคิดเห็น
	5	4	3	2	1	
3.5 กลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย์ (KPA)						
3.5.5 การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ						
3.5.6 การใช้กระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ ถูกต้องตามขั้นตอน						
3.5.7 กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน						
3.5.8 การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ คิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย์						
3.5.9 การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล						
3.5.10 ความภาคภูมิใจต่ออาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย์						
4. การจัดการศึกษารายวิชาอาชีพระยะสั้น						
4.1 กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม (KPA)						
4.1.1 ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพเกษตรกรรม						
4.1.2 ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน						
4.1.3 ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์						
4.1.4 ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็น ขั้นตอน						
4.1.5 การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ						
4.1.6 การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน						
4.1.7 กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน						
4.1.8 การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ เกษตรกรรม						
4.1.9 การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล						
4.1.10 ความภาคภูมิใจต่ออาชีพเกษตรกรรม						
4.2 กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม (KPA)						
4.2.1 ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพอุตสาหกรรม						
4.2.2 ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน						
4.2.3 ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์						

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม					ข้อคิดเห็น
	5	4	3	2	1	
4.2 กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม (KPA)						
4.2.4 ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน						
4.2.5 การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ						
4.2.6 การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน						
4.2.7 กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน						
4.2.8 การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพอุตสาหกรรม						
4.2.9 การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล						
4.2.10 ความภาคภูมิใจต่ออาชีพอุตสาหกรรม						
4.3 กลุ่มงานอาชีพคหกรรม (KPA)						
4.3.1 ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพคหกรรม						
4.3.2 ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบชิ้นงาน						
4.3.3 ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์						
4.3.4 ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน						
4.3.5 การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ						
4.3.6 การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างถูกต้องตามขั้นตอน						
4.3.7 กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน						
4.3.8 การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพคหกรรม						
4.3.9 การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล						
4.3.10 ความภาคภูมิใจต่ออาชีพคหกรรม						
4.4 กลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์ (KPA)						
4.4.1 ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพคอมพิวเตอร์						
4.4.2 ความรู้เกี่ยวกับการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์						
4.4.3 ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้โปรแกรมการออกแบบชิ้นงาน						

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม					ข้อคิดเห็น
	5	4	3	2	1	
4.4 กลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์ (KPA)						
4.4.4 ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน						
4.4.5 การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ						
4.4.6 การใช้โปรแกรมอย่างถูกต้องตามขั้นตอน						
4.4.7 กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน						
4.4.8 การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพคอมพิวเตอร์						
4.4.9 การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล						
4.4.10 ความภาคภูมิใจต่ออาชีพคอมพิวเตอร์						
4.5 กลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย (KPA)						
4.5.1 ความรู้เกี่ยวกับงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย						
4.5.2 ความรู้เกี่ยวกับการการออกแบบชิ้นงาน การให้บริการ และการพาณิชย						
4.5.3 ความรู้เกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือการบริการ และพาณิชย						
4.5.4 ความรู้ในการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน						
4.5.5 การวางแผนกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ						
4.5.6 การใช้กระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ ถูกต้องตามขั้นตอน						
4.5.7 กระบวนการทำงานกลุ่มอย่างเป็นขั้นตอน						
4.5.8 การเห็นคุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย						
4.5.9 การส่งเสริมความสามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูล						
4.5.10 ความภาคภูมิใจต่ออาชีพ คิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย						

ภาคผนวก ข

รูปแบบจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ

โรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาเพื่อเด็กและเยาวชนของประเทศให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งการศึกษาที่มีคุณภาพนั้น มิใช่มุ่งที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงคุณภาพในมิติ “การศึกษาเพื่อการมีงานทำ” โดยได้พัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำของโรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ซึ่งประกอบด้วย 4 รูปแบบ คือ การจัดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ การจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี การจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพพระยะสั้น (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556 ก : 6-21)

1. การจัดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ โดยการจัดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ เป็นวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้านอาชีพ โดยการเพิ่มเติมนายวิชาด้านอาชีพในสาระเพิ่มเติมตามระดับชั้น ในโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสามารถจัดได้หลากหลายวิชาตามความพร้อมของสถานศึกษา และความสนใจของผู้เรียน

ซึ่งมีแนวทางการปรับหลักสูตร ขั้นตอนการดำเนินการและการประเมินผล ดังนี้

1.1 การปรับหลักสูตร

1.1.1 โครงสร้างเวลาเรียน

การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ โดยการจัดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาปกติ ในโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา ตามระดับชั้นที่เปิดสอน โดยเพิ่มเติมในส่วนของสาระเพิ่มเติม ดังนี้

- ระดับประถมศึกษา ปีละไม่น้อยกว่า 40 ชั่วโมง
- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ปีละไม่น้อยกว่า 200 ชั่วโมง
- ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (3 ปี) ไม่น้อยกว่า 1,600 ชั่วโมง

แผนภาพที่ ข-1 โครงสร้างเวลาเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

กลุ่มสาระการเรียนรู้/ กิจกรรม	เวลาเรียน									
	ระดับประถมศึกษา						ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น			ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย
	ป. 1	ป. 2	ป. 3	ป. 4	ป. 5	ป. 6	ม. 1	ม. 2	ม. 3	ม. 4-6
กลุ่มสาระการเรียนรู้										
ภาษาไทย	200	200	200	160	160	160	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
คณิตศาสตร์	200	200	200	160	160	160	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
วิทยาศาสตร์	80	80	80	80	80	80	120 3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	80	80	80	80	80	80	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
ประวัติศาสตร์	40	40	40	40	40	40	40 (1 นก.)	40 (1 นก.)	40 (1 นก.)	80 (2 นก.)
สุขศึกษาและพลศึกษา	80	80	80	80	80	80	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	120 (3 นก.)
ศิลปะ	80	80	80	80	80	80	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	120 (3 นก.)
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	40	40	40	80	80	80	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	80 (2 นก.)	120 (3 นก.)
ภาษาต่างประเทศ	40	40	40	80	80	80	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	120 (3 นก.)	240 (6 นก.)
รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	840	840	840	840	840	840	880	880	880	1,400
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	120	120	120	120	120	120	120	120	120	360
รายวิชา / กิจกรรมที่สถานศึกษา จัดเพิ่มเติม ตามความพร้อม และจุดเน้น	ปีละไม่น้อยกว่า 40 ชั่วโมง						ปีละไม่น้อยกว่า 200 ชั่วโมง			ไม่น้อยกว่า 1,600 ชั่วโมง
รวมเวลาเรียนทั้งหมด	ไม่น้อยกว่า 1,000 ชั่วโมง/ปี						ไม่น้อยกว่า 1,200 ชั่วโมง/ปี			รวม 3 ปี ไม่น้อยกว่า 3,600 ชั่วโมง

ที่มา: (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556 ก, หน้า 16)

1.1.2 เกณฑ์การจบหลักสูตรและการเทียบโอน

1.1.2.1 เกณฑ์การจบหลักสูตร

เป็นไปตามเกณฑ์ของระเบียบการวัดผลและประเมินผล ตามหลักสูตรสถานศึกษาดังนี้

(1) เวลาเรียน : ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียนทั้งหมด

(2) คุณภาพผู้เรียน : ผู้เรียนจะต้องได้รับการประเมินคุณภาพ ที่สอดคล้องสัมพันธ์กับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของหลักสูตรสถานศึกษา

(3) มิติของการประเมิน : ผู้เรียนควรได้รับการประเมินและตัดสินผล ครอบคลุมทั้งในด้านวิชาการ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

ในการพิจารณาเลื่อนชั้น ถ้าผู้เรียนมีข้อบกพร่องเล็กน้อยสามารถพัฒนาและสอนซ่อมเสริมได้ให้อยู่ในดุลพินิจของสถานศึกษาที่จะพิจารณาผ่อนผันให้เลื่อนชั้นได้ แต่หากผู้เรียนไม่ผ่านการประเมินรายวิชา/กลุ่มประสบการณ์ จำนวนมากและมีแนวโน้มว่าจะเป็นปัญหาต่อการเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้น อาจแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาให้เรียนซ้ำชั้นได้ ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงวุฒิภาวะ และความรู้ความสามารถและประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับเป็นสำคัญ

1.1.2.2 การเทียบโอน

เป็นไปตามเกณฑ์ของระเบียบการวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรสถานศึกษา

1.1.3 การเทียบโอนผลการเรียน

สถานศึกษาสามารถเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียนจากสถานศึกษาได้ในกรณีต่าง ๆ ได้แก่ การย้ายสถานศึกษา การเปลี่ยนรูปแบบการศึกษา การย้ายหลักสูตร การละทิ้งการศึกษา และการขอกลับเข้ารับการศึกษาต่อ การศึกษาจากต่างประเทศและขอเข้าศึกษาต่อในประเทศ นอกจากนี้ยังสามารถเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์จากแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ เช่น สถานประกอบการ สถาบันทางศาสนา สถาบันการฝึกอบรมอาชีพ การจัดการศึกษาโดยครอบครัว เป็นต้น

การเทียบโอนผลการเรียนควรดำเนินการในช่วงก่อนเปิดภาคเรียนแรก หรือต้นภาคเรียนแรกที่สถานศึกษารับผู้ขอเทียบโอนเป็นผู้เรียน ทั้งนี้ผู้เรียนที่ได้รับการเทียบโอนผลการเรียนต้องศึกษาต่อเนื่องในสถานศึกษาที่รับเทียบโอนอย่างน้อย 1 ภาคเรียน โดยสถานศึกษาที่รับเทียบโอน ควรกำหนดรายวิชา จำนวนหน่วยกิตที่จะรับเทียบโอนตามความเหมาะสม

1.2 ขั้นตอนการดำเนินงานของสถานศึกษา

1.2.1 ชั้นเตรียมการ

1.2.1.1 สำรวจและวิเคราะห์ความพร้อมของสถานศึกษา

1.2.1.2 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ โดยการจัดรายวิชาเพิ่มเติมในแผนการเรียนวิชาต่าง ๆ

1.2.1.3 ประชาสัมพันธ์ แนะนำทำความเข้าใจกับนักเรียน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง

1.2.2 ชั้นดำเนินการ

1.2.2.1 สำรวจความสนใจ ความต้องการ และวัดความถนัดของผู้เรียน

1.2.2.2 ลงทะเบียนเรียน

1.2.2.3 ดำเนินการจัดการเรียนรู้

1.2.2.4 นิเทศ กำกับติดตามการจัดการเรียนรู้

1.2.3 ชั้นประเมินผลและรายงานผล

1.2.3.1 ประเมินผลระหว่างและหลังการดำเนินการตามแนวทางการจัดการศึกษา เพื่อการมีงานทำ

1.2.3.2 สรุปและรายงานผล

1.2.3.3 นำผลการประเมินมาวิเคราะห์ปรับปรุงพัฒนาในการจัดการเรียนรู้

ต่อไป

1.3 หลักเกณฑ์ในการเปิดสอน

1.3.1 การรับสมัคร/หลักฐาน/คุณสมบัติ

1.3.1.1 ประกาศ ประชาสัมพันธ์แจ้งให้นักเรียนและผู้ปกครองทราบ

1.3.1.2 ผู้เรียนศึกษารายละเอียดและวัตถุประสงค์ของหลักสูตรนั้นๆ ให้

เข้าใจ

1.3.1.3 เป็นไปตามระเบียบการรับสมัครนักเรียนของแต่ละโรงเรียน

1.3.2 วิธีการจัดการเรียนการสอน

1.3.2.1 จัดการเรียนการสอนตามโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาและจัดรายวิชาเพิ่มเติมให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

1.3.2.2 จัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการฝึกทักษะพื้นฐานในงานอาชีพให้นักเรียนเพื่อสามารถนำไปต่อยอดในสถานประกอบการ

1.3.2.3 จัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่สำคัญและคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ ตามหลักสูตร

1.3.2.4 นิเทศ กำกับ ติดตาม

1.3.2.5 วัดผล ประเมินผล

1.3.2.6 นำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ สรุปผลเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในปี

ต่อไป

1.4 บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง

1.4.1 บทบาทของผู้บริหาร

1.4.1.1 วิเคราะห์นโยบายและบริบทที่เกี่ยวข้อง

1.4.1.2 ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.4.1.3 นิเทศ กำกับ ติดตามการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

1.4.2 บทบาทของครูผู้สอน

1.4.2.1 ศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผน การจัดการเรียนรู้ที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียน

1.4.2.2 กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ด้านความรู้และทักษะ กระบวนการที่เป็นความคิดรวบยอด หลักการและความสัมพันธ์ รวมทั้งคุณลักษณะอันพึงประสงค์

1.4.2.3 ออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง เพื่อนำผู้เรียน ไปสู่เป้าหมาย

1.4.2.4 จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้

1.4.2.5 จัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสม มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

1.4.2.6 ประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชา และระดับพัฒนาการของผู้เรียน

1.4.2.7 วิเคราะห์ผลการประเมินมาใช้ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของตนเอง

1.4.3 บทบาทของนักเรียน

1.4.3.1 ปฏิบัติตามระเบียบของสถานศึกษา

1.4.3.2 มาเรียนตามเวลาที่กำหนด อย่างสม่ำเสมอ การหยุดเรียนด้วยสาเหตุใดก็ตามจะต้องปฏิบัติตามระเบียบการลา

1.4.3.3 มีความขยันหมั่นเพียร

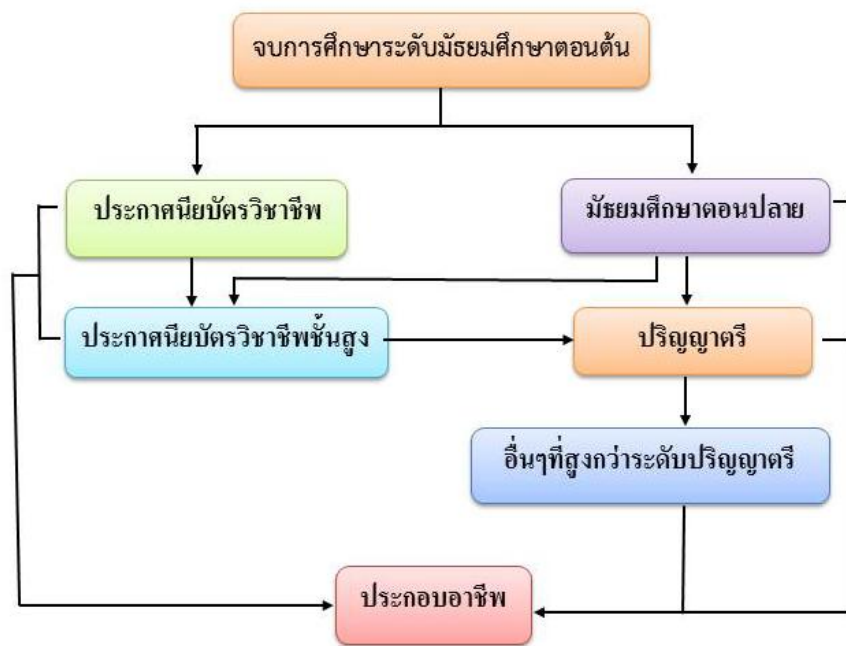
1.4.3.4 หมั่นศึกษา ค้นคว้าความรู้ เพิ่มเติมด้วยตนเองอยู่เสมอ

1.4.3.5 ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

- 1.4.3.6 อนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของไทย
- 1.4.3.7 ต้องรักษาความสามัคคีในหมู่คณะ
- 1.4.4 บทบาทของสถานประกอบการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - 1.4.4.1 ร่วมวางแผนการจัดประสบการณ์ด้านอาชีพที่เกี่ยวข้อง
 - 1.4.4.2 ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้และประเมินผล
 - 1.4.4.3 สนับสนุนทรัพยากร แหล่งเรียนรู้ บุคลากร ฯลฯ
- 1.5 แนวทางการส่งต่อนักเรียน
 - 1.5.1 สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อศึกษาถึงแนวทางการส่งต่อนักเรียนเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น โดยประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - 1.5.2 สร้างเครือข่ายการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น หรือสถานประกอบการ
 - 1.5.3 ดำเนินการประสานกับสถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งนักเรียนเข้าศึกษาต่อ
 - 1.5.4 จัดทำข้อมูลการส่งต่อ /ประวัติ เพื่อช่วยเหลือผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
- 1.6 การนิเทศ กำกับติดตาม
 - 1.6.1 จัดทำแฟ้มประวัตินักเรียนที่เข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น หรือเข้าทำงานในสถานประกอบการ
 - 1.6.2 ติดตามผลหลังจากจบการศึกษาจากผู้ปกครองหรือตัวนักเรียน
 - 1.6.3 ฝ่ายวิชาการ แนะนำ ประสานงานกับสถานศึกษาหรือสถานประกอบการ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาต่อหรือการทำงานของนักเรียน และนำนักเรียนศึกษาดูงาน
 - 1.6.4 อำนวยความสะดวกสื่อเทคโนโลยีและบริการทางการศึกษา เช่น ล่ามภาษามือ
 - 1.6.5 จัดทำบันทึกข้อมูลเป็นรายบุคคล เพื่อนิเทศติดตาม ให้คำปรึกษาและร่วมแก้ปัญหานักเรียนทั้งในการศึกษาต่อ หรือการประกอบอาชีพในสถานประกอบการ
- 1.7 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงาน
 - 1.7.1 ผู้บริหาร ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง เห็นความสำคัญ ให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ
 - 1.7.2 งบประมาณ เครื่องมือ วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
มีอย่างเพียงพอ
 - 1.7.3 สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
 - 1.7.4 การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล
- 1.8 การวัดประเมินผลคุณภาพผู้เรียน

เมื่อนักเรียนเรียนจบในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สามารถเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือการศึกษาศาษาอาชีพในสถาบันการศึกษาที่สูงขึ้น ทั้งสถาบันการศึกษาของรัฐและเอกชน หรือประกอบอาชีพ ดังแผนภาพที่ 21

แผนภาพที่ ๒-2 แสดงแนวทางการศึกษาต่อ/ประกอบอาชีพ

ที่มา : (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556 ก, หน้า 21)

2. การจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ในรูปแบบทวิภาคี เป็นวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้านอาชีพ ที่เพิ่มรายวิชาชีพในสาระเพิ่มเติมในระดับมัธยมศึกษาและปรับสัดส่วนเวลาเรียน ให้ภาคปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี ทั้งนี้ให้จัดทำข้อตกลงกับสถานประกอบการเกี่ยวกับการฝึกประสบการณ์การเรียนรู้และการทำงานด้านอาชีพ มีแนวทางการปรับหลักสูตร ขั้นตอนการดำเนินการและการประเมินผลดังนี้ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556 ก : 22-30)

2.1 การปรับหลักสูตร

2.1.1 โครงสร้างเวลาเรียน

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ในรูปแบบทวิภาคีใช้โครงสร้างเวลาเรียนของหลักสูตรสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยเพิ่มรายวิชาชีพในหลักสูตรศัทยภาพ (สาระเพิ่มเติม) ในระดับมัธยมศึกษา ตามความพร้อมของสถานศึกษาและความต้องการของนักเรียน รวมทั้งปรับกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ในสาระที่เกี่ยวกับวิชาชีพให้นักเรียนได้รับการฝึกประสบการณ์จากสถานประกอบการโดยตรง และปรับสัดส่วนเวลาเรียนภาคปฏิบัติให้มากกว่าภาคทฤษฎี โดยมีรายละเอียดดังนี้

ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีเวลาเรียนในสาระเพิ่มเติม ไม่น้อยกว่า 200 ชั่วโมงต่อปี

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีเวลาเรียนในสาระเพิ่มเติม ไม่น้อยกว่า 1,600 ชั่วโมง

2.1.2 เกณฑ์การจบหลักสูตรและเทียบโอน

2.1.2.1 เกณฑ์การจบหลักสูตร

1) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

(1) ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติมไม่น้อยกว่า 81 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 66 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมตามที่สถานศึกษากำหนด

(2) ผู้เรียนต้องได้หน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 77 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 66 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมไม่น้อยกว่า 11 หน่วยกิต

(3) ผู้เรียนมีผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

(4) ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

(5) ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์ การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

(6) ผู้เรียนมีผลการประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ในระดับผ่านเกณฑ์ การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

2) ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

(1) ผู้เรียนเรียนรายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติมไม่น้อยกว่า 81 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 41 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมตามที่สถานศึกษากำหนด

(2) ผู้เรียนต้องได้หน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 77 หน่วยกิต โดยเป็นรายวิชาพื้นฐาน 41 หน่วยกิต และรายวิชาเพิ่มเติมไม่น้อยกว่า 36 หน่วยกิต

(3) ผู้เรียนมีผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

(4) ผู้เรียนมีผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

(5) ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

(6) ผู้เรียนมีผลการประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ในระดับผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนด

สำหรับ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเกณฑ์การจบหลักสูตรให้เพิ่มการประเมินกิจกรรมทักษะการดำรงชีวิต และมีผลการประเมินผ่านเกณฑ์การประเมินตามที่สถานศึกษากำหนดและ โรงเรียนที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญาเกณฑ์การจบหลักสูตรให้เป็นไปตามเกณฑ์การจบหลักสูตรของการจัดการเรียนการสอนของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

2.1.2.2 การเทียบโอน

สถานศึกษาสามารถเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียนจากสถานศึกษาได้ในกรณีต่าง ๆ ได้แก่ การย้ายสถานศึกษา การเปลี่ยนรูปแบบการศึกษา การย้ายหลักสูตร การละทิ้งการศึกษาและการขอกลับเข้ารับการศึกษาต่อ การศึกษาจากต่างประเทศและขอเข้าศึกษาต่อในประเทศ นอกจากนี้ ยังสามารถเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์จากแหล่งการเรียนรู้อื่นๆ เช่น สถานประกอบการ สถาบันทางศาสนา สถาบันการฝึกอบรมอาชีพ การจัดการศึกษาโดยครอบครัว เป็นต้น

การเทียบโอนผลการเรียนควรดำเนินการในช่วงก่อนเปิดภาคเรียนแรกหรือต้นภาคเรียนแรกที่สถานศึกษารับผู้ขอเทียบโอนเป็นผู้เรียน ทั้งนี้ผู้เรียนที่ได้รับการเทียบโอนผลการเรียนต้องศึกษาต่อเนื่องในสถานศึกษาที่รับเทียบโอนอย่างน้อย 1 ภาคเรียน โดยสถานศึกษาที่รับการเทียบโอนควรกำหนดรายวิชา จำนวนหน่วยกิตที่จะรับเทียบโอนตามความเหมาะสม การพิจารณาการเทียบโอน

1) วิธีปฏิบัติในการจัดเข้าชั้นเรียน

1.1) การเทียบโอนจากการศึกษาในระบบเข้าสู่การศึกษา

ในระบบ

1.1.1) เทียบโอนรายวิชา/สาระ/กิจกรรมที่ผ่านการตัดสิน

ผลการเรียน

จากสถานศึกษาเดิมได้ทั้งหมดและจัดเข้าชั้นเรียนต่อเนื่องจากที่เรียนอยู่เดิม เช่น จบ มัธยมศึกษาปีที่ 1 จัดเข้าเรียน มัธยมศึกษาปีที่ 2 สถานศึกษาอาจประเมินบางรายวิชาที่จำเป็นเพื่อการตรวจสอบความรู้พื้นฐาน

1.1.2) รายวิชา/สาระ/กิจกรรมที่ยังไม่ได้ตัดสินผลการเรียน

ให้ประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดหากไม่ผ่านตามเกณฑ์ให้ลงทะเบียนเรียนเพิ่มเติม

1.2) การเทียบโอนจากการศึกษานอกระบบเข้าสู่การศึกษาในระบบ(เทียบโอนหมวดวิชา/สาระ/กิจกรรมที่ผ่านการตัดสินผลการเรียนจากสถานศึกษาเดิม)

1.2.1) เรียนผ่านอย่างน้อย 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดให้เรียนปีที่ 2 ของระดับชั้นและลงทะเบียนเรียนต่อไปตามปกติ

1.2.2) เรียนผ่านอย่างน้อย 6 หมวดวิชาจัดให้เรียนปีที่ 6 ของระดับชั้นและลงทะเบียนเรียนต่อในรายวิชาที่จำเป็นต้องเรียนเพื่อให้ครบตามเกณฑ์การจบระดับชั้นตามหลักสูตรของสถานศึกษาใหม่ที่รับเข้าเรียน

1.3) การเทียบโอนจากการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเข้าสู่การศึกษาในระบบ

1.3.1) ให้นำผลการวัดและประเมินของเขตพื้นที่การศึกษา มาประกอบการพิจารณา

1.3.2) ให้สถานศึกษาประเมินความรู้ ทักษะประสบการณ์ เพื่อการจัดเข้าชั้นเรียน

1.4) การเทียบโอนจากการจัดการศึกษาโดยศูนย์การเรียน การศึกษาตามหลักสูตรระยะสั้นหลักสูตรเฉพาะประสบการณ์การทำงาน การฝึกอาชีพเข้าสู่การศึกษาในระบบ

พิจารณาความรู้ ทักษะประสบการณ์ที่ขอเทียบโอนว่าตรงกับรายวิชา/ สาระ/กิจกรรมใด จึงทำการประเมินหากปรากฏว่าชื่อไม่ตรงกับที่ปรากฏในโครงสร้างหลักสูตรให้กำหนดและบรรจุชื่อนั้นไว้ในหลักสูตร

2) จำนวนหน่วยกิต/หน่วยน้ำหนัก

2.1) การเทียบโอนจากการศึกษาในระบบเข้าสู่การศึกษาในระบบ พิจารณาเทียบโอนผลการเรียนได้จำนวนหน่วยกิตให้เป็นไปตามโครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษา ตามระเบียบการวัดและประเมินผล

2.2) การเทียบโอนจากการศึกษานอกระบบเข้าสู่การศึกษาในระบบ พิจารณาเทียบโอนผลการเรียนได้จำนวนหน่วยกิตให้เป็นไปตามโครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษา ตามระเบียบการวัดและประเมินผลสถานศึกษาใหม่

2.3) การเทียบโอนจากการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเข้าสู่การศึกษาในระบบจำนวนหน่วยกิตให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

3) การเทียบโอนจากการจัดการศึกษาโดยศูนย์การเรียนรู้ การศึกษาตามหลักสูตรระยะสั้น หลักสูตรเฉพาะประสบการณ์การทำงาน การฝึกอาชีพเข้าสู่การศึกษาในระบบ ให้จำนวนหน่วยของรายวิชา/สาระตามเกณฑ์ของสถานศึกษาใหม่

4) ผลการเรียนรู้ /ผลการประเมิน

4.1) การเทียบโอนจากการศึกษาในระบบเข้าสู่การศึกษาในระบบยอมรับผลการเรียนของสถานศึกษาเดิม

4.2) การเทียบโอนจากการศึกษานอกระบบเข้าสู่การศึกษาในระบบ ไม่ต้องให้ผลการเรียนในรายวิชา/สาระ/กิจกรรม ที่ได้จากการเทียบโอน

4.3) การเทียบโอนจากการจัดการศึกษาโดยครอบครัวเข้าสู่การศึกษาในระบบ ยอมรับผลการประเมินของเขตพื้นที่ มาเป็นส่วนประกอบในการพิจารณา

4.4) การเทียบโอนจากการจัดการศึกษาโดยศูนย์การเรียนรู้ การศึกษาตามหลักสูตรระยะสั้น หลักสูตรเฉพาะประสบการณ์การทำงาน การฝึกอาชีพเข้าสู่การศึกษาในระบบ ผลการประเมินความรู้ ทักษะประสบการณ์ให้เป็นไปตามที่สถานศึกษาใหม่ กำหนด

2.1.2.3 ผลการเรียนรู้ /ผลการประเมิน

1) การเทียบโอนจากการศึกษาในระบบเข้าสู่การศึกษาในระบบ

1.1) ไม่ต้องนำรายวิชาและผลการเรียนเดิมกรอกในใบแสดงผลการเรียนของสถานศึกษาใหม่ แต่ให้แนบใบแสดงผลการเรียนเดิมไว้กับใบแสดงผลการเรียนใหม่และบันทึกจำนวนหน่วยที่ได้รับการเทียบโอนตาม โครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษาเดิมไว้ในช่องหมายเหตุ

1.2) รายวิชา/สาระ/กิจกรรมที่ยังไม่ได้ตัดสินผลการเรียนและได้รับการประเมินให้นำผลการประเมินกรอกในช่องหมายเหตุ

2) การเทียบโอนจากการศึกษานอกระบบเข้าสู่การศึกษาในระบบ

ไม่ต้องนำหมวดวิชาและผลการเรียนเดิมกรอกในใบแสดงผลการเรียนของสถานศึกษาใหม่ แต่ให้แนบใบแสดงผลการเรียนเดิมไว้กับใบแสดงผลการเรียนใหม่และบันทึกจำนวนหน่วยที่ได้รับการเทียบโอนตาม โครงสร้างหลักสูตรของสถานศึกษาใหม่ไว้ในช่องหมายเหตุ

2.1.2.4 การคิดผลการเรียนเฉลี่ย

1) การเทียบโอนจากการศึกษาในระบบเข้าสู่การศึกษาในระบบ
การคิดผลการเรียนเฉลี่ยให้นำผลการเรียนและจำนวนหน่วยจาก
สถานศึกษาเดิมมาคิดรวมกับผลการเรียนและจำนวนหน่วยที่ได้จากการเรียนในสถานศึกษาใหม่และ
คิดผลการเรียนเฉลี่ยรวมตลอดระดับชั้น

2) การเทียบโอนจากการศึกษานอกระบบเข้าสู่การศึกษาในระบบ
การคิดผลการเรียนเฉลี่ยให้คิดจากรายวิชาที่มีจำนวนหน่วย
และระดับผลการเรียนที่ได้เรียนในสถานศึกษาใหม่

2.2 ขั้นตอนการดำเนินงานของสถานศึกษา

การดำเนินงานของสถานศึกษาจะแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ

2.2.1 ขั้นเตรียมการ

2.2.1.1 สำรวจความต้องการของตลาดแรงงาน ความพร้อมของ
สถานศึกษาและสถานประกอบการ และความสนใจของนักเรียน

2.2.1.2 ทำความตกลงระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ

2.2.1.3 จัดให้มีการประชุม วางแผน กำหนดแนวทางการประชาสัมพันธ์/การ
รับสมัคร /การส่งต่อที่ชัดเจน

2.2.1.4 สร้างความเข้าใจให้กับนักเรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง

2.2.1.5 จัดเตรียมความพร้อมนักเรียน ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

2.2.2 ขั้นดำเนินการ

2.2.2.1 ประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ
ในการกำหนดเป้าหมายการรับนักเรียน

2.2.2.2 ประสานงานระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการเพื่อดำเนินการ
รับสมัครการสอบคัดเลือกนักเรียน ให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการและสถาน
ประกอบการ

2.2.2.3 ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจให้กับนักเรียน ผู้ปกครอง และผู้
เกี่ยวข้อง

2.2.2.4 จัดบุคลากรเพื่อรับผิดชอบในการดูแล กำกับ ติดตามความก้าวหน้า
ของนักเรียนจากสถานศึกษาและสถานประกอบการ

2.2.2.5 เตรียมความพร้อมนักเรียนสู่สถานประกอบการ

2.2.2.6 ส่งต่อนักเรียนสู่สถานประกอบการดำเนินการฝึกประสบการณ์ในสถาน
ประกอบการ

2.2.2.7 ประเมินผลการปฏิบัติงานของนักเรียนเพื่อนำผลการประเมินมา
ประกอบการตัดสินผลการเรียน

2.2.3 ชั้นประเมินผล

2.2.3.1 ประเมินผลระหว่างและหลังการดำเนินการ

2.2.3.2 การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุง

และพัฒนา

2.2.3.3 เสนอแนวทางการแก้ปัญหาจากข้อค้นพบ

2.2.3.4 สรุปผลรายงานผล

งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงาน การใช้จ่ายงบประมาณขึ้นอยู่กับสถานศึกษา
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถานประกอบการเป็นผู้ตกลงร่วมกัน

2.3 หลักเกณฑ์ในการเปิดสอน

2.3.1 การรับสมัคร/หลักฐาน/คุณสมบัติ

2.3.1.1 การรับสมัคร

1) สถานประกอบการแจ้งจำนวนนักเรียนที่ต้องการรับให้สถานศึกษา

2) สถานศึกษาประกาศการรับสมัครนักเรียน

3) สถานศึกษาดำเนินการคัดเลือกและประกาศผล

4) ส่งต่อนักเรียนไปยังสถานศึกษาหรือสถานประกอบการ

2.3.1.2 หลักฐานเข้าฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการ

1) หนังสือรับรองการเป็นนักเรียน

2) สำเนาทะเบียนบ้าน (ผู้ปกครอง, ผู้สมัคร, ผู้รับรอง)

3) สำเนาบัตรประชาชน (ผู้ปกครอง, ผู้สมัคร, ผู้รับรอง)

4) ใบรับรองสถานะภาพเด็กด้อยโอกาสหรือสมุดทะเบียนคนพิการ

5) ใบรับรองแพทย์

6) รูปถ่าย

2.3.1.3 คุณสมบัติผู้เข้าเรียน

1) กำลังศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) มีความประพฤติเรียบร้อย

3) มีร่างกายแข็งแรงเหมาะสมในการเรียนการฝึกอาชีพในสาขาวิชาชีพ

ทราบ

- 4) ไม่เป็นโรคที่สังคมรังเกียจหรือติดยาเสพติด
- 5) เป็นผู้ผ่านการคัดเลือกจากสถานประกอบการให้เข้าเรียนได้หรือฝึกอาชีพได้
- 6) มีคุณสมบัติอื่นๆ ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการและตามที่สถานประกอบการต้องการ

2.3.2 วิธีการจัดการเรียนการสอน

- 2.3.2.1 สำรวจสถานประกอบการและแหล่งเรียนรู้
- 2.3.2.2 ประสานติดต่อทำข้อตกลงความร่วมมือต่อกัน
- 2.3.2.3 นำนักเรียนไปศึกษาดูงาน ฝึกปฏิบัติในแหล่งเรียนรู้ /สถานประกอบการ
- 2.3.2.4 จัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่สำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตร
- 2.3.2.5 นิเทศ กำกับ ติดตาม
- 2.3.2.6 วัดผล ประเมินผล
- 2.3.2.7 นำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ สรุปผลเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในปีต่อไป

2.4 บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง

- 2.4.1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา
- 2.4.1.1 ศึกษา วิเคราะห์ทิศทางการอาชีพในอนาคต
- 2.4.1.2 สำรวจความต้องการของตลาดแรงงาน และความสนใจของนักเรียน
- 2.4.1.3 จัดให้มีการประชุม วางแผน กำหนดแนวทางการดำเนินงาน
- ประชาสัมพันธ์/การรับสมัคร /การส่งต่อที่ชัดเจน

- 2.4.1.4 แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ กำกับ และติดตามการดำเนิน

โครงการ

- 2.4.1.5 ประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ
- 2.4.1.6 นิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงาน
- 2.4.1.7 ศึกษา วิเคราะห์สภาพปัญหาของการดำเนินงานและศึกษาความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

2.4.2 บทบาทของครู

- 2.4.2.1 ศึกษาหลักสูตร โครงสร้าง เกณฑ์การวัดและประเมินผลการเรียน การเทียบโอนและการจบหลักสูตร

- 2.4.2.2 จัดทำหลักสูตรในการฝึกอาชีพร่วมกับสถานประกอบการ
- 2.4.2.3 จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์และแหล่งเรียนรู้ในการประกอบอาชีพในสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องกับอาชีพในสถานประกอบการ
- 2.4.2.4 เตรียมความพร้อมและพัฒนาตนในอาชีพที่จะส่งนักเรียนเข้าสู่สถานประกอบการ
- 2.4.2.5 เตรียมความพร้อมนักเรียนเพื่อเข้าสู่สถานประกอบการ
- 2.4.2.6 จัดทำแบบประเมินผลการเรียน/การฝึกงานในสถานประกอบการ
- 2.4.2.7 ดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียน
- 2.4.2.8 รายงานผลการเรียนของนักเรียนให้กับสถานศึกษา
- 2.4.3 บทบาทของนักเรียน
 - 2.4.3.1 ปฏิบัติตามระเบียบของสถานศึกษา
 - 2.4.3.2 มาเรียนตามเวลาที่กำหนด อย่างสม่ำเสมอ การหยุดเรียนด้วยสาเหตุใดก็ตามจะต้องปฏิบัติตามระเบียบการลา
 - 2.4.3.3 มีความขยันหมั่นเพียร
 - 2.4.3.4 หมั่นศึกษา ค้นคว้าความรู้ เพิ่มเติมด้วยตนเองอยู่เสมอ
 - 2.4.3.5 ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
 - 2.4.3.6 อนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของไทย
 - 2.4.3.7 ต้องรักษาความสามัคคีในหมู่คณะ
- 2.4.4 บทบาทของสถานประกอบการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 - 2.4.4.1 เตรียมแนวทางในการฝึกประสบการณ์ของนักเรียน
 - 2.4.4.2 เตรียมความพร้อมสำหรับการรับนักเรียนเข้าฝึกประสบการณ์
 - 2.4.4.3 ให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานแก่นักเรียน
 - 2.4.4.4 ควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของนักเรียน
 - 2.4.4.5 ปรีกษาหรือกับครู เมื่อนักเรียนมีปัญหาและร่วมมือกับครูในการแก้ปัญหาของนักเรียน
 - 2.4.4.6 ประเมินผลการฝึกประสบการณ์ของนักเรียนในสถานประกอบการ
 - 2.4.4.7 ให้ความคิดและเสนอแนะเกี่ยวกับการฝึกงานของนักเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ
- 2.5 แนวทางการส่งต่อนักเรียน
 - 2.5.1 สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบในการส่งต่อนักเรียน

2.5.2 ดำเนินการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งต่อนักเรียนเข้าฝึก
ประสบการณ์

2.5.3 จัดทำข้อมูลการส่งต่อ /ประวัติ เพื่อช่วยเหลือผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

2.6 การนิเทศ กำกับ ติดตาม

2.6.1 การนิเทศ กำกับ ติดตามระดับสถานศึกษา

2.6.1.1 สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ กำกับ และติดตามการ
ดำเนิน โครงการ

2.6.1.2 ดำเนินการประสานงานกับนักเรียนที่ออกฝึกประสบการณ์ในสถาน
ประกอบการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนิน โครงการ

2.6.1.3 จัดทำข้อมูลผลจากการนิเทศ กำกับ และติดตามนักเรียนเป็น
รายบุคคล เพื่อช่วยเหลือผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

2.6.1.4 สรุปผลการดำเนินงานการนิเทศ กำกับ ติดตาม

2.6.2 การนิเทศ กำกับติดตามระดับหน่วยงานต้นสังกัด

2.6.2.1 แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ กำกับ และติดตามการดำเนิน
โครงการ

2.6.2.2 ดำเนินการประสานงานกับสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง เพื่อการนิเทศ
กำกับ ติดตามการดำเนิน โครงการ

2.6.2.3 จัดทำข้อมูลผลจากการนิเทศ กำกับ และติดตามการดำเนินการของ
สถานศึกษา เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาในกำกับอย่างต่อเนื่อง

2.6.2.4 สรุปผลการดำเนินงานการนิเทศและรายงานผลการนิเทศต่อ
สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.7 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน

2.7.1 สถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู นักเรียนและบุคลากร
ที่เกี่ยวข้องตระหนักและเห็นความสำคัญถึงการศึกษาคือต่อในระบบทวิภาคี

2.7.2 ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องให้การส่งเสริม สนับสนุน

2.7.3 หน่วยงานการศึกษาและสถานประกอบการ ให้ความร่วมมือในการส่งเสริม
สนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ

2.7.4 นักเรียนให้ความร่วมมือในการฝึกปฏิบัติวิชาชีพในสถานประกอบการ

2.7.5 กรณีนักเรียนมีความต้องการพิเศษ ควรจะมีระบบการสนับสนุนจาก
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ประจำจังหวัด สถานศึกษา สถาน
ประกอบการ เป็นต้น

2.8 การวัดประเมินผลคุณภาพผู้เรียน

2.8.1 นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในงานที่ปฏิบัติ

2.8.2 นักเรียนมีทักษะกระบวนการในการปฏิบัติงาน

2.8.3 นักเรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการทำงาน ดังนี้

2.8.3.1 มีความเข้าใจผู้อื่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

2.8.3.2 สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้

2.8.3.3 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2.8.3.4 มีความเข้าใจระบบการทำงานในสถานประกอบการ

2.8.3.5 มีบุคลิกภาพที่ดี เหมาะสมกับงานที่ทำ

2.8.3.6 มีความอดทน

2.8.3.7 มีความตรงต่อเวลา

2.8.3.8 มีความรับผิดชอบ

3. การจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เป็นวิธีการจัดประสบการณ์เรียนรู้ด้านอาชีพ โดยความร่วมมือของสถานศึกษา และสถานศึกษาแห่งอื่นที่จัดการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ซึ่งนักเรียนจะเรียนหมวดวิชาชีพตามหลักสูตรวิชาชีพจากสถานศึกษาแห่งอื่น และเรียนวิชาสามัญ ในสถานศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว ได้รับวุฒิการศึกษาจากสถานศึกษาและหรือวุฒิการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จากสถานศึกษาแห่งอื่น (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556 ก : 31-40)

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ในการเปิดสอนหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) มีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

3.1 การปรับหลักสูตร

การจัดการเรียนการสอน สถานศึกษาจะต้องดำเนินการโดยยึดหลักสูตร สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ซึ่งสถานศึกษาสามารถนำมาจัด การเรียนการสอน ได้ตามบริบทของโรงเรียน ใน 3 ลักษณะ ดังนี้

3.1.1 ลักษณะที่ 1 ลงทะเบียนเป็นนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จบแล้วได้วุฒิการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) คือ

3.1.1.1 รูปแบบที่ 1 บุคลากรจากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาไปสอนที่สถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.1.1.2 รูปแบบที่ 2 สถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งนักเรียนมาเรียนที่สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษา

ข้อจำกัดของการเปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ลักษณะที่ 1 คือ

1) สถานศึกษาต้องจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการ เพื่อนำนักเรียนไปเรียนที่สถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

2) สถานศึกษาต้องจัดระบบดูแลนักเรียน โดยจัดครูควบคุมดูแลนักเรียนที่ไปเรียนสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

3.1.2 ลักษณะที่ 2 ลงทะเบียนเป็นนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเรียนหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่เน้นวิชาชีพตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จบแล้วได้วุฒิมัธยมศึกษาตอนปลาย มี 2 รูปแบบ คือ

3.1.2.1 รูปแบบที่ 1 นักเรียนเรียนรายวิชาเพิ่มเติมจากรายวิชาชีพตามหลักสูตรประกาศนียบัตร (ปวช.) เพื่อเทียบโอนเข้าสู่หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และต้องลงทะเบียนเป็นนักเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) อีกอย่างน้อย 1 ภาคเรียนจึงจะได้วุฒิการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ดังนั้นนักเรียนที่เรียนตามรูปแบบนี้จะได้วุฒิการศึกษา 2 วุฒิ คือ วุฒิการศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และวุฒิการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

3.1.2.2 รูปแบบที่ 2 นักเรียนเรียนรายวิชาเพิ่มเติมจากรายวิชาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เพื่อเป็นพื้นฐานการเรียนต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ดังนั้น นักเรียนที่เรียนตามรูปแบบนี้จะได้วุฒิทางการศึกษา 2 วุฒิ คือ วุฒิการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และวุฒิการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

ข้อจำกัดของการเปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ลักษณะที่ 2 คือ

1) การเรียนในลักษณะการเทียบโอน นักเรียนจะต้องเรียนรายวิชามากขึ้น ส่งผลให้นักเรียนต้องเรียนหนักมากกว่าปกติ เพื่อรองรับการเทียบโอน

2) นักเรียนที่เรียนตามลักษณะที่ 2 รูปแบบที่ 1 ต้องใช้เวลาฝึกงาน อีก 1 ภาคเรียน ดังนั้นนักเรียนจะต้องใช้เวลาในการเรียนทั้งหมด 3 ปี 1 ภาคเรียน

3.1.3 ลักษณะที่ 3 ลงทะเบียนเป็นนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่นำหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) มาจัดการเรียนการสอนจบแล้วได้วุฒิการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) โดยให้สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็นที่เลี้ยงทั้งนี้ในการเปิดสอนนั้นให้

เป็นไปตามหลักเกณฑ์การขอเปิดสอนระดับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในสถานศึกษา
สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อจำกัดของการเปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ลักษณะที่ 3 คือ

1) ในการเปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ตามลักษณะนี้
สถานศึกษาจะต้องมีบุคลากรที่เป็นข้าราชการที่มีวุฒิการศึกษาตรงตามสาขาที่ขอเปิดสอนอย่างน้อย 1
คนต่อ 1 สาขา

2) สถานศึกษาต้องมีห้องปฏิบัติการที่ตรงตามสาขาที่เปิดสอนอย่างน้อย 1 ห้อง

3) สถานศึกษาต้องมีหลักสูตรและ โครงสร้างหลักสูตรที่ผ่านการรับรองจาก
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ในการเปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ลักษณะที่ 1-3 นั้น สถานศึกษา
สามารถเลือกให้เหมาะสมตามสภาพความพร้อมของสถานศึกษา และควรจัดให้สอดคล้องกับ
ความต้องการของสถานประกอบการ โดยมีแนวปฏิบัติ ดังนี้

(1) ทุกปีการศึกษาจะต้องมีการประชุมตัวแทนสถานประกอบการที่เป็นคณะกรรมการ
ประเมินการขอเปิดการสอน หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในปีต่อไปเพื่อขอข้อมูล
แนวโน้มความต้องการของสถานประกอบการต่อตลาดแรงงานในปัจจุบันประกอบการตัดสินใจใน
การจัดการเรียน

(2) มีการส่งนักเรียนออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพทุกปี ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน
โดยมีครูนิเทศติดตาม สอบถามความต้องการของสถานประกอบการ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการ
จัดการเรียนการสอน

(3) เมื่อนักเรียนจบการศึกษา จะมีแบบสอบถามส่งไปยังสถานประกอบการ/
สถานศึกษา ที่นักเรียนได้เข้าทำงาน/ศึกษาต่อ เพื่อเป็นการติดตาม และทราบถึงความต้องการของ
สถานประกอบการ/สถานศึกษาเพื่อนำมาใช้ในการปรับการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการ
ของสถานประกอบการ และแนวโน้มการศึกษาในระดับสูง

3.2 ขั้นตอนการดำเนินงานของสถานศึกษา

สถานศึกษาควรดำเนินการตามขั้นตอน ต่อไปนี้

3.2.1 ขั้นเตรียมการ

การขอเปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) มีแนวปฏิบัติดังนี้

3.2.1.1 สถานศึกษาทำเรื่องขออนุมัติเปิดทำการสอนแต่ละสาขาวิชาทุกปี
การศึกษาต่อหน่วยงานต้นสังกัด

3.2.1.2 ให้สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ แต่งตั้งคณะกรรมการประกอบด้วย ผู้แทน ศศศ. สถานศึกษาสังกัด ศศศ. สถานศึกษาสังกัด สอศ. สถานประกอบการและผู้เกี่ยวข้องเพื่อ พิจารณาตรวจสอบ ประเมินความพร้อมก่อนเสนอสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษอนุมัติ

3.2.1.3 ให้สถานศึกษาในสังกัด ศศศ.และสถานศึกษาสังกัด สอศ. ที่เป็นพี่เลี้ยง ทำ ความตกลงร่วมมือกัน (MOU) ในการวางแผนการจัดการเรียนการสอนตลอดหลักสูตร

3.2.1.4 ให้สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษแจ้งรายชื่อสถานศึกษาในสังกัด พร้อม ทั้งสาขาวิชาที่เปิดสอนและจำนวนนักเรียนที่ได้รับอนุมัติให้เปิดสอน ให้สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ

3.2.2 ขึ้นดำเนินการ

3.2.2.1 ประสานขอความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาที่สอนหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

3.2.2.2 ร่วมกับสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถใน รายวิชาสาขาอาชีพที่เปิดสอน

3.2.2.3 ใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ตามรูปแบบที่เหมาะสม โดยใช้ โครงสร้างตามที่กำหนด

3.2.3 ขึ้นประเมินผล

3.2.3.1 ประเมินผลระหว่างและหลังการดำเนินงาน

3.2.3.2 สรุปและรายงานผล

3.2.3.3 นำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานต่อไป สำหรับงบประมาณในการดำเนินงานนั้น งบประมาณในการจัดการศึกษามาจาก งบประมาณหมวดเงินอุดหนุนของสถานศึกษา และหรืองบประมาณอื่นๆ ตามข้อตกลง และหรือ การสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.3 หลักเกณฑ์ในการเปิดสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ(ปวช.)

การรับสมัคร/หลักฐาน/คุณสมบัติ

3.3.1 การรับสมัคร ระยะเวลาเป็นไปตามสถานศึกษากำหนด

3.3.2 หลักฐาน

3.3.2.1 วุฒิการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

3.3.2.2 สำเนาทะเบียนบ้านของผู้สมัคร, ผู้ปกครอง,ผู้รับรอง

3.3.2.3 สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนผู้สมัคร,ผู้ปกครอง, ผู้รับรอง

3.3.2.4 ใบบรรองสถานภาพเด็กด้อยโอกาสและหรือ บัตรประจำตัวคนพิการ/
สมุดทะเบียนคนพิการ

3.3.2.5 ใบบัตรสุขภาพ

3.3.3 คุณสมบัติ

3.3.3.1 ต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือ
เทียบเท่า

3.3.3.2 เป็นผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา 10 ประเภทและหรือผู้ที่มีความบกพร่อง
9 ประเภท ตามที่โรงเรียนกำหนด

3.3.3.3 มีร่างกายแข็งแรงและเหมาะสมในการเรียนวิชานั้นๆ

3.3.3.4 มีความเคารพเลื่อมใสศรัทธาต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

3.3.3.5 มีเจตคติที่ดีต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์
ทรงเป็นประมุข

3.3.4 วิธีการจัดการเรียนการสอน

ในการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางนี้ให้ดำเนินการตามลักษณะและ
รูปแบบที่สถานศึกษาทำความตกลงกับสถานศึกษาแห่งอื่น โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียนและ
สถานศึกษาเป็นสำคัญ โดยดำเนินการดังนี้

3.3.4.1 แต่งตั้งคณะกรรมการสำรวจความต้องการของนักเรียน

3.3.4.2 ประสานงานกับสถานประกอบการ เครือข่าย เพื่อขอความร่วมมือใน
การจัดการเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการ โดยเชิญมาร่วมประชุม และเสวนาถึงแนวทางการมี
ส่วนร่วม

3.3.4.3 จัดทำข้อตกลงความร่วมมือกับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา
สถานประกอบการหรือหน่วยงานอื่น ในกรณีมีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

3.3.4.4 จัดทำโครงสร้างรายวิชาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

3.3.4.5 พัฒนาคณาจารย์ของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความชำนาญในวิชาชีพที่เปิด
สอน โดยเชิญวิทยากรของสถานประกอบการมาแนะนำหรือบรรยายให้ความรู้

3.3.4.6 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

3.3.4.7 ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามโครงสร้างตามหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ในลักษณะที่ 1-3 ที่สถานศึกษาเลือกตามบริบทและความพร้อมของสถานศึกษา

3.4 บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง

3.4.1 บทบาทของผู้บริหาร

3.4.1.1 วิเคราะห์นโยบายและบริบทที่เกี่ยวข้อง

3.4.1.2 ส่งเสริม สนับสนุนการจัดหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

3.4.1.3 นิเทศ กำกับ ติดตามการจัดหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

3.4.2 บทบาทของครูผู้สอน

3.4.2.1 ศึกษา วิเคราะห์ ทิศทางอาชีพในอนาคต

3.4.2.2 ศึกษาหลักสูตร จัดทำกำหนดการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ การวัด

และประเมินผล

3.4.2.3 จัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาที่สอน

3.4.2.4 ส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือนักเรียนระหว่างการจัดกิจกรรมการสอน

3.4.2.5 ประเมิน สรุป และรายงานผลการสอน

3.4.2.6 พัฒนาความรู้ ทักษะ ความชำนาญทางวิชาชีพให้ทันการเปลี่ยนแปลง

อยู่เสมอ

3.4.3 บทบาทของนักเรียน

3.4.3.1 ปฏิบัติตามระเบียบของสถานศึกษา

3.4.3.2 มาเรียนตามเวลาที่กำหนด อย่างสม่ำเสมอ การหยุดเรียนด้วยสาเหตุใดก็ตามจะต้องปฏิบัติตามระเบียบการลา

3.4.3.3 มีความขยันหมั่นเพียร

3.4.3.4 หมั่นศึกษา ค้นคว้าความรู้ เพิ่มเติมด้วยตนเองอยู่เสมอ

3.4.3.5 ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

3.4.3.6 อนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของไทย

3.4.3.7 ต้องรักษาความสามัคคีในหมู่คณะ

3.4.4 บทบาทของสถานประกอบการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.4.4.1 ร่วมจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาอาชีพตามหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

3.4.4.2 ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้และวัดผล ประเมินผล

3.4.4.3 สนับสนุนทรัพยากร แหล่งเรียนรู้ บุคลากร ฯลฯ

3.5 แนวทางการส่งต่อนักเรียน

3.5.1 ประสานความร่วมมือสถานศึกษาแห่งอื่นและสถานศึกษาประกอบการ

3.5.2 แนะนำแนวศึกษาต่อด้านอาชีพ

3.5.3 ให้สถานประกอบการมีการรับสมัคร คัดเลือก โดยตรงที่สถานศึกษาเมื่อนักเรียนจบการศึกษา

3.5.4 ติดต่อประสานงานกับสถานประกอบการ เพื่อส่งนักเรียนเข้าสู่สถานประกอบการ

3.6 การนิเทศ กำกับ ติดตาม

3.6.1 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ระดับสถานศึกษา

3.6.1.1 แต่งตั้งคณะกรรมการ การนิเทศ กำกับติดตาม การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เพื่อให้การเสนอแนะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

3.6.1.2 จัดทำเครื่องมือและปฏิทินในการนิเทศ กำกับ ติดตาม และแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ โดยนิเทศ กำกับ ติดตาม อย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง หรือตามความเหมาะสม

3.6.1.3 สรุปรายงานผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม ต่อสถานศึกษา

3.6.1.4 นำข้อมูลที่ได้จากการนิเทศ กำกับ ติดตาม ไปปรับปรุงและพัฒนาให้การดำเนินงาน มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.6.2 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ระดับหน่วยงานต้นสังกัด

3.6.2.1 แต่งตั้งคณะกรรมการ การนิเทศ กำกับติดตาม การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับหน่วยงานต้นสังกัด

3.6.2.2 จัดทำเครื่องมือและดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตาม อย่างน้อยปีละ 1 ครั้งหรือตามความเหมาะสมและแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบผลการดำเนินงานนิเทศ กำกับ ติดตาม พร้อมให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3.6.2.3 สรุปรายงานผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม

3.7 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน

3.7.1 มีกระบวนการนำนโยบายสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน เป็นลายลักษณ์อักษร ไปสู่ผู้ปฏิบัติในทุกระดับปฏิบัติการ

3.7.2 มีการส่งต่อนักเรียนเข้าสู่สถานประกอบการ เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ประกอบการในการเรียนสายอาชีพ

3.7.3 ผู้บริหารให้การสนับสนุน ส่งเสริม การจัดการเรียนการสอนสายอาชีพ อย่างจริงจัง ต่อเนื่อง

3.7.4 ครู ทุ่มเท มุ่งมั่น และสามารถเปลี่ยนการจัดการเรียนสอนให้ทันต่อตลาดแรงงาน โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนให้เกิดการปฏิบัติจริง ทำให้นักเรียนมีทักษะในสายอาชีพ จนเกิดความมั่นใจต่อตัวผู้เรียน เมื่อไปฝึกงานหรือปฏิบัติงานจริงทำให้สถานประกอบการเกิดความพึงพอใจในวิชาชีพ

3.7.5 สถานศึกษา สร้างจุดเด่นให้กับนักเรียนสายอาชีพที่แตกต่างจากนักเรียนสายอาชีพทั่วไป โดยเน้นด้านคุณธรรม จริยธรรม เช่น มารยาท การมีสัมมาคารวะ การปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมองค์กร ความอดทน ความรับผิดชอบ การพยายามที่จะเรียนรู้งาน การมีน้ำใจ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ได้มาจากการสอบถามจากการส่งนักเรียนไปฝึกประสบการณ์กับสถานประกอบการ

3.7.6 นักเรียนเกิดความเชื่อมั่น และมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนการสอนสายอาชีพ เพราะมีนักเรียนที่เป็นรุ่นพี่ที่จบไปแล้วสามารถที่จะเข้าทำงาน มีอาชีพ มีรายได้ ดูแลตนเองและครอบครัวหรือสามารถเข้าศึกษาต่อในระดับสูงได้

3.7.7 กรณีมีนักเรียนที่บกพร่องแต่ละประเภทเข้าเรียน สถานศึกษาต้องจัดสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการและความช่วยเหลืออื่นในทางการศึกษาสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องแต่ละประเภท เช่น นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ต้องจัดล่ามภาษามือ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ต้องมีอักษรเบลล์

3.8 การวัดประเมินผลคุณภาพผู้เรียน

3.8.1 สมรรถนะและผลลัพธ์การเรียนรู้

ผู้สำเร็จการศึกษาวิชาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา วางแผนดำเนินการตรวจสอบและบูรณาการความรู้อย่างเป็นระบบในระดับผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้งเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรม และกิจนิสัยที่เหมาะสมในการทำงาน โดยกำหนดสมรรถนะและผลลัพธ์การเรียนรู้เป็น 3 ระดับ ดังนี้

3.8.1.1 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 มีความรู้ความเข้าใจในวิชาการที่สัมพันธ์กับวิชาชีพ สามารถ ปฏิบัติงานในขอบเขตของงานที่กำหนด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานประจำและคาดการณ์ได้ โดยใช้ทักษะพื้นฐานและหรือทักษะเฉพาะ รวมถึงทักษะที่สัมพันธ์กับการปฏิบัติงานและการมีส่วนร่วมในคณะทำงาน

3.8.1.2 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 มีความรู้ความเข้าใจในวิชาการที่สัมพันธ์กับวิชาชีพ สามารถปฏิบัติงานในขอบเขตงานที่กำหนด ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานประจำและมีความพร้อม ในการปฏิบัติงานในขอบเขตงานหลากหลายและบริบทต่างๆ รวมทั้งสามารถรับผิดชอบงานด้วยตนเองและหรือการมีส่วนร่วมในคณะทำงาน

3.8.1.3 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 มีความรู้ความเข้าใจในวิธีการและวิธีดำเนินการ สามารถปฏิบัติงานโดยใช้ทักษะในขอบเขตสำคัญและบริบทต่างๆ ที่สัมพันธ์กัน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานประจำ สามารถประยุกต์ทักษะและความรู้ไปสู่บริบทใหม่ๆ สามารถให้คำแนะนำและแก้ปัญหาเฉพาะด้าน อาจต้องรับผิดชอบต่อผู้อื่น รวมทั้งมีส่วนร่วมและหรือมีการประสานงานกลุ่มหรือหมู่คณะ

3.8.2 เกณฑ์การจบหลักสูตร

การตัดสินผลการเรียนเพื่อสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 ให้ถือตามเกณฑ์ต่อไปนี้

3.8.2.1 ประเมินผ่านรายวิชาในหมวดวิชาสามัญ หมวดวิชาชีพ และหมวดวิชาเลือกเสรีครบตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละประเภทวิชา สาขาวิชา และสาขางาน

3.8.2.2 ได้จำนวนหน่วยกิตสะสมครบถ้วนตามโครงสร้างที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา แต่ละประเภทวิชา สาขาวิชา และสาขางาน

3.8.2.3 ได้ค่าระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 2.00

3.8.2.4 ได้เข้าร่วมกิจกรรมในสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ครบ 5 ภาคเรียน โดยมีเวลาเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของเวลาที่จัดกิจกรรมในแต่ละภาคเรียนและต้องผ่านจุดประสงค์สำคัญของกิจกรรม

1) หากนักเรียนมีเวลาเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่ำกว่าร้อยละ 60 ของเวลาที่จัดกิจกรรมในภาคเรียนใด โดยเหตุผลวิสัยให้สถานศึกษาพิจารณาผ่อนผันเป็นรายๆ

2) เมื่อนักเรียนได้เข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมครบถ้วนในภาคเรียนใดให้บันทึกชื่อกิจกรรมและตัวอักษร "ผ" ในระเบียบแสดงผลการเรียนของภาคเรียนนั้นซึ่งหมายถึง "ผ่าน" หากนักเรียนได้เข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมไม่ครบถ้วนหรือไม่ได้เข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมเลยให้สถานศึกษาพิจารณาขอยกหรือกิจกรรมในส่วนที่นักเรียนผู้นั้นไม่ได้เข้าร่วมปฏิบัติให้ปฏิบัติให้ครบถ้วนภายในเวลาที่สถานศึกษาพิจารณาเห็นสมควร

3) ให้หัวหน้าสถานศึกษาเป็นผู้อนุมัติผลการเรียนและการสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรสำหรับรายวิชาที่เรียนหรือฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการให้ครูฝึกและอาจารย์นิเทศการฝึกงานร่วมกันประเมินผลการเรียน

4) นักเรียนผู้ใดประสงค์จะเรียนซ้ำรายวิชาที่ได้ระดับผลการเรียนต่ำกว่า 2.00 หรือเลือกเรียนรายวิชาอื่นแทนถ้าเป็นรายวิชาเลือกเพื่อประเมินปรับค่าระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมให้สูงขึ้นให้สถานศึกษาหรือสถานประกอบการดำเนินการให้เรียนซ้ำหรือเรียนแทนภายในเวลาที่เห็นสมควร

5) การเรียนซ้ำรายวิชาให้นับจำนวนหน่วยกิตสะสมเพียงครั้งเดียวส่วนการเรียนแทน ให้นับเฉพาะจำนวนหน่วยกิตของรายวิชาที่เรียนแทนเป็นจำนวนหน่วยกิตสะสม

6) การนับจำนวนหน่วยกิตสะสมในกรณีนี้จะกระทำเมื่อนักเรียน ได้ระดับ ผลการเรียนตั้งแต่ 2 ขึ้นไปเท่านั้น

7) รายวิชาที่เรียนซ้ำหรือเรียนแทนแล้ว ได้ระดับผลการเรียน 09 หรือ นักศึกษาที่ทำการทุจริตในการสอบ หรือ งานที่มอบหมายให้ทำในรายวิชาใดๆ ให้ได้ระดับผล การเรียนเป็น 0 (ศูนย์) ในรายวิชานั้น และตัดคะแนนความประพฤติตามระเบียบว่าด้วยการตัดคะแนน ความประพฤติที่สถานศึกษากำหนดให้ถือระดับผลการเรียนต่ำกว่า 2.00 ตามเดิม

8) เมื่อนักเรียนได้ลงทะเบียนรายวิชาครบ 2 ภาคเรียนหรือไม่น้อยกว่า 40 หน่วยกิตและได้รับการประเมินใหม่แล้วหากได้ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 1.50 ให้ สถานศึกษาพิจารณาว่าควรให้เรียนต่อไปหรือให้พ้นสภาพนักเรียน

9) เมื่อได้ลงทะเบียนรายวิชาครบ 4 ภาคเรียนหรือไม่น้อยกว่า 75 หน่วย กิตและได้รับการประเมินใหม่แล้วหากได้ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 1.75 ให้สถานศึกษา พิจารณาว่า ควรให้เรียนต่อไปหรือให้พ้นสภาพนักเรียน

10) เมื่อได้ลงทะเบียนเรียนครบ 6 ภาคเรียนหรือไม่น้อยกว่า 100 หน่วย กิตและได้รับการประเมินใหม่แล้วหากได้ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.00 ให้สถานศึกษา พิจารณาว่าควรให้เรียนต่อไปหรือให้พ้นสภาพนักเรียน

3.8.3 การเทียบโอน

การเทียบโอน/การเทียบประสบการณ์กับหน่วยงานการศึกษาหรือสถาน ประกอบการตามระเบียบของกรมอาชีวศึกษา

การโอนผลการเรียนสำหรับนักเรียนจากสถานศึกษาซึ่งใช้หลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพพุทธศักราช 2556 ให้สถานศึกษาที่รับนักเรียนเข้าเรียนรับโอนผลการเรียนทุก รายวิชานอกจากรายวิชาที่ได้ระดับผลการเรียนต่ำกว่า 2 สถานศึกษาจะรับ โอนหรือจะทำการ ประเมินใหม่จนเห็นว่าได้ผลการเรียนถึงเกณฑ์มาตรฐานแล้วจึงรับโอนรายวิชานั้นก็ได้

ในกรณีที่นักเรียนย้ายสถานศึกษาถ้านักเรียนมีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ (ไม่ผ่าน) ในรายวิชาใดและมีสิทธิได้รับการประเมินใหม่ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบว่าด้วย การประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรนี้ให้สถานศึกษาที่นักเรียนเรียนอยู่ก่อนดำเนินการประเมินใหม่ ให้แก่นักเรียนผู้นั้นเว้นแต่มีเหตุจำเป็นอันสุดวิสัยให้สถานศึกษาที่รับเข้าเรียนดำเนินการประเมินใหม่ ได้ทั้งนี้ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาที่รับเข้าเรียนเป็นรายๆ ไป

สถานศึกษาจะรับโอนผลการเรียนรายวิชาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพของ สถาบันการศึกษาอื่นสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ สถานศึกษาเอกชนหรือหน่วยงานของราชการ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายของกระทรวงศึกษาธิการได้ตามเงื่อนไขดังนี้

3.8.3.1 เป็นรายวิชาหรือกลุ่มวิชาที่มีจุดประสงค์และเนื้อหาใกล้เคียงกันไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 และมีจำนวนหน่วยกิต ไม่น้อยกว่าหน่วยกิตของรายวิชาที่ระบุไว้ในหลักสูตรที่ใช้ระเบียบนี้

3.8.3.2 รายวิชาที่ได้ระดับผลการเรียนต่ำกว่า 2 ให้สถานศึกษาที่รับโอนผลการเรียนทำการประเมินใหม่ถ้าเห็นว่ามีผลตามเกณฑ์มาตรฐานแล้วจึงรับ โอนรายวิชานั้น

3.8.3.3 รายวิชาที่ได้ระดับผลการเรียนตั้งแต่ 2 ขึ้นไปสถานศึกษาจะรับโอนผลการเรียนหรือจะทำการประเมินใหม่แล้วจึงรับ โอนรายวิชานั้นก็ได้

สถานศึกษาจะรับ โอนผลการเรียนรายวิชาจากหลักสูตรอื่นซึ่ง ก.พ. รับรองคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพหรือจากหลักสูตรอื่นใดที่มีลักษณะเดียวกันแต่เรียกชื่อเป็นอย่างอื่นของหน่วยงานต่างๆ ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ สถานศึกษาเอกชนหรือหน่วยงานของราชการ ได้ตามเงื่อนไขต่อไปนี้

1) เป็นรายวิชาหรือกลุ่มวิชาที่มีจุดประสงค์และเนื้อหาใกล้เคียงกันไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 และมีจำนวนหน่วยกิต ไม่น้อยกว่าหน่วยกิตของรายวิชาที่ระบุไว้ในหลักสูตรที่ใช้ระเบียบนี้

2) เป็นรายวิชาที่ได้ระดับผลการเรียนตั้งแต่ 2 ขึ้นไปสถานศึกษาจะรับโอนผลการเรียนหรือจะทำการประเมินใหม่แล้วจึงรับ โอนรายวิชานั้นก็ได้

ถ้ามีระเบียบคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการที่เกี่ยวข้องกับการเทียบ โอนผลการเรียนหรือการถ่ายโอนผลการเรียนให้ถือปฏิบัติตามนั้น

การบันทึกผลการเรียนลงในระเบียนแสดงผลการเรียนให้ใช้รหัสวิชาและชื่อรายวิชาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 โดยแสดงหมายเหตุว่าเป็นรายวิชาที่รับโอนมาจากหลักสูตรอื่นหรือจากการเทียบรายวิชา รหัสวิชาโดยกเว้นมีข้อกำหนดเฉพาะในเรื่องนั้นๆ

สถานศึกษาจะอนุญาตให้นักเรียนไปเรียนรายวิชาจากสถานศึกษาแห่งอื่นที่ใช้หรือไม่ใช้หลักสูตรเดียวกันแต่มีเนื้อหาใกล้เคียงกันและมีจำนวนหน่วยกิต ไม่น้อยกว่ารายวิชาที่นักเรียนต้องเรียนในสถานศึกษาแห่งเดิมแม้รหัสวิชาหรือชื่อรายวิชาจะไม่ตรงกันก็ได้ โดยให้สถานศึกษาพิจารณารายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาของหลักสูตรตามที่เห็นสมควรและให้สถานศึกษาทั้งสองแห่งทำความตกลงร่วมกันในการจัดสอนและรับ โอนผลการเรียน โดยให้สถานศึกษาพิจารณารับ โอนผลการเรียนดังนี้

1) รับ โอนรายวิชาที่มีผลการเรียนตั้งแต่ 2 ขึ้นไปหรือ

2) รายวิชาที่ได้ระดับผลการเรียนต่ำกว่า 2 สถานศึกษาจะรับโอนหรือทำการประเมินใหม่เมื่อเห็นว่าได้ผลการเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานแล้วจึงรับโอนรายวิชานั้น ทั้งนี้ให้สถานศึกษาแจ้งให้นักเรียนทราบก่อนที่จะอนุญาตให้ไปเรียน การบันทึกผลการเรียนลงในระเบียบแสดงผลการเรียนให้ใช้รหัสวิชาและชื่อรายวิชาของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 โดยระบุว่ารับโอนจากสถานศึกษาแห่งอื่นรหัสวิชาโดยกเว้นมีข้อกำหนดเฉพาะในเรื่องนั้นๆ

กรณีที่มีการประเมินใหม่ตามระดับผลการเรียนให้เป็นไปตามที่ได้จากการประเมินแต่ต้องไม่สูงไปกว่าเดิม

นักเรียนที่มีประสบการณ์ในงานอาชีพหรือฝึกงานในสถานฝึกงานอาชีพหรือทำงานในอาชีพนั้นอยู่แล้วหรือมีความรู้ในรายวิชาตามหลักสูตรนี้มาก่อนเข้าเรียนหรือเข้าเรียนแล้วแต่ขอไปเรียนหรือฝึกปฏิบัติในสถานฝึกงานอาชีพจะขอประเมินเทียบโอนความรู้และประสบการณ์เพื่อนับจำนวนหน่วยกิตสะสมสำหรับรายวิชานั้นก็ได้

ถ้าผลการประเมินไม่ผ่านนักเรียนสามารถลงทะเบียนเรียนปกติในภาคเรียนนั้นหรือขอประเมินเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ในภาคเรียนต่อไป

นักเรียนที่สถานศึกษาให้พ้นสภาพนักเรียนแล้วสอบเข้าเรียนใหม่ในสถานศึกษาเดิมหรือสถานศึกษาแห่งใหม่ได้ให้สถานศึกษารับโอนผลการเรียนเฉพาะรายวิชาที่ยังปรากฏอยู่ในหลักสูตรนี้และได้ระดับผลการเรียนตั้งแต่ 2.00 ขึ้นไป

นักเรียนที่ขอเทียบโอนผลการเรียนรายวิชา กลุ่มวิชาหรือขอเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ต้องลงทะเบียนเรียนรายวิชาในสถานศึกษาแห่งหลังสุดไม่น้อยกว่า 1 ภาคเรียน

4. แนวทางการจัดการศึกษารายวิชาอาชีพระยะสั้น

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำโดยการจ้ดรายวิชาอาชีพระยะสั้น เป็นการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนนอกเหนือจากการเรียนการสอนตามโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อมุ่งพัฒนาทักษะกระบวนการด้านการประกอบอาชีพ มีลักษณะการเรียนทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ เพื่อฝึกทักษะและกระบวนการประกอบอาชีพ ที่มีความยืดหยุ่นด้านเนื้อหา ระยะเวลาเรียน และสถานที่ตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในแต่ละสถานศึกษา เนื่องด้วยโรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จัดการศึกษาในลักษณะการอยู่ประจำ นักเรียนมีความหลากหลายทั้งด้านความรู้ ความสามารถ มีเวลาว่างหลังจากการเรียนตามหลักสูตรปกติ

ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมทักษะชีวิต การใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และเพิ่มทักษะการประกอบอาชีพ โรงเรียนจึงเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจ ซึ่งถ้าเรียนตามหลักสูตรรายวิชาอาชีพระยะสั้นแล้ว สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ เลี้ยงตนเองได้ในอนาคต (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556 ก, หน้า 41-45)

4.1 การปรับหลักสูตร

แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อมีงานทำ โดยการจัดรายวิชาอาชีพพระยะสั้น ไม่มีการปรับโครงสร้างเวลาเรียนสถานศึกษา แต่เป็นการจัดประสบการณ์ทางด้านอาชีพ โดยจัดในรูปแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือนอกเวลาเรียน ขึ้นอยู่กับความพร้อมของสถานศึกษา

4.2 ขั้นตอนการดำเนินงานของสถานศึกษา

สถานศึกษาควรดำเนินการตามขั้นตอน ต่อไปนี้

4.2.1 ชั้นเตรียมการ

4.2.1.1 ศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพของบริบทที่เกี่ยวข้อง

- 1) ศึกษา วิเคราะห์ทิศทางการอาชีพในอนาคต
- 2) สำรวจวิเคราะห์บริบทความต้องการจำเป็นของท้องถิ่น ชุมชน และ

ครอบครัว

- 3) ศึกษา วิเคราะห์ศักยภาพของนักเรียน

- 4) สำรวจความพร้อมของโรงเรียน ได้แก่ สภาพพื้นที่ สื่อ วัสดุ

อุปกรณ์ ครู บุคลากร ภูมิปัญญาท้องถิ่นและผู้ทรงคุณวุฒิ สถานประกอบการ

4.2.1.2 ประสานงาน และสร้างความเข้าใจผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู บุคลากรใน

โรงเรียน สถานประกอบการ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ปกครอง ชุมชน

4.2.1.3 จัดทำสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง

- 1) ความสนใจและความต้องการของนักเรียน
- 2) การวัดแ้ว ความถนัดและการศึกษาต่อเพื่อการทำอาชีพ
- 3) รายการภูมิปัญญาและผู้ทรงคุณวุฒิ
- 4) สถานประกอบการ และแหล่งเรียนรู้

4.2.1.4 วางแผนดำเนินการ

- 1) ตรวจสอบ/ปรับวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย
- 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำแบบรายวิชาอาชีพ

พระยะสั้น

4.2.1.5 ประชาสัมพันธ์กิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่

นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.2.1.6 เตรียมความพร้อม

- 1) อบรมเพื่อพัฒนาครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
- 2) จัดเตรียมสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ สถานที่ให้เหมาะสม

4.2.2 ชั้นดำเนินการ

การจัดกิจกรรม เป็นการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และกิจกรรมทักษะการดำรงชีวิตของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

4.2.2.1 การจัดทำคำอธิบายรายวิชาอาชีพ

4.2.2.2 การจัดทำกำหนดการสอนรายวิชาอาชีพพระยะสั้น

4.2.2.3 การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาอาชีพ ที่เน้นปฏิบัติจริง

4.2.2.4 การวัดและประเมินผลทักษะ และคุณลักษณะในการประกอบอาชีพ

ระหว่างเรียน และปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับผู้เรียน

4.2.2.5 การประเมินผล สรุปการจัดกิจกรรม การนำเสนอผลงานในรูปแบบที่หลากหลาย รวมทั้งการใช้สื่อ ICT การจำหน่ายผลผลิต การจัดตลาดนัดอาชีพ ฯลฯ

4.2.2.6 รายงานผลต่อผู้บริหาร หน่วยงานต้นสังกัด และเผยแพร่ต่อสาธารณชน

4.2.3 ชั้นประเมินผล

4.2.3.1 ประเมินกระบวนการระหว่างและหลังการจัดกิจกรรมตามแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ รายวิชาอาชีพพระยะสั้น

4.2.3.2 ประเมินผลผลิต

1) ประเมินความรู้ ทักษะ คุณลักษณะในการประกอบอาชีพผู้เรียนเป็นรายบุคคลตามกิจกรรม

2) ประเมินการนำความรู้ ทักษะ คุณลักษณะในการประกอบอาชีพไปใช้ในการทำอาชีพและการดำรงชีวิต

4.3 หลักเกณฑ์ในการเปิดสอนรายวิชาอาชีพพระยะสั้น

การจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ โดยใช้รายวิชาอาชีพพระยะสั้น สามารถเปิดสอนในโรงเรียนแต่ละแห่งตามความพร้อมและศักยภาพของสถานศึกษา อาจมีสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา สถานประกอบการหรือหน่วยงานอื่นเป็นพี่เลี้ยง และมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน โดยอาจเป็นการใช้อาคารสถานที่ฝึกปฏิบัติงานอาชีพ หรือการใช้ทรัพยากรบุคคลร่วมกัน ตามความพร้อมและความเหมาะสมของแต่ละสถานศึกษา

4.3.1 การรับสมัคร/หลักฐาน/คุณสมบัติ

การจัดกิจกรรมรายวิชาอาชีพพระยะสั้น มีขั้นตอนการรับสมัคร ดังต่อไปนี้

4.3.1.1 การรับสมัคร ระยะเวลาเป็นไปตามสถานศึกษากำหนด

4.3.1.2 หลักฐานการสมัคร คือ หลักฐานการเป็นนักเรียนของสถานศึกษานั้นๆ

4.3.1.3 คุณสมบัติของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

- 1) เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียน ในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย – ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
- 2) มีร่างกายแข็งแรงและเหมาะสมในการเรียนในรายวิชาชีพนั้นๆ
- 3) มีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ

4.3.2 วิธีการจัดการเรียนการสอน

- 4.3.2.1 แต่งตั้งคณะกรรมการสำรวจความต้องการของนักเรียน
 - 4.3.2.2 ประสานงานกับสถานประกอบการ เครือข่าย เพื่อขอความร่วมมือในการจัดการเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการ โดยเชิญมาร่วมประชุมและเสวนาถึงแนวทางการมีส่วนร่วม
 - 4.3.2.3 จัดทำข้อตกลงความร่วมมือกับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา สถานประกอบการหรือหน่วยงานอื่น ในกรณีมีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน
 - 4.3.2.4 จัดทำรายวิชาอาชีพระยะสั้น
 - 4.3.2.5 พัฒนาคณาจารย์ของสถานศึกษาให้มีความรู้ ความชำนาญในวิชาชีพที่เปิดสอน โดยเชิญวิทยากรของสถานประกอบการมาแนะนำ หรือบรรยายให้ความรู้
 - 4.3.2.6 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้
 - 1) ความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วยนโยบายของรัฐบาล บริบทของเศรษฐกิจและสังคม ข้อมูลความต้องการของตลาด / แรงงาน กฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง เช่น การขออนุญาต การขอใบรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ การชำระภาษี ลิขสิทธิ์ของผลิตภัณฑ์ ฯลฯ
 - 2) ทักษะการประกอบอาชีพ ประกอบด้วย ความรู้พื้นฐานและทักษะที่จำเป็นของอาชีพ ทักษะ กระบวนการในการประกอบอาชีพและการเขียนโครงการประกอบอาชีพ
 - 3) การบริหารจัดการการประกอบอาชีพ ประกอบด้วย การเตรียมการประกอบอาชีพ การเตรียมสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ บุคลากร การหาแหล่งทุน การจัดทำบัญชีรายรับ – รายจ่าย การจัดจำหน่าย การออกแบบผลิตภัณฑ์ การบรรจุภัณฑ์ การประชาสัมพันธ์ และการตลาด
 - 4.3.2.7 ระยะเวลาการดำเนินงานขึ้นอยู่กับแต่ละอาชีพ สถานศึกษาเป็นผู้กำหนดตามความเหมาะสม
- #### 4.3.3 งบประมาณในการดำเนินงาน
- การใช้จ่ายงบประมาณแต่ละอาชีพขึ้นอยู่กับสถานศึกษา หรือการระดมทุนของสมาชิก
- #### 4.3.4 บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง
- 4.3.4.1 บทบาทของผู้บริหาร

- 1) วิเคราะห์นโยบายและบริบทที่เกี่ยวข้อง
- 2) ส่งเสริม สนับสนุนการจัดรายวิชาอาชีพพระยะสั้น
- 3) นิเทศ กำกับ ติดตามการจัดรายวิชาอาชีพพระยะสั้น

4.3.4.2 บทบาทของครูผู้สอน

- 1) ศึกษา วิเคราะห์ทิศทางการอาชีพในอนาคต
- 2) ศึกษาและพัฒนาตนในอาชีพที่ทำการสอน
- 3) ศึกษาหลักสูตร จัดทำกำหนดการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ การวัดผล
- 4) จัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้
- 5) ส่งเสริม และช่วยเหลือนักเรียน ระหว่างจัดกิจกรรมการเรียน

ประเมินผล

การสอน

- 6) ประเมิน สรุป และรายงานผล

4.3.4.3 บทบาทของนักเรียน

- 1) ปฏิบัติตามระเบียบของสถานศึกษา
- 2) มาเรียนตามเวลาที่กำหนด อย่างสม่ำเสมอ การหยุดเรียนด้วยสาเหตุใด

ก็ตามจะต้องปฏิบัติตามระเบียบการลา

- 3) มีความขยันหมั่นเพียร
- 4) หมั่นศึกษา ค้นคว้าความรู้ เพิ่มเติมด้วยตนเองอยู่เสมอ
- 5) ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- 6) อนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของไทย
- 7) ต้องรักษาความสามัคคีในหมู่คณะ

4.3.4.4 บทบาทของสถานประกอบการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- 1) ร่วมจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาอาชีพ
- 2) ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้และประเมินผล
- 3) สนับสนุนทรัพยากร แหล่งเรียนรู้ บุคลากร ฯลฯ

4.4 แนวทางการส่งต่อนักเรียน

4.4.1 รวบรวมข้อมูล ผลการเรียนของนักเรียนเป็นรายบุคคล

4.4.2 ส่งต่อข้อมูลให้ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา สถานประกอบการ ฯลฯ

4.5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม

4.5.1 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ระดับสถานศึกษา

4.5.1.1 แต่งตั้งคณะกรรมการ การนิเทศ กำกับติดตาม การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำรายวิชาอาชีพพระยะสั้น เพื่อให้การเสนอแนะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

4.5.1.2 จัดทำเครื่องมือและปฏิทินในการนิเทศ กำกับ ติดตาม และแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ โดยนิเทศ กำกับ ติดตาม อย่างน้อยกิจกรรมละ 2 ครั้งหรือตามความเหมาะสม

4.5.1.3 สรุป รายงานผลการนิเทศ กำกับ ติดตามต่อสถานศึกษา

4.5.1.4 การแก้ไข ปรับปรุง ปัญหา อุปสรรค ที่พบในกิจกรรมอาชีพพระยะสั้นหรือการดำเนินการครั้งต่อไป

4.6.2 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ระดับหน่วยงานต้นสังกัด

4.6.2.1 แต่งตั้งคณะกรรมการ การนิเทศ กำกับติดตาม การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำกิจกรรมอาชีพพระยะสั้น เพื่อให้การเสนอแนะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

4.6.2.2 จัดทำเครื่องมือและปฏิทินในการนิเทศ กำกับ ติดตาม และแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบ โดยนิเทศ กำกับ ติดตาม อย่างน้อยปีละ 1 ครั้งหรือตามความเหมาะสม

4.6.2.3 สรุป รายงานผลการนิเทศ กำกับ ติดตาม

4.6.2.4 การแก้ไข ปรับปรุง ปัญหา อุปสรรค ที่พบในกิจกรรมรายวิชาอาชีพพระยะสั้น หรือการดำเนินการครั้งต่อไป

4.7 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงาน

4.7.1 ผู้บริหาร ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง เห็นความสำคัญ ให้การสนับสนุน ส่งเสริมการจัดรายวิชาอาชีพพระยะสั้น

4.7.2 นักเรียนมีความตระหนัก และเห็นความสำคัญของการประกอบอาชีพเลี้ยงตนเอง

4.8 การวัดประเมินผลคุณภาพผู้เรียน

4.8.1 เกณฑ์การจบรายวิชาอาชีพพระยะสั้น

4.8.1.1 มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมและฝึกปฏิบัติตามหลักสูตรไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

4.8.1.2 มีผลการประเมินผ่านทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติไม่น้อยกว่าร้อยละ 60

4.8.1.3 มีผลการประเมินผ่านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดในรายวิชา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเกณฑ์การจบของแต่ละรายวิชาอาชีพพระยะสั้นที่เปิดสอน

4.8.2 คุณภาพผู้เรียน

4.8.2.1 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับอาชีพ

4.8.2.2 มีทักษะกระบวนการทำงาน จนประสบความสำเร็จ

4.8.2.3 มีทักษะกระบวนการแก้ปัญหาและการจัดการ

4.8.2.4 มีทักษะในการเลือกใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมกับอาชีพ

4.8.2.5 มีเจตคติและคุณลักษณะที่ดีต่ออาชีพ

ภาคผนวก ค

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยและวัดผล ด้านหลักสูตรและการสอน และด้านการบริหาร
การศึกษาจำนวน 5 คน ได้แก่

1. ดร.ลาวัลย์ พิษญวรธรณ์	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสิงห์บุรี
2. ดร.พิกุล เลียวศิริพงษ์	ผู้อำนวยการโรงเรียน โสตศึกษาอนุสารสุนทร
3. ดร.อนงค์ พีชสิงห์	ผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์วัชรบุรี
4. ผศ.ดร.อภิญา อิงอาจ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์
สาขาวิชาเทคโนโลยีและการสื่อสาร
คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
5. ดร.เกศินี โสภุมมา	อาจารย์ สาขาวิชาวิจัยและวัดผลการศึกษา
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

ภาคผนวก ง

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัย

ที่ ศธ ๐๔๐๐๗.๐๕/ว๗๕๖

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น

พื้นฐาน

กระทรวงศึกษาธิการ กทม. ๑๐๓๐๐

๖ พฤษภาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ทุกแห่ง

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

จำนวน ๑

ฉบับ

ด้วยสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้ดำเนินการจัดทำกรวิจัยรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส ปัจจุบันอยู่ในระหว่างเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์และโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ เป็นกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา ในการนี้สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านตอบแบบสอบถาม ดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้แล้ว

จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการ ขอขอบคุณ

ขอแสดงความนับถือ

(นายพะโยม ชินวงศ์)

ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

โทร ๐ ๒๒๘๒ ๖๓๙๖

โทรสาร ๐ ๒๒๘๒ ๖๓๙๖

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นายพะโยม ชินวงศ์
วัน เดือน ปีเกิด	1 พฤษภาคม 2501
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	144 หมู่ 9 ตำบลท่าตลาด อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 73110
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพฯ
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2520 ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเบญจมราชูทิศ จังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ. 2527 ปริญญาตรี หลักสูตรนิติศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2532 ปริญญาตรีหลักสูตรบริหารการศึกษา สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2543 ปริญญาโทหลักสูตร ศษ.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม พ.ศ. 2554 หลักสูตรพัฒนาการบริหารการศึกษาระดับสูง กระทรวงศึกษาธิการ (นศส.ศธ.) รุ่นที่ 1 พ.ศ. 2555 ปริญญาเอกหลักสูตร ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา สังคมวิทยา

เรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส

ผู้วิจัย นายพะโยม ชินวงศ์ หลักสูตร วปม. รุ่นที่ 7

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยในปัจจุบันเป็นไปอย่างรวดเร็ว อันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยีการสื่อสาร โดยมีนโยบายการศึกษาที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ การสร้างโอกาสทางการศึกษา การเร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยวิธีการที่หลากหลาย การกระจายอำนาจสู่พื้นที่ให้เสร็จสมบูรณ์ โดยเริ่มจากพื้นที่ที่มีความพร้อม สนับสนุน การสร้างรายได้ระหว่างเรียน และสนับสนุนให้ผู้สำเร็จการศึกษามีงานทำได้ทันที โดยความร่วมมือระหว่างแหล่งงานกับสถานศึกษา ตลอดจนเพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2555) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะที่ 10 (พ.ศ.2550 - 2555) ที่เน้นให้ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” ต่อเนื่องถึงฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม รวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวปฏิบัติในการพัฒนาและบริหารประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554)

การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) กำหนดวิสัยทัศน์คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมีเป้าหมายภายในปี 2561 มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยเน้นประเด็นหลัก 3 ประการ คือ 1) คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย โอกาสทางการศึกษา และเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาแหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม หลักสูตรและเนื้อหา พัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า สามารถดึงดูดคนเก่ง ดี และมีใจรักมาเป็นครูคนจรรยาบรรณได้อย่างยั่งยืน ภายใต้ระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ 2) เพิ่มโอกาสการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ เพื่อให้ประชาชนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัยมีโอกาสเข้าถึงการศึกษาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และ 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วม

ของทุกภาคส่วนของสังคม ในการบริหารและจัดการศึกษา โดยเพิ่มบทบาทของผู้ที่อยู่ภายนอกระบบการศึกษา ด้วย และได้กำหนดกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษา มีการปฏิรูปการศึกษาและเรียนรู้อย่างเป็นระบบ พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ให้มีนิสัย ใฝ่เรียนรู้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองและแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ ที่เป็นผู้เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นวิชาชีพที่มีคุณค่า สามารถดึงดูดคนเก่ง คนดี มีใจรักในวิชาชีพครูมาเป็นครู พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ เพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาทุกระดับ/ประเภทให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพและพัฒนาแหล่งเรียนรู้อื่นๆ สำหรับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและระดับอาชีวศึกษา และพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชนและทุกภาคส่วน มีระบบการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ขยายโอกาสทางการศึกษา 12 ปี และ 15 ปี ส่งผลดีต่อการจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาส และผู้พิการ เกิดการศึกษาทางเลือก การจัดการศึกษาโดยครอบครัว โดยสถานประกอบการ โดยสถาบันศาสนา ฯลฯ การเพิ่มงบประมาณ เพื่อการศึกษาและการมีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

การปฏิรูปการศึกษาที่มีผลต่อการพัฒนาคนให้เป็นคนเก่ง คนดีได้นั้น หัวใจของการปฏิรูปการศึกษา จะต้องปฏิรูปการเรียนการสอนหรือปฏิรูปการเรียนรู้เป็นอันดับแรก ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หรือเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น เป็นการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ โดยเน้นประโยชน์ที่ผู้เรียน จะได้รับพร้อมทั้งคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ปลุกฝังให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีนิสัยรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นการปฏิรูปการเรียนรู้จึงควรเริ่มที่สถานศึกษาทุกแห่ง ดำเนินการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการประกันคุณภาพภายในผสมผสาน อยู่ในกระบวนการเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ว่า มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคมและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ และมีจุดหมายที่สำคัญคือ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพนั้น มิใช่มุ่งที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงคุณภาพในมิติ “การศึกษาเพื่อการมีงานทำ” ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ 2555 ของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้เพื่อให้การศึกษาเชื่อมโยงและส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพเศรษฐกิจ สังคม

และสิ่งแวดลอมของประเทศอย่างยั่งยืน คังนั้นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ จึงเป็นทั้ง เป้าหมาย วิธีการ และผลลัพธ์ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งหวังให้เกิดขึ้นจริงในการจัดการศึกษาภาคบังคับ หรือจบมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมทั้งพัฒนาผู้เรียนให้รู้เท่าทันและพร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมยุคโลกาภิวัตน์ โดยเฉพาะการพัฒนาค่านิยม การคิดที่เป็นเหตุเป็นผล การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง ส่งสมความรู้และทักษะที่จำเป็นในการทำงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบาย แผนและมาตรการในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้ด้อยโอกาส มุ่งขยาย การให้บริการทางการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสและผู้พิการให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย มีโอกาสเข้ารับ การศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ในหลักสูตรทั้งสายสามัญและสายอาชีพ โดยยกเว้นค่าเล่าเรียน เพื่อเข้าถึงการศึกษาดู โดยเฉพาะด้านการจัดการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนนั้น ได้เร่งพัฒนา ปรับปรุงหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส สนับสนุนองค์กรเอกชนในอันที่จะดำเนินการจัดการศึกษาให้แก่ผู้ด้อยโอกาสได้อย่าง เป็นระบบ สำหรับด้านบริหารการศึกษานั้น ได้เร่งปฏิรูประบบบริหารและจัดการทรัพยากรเพื่อนำไปสู่ การกระจายอำนาจและสร้างเครือข่ายในการจัดการศึกษาแก่ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสให้ครอบคลุมถึง กลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มอย่างสะดวก รวดเร็วและทันต่อปัญหาความเปลี่ยนแปลงของสังคม มีกลไกในการ ติดตามประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดที่เป็นระบบและให้ต่อเนื่อง ในส่วนของการจัดการศึกษานอกระบบนั้น ได้จัดหลักสูตรทั้งวิชาสามัญ วิชาสายอาชีพเพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสสามารถที่จะ ดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมโดยที่ช่วยเหลือตนเองได้ นอกจากนี้นโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญกับการจัดองค์ความรู้ในการเรียนการสอนเพื่อให้สัมพันธ์กับศักยภาพของแต่ละพื้นที่ เน้นผู้จบ การศึกษาต้องมีอาชีพและงานทำ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,2554)

ด้วยเหตุนี้ กระทรวงศึกษาธิการ จึงปรับเปลี่ยนทิศทางการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับกระแส การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่รวดเร็วทั้งในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตที่จะมาถึงเพื่อเตรียมความพร้อม คู่ประชาคมอาเซียนในปีพุทธศักราช 2558 และเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ การจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ตามเจตนารมณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายคือ นักเรียน ด้อยโอกาส จึงจัดทำแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำสำหรับเด็กด้อยโอกาส โดยกำหนดแนวทาง เป็น 4 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบการจัดการศึกษาแผนการเรียนวิชาปกติ 2) รูปแบบการจัดการศึกษาในรูปแบบ ทวิภาคี 3) รูปแบบการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และ 4) รูปแบบการจัด การศึกษารายวิชาอาชีพระยะสั้น (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556 ข) เพื่อให้โรงเรียนใช้เป็นกรอบ และทิศทาง ในการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ เป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษา

และความต้องการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นการศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบและอาชีพที่เหมาะสมตามรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส ตามแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลสารสนเทศที่สะท้อนมาจากผลการศึกษาดังกล่าวมาพัฒนาการดำเนินการจัดการเรียนการสอนอาชีพในสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพมีประสิทธิผล นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพต่อไปในอนาคตได้เต็มตามศักยภาพ ที่สำคัญผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องจะได้นำผลการศึกษาวិจัยไปประกอบการตัดสินใจในการสนับสนุน โครงการหรือปรับปรุงแผนการบริหาร โครงการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนด้อยโอกาส ทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส
 2. เพื่อศึกษาอาชีพที่เหมาะสมตามรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส
- จำแนกตาม 5 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม กลุ่มงานอาชีพคหกรรม กลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์ และกลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้จะทำการศึกษาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำและอาชีพที่เหมาะสมตามรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส โดยจำแนกตาม 5 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม กลุ่มงานอาชีพคหกรรม กลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์ และกลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชย

2. ขอบเขตด้านประชากร

2.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2555 จำนวน 2,945 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 250 คน และครู จำนวน 2,695 คน (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556)

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหาร และครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างทุกโรงเรียนรวม 487 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 152 คน และครู 335 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครู ในโรงเรียน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2555 จำนวน 2,945 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 250 คน และครู จำนวน 2,695 คน (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2556)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหาร และครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษโดยใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างทุกโรงเรียนรวม 487 คน จำแนกเป็นผู้บริหาร จำนวน 152 คน และครู 335 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

2.1 แบบสอบถามความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส

2.2 แบบสอบถามอาชีพที่เหมาะสมตามรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส จำแนกตาม 5 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ กลุ่มงานอาชีพเกษตรกรรม กลุ่มงานอาชีพอุตสาหกรรม กลุ่มงานอาชีพคหกรรม กลุ่มงานอาชีพคอมพิวเตอร์ และกลุ่มงานอาชีพคิดสร้างสรรค์ บริการ พาณิชยกรรม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารและครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 จัดเตรียมเครื่องมือให้ครบตามจำนวนของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งทำรหัส ในแบบสอบถามให้ตรงตามประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้แล้วเพื่อสะดวกในการตรวจสอบ

3.2 ผู้วิจัยทำหนังสือราชการเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

3.3 การเก็บข้อมูลผู้วิจัยกระทำตามขั้นตอน ดังนี้

3.3.1 ผู้วิจัยทำหนังสือราชการจากสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษถึงผู้อำนวยการ โรงเรียนสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.2 จัดส่งแบบสอบถามให้ประชากรและกลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ โดยแทรกซองเปล่าติดแสตมป์ และเจ้าหน้าที่ของถึงสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อให้แต่ละโรงเรียนส่งแบบสอบถามกลับคืนมาภายในเวลาที่กำหนด

3.3.3 ตรวจสอบจำนวนของแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้รับกลับคืนมาจากประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ทำการตรวจนับ และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

4.1 นำแบบสอบถามทั้งหมดตรวจสอบความสมบูรณ์ความถูกต้อง ในการตอบแบบสอบถามแล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ และถูกต้องเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

4.2.1 หาค่าความถี่ (frequency) และร้อยละ (percentage) ของข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.2.2 หาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ของคะแนน การตอบแบบสอบถามที่วัดความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อการมีงานทำ สำหรับเด็กด้อยโอกาส

ABSTARCT

Title : Education Model For employment to Disadvantaged children.

Field : Social - Psychology

Name : Mr. Payom Chinwong Course NDC (SPP) Class 7

The purposes of this research were to research suitability of Education Model for employment to Disadvantaged children and Research appropriate career of Education Model for employment to Disadvantaged children. The sample drawn using a sample random sampling was administrator and teacher in the school Bureau Special Education during the academic year of 2014 of the 487 peoples. Using a sampling grid of Krejcie and Morgan at with confidence level 95 and Used as a test the reliability of 0.91. Data were analyzed by percentage. The mean and Standard deviation. The findings showed that: Suitability of Education Model for employment to Disadvantaged Children that all 4 types in great ($\bar{X} = 4.10$, S.D 0.23) . The most of average is Formal Education in the teaching plan. The second is the Education Model of Bilateral, Certificate education and Short Vocational Education. And Research appropriate career of Education Model for employment to Disadvantaged. Research finding were The most of average is Formal Education in the teaching plan, there are Agriculture group, the second is Industry group. and Economics group. White, the most average is the Education Model of bilateral, there are Agriculture group. The second is Industry group. And ICT group. For Certificate education. The Agriculture group is the most average. The second is Certificate is Progressive thinking group Sevice and Commerce and Economic group. The Short Vocational Education . There are Industry group is the most average, the second is ICT group and Progressive thinking group. Sevice and Commerce.